

Täysistunto

Keskiviikko 25.11.2020 klo 14.00—22.01

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 22.01.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—15.57 ja 17.56—22.01) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.57—17.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat! Muistutan meidän turvarajoista: tässä salisssa pitää pitää ne etäisyydet ja maski päässä.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 132/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/2020 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 24.11.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

3 §

Sanna Antikainen ps: Arvoisa herra puhemies! Tarkistan vielä — anteeksi, en äsken kuullut — oliko nyt kyse kaikista pykälistä vai ensimmäisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: 1. lakiehdotus, 3 §.

Sanna Antikainen ps: Teen perussuomalaisten vastalauseen mukaisen muutosehdotuksen.

Jussi Halla-aho ps: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Sanna Antikainen ehdotti Jussi Halla-ahon kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Sanna Antikaisen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 43, ei 10; poissa 146 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

4 §

Sanna Antikainen ps: Arvoisa puhemies! Teen perussuomalaisten vastalauseen mukaisen pykälämuutosehdotuksen.

Jussi Halla-aho ps: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Sanna Antikainen ehdotti Jussi Halla-ahon kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Sanna Antikaisen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 44, ei 11; poissa 144 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

6 §

Sanna Antikainen ps: Arvoisa herra puhemies! Teen perussuomalaisten vastalauseen mukaisen pykälämuutosehdotuksen.

Jussi Halla-aho ps: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Sanna Antikainen ehdotti Jussi Halla-ahon kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Sanna Antikaisen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 44, ei 11; poissa 144 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 132/2020 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 205/2020 vp
Toimenpidealoite TPA 102/2020 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 33/2020 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Keskustelu asiasta päättyi 24.11.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Pia Kauma Janne Sankelon kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 205/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Pia Kauman ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 23; poissa 144 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 seitsemänneksi lisätalousarvioksi Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 seitsemännen lisätalousarvioesityksen (HE 192/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 192/2020 vp
Hallituksen esitys HE 216/2020 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 28-30/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 26/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/2020 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Keskustelu

14.05 **Johannes Koskinen sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Vuoden 2020 seitsemäs lisätalousarvioesitys täydennyksineen lisää määrärahoja noin puolitoista miljardia euroa ja vähentää varsinaisten tulojen arviota 340 miljoonaa euroa. Kyseessä on toisaalta syksyn niin sanottu normaali lisätalousarvioesitys, jossa tehdään muun muassa tulo- ja tarvearvioiden tarkistuksia, mutta lisäksi esitykseen sisältyy koronavirustilanteesta aiheutuvia suuriakin menoja. Suurimmat määrärahalisäykset tehdään valtionosuuksiin kunnille peruspalvelujen järjestämiseen — 750 miljoonaa euroa — yritysten määräaikaiseen kustannustukeen, julkisen liikenteen palvelutason turvaamiseen koronavirustilanteen pitkittyessä, covid-19-rokotteiden hankintaan ja varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

Kuntien tuki koronakriisin yhteydessä on herättänyt keskustelua lähinnä kohtaantumiseltaan. Laajalti pidetään tärkeänä, että kuntien peruspalvelut turvataan tällaisena kriittisenä aikana, ja tässä valtiovarainvaliokunnan näkemyksen mukaan hallituksen osoittamat määrärahat ovat pääsääntöisesti osuneet aivan kohdalleen. Tällä lisäyksellä pyritään helpottamaan koronapandemiasta johtuvia kuntatalouden haasteita sekä korvaamaan koronaan liittyviä suoria testaus- ja jäljityskuluja. Määräraha ohjataan kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta mutta normaalista poikkeavilla perusteilla: 400 miljoonan euron lisäyksestä 129 miljoonaa euroa kohdennetaan asukasmäärän mukaan ja 267 miljoonaa euroa verovuoden 20 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa, eli toisaalta suositaan niitä, jotka valtionosuuksien määräytymisen perusteella saavat kohtalaisen ison siivun, mutta normaalista poiketen sitten tämä verotulojen kertymä kunnassa vaikuttaa olennaisesti tähän saantoon. Lisäksi on kohdennettu 13—15-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaan 4 miljoonaa euroa, joka sitten kohdentuu yläasteikäisten koulumenoihin.

Valtiovarainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että koronaepidemian vaikutukset yksittäisiin kuntiin ovat hyvin erilaisia, mutta laskennallisen valtionosuusmenettelyn kautta ei voida aivan yksi yhteen varmistua siitä, että korvaukset vastaavat toteutuneita kustannuksia. Näin valtionosuuden lisäykset ovat joidenkin kuntien kohdalla suurempia kuin koronaviruksen aiheuttamat suorat lisäkustannukset. Kuntien tarpeet voitaisiin ottaa periaatteessa paremmin huomioon valtionavustusmenettelyssä, mutta hakemusten käsittely olisi silloin hallinnollisesti raskasta ja se kestäisi pitkälle vuoden 21 puolelle. Siksi on ymmärrettävää, että on päädytty korottamaan valtionosuuksia, jolloin lisärahoitus saadaan kuntien käyttöön vielä kuluvan vuoden aikana.

Valiokunta pitää menettelyä tässä tilanteessa tarkoituksenmukaisena mutta korostaa, että jatkossa on perusteltua siirtyä todellisiin kustannuksiin perustuvaan kompensatioon. On myös tärkeää, että kunnat käyttävät saamansa lisäpanostukset niihin toimiin, joihin ne on tarkoitettu, ja että kunnat huolehtivat peruspalvelujen laadusta ja riittävydestä.

Valiokunta toteaa, että koronaepidemian vuoksi myönnetty tilapäinen lisärahoitus ei poista kuntatalouden rakenteellisia ongelmia vaan haasteena on sopeutuminen kohti koronakriisin jälkeistä aikaa ja kohti normaalia rahoitusuraa. Taloutensa vahvistamiseksi kuntien tulee siksi tehdä rakenteellisia uudistuksia, jotka parantavat tuottavuutta, vaikuttavuutta, työllisyyttä ja talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Kuntien on myös pyrittävä luomaan sellaista elinvoimaisuutta ja taloudellista toimeliaisuutta, joka lisää verotuloja ja vähentää muun muassa työttömyydestä aiheutuvia menoja — eli sama tavoite, joka koko valtakunnalla on työllisyysasteen nostamisessa ja kasvun vauhdittamisessa.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

200 miljoonaa euroa kohdennetaan jatkoksi sairaanhoitopiirien suoraan avustamiseen, ja siinä tähän yhteys koronamenoihin on selvä. Valiokunta painottaa, että resurssien riittävyyttä sairaanhoitopiireissä on edelleen seurattava ja varmistettava, että sairaanhoitopiirit pystyvät vastaamaan muun muassa kiireettömän hoidon kasvun tuomiin paineisiin ja huolehtimaan hoitojonojen purkamisesta.

Myös pääomasijoitus Ilmastorahasto Oy:lle saa valtiovarainvaliokunnan tuen. Valiokunta pitää tärkeänä hiilineutraaliutta tukevien investointien vauhdittamista, koska ilmastot- ja digi-investoinnit eivät nykyisin toteudu riittävässä mittakaavassa markkinaehtoisesti varsinkaan pienten ja keskisuurten yritysten päässä.

Yritysten kustannustukeen on aiemmin osoitettu neljännessä lisätalousarviossa 300 miljoonaa euroa. Siitä osa jäi käyttämättä. Hallitus antoi eduskunnalle lisätalousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta, ja tämän tavoitteena on turvata koronapandemian pitkittyessä edelleen yritysten maksuvalmiutta ja yritystoiminnan jatkuvuutta. Kun ensimmäisestä hausta jäi käyttämättä 140 miljoonaa euroa, nyt kyseessä olevaan kustannustuen toiseen vaiheeseen on käytettävissä yhteensä 550 miljoonaa euroa.

Valiokunta painottaa tukien vaikuttavuuden ja työllisyysvaikutusten järjestelmällistä seuranta- ja arviointia ja pitää myönteisenä, että työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut yhteistyössä yritystukien tutkimusjaoston kanssa koronatukien tarkastus- ja arviointisuunnitelman vuosille 20—23.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa on mukana myös Ahvenanmaalle maksettava 6 miljoonan euron koronakustannusten lisätuki. Siinä käyttötarkoitusta valiokunta ehdottaa täydennettäväksi siten, että määrärahaa saa käyttää enintään 6 miljoonaa euroa covid-19-pandemian sosiaali- ja terveydenhuollolle aiheuttamien välittömien lisäkustannusten korvaamiseen Ahvenanmaan maakunnalle, ja siihen liittyy muitakin kuin pelkästään testaus- ja jäljityskuluja.

Kokonaisuutena valiokunta pitää näitä lisätalousarvioesityksen ja sitä täydentävän hallituksen esityksen ehdotuksia puollettavina ja esittää sen paketin hyväksymistä edellä todetuin muutoksin ja esittää hylättäväksi lisätalousarvioaloitteet sekä päättää, että vuoden 20 seitsemättä lisätalousarviota sovelletaan 3. joulukuuta alkaen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Mennäänkö lyhyeen debattiin. Ne, jotka haluavat osallistua keskusteluun, painakaa omalta paikaltanne V-painiketta.

14.13 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja sanoi ensin, että tämä kunnille mennyt tuki on osunut hyvin kohdilleen, mutta sen jälkeen kiinnitti huomiota siihen, että valiokunta oli korostanut, että jatkossa olisi pyrittävä vielä parempaan osumatarkkuuteen. Tähän saman asiaan kiinnitti huomiota myös hallintovaliokunta omassa lausunnossaan, ja en väheksyisi tätä näkökoh-
taa. Olen kyllä tietoinen siitä, että nykyhallituksella on rahaa niin, että ranteita pakottaa, eli rahaa riittää aivan kaikkeen. Ei ole mitään huolta huomisesta, velkaa otetaan vaikka kuinka. Mutta vaikka kunnissa on tietysti aina talousongelmia, niin onhan se nyt silti vähän outoa, että kun koronasta aiheutuvia kustannuksia on haluttu kunnille kompensoida, niin joidenkin tai aika monien kuntien kohdalla se on johtanut siihen, että he ovat saaneet enemmän kompensatiota kuin mitä on ollut kuluja.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

14.14 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen täällä salissa oli taas kokoomuksella se päivä, kun se vaati lisää menoja eri puolille, varmaan sinänsä ihan perusteltuja. Tänään, kun kokoomuksella johtavan talouspolitiikan Heinosen sijaan täällä on Zyskowicz, niin nyt täällä taas sitten kritisoidaan velkaantumista.

Mitä tulee näihin kuntiin meneviin koronatukiin, olen itse myöskin erittäin tarkkaan seurannut kuntien taloutta. Nyt on hyvä nähdä, että kuntien kuoppa tässä taloudessa ei tule ainoastaan näistä kuluista. On selvää, että koronasta aiheutuu kuluja, mutta kyllä se iso kuoppa tulee nimenomaan sen tulopohjan menetyksestä, verotulojen menetyksestä, ja kun katsotaan niitä keinoja, joita hallituksella on käytettävissä näitten kustannusten kompensatioksi, siihen on löydetty oikeita keinoja. Mutta samalla täytyy nähdä, että kyllä kunnat tarvitsevat tukea myös niiden tulojen menetykseen, koska muuten se johtaisi siihen, että kunnissa ajaututtaisiin [Puhemies koputtaa] kestäättömiin leikkauksiin keskellä koronan toista aaltoa.

14.15 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä hyvä on, että katsotaan kuntatilanne ihan kokonaisuudessaan läpi, koska kyllä tässä kieltämättä niin on käynyt, että kun katsoo ihan vaikka lehtien perusteella sitä, millaisia lausuntoja budjetitkäsittelyissä on ollut, niin aika monessa kunnassa on todettu, että eihän tässä nyt mitään talousongelmia olekaan, kun valtiolta on tullut rahaa niin paljon, vaikka siellä olisi muitakin rakenteellisia ongelmia jo ennen koronaa ollut takana. Eli kyllä tässä kieltämättä hie-man tämmöinen vääristynyt kuva tilanteesta tulee.

Mutta varsinaisesti haluaisin kysyä valtiovarainministeriltä sitä, että kun kokoomuksen vastalauseessa ollaan huolissaan kolmannen sektorin toimintaedellytyksistä, niin nyt kun vuodeksi on tilapäislailla turvattu tämä Veikkauksen aleneva tuotto kulttuurin, liikunnan, tieteen ja sosiaalialan järjestöille, niin miten se aiotaan jatkossa hoitaa, ja olisiko tarvetta tehdä joku parlamentaarinen yhteistyö tätä ongelmaa ratkaisemaan. [Puhemies koputtaa] Tämä on mielestäni äärimmäisen tärkeä kysymys.

14.16 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronatuett ja koronan aiheuttamien vaikutusten paikkaamisen sinänsä ymmärtää, joskaan ylikompensatioon ei ole aihetta, mutta se, mitä ei todellakaan ymmärrä, on se, miksi tällaisessa tilanteessa me pumpppaamme velkarahaa 100 miljoonaa euroa kehitysapuun lisätalousarviolle kaiken sen entisen miljardiluokan kehitysavun päälle, mitä me jo valmiiksi maksamme. Eikö mikään riitä vihervasemmistohallitukselle?

Toiseksi, 300 miljoonan panostus tähän Ilmastorahastoon — eikö teillä ole mitään häveliäisyyttä, että te kehtaatte käyttää koronakriisin aikana tällaisia rahoja moiseen hölyn-pölyyn?

14.17 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun jo tässä vaiheessa on näin paljon korjaavaa viisautta näitten hallituksen lisäbudjettitoimien johdosta, niin kuinka paljon niitä on sitten, kun koronakriisi päättyy joskus?

Minusta on tärkeää, että pidetään huolta yritysten toiminnasta. Tämä kustannustuki, uusi malli siitä, toivottavasti auttaa tässä asiassa, ja se tulee mielestäni sopivaan aikaan. Ehkä tarvitaan vielä kustannustuki kolmonenkin, niin kuin ministeri Lintilä tuossa jossain vaiheessa väläytti. Ja aivan selvään on, ettei kunnille ihan täsmällisesti pystytä ohjaamaan

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

tätä tukea, mutta tärkeää on, että pidämme niitten toiminnasta huolta, eikä tässäkään ehkä kannattaisi sitä lopullista viisautta opposition puoleltakaan vielä ryhtyä lausumaan.

14.18 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen lisätalousarvio todellakin jatkaa tätä entistä velkaantumisen tahtia, ja tämän vuoden nettolainanotoksi nousee tuo lukema sitten 19,6 miljardiin euroon. Se on kyllä huimaavan korkea.

On tietenkin ymmärrettävää, että otetaan vastaan nyt tätä tärskyä sillä tavoin, että erityisesti yritykset ja toisaalta meidän terveydenhuoltomme selviävät, ja myöskin siten, että kunnissa ei jouduta hyvin nopeasti näihin erilaisiin peruspalveluitten leikkaamisiin. Mutta kyllä täällä on esitetty se huoli, ja valtiovarainvaliokunnassa me kävimme tätä asiaa myös läpi, että tällä hetkellä tuntuu, että tämä osumatarkkuus ei ole ihan kohdallansa ja esimerkiksi sellaiset kunnat, joilla on ollut vähemmän näitä koronasta johtuvia tilanteita, ovat saaneet, voisi jopa sanoa, ylikompensatiota, ja siinä mielessä ajattelen, että tämä huoli, mikä täällä on noussut esille tämän tuen tarkkuudesta, ei sinällensä ole kritiikkiä itse sen tuen tarpeellisuutta [Puhemies koputtaa] kohtaan. Ja toivonkin, että tässä ymmärretään, mistä tässä on kyse, ja vastataan asianmukaisesti myöskin sitten tähän.

14.19 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntien tukeminen tässä koronakriisin keskellä on äärimmäisen tärkeää, koska kunnat vastaavat pitkälti kansalaisten tärkeistä peruspalveluista. Valtion on otettava iskua vastaan, sillä valtion harrat ovat leveämmät.

Totta kai tästä kohdistumisesta voidaan keskustella, siitä pitää keskustella, mutta täydellisiä instrumentteja varsinkaan tässä tilanteessa, jossa se tuki pitää saada nopeasti liikkeelle, ei varmaankaan ole.

Mutta, arvoisa puhemies, Valtiontalouden tarkastusvirasto antoi eilen selvityksen valtion erityistehtäväyhtiöistä. Niitä on perustettu viime vuosina ja kenties ehkä vähän heppoisinkin perustein ilman selvää tarkoitusta. Hallitus on tehnyt Vake Oy:n osalta ryhtiliikkeen ja muuttanut sen Ilmastorahastoksi ja määritellyt sille selkeän tehtävän ja toiminnalle pelisäännöt. Tämä on erittäin hyvä. Ilmastorahaston pääomittaminen on myös tärkeää ja tarpeellista, sillä kuten valiokunta toteaa, niin hiilineutraaliutta tukevien investointien vauhdittaminen on tärkeää. Se on tärkeää [Puhemies koputtaa] ilmaston, mutta myös työllisyyden ja koronasta elpymisen kannalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Ja ministeri Vanhanen, 2 minuuttia.

14.20 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Taisin silloin lähetekeskustelussa ja samoin valiokunnassa itse todeta sen, että kuntien kohdalla toimenpiteet eivät välttämättä ole aivan osumatarkkoja kuntakohtaisesti arvioituna. Normaali tapa tietysti avustaa kuntia olisi mennä valtionosuuksien kautta, mutta silloin erityisesti ne vauraimmassa asemassa olevat kunnat, jotka eivät valtionosuuksia käytännössä juuri saa mutta ovat menettäneet tämän talouden heikentymisen takia verotuloja, eivät olisi pärjänneet tässä, ja sen takia toiseksi elementiksi otettiin tämä yhteisöveron jako-osuuden muutos, eli valtionosuudet ja yhteisöveron jako-osuuden muutos.

Mutta tämän jälkeenkään se ei mene mittatarkasti, osumatarkasti niiden menetysten kohtaan, joita eri alueilla on tapahtunut — meillä on erilaiset ammattijakaumat, elinkeino-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

rakenteet eri puolilla Suomea. Uskon, että itse koronasta aiheutuvat kustannukset kyetään verraten hyvin täyttämään kunnille ja sairaanhoitopiireille menevillä avustuksilla niin, että alan toimijat tietävät, että resurssien takia heidän ei tarvitse miettiä, torjutaanko koronaa ja hoidetaanko hommaa, vaan panostetaan täysillä. Mutta suurimmat menetyksethän kunnille tulevat tietysti tämän yleisen taloustilanteen heikentymisestä ja sen verotuloja heikentävästä vaikutuksesta, ja siihen näillä kahdella päätoimenpiteellä tähdätään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, arvon edustajat, että kun mennään tämmöiseen tässä ja nyt syntyvään debattiin, niin tämä V-painike on hetken aikaa auki, sitten se pistetään kiinni, ja niiden, jotka ovat sinä aikana ehtineet painaa sen V-painikkeen, puheenvuorot käytetään. Minä yritän tällä tavalla pitää tämän istunnon kuitenkin käsissä sillä tavalla, että päästään eteenkinpäin.

Nyt mennään puhujalistalle.

14.22 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Elämme aikaa, jolloin rajallisten voimavarojen käytössä tulisi olla erityisen tarkka ja menokohteiden tärkeysjärjestyksen päättämisessä poikkeuksellisen huolellinen. Kaikenlaisesta turhuudesta, tuloksettomasta toiminnasta ja hukasta olisi viimeistään nyt pyrittävä eroon.

Jostain syystä hallituksen piirissä on päätelty, että kaikki julkinen rahankäyttö on elvytystä, ja siten koronan aiheuttamien uusien rahareikien revetessä mistään ei ole luovuttu eikä luovuta. Kriittisten menokohteiden lisäksi lisätalousarviossa on ututettu budjettiin puhtaasti ideologian motivoimia menokohteita. Merkillistä on, että demarivetoisen hallituksen aikana jatkuu ja voimistuu toimintatapa, jossa julkista rahaa ja taloudellista päätäntävaltaa siirretään yhtiöihin, eduskunnan ohjaus- ja valvontavallan ulottumattomiin. Tämä viimeisin lisätalousarvio ei tee poikkeusta. Vakesta Ilmastorahasto Oy:ksi muuttuvaan yhtiöön halutaan pumpata 300 miljoonaa euroa lisää pääomaa. Mihin ihmeeseen tuo 300 miljoonaa tarvitaan yhtiössä, joka ei ole aikaisemmin saanut 1,9 miljardin euron taseellaan aikaiseksi tasan yhtään sijoitusta koko olemassaolonsa aikana? Lisäksi halutaan korottaa Finnfundin pääomaa 50 miljoonalla. Syytä lisäpääoman tarpeeseen ei meille kansanedustajille ole kerrottu. Yhtiön toiminnan ja volyymin kasvatuksen rahoitus oli turvattu ilman pääoman korotusta. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön halutaan lisätä 50 miljoonaa entisten vajaan... [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ranne, odottakaa hetkinen. — Pyydän, että salissa ollaan hiljaa. Täältä tulee puheenvuoro.

Kiitoksia, puhemies! — Eli varsinaiseen kehitysyhteistyöhön halutaan lisätä 50 miljoonaa entisten vajaan 686 miljoonan lisäksi. Lisämäärärahan syyksi mainitaan koronapandemian vaikutukset kehitysmaiden terveydenhuoltojärjestelmiin. Tarkemmin katsoen huomattava osa tästä rahasta menee kuitenkin ilmastorahoitukseen.

Arvoisa puhemies! Julkista rahaa eri tarkoituksiin saavat, jakavat ja lainaavat monenmoiset organisaatiot, kuten Business Finland, Finnvera, Teollisuussijoitus, Finnfund, Ilmastorahasto ja Pohjoismaiden kehitysrachasto, joitakin mainitakseni. Yhteistä näille organisaatioille on se, että niissä on töissä huomattavan paljon käsittämättömän kovapalkkaista porukkaa. Palkat ovat aivan muissa sfääreissä kuin valtiolla yleisesti. On oireellista, että saajan auttamiseksi tarkoitettun rahan jakaminen on henkilökustannuksiltaan mitattuna kal-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

leinta julkisrahoitteista toimintaa ja sijoittuu nimenomaan näihin eduskunnan ohjaus- ja valvontavallan ulottumattomissa oleviin yhteisöihin. Ilmastorahastoon ei tule sijoittaa senttiäkään enempää, ennen kuin sillä on näyttää jotain tulosta, mitä se on saanut sillä jo olevalla parilla miljardilla aikaiseksi. Vastaavasti ennen Finnfundin lisäpääomistusta omistajan tulee benchmarkata yhtiö muiden sijoitustoimintaa harjoittavien yhteisöjen kanssa. Yhtiön henkilöstön määrän ja palkkasumman suhde sijoitusomaisuuteen ja sijoituspäätösten määrään on käsittämättömän heikko. Jossain on jotain pahasti vialla.

Hyvää tarkoittavan toiminnan varjolla emme voi ylläpitää tällaisia hillometsiä. Hukan, turhan ja tuloksettoman toiminnan etsiminen ja karsiminen on ulotettava myös näihin yhteisöihin. On harvennushakkuiden aika.

14.27 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että tulivat nuo harvennushakkuut puheeksi. Esimerkiksi Finnfundilla on erittäin suurta osaamista nyt, kun metsäsektoriakin kehitetään tuolla muualla maailmassa ja sijoituksia tehdään. Ja käsittääkseni myös perussuomalaisten edustaja, joka Finnfundin hallintoneuvostossa istuu, on mukana kehittämässä tätä toimintaa, ja se on hienoa, että nyt hallitus muistaa myöskin tämän sektorin.

Toisaalta kiitan hallitusta myös tästä kuntapaketista. Kyllähän se niin on, että sen, kellä leveämmät hartiat on, pitää näinä kriisin aikoina se vastuu kantaa, koska käytännössä kunnat ovat erittäin vaikeassa tilanteessa. Ne leikkaukset, mitä jouduttaisiin ilman tätä pakettia tekemään, olisivat pois juuri niistä terveyskeskuspalveluista, niistä koulupalveluista, varhaiskasvatuksesta. Eli kiitos, hallitus, tästä painokkaasta viestistä. Sitä perimmäistä ongelmaa, mikä kuntataloudessa on, tämä ei tietystikään poista, niin kuin tässä on käynyt ilmi, mutta tässä vastataan kriisiin.

Olisin halunnut kokoomuslaisilta tiedustella, kun istun tuolla lakivaliokunnassa, hiukan siitä, kun huomasin, että nyt oli politiikka muuttunut. Ehkä se johtuu siitä, että myös oppositiossa saatetaan ajatella, että rahaa on paljon ja sitä riittää vuosikausiksi. Edelliskaudella oikeusministerinä toimi Häkkänen, joka kovaan tahtiin keskitti erilaisia tuomioistuimia, ja hän sanoi, että se ei tarkoita oikeusturvan heikentämistä. Ja nyt kun tämä hallitus sitten puuttui näihin aikaisempiin keskittämistoimiin ja lisää rahoitusta, niin samaan aikaan sitten kokoomus nokittaa vielä enemmän ja vaatii korjauksia. Eli mitä tämä nyt sitten tarkoittaa, arvoisat kokoomuslaiset? Miksi näin iso ideologinen muutos siitä keskittämispolitiikasta, mitä te olette voimakkaasti ajaneet eri sektoreilla, myöskin tuolla tuomioistuimissa? Mitä tämä teidän vastalauseenne tässä nyt sitten tarkoittaa? Onko teidän linjanne muuttunut? Sitä todellakin toivon.

14.29 Ari Koponen ps: Puhemies! Olen jättänyt tähän hallituksen seitsemänteen lisätalousarvioon kaksi omaa talousarvioaloitetta.

Meidän olisi syytä yrittää säästää valtion varoja mahdollisimman paljon. Tämän vuoksi ei voida pitää missään nimessä perusteltuna, että eduskunta tekisi 50 miljoonan euron määrärahalisäyksen varsinaiseen kehitysyhteistyöhön, kun budjetin mukaiset määrärahat ovat tänä vuonna valmiiksi jo huimat 1 032 miljoonaa euroa.

Meillä on kotimaassamme ennennäkemätön kansanterveydellinen ja taloudellinen katastrofi, johon julkisen talouden velanotto-kyky tulee käyttää. Rajalliset resurssit on ohjattava harkiten ja priorisoiden. Sen vuoksi esitänkin 50 miljoonan euron varsinaisen kehitysavun määrärahalisäyksen perumista ja näiden varojen suuntaamista lasten ja nuorten en-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

naltaehkäisevään hyvinvointiin eli oppilas- ja opiskeluhoollon psykologien palkkaamiseen.

Tarve näille palveluille on yhä vain kasvanut koronapandemian seurauksena. Esimerkiksi avun hakeminen matalan kynnyksen palveluista, kuten kriisipuhelimista, on noussut ennätystasolle. Terveystalon lääkärit ovat tänä vuonna kirjoittaneet läheteitä psykoterapioihin kaksi kertaa enemmän kuin koko viime vuonna, ja Espoossa nuorten tarve päästä mielenterveyspalveluihin on kasvanut tänä vuonna 30 prosenttia.

Tällä 50 miljoonalla saisi myös vuodeksi yli 1 000 sairaanhoitajaa, noin 800 uutta poliisia tai 300 uutta pysyvää opettajan virkaa.

14.30 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Esittelen kristillisdemokraattien vastalauseen tähän hallituksen seitsemänteen lisätalousarvioon. Se sisältää meiltä kolme lausumaehdotusta ja yhden määrärahalisäyksen.

Kuten jo tuossa debattipuheenvuorossani totesin, todellakin tämä hallituksen linja jatkaa tällä velkaantumispolulla ja kokonaisnettolainanotto nousee tänä vuonna sinne 19,6 miljardiin euroon. Toki, kuten todettua, osa näistä lisätalousarvion määrärahojen käyttökohteista on tärkeitä ja ymmärrettäviä ja kannatettavia. Kuntien tukeminen sinällensä itsessään on tärkeää, vaikka sitä osumatarkkuutta olemmekin tässä toivoneet parannettavan, ja se on ollut ihan valiokunnassa yhteisesti keskustelussa. Ja tietenkin yritysten kustannustukeen tehdyt lisäykset ovat myöskin oleellisia, samoin koronaviruksen aiheuttamien kulujen korvaaminen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, odottakaa hetkinen. — Edustaja Turtiainen, maski päälle täällä salissa.

Lisätalousarviossa on näitten välttämättömien kulujen lisäksi myös määrärahoja, jotka eivät kuitenkaan liity tämän akuutin kriisin hoitoon. Täällä jo on tullut esille tämä, että hallitus toteuttaa nimenomaan lisätalousarviossa tämän 300 miljoonan euron pääomituksen Ilmastorahasto Oy:lle. Tämä uusi rahasto ollaan perustamassa Valtion kehitysyhtiö Vaken tilalle. Kun tämä Ilmastorahaston toiminta ei ole vielä edes alkanut, niin on kyllä hyvin erikoista, että hallitus tämän nimenomaisesti haluaa nyt tuoda lisätalousarvion kautta eikä varsinaiseen budjettiin vuodelle 2021. En tiedä, onko tässä sitten se, että kun menosääntö ei sido, niin tässä on nyt sitten helpompi tehdä tämäntyyppisiä toimenpiteitä.

Mutta tämä tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus on kyllä epäselvää. Eduskunta ei ole juurikaan saanut tietoa siitä, mitkä tämän uuden rahaston toiminta ja tavoitteet ovat. Ja yleisestikin aina pitää miettiä silloin, kun valtio lähtee tekemään riskisijoituksia, onko olemassa se paras asiantuntemus siellä puolella. Erikoiseksi tämän asian tekee se, että kun selvitysmies Jouni Hakala teki tämän selvityksen Vaken roolista ja tulevaisuudesta, niin siinä selvityksessä tuodaan nimenomaan esille se, että järkevää olisi siirtää tämä toiminta tuonne Teollisuussijoitukseen ja se, että tämä Vakelle annettu pääoma palautettaisiin valtiolle. Sen takia kristillisdemokraatit esittävät tässä omassa vaihtoehdossaan, että tämä määrärahalisäys vähennetään.

Arvoisa puhemies! Täällä on tullut esille myös toinen kohta, johon kristillisdemokraatit tarttuvat. Muistaakseni edustaja Ovaska täällä totesi tämän oikeusministeriön hallinnonalan tuomioistuimia ja oikeusapua koskevan momentin määrärahalisäyksen, joka on sinällensä erittäin kannatettava. Siinä siis Iisalmen, Pietarsaaren ja Varkauden istuntopaikkojen

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

säilyminen halutaan turvata. Tällä korvataan toki viime kaudella tehty istuntopaikkojen lakkauttamispäätökset, mutta tässä ei huomioida sitä, että Iisalmesta ja Varkaudesta lakkautuivat samalla päätöksellä käräjäoikeuksien kansliat, ja valitettavasti nyt tässä ei tuoda sitä määrärahalisäystä, jolla nämä käräjäoikeuksien kansliat voisivat jatkaa. Tässä on tietysti vähän ikävä maku senkin suhteen, että Pietarsaassa nimenomaisesti tätä ongelmaa ei ole, eli Pietarsaaren tilanne korjautuu ihan sillä, että tuota istuntopaikkaa jatketaan siellä. Mutta valitettavasti Pohjois-Savo on tässä nyt se kärsijä — meiltä menevät kansliat sekä Iisalmesta että Varkaudesta. Siksi hallituksen tulee huolehtia siitä, että Iisalmen ja Varkauden osalta myös käräjäoikeuksien kansliat säilyvät. Sillä on erittäin suuri merkitys tuon alueen ihmisille oikeusturvaan ja toki välillisesti myöskin sitä kautta, että esimerkiksi asianajotoimistot ja vastaavat säilyvät paikkakunnalla, jolloinka esimerkiksi Ylä-Savossa oleva kansainvälinen vientiteollisuus saa ne tarvitsemansa palvelut. Tällä on monia tällaisia kerrannallisia vaikutuksia. Harvemmin tavan kansalainen siellä käräjäoikeuksien salissa käy, mutta tällä infrastruktuurilla on paljon suurempi vaikutus.

Sitten kolmantena kohtana, minkä kristillisdemokraatit nostavat esille, ja täytyy sanoa, että tässä voi sanoa, että hallitus on nyt aika ripeästi toiminut: Rahapelitoiminnan tuottojen laskua kompensoidaan kyllä useiden eri hallinnonalojen määrärahalisäysten kautta, mutta kuitenkin tällä ratkaisulla autetaan järjestöjä vain vuoden 21 yli, eikä hallitus ole esittänyt ratkaisumallia siihen, miten asia hoidetaan. Juuri äsken sain WhatsApp-viestin, että nyt sitten tuolla opetus- ja kulttuuriministeriössä on perustettu selvitystyöryhmä tätä asiaa selvittämään, ja voisi sanoa, että tähän on hienoa, niin että uskon, että perjantaina sitten koko eduskunta [Puhemies koputtaa] voi äänestää tästä meidän lausumaehdotuksesta numero 3, [Puhemies: Aika!] jossa sanotaan, että ”eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen siitä, miten liikunta-, kulttuuri- sosiaali- ja terveysalan ja nuorisotyön järjestöjen [Puhemies: Aika!] rahoitus hoidetaan jatkossa”. — Kiitoksia.

14.36 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kuntien tukeminen tässä epidemiatilanteessa on erittäin perusteltua ja tärkeää. Kiitos hallitukselle, että se on ymmärtänyt kuntien vaikean tilanteen.

Koronaepidemian hoito jo sinällään aiheuttaa suuria kustannuksia, mutta myös siitä johtuvien haittojen minimointi nyt epidemian toisen vaiheen aikana ja toisaalta keväällä syntyneiden haasteiden hoitaminen ja korjaaminen edellyttävät kuntien tukemista. Keväällä kouluissa osa oppilaista putosi normaalilta oppimispolulta, ja heidät on nyt autettava sinne takaisin. Ikäihmisten ja omaishoitajien palvelujen vähentäminen aiheutti hoito- ja hoiva-velkaa, joka tulee nyt hoitaa, ettei aiheuteta koko ajan kasaantuvia kustannuksia kalliisiin hoitoihin siirtymisen takia. Ennaltaehkäisevän toiminnan, ongelmien varhaisen toteamisen, oikea-aikaisen hoidon ja kuntoutuksen puutteet tulevat nimittäin yhteiskunnalle pidemmällä tähtäyksellä erittäin kalliiksi.

Valiokunnan mietinnöstä haluan nostaa yhden asian esille liittyen tähän kuntien tukemiseen. Sinne on kirjoitettu, että tärkeää on myös, että kunnat käyttävät lisäpanostukset niihin toimiin, joihin ne on tarkoitettu, ja että kunnat huolehtivat peruspalveluiden laadusta ja riittävydestä. Tämä on erittäin tärkeä muistutus, sillä esimerkiksi viime kaudella omaishoitajien apuun ja tukeen korvamerkitty rahoitus ei selvitysten mukaan kaikissa kunnissa ja kaikilla alueilla ohjautunut sinne, minne se oli tarkoitettu. Nyt ei saa tapahtua samalla tavalla.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Vanhasen aikataulujen perusteella ministeri Vanhanen, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

14.38 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen ja edustaja Essayah ovat kysyneet tästä järjestöjen rahoituksen tulevaisuudesta. Aivan niin kuin Essayah totesi, ministeri Saarikko on asettanut entisen ministerin Erkki Liikasen johtamaan selvitystyötä, ja hän on työnsä aloittanut. Tällä lisäbudjettipäätöksellä eduskunta varmistaa tämän vuoden rahoituksen, ja mikäli joulukuussa ensi vuoden budjetti tulee täyteen, ensi vuosi on varmistettu, mutta realismia on se, että siitä eteenpäin ei ole takeita siitä, että järjestökenttä voisi saada sen, voisi sanoa, huipputasolla olevan rahoituksen, johonka ehdittiin ehkä jo tottua järjestöissä silloin, kun Veikkauksen tuotot olivat korkeimmillaan. Eli minusta järjestöissä on syytä varautua siihen, että rahoituksen taso tulevaisuudessa ei ole riittävä. Edustaja Satonen peräänkuulutti sitä, että tässä tarvittaisiin parlamentaarista yhteistyötä. Keskustelin Erkki Liikasen kanssa, ja meillä oli sama teema esillä, että tässä on hyvä käydä myös opposition kanssa vuoropuhelua. Tämä on koko poliittista kenttää koskeva asia, ja on etsittävä, mitä vaihtoehtoja on, ja omasta mielestäni tässä työssä pitää tarkastella myös sitä, mitä edellytyksiä järjestöillä olisi lisätä myös omaa, muuta varainhankintaa.

Perussuomalaisten puolelta on Ilmastorahastoa kritisoitu. Erityisesti edustaja Mäkelä totesi, että kyseessä on hölynpöly, ja myös edustaja Ranne kritisoi sitä hyvin voimakkaasti. Rahasto fokuoitiin aloille, joilla maailmantalouden kasvu tulee olemaan erittäin vahvaa. Ilmastotoimiin ja digitalisaatioon liittyvät investoinnit tulevat hallitsemaan investointeja maailmalla, ja meillä on suuri intressi olla kehittämässä sellaista suomalaista yritystoimintaa ja vientiä, jotka pystyvät osallistumaan tähän kasvuun. Ja Ilmastorahasto on se väline, jolla myös valtiolta on valmis antamaan panostuksia — ei siis avustuksia vaan oman pääoman ehtoista tai vieraan pääoman ehtoista rahoitusta yrityksille, jotka tässä toimivat. Tämä on selkeä kasvuhanke, työllisyysuhanke, jossa olemme mukana siinä, mikä on vahvasti kehittymässä.

Ja lopuksi kehitysyhteistyön osalta: Tässä on selkeästikin mielipide-ero olemassa. Meillä eduskunta toisensa jälkeen on peräänkuuluttanut sitä, että Suomen pitäisi saavuttaa 0,7 prosentin taso. Sitä ei ole saavutettu. Myös hallitusohjelmassa on sitouduttu kehitysyhteistyön lisäämiseen, ja hallitus toteuttaa tällä lisäbudjetilla sekä monen eduskunnan esittämää tavoitetta että omaa ohjelmaansa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Arvoiset edustajat, totean, että on yhdessä eduskuntaryhmien toimesta sovittu pelisäännöt liittyen tähän salityöskenteleeseen. Ne liittyvät siihen, että me voimme pitää eduskunnan kaikissa tilanteissa toimintakykyisenä ja tehdä päätöksiä, jotka ovat Suomen kansalaisten kannalta tärkeitä. Ja siitä syystä, sekä itsestä että muista huolen pitääksemme, täällä on sovittu siitä, että salissa käytetään maskia. Toistan sen pyynnön, että maski pitää tässä salissa olla päällä, jos ei ole terveydellistä syytä, että pitää käyttää visiiriä tai jotain vastaavaa — meillä on siitäkin ihan omat ohjesäännöt.

Jatketaan keskustelua. — Edustaja Koskela, ole hyvä.

14.41 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä olevassa seitsemännessä lisätalousarviossa täydennyksineen on paljon välttämättömiä, koronasta suoraan johtuvia

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

tarpeellisia kuluja. Tämän lisäksi hallitus antaa lisää rahaa monelle ei niin välttämättömälle kohteelle, kuten kehitysapuun ja erilaisiin ilmastotoimiinkin, vaikka niitä tuossa hetki sitten ministeri puolusteli. Sinne riittää kyllä panostusta, mutta samanaikaisesti täällä kotimaassa tässä taloudellisessa tilanteessa ja vielä nopeutetusti ajetaan turvetuotantoa alas. Arvoisa hallitus, te ette välttämättä edes tiedä, mitä te olette päättäneet ja tulee tapahtumaan, koska esimerkiksi teidän asettamanne työryhmän raportti tulee vasta ensi keväänä ja siellä varmasti on sitä tietoa, mitä nyt olisi tarvittu jo tähänkin päätöksentekoon. Elikkä tässä huoltovarmuussyistäkin hyvin tärkeän sektorin ja työllistävän sektorin alasajo on nyt alkanut ja veronmaksajia ja yrittäjiä laitetaan kilometritehtaalte.

Kunnille luvataan 750 miljoonaa kertaluonteista lisäystä ja sairaanhoitopiireille 200 miljoonaa. Tämä on kyllä pääosin välttämätöntä, vaikka tässä tänään on tästä ylikompensaatiostakin puhuttu. Kunnat tällä kyllä tulevat selviämään, sen me aika hyvin jo nyt tiedämme tässä vaiheessa, tänä vuonna ja ensi vuonna.

Kiinnittäisin kuitenkin huomiota siihen, että kuntien talous oli kriisissä jo paljon ennen koronaa, ja kun epidemia joskus on ohi, sitten tämä taloudellinen kriisitilanne on myöskin käsissämme. Tämä ja tuleva vuosi ovat siis pelastettuja tukipaketista johtuen, mutta sitten jatkossa tiedämme, että ei sote-uudistukseen tule pelastamaan kuntia, jos ei kunnissa oteta käyttöön uusia toimintamalleja. Nyt voidaan sanoa, että juustohöylätoimintamalli on mennyt aikaa, ja täällä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajakin nosti esiin, että tarvitaan uusia rakenteellisia uudistuksia. Näin asia on. Asioita kunnissa pitää voida jatkossa tehdä toisin. Johtajuus ja esimiestaidot virkakoneistolla tarvitsevat päivitystä, hyvät tiedot ja myös psykologiset taidot omaavat johtajat ja esimiehet tulevat olemaan keskiössä tulevaisuuden johtamisessa. On aivan selvää, että kun työyhteisössä jaksaminen ja tehokkuus paranevat, niin samalla myös yleinen työilmapiiri paranee. Siis lisää tasokasta koulutusta virkakoneistolle.

Uskon, että tulevaisuuden kunnissa asioita hoidetaan enemmän yhdessä kuin tänä päivänä. Muun muassa yhteisötalous tulee olemaan eräänlainen avainsana julkisen ja yksityisen ja kolmannen sektorin välimaastossa ja hyvänä lisänä. Kunnissa on kaiken aikaa monenlaisia käyttämättömiä resursseja, ne vain pitää ottaa koordinoitusti käyttöön. Toivottavasti hallitus jatkossa huomioi vahvemmin muutoksen tarpeet.

Yritykset ovat saamassa kustannustukea 410 miljoonaa, ja kun sitten on tämä vanha käyttämätön 140, niin yhteensä 550 miljoonaa on käytössä. Toivon todella, että tällä kertaa tukea saadaan myönnettyä riittävästi sitä tarvitseville. Keväällä ministerinkin suusta useasti, useassa yhteydessä nostettiin sanontaa, että terveet yritykset pelastetaan. Nyt esitän tässä olemassa olevassa tilanteessa taas saman kysymyksen uudelleen: miten näyt on, kun entiset terveet yritykset ovat puskurinsa syöneet ja puolen vuoden korkovapaus on hyödynnetty, mitä keväinen slogan nyt tarkoittaa? Tilastollisesti pitää paikkansa, että vielä ei ole suurta konkurssiaaltoa syntynyt, ja hyvä niin, mutta samanaikaisesti pommi jo tikittää. Voimmeko luottaa, että suomalaiset yritykset ja työpaikat pelastetaan nykyisessä tilanteessa? Päivittäiset useat yhteydenotot yrittäjiltä viestittävät aiheellista pelkoa ja huolta siitä, että kaikki apua tarvitsevat eivät tälläkään kertaa tule tukea saamaan.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset olemme ehdottaneet yhtenä keinona lieventää tulevaa hätää yritysten kustannustuen alarajan laskemista 2 000 eurosta 1 000 euroon. Maassamme on 180 000 yksityisyrittäjää, joista monelle 2 000 euron alaraja on aivan liian korkea.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Ilmastorahaston pääomasijoitus on tässä esityksessä 300 miljoonaa, vaikka hallitus kovaan ääneen mainostaa, kuinka me saamme pian EU-rahastolta yli kolme miljardia. Molekin kitaan meiltä löytyy aina vain lisää panostuksia. Samanaikaisesti kotimaiset yritykset monella eri sektorilla käyvät niin sanotusti elämän ja kuoleman kamppailua.

Arvoisa puhemies! Tässä tuoksahtaa vahvasti palaneen käry. Hallitus on kykenemätön tekemään mitään sopeutuksia valtiontalouteen ja jättää täten ikävien päätösten tekemisen seuraajilleen. Ei näin, kiitos, arvoisa hallitus.

14.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä lisätalousarviossa osoitetaan kunnille merkittäviä lisäyksiä juuri koronapandemiasta johtuviin kuntatalouden menoliisäyksiin, muun muassa testaus- ja jäljityskuluja korvaamaan, ja tämä on varmasti oikea-aikainen ja kannatettava esitys.

Kuitenkin monen kunnan ongelmat ovat paljon syvemmällä kuin koronapandemian vaikutuksissa, ja siksi nämä koronatuet ovat tuoneet joillekin kunnille jopa ylikompensaationa tilapäistä helpotusta, joka saattaa esimerkiksi kuntapäittäjiä tuodittaa sellaiseen käsitukseen, että jatkossakin tämäntyyppistä helpotusta olisi luvassa. Tässä valiokunnan mietinnössä todetaankin se, että koronaepidemian vuoksi myönnetty tilapäinen lisärahoitus ei poista kuntatalouden rakenteellisia ongelmia, jotka hyvin pitkälti ovat seurausta myös tästä ikä rakenteen muutoksesta.

Samalla täytyy kyllä muistaa, että ei tämä koronatilanne poista myöskään valtiollisen tason rakenteellisia ongelmia. Velkaantuminen, jolla valtio nyt ottaa nämä iskut vastaan, on hyväksyttävää ja välttämätöntä tässä tilanteessa, mutta samalla tulisi saada tunnelin päähän valoa: millä tavoin näistä veloista aikanaan selvitään. Siksi tarvittaisiin todellakin niitä esityksiä rakenteellisista uudistuksista, esimerkiksi sosiaaliturvauudistuksesta, mielestäni jo etupainotteisesti ja nopeammalla aikataululla kuin tähän saakka on kaavailtu, ja kyllä niitä hallituksen työllisyystoimia todellakin odotettaisiin pikaisella aikataululla.

On tietenkin myös tärkeää, että kunnat käyttävät nämä saamansa lisäpanostukset niihin toimiin, joihin ne on tarkoitettu. Erityinen huolihan tässä on tästä kasvavasta hoitovelasta, eli samaan aikaan kun koronaepidemian seurauksia pyritään hoitamaan, niin valitettavasti meillä monella tavoin tämä hoitovelka on kasvanut, ja siihen tulisi paneutua niin pitkälle kuin se on mahdollista.

14.50 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Minusta tämä talousarvio jatkaa sitä hallituksen hyvää, vastuullista koronaepidemian jälkienhoitopolitiikkaa, ja on tärkeää, että suomalainen yhteiskunta ilman suurempia iskuja sitten tästä epidemiasta selviäisi. Pääpaino on nyt tietysti siellä kuntarahoituksen ja sote-rahoituksen paketissa, ja kaiken kaikkiaan näillä lisätalousarvioilla on nyt sitten 2,6 miljardilla tuettu niin sosiaali- ja terveystalvveluita kuin kuntia, ja hyvä näin.

No, sitten se keskustelu tästä osumatarkkuudesta, jota täällä on käyty — itse kyllä hiukan toisin väitän. Jos katsoo kuntataloutta pitkällä juoksulla ja kuntien talousarvion laadintoja, niin 39 kuntaa tai kaupunkia on korottanut tuloperusteitaan eli veroäyriä, ja se on alhaisin luku 2000-luvulla. Kyllä näissä hallituksen tuissa jonkun sortin osumatarkkuus on väkisinkin nyt sitten, ja ajanjakso 20—21 nyt rauhoittaa sitten kunnissa vähän tätä tilannetta, mutta kyllähän me kaikki tiedämme, ja tulevat valtuustot kuntavaalien jälkeen, että kun ne tekevät strategioita ja talousstrategioita, niin aika haasteellinen on vuosi 22 ja sitten erityisesti ajanjakso 22—23, kun hyvinvointialueet aloittavat. Aivan varmasti tarpeeksi pään-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

särkyä sitten kunnissa riittää, mutta tärkeintä on, että tämän yli päästään ja nyt pystytään tukemaan sairaanhoitopiirejä ja kuntia tässä tilanteessa.

Toinen merkittävä asia minusta tässä budjetissa on tämä yritysten ylimääräinen kustannustuki tähän tilanteeseen, 550 miljoonaa euroa, ja minusta on hyvä, että tänään samaan aikaan myös sen kustannustuen perusteita on pystytty tarkastelemaan edellisen jakokierroksen osalta. Se sitten mahdollistaa tietysti entistä laajemmalle porukalle, yrityksille, sen kustannustuen jaon, ja olennaistahan on, että se on edelleen liikevaihtoperusteinen.

Sitten tähän isoon valtiontalouden kuvaan, jossa 19,7 vai 19,6:ko nyt on se oikea luku, joka nyt sitten tänä vuonna velkaannutaan, ja karkealla jaolla, jos sitä katsoo, mihin se raha on mennyt, niin siitä on 75 prosenttia mennyt yrityksille, kunnille, koronan hoitoon ja suomalaisten arjen pelastamiseen — 75 prosenttia. 25 prosenttia on sitten kasvuun ja elvytykseen, mikä on äärimmäisen tärkeää, että samaan aikaan pystytään sitä kasvua ja elvytystä tukemaan, ja siellä on myös niitä hallituksen tulevaisuusinvestointeja, joita oppositio kovastikin arvostelee, mitkä sitten ovat myös osa tätä kasvun ja tulevaisuuden rakentamista.

Kaiken kaikkiaan hyvä [Puhemies koputtaa] esitys nyt sitten viimeisenä lisätalousarviona.

14.53 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä seitsemäs lisätalousarvio ja sen täydennys tulevat tietenkin tilanteesta johtuvista syistä. Olen hieman ihmetellen seurannut tätä keskustelua, kun tuntuu, että kun kunnille on menossa nyt rahaa lisää, että selviävät näistä koronan aiheuttamista seurauksista, niin on hieman viisastelun makua tuossa opposition arvostelussa. Kaikki me tiedämme sen tosiasian, että se vaikuttaa ensinnäkin terveydenhuoltomenoihin, se on selvä asia. Jatkuva testaaminen, ihmisten hoitaminen ja heidän henkiensä pelastaminen huonoimmissa tapauksissa vaativat panoksia ja vaativat rahaa, ja sitä pitää valtion olla tukemassa, se on itsestäänselvyys.

Toinen asia on tietenkin kuntien verotulojen menetys. Se iskee monta kautta: se iskee ensinnäkin palkkaverotukseen sitä kautta, että ihmiset joutuvat joko lomautetuiksi tai pahimmillaan työttömiksi ja selvästikin verokertymä ansiotuloista pienenee. Sitten yhteisöverokertymä pienenee myös, ja sitä kautta tulee tappiota kunnille koko ajan. Toivoisin, että kun tätä tilannetta nyt arvioidaan, niin nähtäisiin nämä tosiasiat. Pelkällä sanomisella ei siitä selviä, vaan pitää ymmärtää, mistä tässä on kysymys.

Sitten yritysten tukeminen tietenkin on äärettömän tärkeää, että selviämme tämän vaikean ajan yli. Jos yritykset menevät kaikki nurin... Kuten kaikki tiedämme, niin liikevaihdon romahtamisesta aiheutuvia kustannuksia ei korvata, vaan yrityksen kiinteisiin kustannuksiin — erilaisiin vuokriin ja tällaisiin — tulevia menoja on valtion rahoista pyritty korvaamaan, ei liikevaihdon romahtamista. Tämän me kaikki tiedämme, ja meidän on nyt vain luovittava tämän vaikean ajan yli, kunnes se helppo, vähän parempi aika koittaa.

Edustaja Esko Kiviranta omassa puheenvuorossaan taitavana kansanedustajana osasi sanoa sen parhaiten, millainenhan on sitten keskustelu, kun tämä korona on jätetty taaksemme. Veikkaan, kuten Kivirantakin antoi ymmärtää, että silloin näitä viisaita löytyy vieläkin enemmän — mutta eihän viisaus ole koskaan huono asia, se on aina positiivinen asia, kun sen oikein käyttää.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, vielä se, että kun nyt valmistaudumme käyttämään Ilmastorahaston rahoja, aivan kuten valtiovarainministeri Matti Vanhanen puheenvuorossaan totesi, muun muassa digitaalisuuden lisäämiseen tässä maassa ja kun kuulemani viesti tuolta eduskunnan käytäviltä on, että me lähtisimme digitaalisia yhteyksiä parantaessamme lan-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

gattomia verkkoja suosimaan emmekä kiinteitä valokuituverkkoja, niin kannattaa kaikkien Suomen kansanedustajien muistaa, että yksikään langaton verkko ei kunnolla pelaa, ellei niiden linkkien välillä ole valokuituyhteyttä, se on ihan selvä asia. Olen sen kotikunnassani Ilomantsissa kokenut konkreettisesti: heti, kun valokuituverkko saatiin rakennettua, niin monin, monin verroin paranivat myös langattomat laajakaistayhteydet, koska linkkimastojen välille syntyi valokuituyhteys, joka nopeutti hommaa. Toivon, että rakennamme sen valokuituyhteyden. Langattomien varaan jos jäämme, niin Suomi tippuu keltasta, ja se on murheellista se. [Jari Koskela: Hyvä lopetus!]

14.56 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Vaikka kyse on niin sanotusta normaalista lisätalousarviosta, niin eihän tämä tilanne millään tavalla normaali ole, ja se näkyy myöskin tässä lisätalousarviossa. Tässä on kolme ydintä, kolme tärkeintä asiaa, joilla pyrimme turvaamaan suomalaisten hyvinvoinnin ja yritysten selviytymisen tämän kriisin yli niin, että pääsisimme mahdollisimman vähäisin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin.

Yksi on koronasta johtuvat, kunnissa aiheutuneet lisäkulut, esimerkiksi se, että kouluissa opettajat ja ohjaajat käyttävät kasvomaskeja. Myöskin suositukset, jotka koskevat vaikka yläkoulussa ja toisella asteella olevia opiskelijoita, maksavat kunnille huomattavasti lisää rahaa. Tämä on tärkeää, koska kunnat ovat jo ennestään olleet taloudellisesti hyvin tiukassa tilanteessa, että nyt juuri nämä koronasta aiheutuvat kustannukset kunnille korvataan.

Toinen on sairaanhoitopiirit. Me tiedämme, että viime keväänä esimerkiksi leikkaustoiminnan osalta leikkauksien määrä väheni, kaikki henkilökunta siirrettiin tekemään koronasta johtuvaa hoitotyötä ja myöskin jäljittämistyötä ja ohjaustyötä. Se on aiheuttanut sairaanhoitopiireille toki tulojen laskua, mutta myöskin kun työntekijöitä on siirretty toisiin tehtäviin, niin on tullut lisäkuluja kaikista näistä lisävarusteista. Siksi on tärkeää, että myöskin sairaanhoitopiireille tässä tulee nyt lisäys.

Kolmas tärkeä asia julkisen puolen lisäksi on toki yksityinen puoli ja yritykset. Kaikki yritysten viime keväänä saamat tuet eivät menneet, niitäkin jäi jäljelle, mutta sen lisäksi vielä nyt halutaan antaa lisäpanos yrityksille, koska moni yritys aivan varmasti on tiukilla: on kevät pystytty olemaan ja vielä ehkä sinnittelemään pahimman yli, mutta nyt alkavat tulevaisuudennäkymät olemaan heikkoja. Siksi on tärkeää, että kaikin tavoin myöskin voimme tukea yrityksiä tämän pahimman yli. Näillä kaikilla toimilla tuetaan myöskin työllisyyttä ja työllisyyden säilyminen edes sellaisella tasolla kuin se on ollut, on äärimmäisen tärkeää, jotta voimme sitten luoda katsetta tulevaisuuteen.

14.59 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä seitsemäs lisätalousarvio ja sitä täydentävä hallituksen esitys ovat olleet täällä nopeassa käsittelyssä. En tunne budjettihistoriaa riittävän hyvin, mutta uskallanko sanoa näin päin, että seitsemäs lisätalousarvio taitaa olla niitä ennätysellisen suuria lisätalousarvioiden lukumääriä. Mutta ainakin se on varmaan varma, että tämä vuosi 2020 jää sikäli historiaan, että lisätalousarvioiden budjetäärien määrä on varmaan täysin ennätysellinen. Eli me olemme hyvin poikkeuksellisessa tilanteessa, ja niin myöskin tämä lisätalousarvio on poikkeuksellinen sikäli, että se kiinnittää huomiota erityisesti koronavirukseen ja sen selättämiseen, ja ylipäättään yhteiskunta kompensoi niitä toimialoja, jotka ovat menettäneet eniten, ja toisaalta niin päin, että pyritään saamaan koronavirus itsessään kiinni ja toteuttamaan siihen liittyvät toimet sillä tavalla, että saadaan hallintaan tämä prosessi.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Arvoisa puhemies! Minä haluaisin tässä lisätalousarviossa kiinnittää huomion ainoastaan yhteen seikkaan, yhteen merkittävään seikkaan, jota tämän salin äärimmäiseltä oikealta laidalta on aika paljon kritisoitu. Ministeri Vanhanen, joka käytti hetki sitten puheenvuoron, merkittävältä osin vastasi niihin kehitysyhteistyöpanostuksiin, joita myöskin tässä lisätalousarviossa on. Aivan oikein, kuten ministeri täällä totesi, meillä on sekä pitkä linja eduskunnan puolelta että hallitusten kautta oleva pitkä linja. Jo vuonna 70 on tehty päätökset siitä, että Suomi noudattaa näitä YK:n tekemiä toisen kehityksen vuosikymmenen suosituksia 0,7 prosentin bkt-tason saavuttamiseksi kehitysyhteistyössä, minkä muut Pohjoismaat jo silloin 70-luvulla saavuttivat. Suomi sitoutui 70-luvun alussa siihen, että 70-luvun loppuun mennessä tämä tehdään.

1970-luku on aika kaukana, arvoisa puhemies, te tiedätte sen. Me olemme nostaneet sitä määrätietoisesti, ja yhden kerran, vuonna 90, tämä 0,7 saavutettiin osittain sattumalta, kun silloin bkt laski, mutta oli myöskin budjetoitu riittävä summa, että me ylitimme sen 0,7:n. Sitten tuli Ahon porvarihallitus, joka rojautti sen kehitysyhteistyön. Jälleen lähdettiin nostamaan sitä, että 90-luvun lopulta vuoteen 2015 se nousi ja nousi ja nousi, ja taas saimme porvarihallituksen ja taas rajoitettiin kehitysyhteistyötä. Tässä tilanteessa olemme nyt, että olemme määrätietoisesti palauttamassa sitä kehitysyhteistyöpanosta, mikä meillä on ollut, ja nyt aidosti käytetään myöskin tätä lisätalousarviota hyväksi. Miksi? Siksi, että tämä lisätalousarvio kiinnittää erityisesti koronavirukseen huomiota. Kehitysyhteistyöllä pyritään vähentämään maailmanlaajuisia tuloeroja, ratkaisemaan köyhyyden ongelmaa globaalisti niin, että yhteiskunnat kehittyvät kehittyvissäkin maissa, kehitysmaissa, jolloin vältettäisiin muun muassa hallitsemattomat muuttoliikkeet, jotka aiheuttavat sitten monenlaisia ongelmia ympäri maailman. Ihmisille luodaan elämisen edellytyksiä heidän omissa maissaan, ettei heidän tarvitse lähteä pois etsimään elämisen edellytyksiä muualta. Tähän halutaan panostaa. Ja nyt me tiedämme sen, että tämä koronavirus rasittaa meitä, mutta kaikkein voimakkaimmin [Puhemies koputtaa] ne rasitukset ovat noissa köyhissä kehitysmaissa, ja siksi tässäkin lisätalousarviossa on järkevää, että tähän kehitysyhteistyöhön panostetaan.

15.02 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kuten täällä todettiin, niin varmaan tämä seitsemäs lisätalousarvio on sillä tavalla ennätysellinen, että me lisäämme 1,8 miljardia nettolainanottoa, ja kun koko vuoden saldo lähentelee jo 20:tä miljardia, niin täytyy sanoa, että kyllähän tämän ansaintalogiikan pitäisi nousta keskusteluun.

Tuon yhden vähän isomman asian esille. Meitä odottaa tämä 750 miljardin elvytyspaketti, ja Suomikin tietyllä tavalla hyötysuhteella osallistuu sen takaisin saamiseen sieltä ja olemme maksumiehenä, mutta kun samanaikaisesti EU pyrkii suojelemaan 30 prosenttia meidän vesi- ja maa-alueistamme ja tiukasti 10 prosenttia, niin kai olisi pitänyt neuvotteluissa ottaa tämmöinen ehdollisuus, että tämä vyöryttäminen Suomen metsätaloutta ja metsäteollisuutta vastaan loppuu, koska eihän meidän ansaintalogiikkamme kestä ikikuuna päivänä tätä velkataakkaa, jos meillä syödään ikään kuin edellytyksiä pois maksaa joskus näitä velkoja.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, ehkä pienikin jonkun mielestä: Kiinnitän huomiota siihen, josta myös edustaja Ovaska täällä purki huonoa ja pahaa omaatuntoaan, eli Sipilän hallituksen viime kaudella tekemiin erittäin kyseenalaisiin päätöksiin, joilla heikennettiin ihmisten oikeuteen pääsyä. Alun perin, vastoin kuin edustaja Ovaska täällä halusi osoittaa tämän esityksen oikeusministeri Häkkäselle, kyllähän tämä esitys on peräisin oikeusminis-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

teri Lindströmiltä, joka ilmeisesti kärsi juuri silloin työuupumuksesta. Nyt tästä kuitenkin perjantaina äänestetään tässä salissa, ja me voimme korjata tämän täällä, koska nythän täällä lisäbudjetissa on, että Pietarsaaressa säilyy istuntopaikka, Iisalmessa säilyy istuntopaikka ja Varkaudessa säilyy istuntopaikka. Se voidaan tietenkin todeta, ettei siellä Pietarsaaressa koskaan kansliaa ole ollut, mutta kokoomuksen vastalauseessa, jota äänestämällä Ovaska voi lähteä viemään asiaa oikeaan suuntaan, on nyt kirjaus siitä, että Iisalmessa ja Varkaudessa säilyy kansliat, jolloinka palataan siihen, että tämä oikeusjärjestelmä ja siihen liittyvät työpaikat ja asianajotoimistot ja muut pystyvät työtään tekemään ja ennen kaikkea ihmisten pääsy oikeuteen helpottuu, koska nythän tässä Sipilän hallituksen onnettomassa päätöksessä — se pitää kyllä myöntää itsekin sitä tehneenä — juuri tämä asia koki armottoman kolauksen.

15.05 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Pitää korona-aikana kokeilla, miltä tuntuu täältä puhua, kun aina tuolta tuo maski päällä puhun ja jotenkin tuntuu, että se on niin hankalaa, ettei tahdo henkeä saada.

Minä oletan, että, että kokoomuksellekin sopii, että nyt annetaan kunnille ja yrityksille rahoitusta, niin että ne pysyvät pystyssä, mutta tietenkin siellä on nyt momentum noussut vahvasti esille siitä, miten tämä lasku sitten hoidetaan. Mutta sen aika tulee sitten aikaan, ja oletan, että me kaikki olemme siinä sitten hyvin aktiivisesti mukana.

Lisätalousarvioesityksessä rahoitusta ehdotetaan kohdennettavaksi erityisesti koronaviruksesta aiheutuviin tarpeisiin — erittäin tärkeä nosto tällä hetkellä. Lisätalousarvioesitys sisältää kattavasti välttämättömiä toimia, joilla katetaan akuutista kriisistä syntyneitä lisäkustannuksia ja kompensoidaan tulonmenetyksiä. Lisäksi talouden elpymistä tukevia toimia jatketaan.

Hallitus haluaa turvata ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin ja estää koronaviruksen leviämistä. Toimimme määrätietoisesti testaa, jäljitä, eristä, hoida -hybridistrategian mukaisesti. Koronaviruksen testauksesta ja jäljittamisestä kunnille aiheutuviin välittömiin kustannuksiin, kuten testaukseen, testauskapasiteetin nostamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamiseen, terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen, liittyvät menot ehdotetaan kompensoitavaksi 350 miljoonan euron kertaluonteisella peruspalvelujen valtionosuuslisäyksellä — korostan: kertaluonteisella. Rokotteen hankintaan varaudutaan uudella 90 miljoonan lisärahalla, joka tulee aiempien lisäysten päälle. Hallitukselle on ensiarvoisen tärkeää turvata ihmisten välttämättömät peruspalvelut ja tukea kuntia koronavirusepidemiasta aiheutuvien kustannusten ja tulonmenetysten kompensoimiseksi. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin ehdotetaan lisäksi 400 miljoonan euron ja sairaanhoitopiireille 200 miljoonan euron kertaluonteisia lisäyksiä.

Arvoisa puhemies! Sitten on tämä sokeri päällä: Hallitus haluaa auttaa yrityksiä selviämään akuutin kriisin yli. Koronavirusepidemian hillitsemiseksi säädetyt rajoitukset ovat heikentäneet monen yrityksen tilannetta ja vaikuttaneet työllisyyteen. Yritysten määrääikaisen kustannustuen toisen hakukierroksen toteuttamiseen ehdotetaan 410 miljoonan euron lisämäärärahaa. Nyt on tärkeää tukea työpaikkojen säilymistä ja estää pidemmän aikavälin haittojen syntymistä. — Kiitoksia.

15.08 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa on kolme ulottuvuutta. Ensimmäinen turvaa peruspalveluja kuntien rahoituksen kautta sekä sairaanhoitopiireille menevän rahoituksen kautta koronakriisin vuoksi, toinen tukee työllisyyttä tässä ja nyt,

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

elikkä kustannustuki, jolla pyritään säilyttämään yrityksiä ja niiden työpaikkoja, ja kolmas on tulevaisuusinvestointi ilmastopolitiikan näkökulmasta, mutta se on myös työllisyys- ja kilpailukyky päätös, koska me tiedämme, että jahka tämä korona hellittää, niin maailmassa on tarvetta ilmastoystävällisille investoinneille ja innovaatioille.

Kuntarahoituksessa ylipäättään on usein kaksi haastetta, kun me yritämme kohdentaa rahaa. Kyse on siitä, miten se osuu kuntakohtaisesti, ja kyse on myös siitä, miten se osuu asiakkohtaisesti. Tässä lisätalousarviossa on löydetty niin viisas ratkaisu kuin näissä oloissa on mahdollista tähän tarkoitukseen, koska on käytetty useita kriteereitä. Esimerkiksi sisältökohtainen kriteeri, joka liittyy nuorten tilanteeseen ja maskien käyttöön oppilaitoksissa, on kohdennettu ikäluokan mukaisesti. Koronan terveydenhuoltokustannuksia on laitettu suoraan sairaanhoitopiireihin, ja verotulomenetystä taas kompensoidaan sillä, että otetaan se verotulomenetys huomioon. Tästä huolimatta tuo osumatarkkuus ei ole täydellinen, ja sen vuoksi, kun kunta- ja terveysjaosto valmisteli tätä, kirjasimme pohjaan sen esityksen, että jatkossa meidän pitää tässäkin pystyä parempaan. Mutta nyt oppositio kritisoi hyvin voimakkaasti tätä osumatarkkuutta. Haastaisinkin teitä siihen, että olisitte esittäneet parempaa mallia, koska yhdessäkään vastalauseessa ei esitetty muutosta tähän kuntarahoitusosuuteen, vaikka siitä tässä salissa paljon puhuttiin.

Haluaisin vielä sanoa muutaman sanan tästä järjestöjen tukemisesta. Siihen on nyt löydetty ensi vuodelle ratkaisu ja on perustettu työryhmä, jonka tehtävä on katsoa seuraavien vuosien ratkaisua, mutta kun ministeri Vanhanen tässä salissa totesi, että on ehkä syytä tottua siihen, että rahoitus ei ole yhtä suurella tasolla kuin se on nyt ollut, niin tämä saattaa olla totta tulevaisuudessa. Mutta samaan aikaan yhteiskunnan, niin valtiovallan kuin kuntien, on sitten syytä tottua siihen, että järjestöt eivät paikkaa julkisia palveluita sillä tavalla kuin ne tällä hetkellä tekevät, jolloin kun pohditaan tätä rahoitusta, on pohdittava myös sitä, mikä on kenenkin tehtävä. Meille on pikkuhiljaa syntynyt tilanne, jossa järjestöt ovat vähän ikään kuin tuottajaorganisaatioita, joilta sekä valtiolta että kunnat tilaavat palveluita, joihin niillä ei aina itsellään ole rahoitusta. Tämä on sinänsä kannattavaa, koska järjestötoimintaan ja vapaaehtoisuuteen suunnattu euro tuottaa kuuden euron hyödyn Helsingin yliopiston arviointien mukaan. [Puhemies koputtaa]

Vielä yksi sana, kaksi sanaa, tästä kehitysyhteistyöpanostuksesta. Ympäristöongelmat eivät jää rajoille, mutta ei jää pandemiakaan, ja sen vuoksi kannattaa muistaa, että meidän on löydettävä ratkaisuja koko maailman tasolla.

15.11 Joakim Strand r: Ärade talman! Här har hållits bra anföranden kring den sjunde tilläggsbudgeten, bland annat ledamöterna Ovaska och Salonen och många andra har lyft fram just de sakerna jag själv tänkte på. Det är helt klart att vi måste stödja företag och kommuner.

On täysin selvää, että tässä tilanteessa täytyy kuntia ja yrityksiä eri tavoin tukea. Kyllä itse osittain tietenkin ymmärrän sen kritiikin, jos puhutaan siitä osumatarkkuudesta. Jos katsoo vaikka Uuttamaata ja Pohjanmaata, euroja per tartunta, niin melkein kymmenen kertaa vähemmän kuin jotkut muut alueet. En siitä itke, totean vain, että kaikilta osin ei ole varmaan ihan nappiin mennyt, kuten harvoin tällaisissa asioissa menee.

Sitten tuli mieleen tästä Vakesta tai Ilmastorahastosta, josta oli puhetta, että kyllä silläkin on näytön paikka, mutta itse näen, että siellä on kyllä myös valtavia mahdollisuuksia, jos miettii globaaleja energiateknologiamarkkinoita. EU-komissio on arvioinut, että ai-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

noastaan nykyiset ilmastotavoitteet ja niiden saavuttaminen vaatisi yli 200 miljardin vuotuiset panostukset, public and private, Euroopassa pelkästään. Jos katsoo globaalilla tasolla, mitä nämä investoinnit energia- ja ympäristöteknologiaan tulevat olemaan, niin kyllä Suomen, niin kuin muun muassa talousvaliokunta ja tulevaisuusvaliokunta ovat monesti todenneet, tulisi panostaa erityisesti energia- ja ympäristöteknologian systeemitason tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja liiketoimintaosaamiseen. Komponentteja ollaan viety joka maailman kolkkaan, mutta kun järjestelmätason ratkaisuja saadaan täältä vietyä globaalisti, niin sitten me selviämme aivan varmasti tulevaisuudessa. Elikkä ne ovat sellaisia, mihin omasta mielestäni Ilmastorahaston tulisi ehdottomasti kytkeytyä, niin kuin tarkoitus kai onkin. — Tack.

15.13 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilälle totean, ettei teidän tarvitse olla veljenne vartija, mutta kyllä teidän tarvitsee myös kantaa vastuu niistä itse tekemistänne päätöksistä. Kun tuossa kritisoin edustaja Häkkäsen, tai silloisen ministeri Häkkäsen, toimia, jolloin hän sanoi, että tämä ei tarkoittaisi oikeusturvan heikentymistä, niin kysyin, onko nyt sitten ajatus siitä muuttunut, kun esitetään myöskin teidän vastalauseessanne lisämäärärahoja tai esityksiä tätä koskien. Onhan se myös niin, että silloinen ministeri varmasti kantaa oman osansa vastuusta. Te käännätte sitä edellisiin ministereihin tai edelliseen hallitukseen. Toivon, että ne, jotka ovat päätöksiä tehneet, kantavat myös vastuunsa.

Tämä hallitushan sinänsä, hyvien esitysten mukaan, joita tässä on käsitelty, lisää myös poliisien ja syyttäjien ja tuomareiden määrää, mikä tätä koko ketjua parantaa ja ennen kaikkea parantaa suomalaisten ja kaikkien kansalaisten oikeusturvaa. Siinä meillä on varmaan kaikille yhteinen tavoite.

15.14 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Vaikka tämä koronatuki voikin parantaa ja ehdottomasti parantaakin kuntien taloustilannetta, niin valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, että siitä huolimatta, että tilanne nyt tämän koronatuken myötä voi monen kunnan taloutta parantaakin, niin kuntien on toki kiinnitettävä huomiota siihen perusuraan, jolla kunnat ja kuntien talous ovat. Mahdolliset ylijäämäiset kuntien tilinpäätökset eivät silti tarkoita sitä, että rahaa nyt sitten sysättäisiin johonkin turhanpäiväiseen, vaan toivon, että tällaiset kunnat sitten myöskin satsaavat palveluihin ja tekevät investointeja, joilla sitten sitä tulevaisuutta myöskin rakennetaan. Täällä on esille nostettu se, että kuntien pitäisi pystyä nyt tuottamaan siellä alueellaan sellaista toimintaa, joka sitten myös tulevaisuudessa lisää sitä työllisyyttä.

No, sellainen toimenpide kyllä liittyy taas tähän valtion esitykseen, että Rajavartiolaiktokselle nimittäin ehdotetaan 240 miljoonan euron tilausvaltuutta ja sillä oikeutetaan tekemään kahden uuden ulkovartiolaivan hankintaa koskevat sopimukset ja kuluvalle vuodelle ehdotetaan 120 miljoonan euron määrärahaa. Nämä jos mitkä hankinnat ovat sellaisia, joilla parhaimmillaan pystymme kasvattamaan kotimaassa työllisyyttä, eli toivon, että nämä työllisyysvaikutukset tulevat sitten tällä hankinnalla olemaan kotimaata hyödyttäviä.

Minäkin nostan esille esimerkiksi tämän Finnfundin pääoman korottamisen. Sekin tulee nimenomaan suomalaisia yrityksiä, koska haluamme tällä lisätä yritysten vientimahdollisuuksia ja Finnfundin kautta monelle yritykselle voi sitten avautua Suomen rajojen ulkopuolella kehittyvissä maissa myöskin yritystoimintaa. Ajattelen, että tämä korona on sellainen, joka viimeistään on avannut ihmisten silmät sille, että elämme niin globaalisti

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

riippuvaisessa maailmassa, että kun jossain tapahtuu jotain, niin se vaikuttaa väistämättä myöskin Suomeen, niin kuin esimerkiksi tämä virus on vaikuttanut, ja sen vuoksi on myös tärkeää, että kehitysyhteistyömäärärahoihin olemme kohdentaneet lisäyksiä.

Aivan lopuksi totean, että valtiovarainvaliokunta nostaa mietinnössään esille hoitovelan, ja siitä kannan kyllä erittäin suurta huolta, että vaikka nyt pystymme osoittamaan ja kohdistamaan lisäresursseja erityisesti näihin koronakustannuksiin, niin se ei silti vielä poista meiltä sitä hoitovelkaa, joka meitä odottaa.

15.17 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Korona ei oikeuta ihan mihin tahansa rahan käyttöön eikä ihan minkä kokoiseen velanottoon tahansa. Nämä asiat täytyy kuitenkin myöntää. Tässähän rakennetaan nyt uusia rakenteita ja synnytetään uusia menoja, ja kun katsotaan eteenpäin, niin sieltähän tulee sitten näitä lisärahoituspyyntöjä. Niitä tullaan käsittelemään seuraavien vuosien budjeteissa ja lisätalousarvioissa ja niitä tuetaan termein ”jatketaan” ja ”turvataan”. Hyvin on tiedossa se, että kun julkiselle sektorille lähdetään tällaisia viemään eteenpäin, niin yksi päätavoite tulee olemaan näiden ylläpitäminen ja jopa kasvattaminen. Näin tämä menee, ellei tätä kierrettä nyt pikaisesti katkaista. Keskuspankkirahoitus on saanut meidät luulemaan, kuvittelemaan, että tällä kertaa olisi jotenkin tilanne erilainen, että saatavilla olisi rahaa, jota ei koskaan tarvitse maksaa takaisin. Kun mietitään viimeisten 35 vuoden tilannetta, niin talouskriisit ovat aina tulleet yllätyksenä, ja nyt hän se on tässä hyvin liki, nurkan takana — ei pitäisi olla yllätys kenellekään.

Koronasta vielä: Kyllä, me elämme globaalissa maailmassa, mutta korona on osoittanut meille kuitenkin sen, että resilienssi vaatii hyviä verkostoja enemmän omaa kyvykkyyttä ja omaa taloudellista iskukykyä, ja mitä enemmän Suomi nyt velkaantuu, sitä enemmän olemme muiden päätösten varassa. Kyllä meidän täytyy itse kyetä huolehtimaan tasapainoisesta taloudestamme, puuttua julkisen sektorin ongelmiin, lähteä miettimään sitä, kuinka me jatkossa selviämme tästä.

15.19 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kun en oikein itse osaa neuvoa edustaja Ovaskaa, niin kun minä siteeraan presidenttiä, niin hän muistaa. Presidentti Niinistöhän muistaakseni sanoi, että kun hallitus tekee jotain, niin silloin se vastuu pitää kantaa yhdessä eikä osoitella toista osapuolta ja toista puoluetta. Jos minun käsitykseni on oikein, niin yksikään hallituksen esitys, joka tähän saliin tulee puhuttavaksi ja lähetekeskusteluun tai päätettäväksi, ei tule tänne, elleivät kaikki hallituspuolueet sitä hallituksen esitystä hyväksy. Yleinen populistinen tapa monilla kansanedustajilla, kun tulee itselle epämiellyttäviä päätöksiä, on lehdissä kirjoitella ja jopa täysistuntosalissa jakaa juttuja, että emme me tätä tehneet vaan sen teki tämä meidän toisen hallituspuolueen ministeri. Minun mielestäni tällamoista populismia ei pitäisi harjoittaa. Jos te kuuntelite, edustaja Ovaska, minun juttuni äsken, niin totesin, että se oli Sipilän hallitukselta suuri virhe ja minä olin sitä virhettä itse tekemässä. Koettakaa löytää itsestänne jonkun verran rehellisyyttä ja todeta, että keskustasta oli lakkauttamassa kansliat Iisalmesta ja Varkaudesta, ja siinä ei kovin suurta järkeä kyllä ollut.

Kun joku tekee vastalauseen tässä salissa ja siitä yleensä äänestetään, niin te voitte, edustaja Ovaska, sitten näyttää sen oman mielipiteenne, kun arvostelite kokoomusta. Meidän vastalauseessamme on selväsanaisesti esitetty, että kansliat Iisalmessa ja Varkaudessa säilyvät pysyvästi. Jos te haluatte tätä äänestyspopulismia perjantaina harjoittaa, niin tervetuloa joukkoon.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

15.21 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitän hallitusta hyvästä esityksestä ja kuntapäätäjänä ilolla totean, että tässä seitsemännessä lisätalousarviossa tulee tosiaan kunnille apua. Mutta kiitän myös valtiovarainvaliokuntaa siitä toteamuksesta, että vaikka koronapandemia on ja vaikka sen vuoksi on tosiaan myönnetty tämä lisärahoitus kunnille, niin se ei poista sitä kuntatalouksissa olevaa rakenteellista ongelmaa. Sen eteenhän kunnat tekevät jo nyt töitä, että rakenteita uudistetaan ja parannetaan sitä tuottavuutta ja vaikuttavuutta ja etsitään sitten myös työllisyystoimia siellä omissa kunnissa, niin että saadaan myös pitkäaikaistyöttömiä töihin.

Mutta, arvoisa puhemies, sananen tästä pääomasijoituksesta Ilmastorahasto Oy:lle. Opposition suunnaltahan tämä jo tuomittiin hölynpölynä, ja täällä on käytetty monia puheenvuoroja siitä, mutta minä näen tämän Ilmastorahaston todella hyvänä tulevaisuuteen katsovana investointina, koska meidän olemme, arvoisa puhemies, menossa yhteiskuntana fossiilitaloudesta kohti biotaloutta. Jos esimerkiksi katsotaan vielä kerran länteen, niin Norjan valtiollahan on rahasto, joka perustuu fossiilisiin aineisiin, eli öljyrahasto — siellä on yli tuhat miljardia rahaa. Näen ja koen, että vielä joku päivä, kun tätä asianmukaisesti, oikealla tavalla käytetään hyväksi, Ilmastorahasto Oy:llä on mahdollisuus tuoda paljon hyvää ja lisää tuloja tähän yhteiskuntaan. Kun edustaja Eestilä puhui ansaintalogiikasta, niin eikö tämä ole juurikin sitä? Meillä kuitenkin vihreää kultaa kasvaa koko ajan tuolla metsissä, ja varsinkin jos tällä rahastolla pystytään teollisuuden puolella skaalaamaan avustuksia erinäisiin uusiin investointeihin, niin kyllä minä näen, että tällä on iso merkitys siinä, että me kävelemme osaltaan tällä yli tästä kriisistä ja nostamme kasvua tähän yhteiskuntaan.

15.23 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Vielä tähän loppuun on todettava, että olen tietysti ylpeänä tämän hallituksen riveissä: korjaamme edellisten hallitusten virheitä, olivat ne sitten omia tai muiden, ja teemme sen hyvällä mielellä, koska tämä hallitus, tämä punamultahallitus, on ennen kaikkea sitoutunut siihen, että meillä on sosiaalisesti oikeudenmukainen Suomi ja alueellisestikin oikeudenmukainen Suomi. Eli me emme edusta sellaista keskittämispolitiikkaa, mitä olemme kokoomuksen kanssa joutuneet monesti hallitusyh-teistyössä kokemaan. Eli tässä on selvä ideologinen ero.

15.24 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni ja meidän mielestämme hallitus edustaa nyt taloudellisesti vastuutonta politiikkaa ja linjaa. Teillä on paljon erittäin hyviä esityksiä liittyen koulutukseen, liittyen nyt päivitettyihin yritystukiin, mutta tämä työllisyyskysymys sekä koko julkinen sektori ovat sellaisia, joihin te ette halua edes puuttua.

Täällä on viitattu siihen, että kunnat ovat nyt hyvin lähteneet muuttamaan rakenteitaan ja ovat hyvin tietoisia siitä, että tämä valtiontuki ja erilaiset tukimekanismit ovat vain hetken helpotus, mutta väitän, että on nyt sellainen harhainen tunne hyvin monessa kunnassa siitä, että hetkinen, nyt meidät on pelastettu, nyt ei tarvitsekaan lähteä itse asiassa tekemään niitä suuria muutoksia, mitkä kunnissa ovat tarpeen. Siellä täytyisi pohtia koko kulurakennetta, koska millään tuloilla, vaikka veroja kuinka nostettaisiin, kunnat eivät pysty ylläpitämään nykyisiä rakenteitaan. Sitten teidän täytyy tietenkin huomioida se, että lisätehtävät eivät tule kuuloonkaan. Oppivelvollisuuden pidentäminen tulee iskemään jokaiseen kuntaan hyvin tiukasti.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Toivoisin, että hallitus nyt tässä jatkossa miettisi myös tätä puolta. Julkisen talouden tasapainottaminen ei ole mahdollista, jos totuutta ei katsota silmiin.

15.25 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Ranne valtiovarainvaliokunnan jäsenenä hyvin tietää, että valtiovarainvaliokunta tässä mietinnössään kiinnitti huomiota siihen, että kuntien isot rakenteelliset uudistukset ovat edessä ja niitä pitää kaiken aikaa valmistella ja sopeutua muuttuvaan tilanteeseen. Vastaavasti valtion osalta olemme jatkuvasti kiinnittäneet huomiota siihen, mikä on velkaantumisen kestävä taso. Tällaista tilannetta koronakriisin myötä ei koskaan aikaisemmin ole ollut, ja meidän pitää, niin kuin muidenkin maiden, mitoittaa se talouden pelastustoimi tulevaisuuden kantokykyyn. Sen kannalta on keskeistä, että työllisyysastetta nostetaan, työllisyystoimia kiihdytetään ja vauhditetaan taloudellista kasvua, ja kaikki nämä ovat myös hallituksen tyolistalla. Niitä tulee ja on tullut tasaiseen tahtiin, ehdotuksia, jotka tähän suuntaan tähtäävät. Meidän pitää rakentaa sitä tulevaisuutta samaan aikaan, kun joudutaan käyttämään suuria summia pyörien pitämiseksi pyörimässä niin julkisten palveluiden osalta kuin yritystenkin puolella. Elikkä tämä suuri kuva on ongelmallinen, mutta ei suinkaan lohduton, eikä minkäänlaista velkapaniikkia tässä tilanteessa kannata laittaa liikkeelle.

Tasavallan presidentti Niinistö kiinnitti huomiota tähän oppiin joidenkin talousoppineiden puolelta, että valtioiden velkoja ei koskaan tarvitsisi maksaa takaisin. Hallitus ja hallitusryhmät täällä eduskunnassa eivät ole sellaisten oppien takana. Joku yksittäinen puheenvuoro saattaa olla, mutta kyllä me tiedämme, että nämä velat tulevat maksettavaksi, mutta kyllä se on tässä tapauksessa hyvin pitkässä aikavälissä, ja korkotaso pysyy alhaisena useamman vuoden näillä näkymillä, ja se antaa sitä aikaa rakentaa sitä kasvun pohjaa ja nostaa työllisyysastetta, mikä on välttämätöntä julkisen talouden kestävänsä tasapainon saavuttamiseksi.

15.28 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Täällä annetaan aivan liian hyvä kuva siitä, mitä kunnissa nyt on tapahtumassa. Velkamäärä on kasvamassa, siellä kasvatetaan syömelvelkaa. Meillä ei ole näköpiirissä sellaisia uudistuksia, joilla kunnat saisivat — kaikki kunnat tai edes suurin osa — taloutensa tasapainoon, tulot ja menot tasapainoon. Tämä koskee myöskin valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan ja minun kotikaupunkia, meidän kotikaupunkiamme Hämeenlinnaa.

Me emme tässä tilanteessa — emme täällä suunnalla emmekä siellä maakunnissa ja kunnissa — suostu lähtemään niihin uudistuksiin. Siellä ei olla karsimassa pois sitä läskiä, joka täytyisi koko julkiselta sektorilta lähteä karsimaan, koska jos me emme nyt lähde ihan oikeasti toimenpiteisiin, niin meillä on, kuulkaa, semmoiset karut tilanteet edessä muutaman vuoden päästä, että siinä kärsivät heikoimmat. Nyt on vielä mahdollista, jos lähdemme nyt katsomaan tarkkaan niin kuntien tehtäviä kuin täältä ylätasolta koko valtionhallinnonkin tehtäviä, että meillä on vielä hyvin paljon pelastettavissa. Mutta jos tähän ei puututa, vaan odotellaan nyt vähän vielä ja suunnitellaan vielä vähän ja turvataan vielä vähän ja katsellaan vielä vähän eteenpäin, tehdään lisää selvityksiä, niin silloin aika on mennyt jo ohi.

15.29 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu sinänsä tästä talouspolitiikasta on mielenkiintoista, ja me emme kukaan ole asiantuntija siinä.

Täällä mainittiin, että korot säilyvät lähivuosina matalina, ja näin se näyttää olevan, mutta kun rahalla puhalletaan tätä kuplaa koko ajan ympäri maailmaa ja kaikki velkaantuvat,

niin kyllä tässä moral hazard on erittäin lähellä, että tulee sekä kunnissa että valtiolla semmoinen illuusio, että otetaan sitä rahaa nytten, koska se on halpaa ja korot säilyvät pitkälle matalana, ja tulee tällainen investointi- ja kilpailukykykilpailu. Kyllä tämä pikkusen huolestuttaa. Nimittäin ainakin entisessä maailmassa ja historiassa tämä kupla sitten jossakin vaiheessa ikään kuin puhkesi ja kiinteistöjen arvot alenivat ja sitä kautta ihmiset ja yritykset joutuivat maksuvaikkeuksiin ja tuli pankkikriisi. Olisiko maailma nyt kehittynyt niin, että tällaista ei tule? Mutta vähän kyllä jollain tavalla pelottaa, että kun mennään 5—10 vuotta eteenpäin, niin mihin tämä päättyy.

Toisaalta kun puhutaan kuntien rakenteellisista muutoksista, niin itse koen sen hieman epäoikeudenmukaisena keskusteluna. Kyllähän meidän täytyy ruveta kulurakennetta pienentämään silloin, jos meillä koko ajan velka kasvaa ja me emme pysty sitä maksamaan, koska meillä ei ole ansaintalogiikka kunnossa. Viittasin jo EU:hun, kun se ahdistelee Suomen metsäteollisuutta ja metsätaloutta. Se vastaa 20 prosenttia meidän viennistämme, ja jotenkin pitäisi sinne mennä sen viestin, miten Suomi voi hyväksyä 750 miljardin elvytyspaketin ja samanaikaisesti siellä komissaari Timmermans ahdistelee Suomen metsäteollisuutta ja metsätaloutta. Jonkunmoinen ehdollisuus ja viesti sinne, että tämä loppuu.

Lueskelin tässä ihan sattumalta Traficomien tiedotetta, ja täällä lukee, että se aloittaa yt-neuvottelut, jopa 120 työpaikkaa voi lähteä. Tähänhän se pitkän päälle johtaa.

Minun mielestäni en itse ole kovin voimakkaasti kritisoinut tätä, että täällä otetaan yrityksille ja kunnille rahaa ja velkaa ja nettovelkaantuminen on lähes 20 miljardia, mutta kyllä viime kerralla, kun käytin puheenvuoron, totesin, että tulisiko jonkun ajan kuluessa jonkunmoinen selvitys siitä, paljonko näistä oikeasti on mennyt koronasta johtuviin ja ovatko kaikki luonto-, pitkospuut ja muu rakentaminen olleet oikeasti koronarahoituksen takia vai jonkun muun syyn takia.

15.31 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Tässä pitkään mietiskelin, otanko osaa keskusteluun edustaja Ovaskan hyvinkin populistiseen tyyliin esille nostamista asioista. On hyvin erikoista, että nokitaan jotakin puoluetta ja varsinkin siinä vaiheessa, kun oma seura on ollut ihan yhtä lailla samalla asialla ja samoilla töillä, ja nyt sitten esittäytyään jonkin näköisenä pelastajana ja soten tekijänä, joka tekee kaiken paremmaksi. En ymmärrä tällaista ajattelua. Tämä on tosi outoa, ja jos ajatellaan sitäkin, millä tavalla me yhteistyössä näitä asioita vähänkään yritämme tehdä, niin tämä ei kyllä sille tielle vie. Sekin on vähän erikoista, että ei sen vertaa viitsit tehdä kotiläksyjä, että syytetään Häkkästä, vaikka kysymyksessä on Lindströmin alkuun panema käräjäoikeusuudistus. Siinäkin mielessä menee metsään, ja pahemman kerran.

Mitä nyt sitten tulee näihin korjaamisiin, kuka niitä saa korjata ja mitäkin, niin virheitähän tapahtuu tässä salissa myötänsä, ja en minä näe sitä sillä tavalla, että se nyt on yhden puolueen tai yhden ryhmittymän tehtävä olla se pelastava enkeli, joka saa tehdä niitä korjauksia. Kuka tahansa voi tehdä niitä korjauksia, meidän pitää tehdä niitä korjauksia. Se on itse asiassa meidän vastuullamme, ja se on meidän velvollisuutemme. Ihan yhtä lailla oppositiosta kuin sieltä hallituspuolueittenkin keskuudesta voidaan tehdä korjaavia liikkeitä.

Mitä nyt käräjäoikeusuudistukseen tulee, niin se on selkeästi virheellinen, se horjuttaa ihmisten mahdollisuuksia saada oikeutta tässä maassa tasavertaisesti. Ja kuten edustaja Eestiläkin on nostanut täällä esiin, niin Varkaudessa ja Iisalmessa ne käräjäoikeuspaikat on säilytettävä, se on selvä asia, että tämä maa voi toimia niin kuin oikeusvaltion pitääkin toimia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Muistutan aiheesta, josta keskustellaan.

15.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on virittänyt velkakeskustelua useissa puheenvuoroissa. Viimeksi edustaja Eestilä hyvin pitkäänkin muistutti siitä, että tällä velkaantumiskehityksellä on päänsä ja täytyy löytyä maksajat. Kukaan ei idealisoi tätä velkaantumiskehitystä, mutta tähän kannattaa ehkä taustaksi vain yrittää hahmottaa sitä, että tämä velkakierre, jossa Suomi nyt aidosti on näitä lisätalousarvioita tehdessään suhteessa tähän koronakriisiin, ei ole ainutlaatuinen maailmassa. Tämä sama prosessi on kaikkialla käynnissä samalla tavalla, ja siinä, missä Suomen kilpailukyky heikkenee ikään kuin absoluuttisessa mielessä, niin suhteellisessa mielessä se ei heikkene verrattuna kaikkeen muuhun, mitä ympäröivässä maailmantaloudessa tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Tässä on toinen kulma, joka on ehkä hyvä herättää: Taloustieteilijät ovat jo käynnistäneet hyvin vakavan keskustelun siitä, että tämä talouspoliittinen doktriini on myöskin koronan kautta muuttumassa. Meillä on selvästi tulossa vastaan uusi tilanne, jossa tämä tiukan talouskurin politiikka, austerity-politiikka, joka erityisesti kukoisti vahvasti viimeisen finanssikriisin jälkeen, on tavallaan tiensä päässä, koska me näemme myöskin, että talouspolitiikalla on muukin tehtävä kuin tämä rahataloudellinen vakaus, anti-inflatorinen politiikka. Tässä on tehtävänä myöskin nähdä kansantalouden kokonaismerkitys talouskasvulle luoda näitä edellytyksiä. Tässä varmaan klassisimpana esimerkkinä toimii tietysti Amerikan yhdysvallat, joka on ollut puoli vuosisataa alijäämäinen talous: vaihtotase on alijäämäinen, kauppatase on alijäämäinen, budjetit ovat olleet alijäämäisiä. Yhdysvaltain etuna on tietysti, että se on niin vahva talousmahti, että dollari kansainvälisenä reservivaluuttana on kelpannut vaihdannan välineeksi, ja vain tahdistamalla setelipainoa Yhdysvallat on selvinnyt näistä alijäämistään.

Samaa on muuten Euroopan unionin EKP harrastanut nyt viimeiset kymmenkunta vuotta, jolloin meillä on eurojen määrä kasvanut, tuplaantunut kansainvälisessä vaihdannassa, mikä kertoo, että me voimme myöskin käyttää välineenä tätä ikään kuin rahan luomisen prosessia — joku sanoisi, että syntyy tyhjästä, tasavallan presidentti on tätä valottanut. En avaa sitä, onko tämä oikea tie, väärä tie. Haluan vain kertoa, että tässä on isommastakin doktrinäärisestä lähestymistavasta kysymys. Talouspolitiikalla täytyy olla muukin tavoite kuin vain se, että se varoittaa julkista taloutta, että se on pidettävä tiukassa kurissa, eikä nähdä, että elvyttävä talouspolitiikka auttaa myöskin pidemmässä välissä tasapainon saamista julkiseen talouteen. Luonnollisesti pitkässä juoksussa finanssitalouden, julkisen talouden täytyy olla tasapainossa.

15.36 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Paljon on keskusteltu siitä, onko tämä lisätalousarvio oikein kohdennettu, ja kuten valtiovarainministeri itsekin sanoi, osumatarkkuutta tässä voisi olla enemmän — se kuvastaa tämän koronapandemian vaikutusten korjaamisen vaikeutta. Toki perussuomalaisia eniten huolestuttaa se, että kun tässäkin lisätalousarviossa otetaan nyt käytännössä reilut 1,8 miljardia lisävelkaa valtiolle, niin tämä valtionvelka kasvaa entisestään. Nythän se tämän jälkeen on 19,6 miljardia euroa, mitä hallitus on velkaa ottanut näinä aikoina, ja sinänsä se huolestuttaa, totta kai, koska jos ei tämä tarkan markan linja jatku hallituksen sisällä, niin meiltä loppuu jossain vaiheessa rahat. Se on vain tosiasia. Tässä selkeästi näkyy nyt kuitenkin hallituksen kokoonpano siinä mielessä, että nyt on jaettu vähän joka paikkaan vähän niin kuin silmät kiinni. Kaikki saavat omia tavoitteitaan, poliittisia tavoitteitaan tämän koronan varjolla läpi, ja tästähän perussuomalaiset

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

ovat kritiikkiä esittäneet, ja ei nyt tarvitse esimerkkejä kertoa, mutta kyllä tämä Ilmastorahaston ja tämä kehitysavun osuuden korottaminen tässä taloustilanteessa on kuitenkin semmoinen teko, jota olisi voinut pohtia parlamentaarisesti hiukan lisää.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä pisti silmään sellainen tosiasia kuitenkin, että kun kaikki kunnat panostavat tähän koronaepidemian torjumiseen omalla tavallaan ja niille tulee huomattavia lisäkustannuksia ja kaikkea valtion avustukset eivät kuitenkaan kata, niitä kaikkia kuluja ei mitenkään saa katettua, ja nyt tällä jako-osuudella pyritään saamaan jollakin tavalla oikeudenmukaiseksi tämä jako, niin tässä yhteydessä täytyisi tietysti kysyä siitä, jos valtiovarainministeri olisi paikalla, että täällä on kuitenkin yksi maakunta, joka saa täyden korvauksen tämän mietinnön mukaan, ja se on Ahvenanmaa. Ahvenanmaa on 6 miljoonaa halunnut, ja se saa sen, ja se korjataan vielä kaiken lisäksi siten täällä sosiaali- ja terveysministeriön hallintoalan pääluokassa, että he saavat käyttää sitä rahaa kaikkiin covid-menoihin, ei pelkästään testaamiseen ja jäljittämiseen. Ja siinä mielessä — on toki selvää, että Ahvenanmaakin tarvitsee osuutensa valtion varoista — se taitaa olla ainut maakunta, joka saa sen täysimääräisenä, muut maakunnat eivät sitä saa tämän perusteella. Ja tämä kertoo tietysti siitä, että yksi puolue hallituksen sisällä pystyy kyllä pitämään puolensa tilanteessa kuin tilanteessa ja että muut puolueet eivät sitten ehkä aina kaikissa tavoitteissaan niin hyvin onnistu.

Mutta, arvoisa puhemies, eniten perussuomalaisia huolestuttaa toki tämä työllisyyden kehitys. Tässä talousarvioesityksessä työllisyyden toimenpiteet ja niihin kohdistuvat avustukset järjestöille ja niihin toimenpiteisiin [Puhemies koputtaa] eivät ole riittäviä, tai sitten ne eivät ole osin oikein kohdennettuja.

15.39 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Seitsemäs lisätalousarvioesitys. Kehun ensin hieman, sitten jäljempänä esitän muutaman kritiikin.

Itse huomasin tämän, että Rajavartiolaitykselle ehdotetaan 240 miljoonan euron tilausvaltuutta, jolla oikeutetaan tekemään kahden uuden ulkovartiolaivan hankintaa koskevat sopimukset, ja tälle vuodelle vielä 120 miljoonan euron määrärahaa. Ulkovartiolaivojen hankinnoillahan on merkittävä työllistävä vaikutus, ja pidän tärkeänä, että rajavalvonnalla on välineistö kunnossa. Tämä on mielestäni hieno asia, että tähän on kohdennettu. En ota kantaa siihen, että tällaisessa koronatilanteessa tämä varmaan jakaa mielipiteitä, mutta oma näkökulmani on se, että Suomen rajavalvonta on pidettävä kunnossa, ja olisin toivonut tähän kohtaan myöskin huomattavaa lisäystä suomalaiseen turvallisuudentunteeseen sitä kautta, että olisi lisätty määrärahoja vielä tuonne poliisin suuntaan.

Mutta sitten kauhukseni täytyy sanoa, että kun olen tässä kansanedustaja-aikanani tutkinut hyvinkin syväluotaavasti ulkoministeriön myöntämien kehitysmäärärahojen kohteita, niin siellähän nyt Suomen hallitus on tukenut jopa, olikohan nyt Nigerian vai Kirgisian, mikä nyt sitten olikaan, tällaista tupakkakulttuuria. Minulla nousee tällaisia mielipiteitä, että mitä kuuluu Suomen hallitukselle jonkun maan tupakointiongelmien, että me kansalaisten verovaroista käytämme euroakaan johonkin tupakkavalistukseen jossakin savanneilla. Haluaisin kyllä tähän joltakin ministeriltä vastauksen, mitä se kuuluu Suomen kansalle maksaa tällainen asia jollakin puolella maapalloa.

No, tässä on nyt sitten kehitysmäärärahoja lisää lyöty 50 miljoonaa ja oliko nyt Ilmasto-rahasto Oy:n pääomittamiseen 300 miljoonaa euroa suomalaisen selkänahasta. Näkisin kyllä aika vastuuttomana tällaisessa tilanteessa, kun meidän pitäisi tukea kotimaisia yrityksiä ja pitää huolta tästä kansasta, että lapataan 50 miljoonaa lisää kehitysyhteistyömäärära-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

hoihin. Jos ollaan niin syvälle menty, että jonkun Nigerian tupakointi on meidän huolenaiheemme, niin kyllä minä joudun nyt sitten katsomaan sieltä lisäbudjetista, minne se 50 miljoonaa kohdennetaan. Toivon, että se on sitten pikkasen järkevämpään kohteeseen. Pidän vastuuttomana tällaisia lisäyksiä [Puhemies koputtaa] näihin kyseisiin kohteisiin.

Rajavartiostolle [Puhemies: Aika!] annan kyllä plussaa tässä. — Kiitos.

15.43 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Keskustelu on jo käynyt etäälläkin tuosta lisätalousarviosta ja toivottavasti voidaan päättää. Ihan pari oikaisua.

Edustaja Niikko viittasi tähän Ahvenanmaan 6 miljoonan koronatukeen. Nyt jos me katsoimme koko maata, kuntasektorille käytetään puolitoista miljardia tukiin, siitä 0,5 prosenttia on 7,5 miljoonaa euroa. Ahvenanmaan väestöosuus on vähän reilu 0,5 prosenttia, ja siihen nähden 6 miljoonaa on vähemmän kuin 7,5 miljoonaa, kun siellä Ahvenanmaan olosuhteissa tämä koko lasku tulee maakunnalle eikä niille pienille kunnille, joilla sosiaali- ja terveydenhuolto ei ole tehtävänä.

Sitten tähän kehitysysteistyökysymykseen: Tunnettu tosiseikka on, että koronavirusi on heikentänyt elämisen odotuksia ja olosuhteita, 3—4 miljardin ihmisen oloja, todella raskaasti. Satojen miljoonien osalta on nälkäkriisi edessä ja pahentunut, terveyskriisi koskee ehkä 1,5:tä—2:tä miljardia ihmistä normaalia voimakkaammin tämän koronaviruksen aikana. Siihen nähden tämä 50 miljoonan lisäpanostus Suomen kaltaisista oloista ei kai missään inhimillisessä mielessä [Mauri Peltokankaan välihuuto — Puhemies koputtaa] ole kohtuutonta.

Mutta tosiaan tämä lisätalousarvioesityksen pääsisältö on tullut hyvin katetuksi keskustelussa, ja voidaan varmaan siirtyä eteenpäin. — Kiitos.

15.44 Mika Niikko ps: Puheenjohtaja! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Koskinen on ihan oikeassa tässä lähtökohdassa Ahvenanmaan osalta, mutta kun lukaisin tästä valiokunnan mietinnöstä, niin siitä käy kuitenkin selkeästi esille se, että se tulee riittämään heidän kaikkiin kuluihinsa, mukaan lukien myös niihin, jotka ovat testaamisen ja jäljittämisen ulkopuolella olevat kustannukset.

Ahvenanmaan väkilukuhan vastaa alle 30 000:lla saman suuruista väkilukua kuin Korsossa on, ja Korso nyt on tietysti syytä mainita, koska se on Vantaan keskeisin paikka. Jos tällä pieteetillä rahaa jaettaisiin Vantaalle, niin Vantaahan saisi semmoisen 50 miljoonaa näitten korona-asioitten hoitamiseen, ja täytyy muistaa, että Vantaalla on myös lentoasema ja raja, niin kuin myös Ahvenanmaalla.

Ei siinä mitään, kyllä he ovat varmaan rahansa ansainneet, mutta tämä esimerkki kuvastaa vain sitä, että jotkut hallituksessa pitävät paremmin puolia kuin toiset. Olisin odottanut toki, että hallituksessa olevat Vantaan kansanedustajat olisivat myös pitäneet vähän paremmin puolta, koska olen saanut kuulla, että ei Vantaa saa sitä kaikkea rahaa takaisin, jota se käyttää näihin koronatoimenpiteisiin. [Kimmo Kiljunen: Tästä on keskusteltu valtuustossa!] — Tästä on keskusteltu kaupunginhallituksessa ja -valtuustossakin myös, mutta siinä mielessä näin se menee.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti tästä koronaviruksesta päästään sellaiseen moodiin vielä, että hallitus saisi puhtia näitten työpaikkojen luomiselle, mikä hallitusohjelmassa aikanaan tavoite on ollut, mutta toki ymmärretään, että yhä kauemmas se tavoite karkaa. Nyt vain ruvetaan puhumaan siitä, kuinka paljon työpaikkoja menetetään. Nimittäin tällä hetkellä pienyritykset lähettävät jatkuvasti sitä viestiä, että enemmän ja enemmän alkaa yrityk-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

siä menemään nurin. Hyvänä esimerkkinä on tietysti tämä taksiuudistus, joka viime hallituskaudella täällä toteutettiin: se on nyt niin kuralla kuin vain voi olla, ja siitä me kaikki saamme palautetta lähes viikoittain, varsinkin jos taksin kyytiin astumme. Siinä mielessä toivoisin, että hallitus tekisi joitain konkreettisia esityksiä esimerkiksi taksialalle, kun se esitys aikanaan eduskuntaan tulee, mutta niitten alkutietojen perusteella, mitä on saatu, ne asiat eivät tule korjaantumaan juuri millään tavalla, valitettavasti.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle elinkeinotulon, maatilatalouden tulon ja metsätalouden pääomatulon kertapoisto- ja menojäätännösrajojen korotuksia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 195/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 23/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 23/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Esittelypuheenvuoro, edustaja Koskinen.

Keskustelu

15.47 Johannes Koskinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta puoltaa tämän esityksen hyväksymistä teknisellä muutoksella, ja se muutos kohdistuu voimassa olevan tuloverolain viittaussäännöksen täsmennykseen.

Asiantuntijakuulemisessa tätä itse hallituksen esitystä kannatettiin hyvinkin laajasti. Siinä muutetaan yritysverotuksessa, maatilatalouden tuloverotuksessa sekä metsätaloudessa sovellettavien poistojen eurorajoja. Niitä ei ole korotettu vuoden 2002 jälkeen, siis 18 vuoteen, joten valiokunta pitää korotuksia tarpeellisina ja korotuksen määriä maltillisina.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaisen irtaimen käyttöomaisuuden pienhankinnaksi luettavan hankinnan yläraja nostetaan tämän ehdotuksen mukaan 1 200 euroon, pienhankintojen verovuosisuhteisen vähennyksen yhteismääräraja nostetaan 3 600 euroon 2 500:sta ja elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin sekä maatilatalouden tuloverolakiin lisätään uusi säännös enintään 1 200 euron menojäätännöksen kertapoistosta, ja tämä on uusi säännös, mutta hyvin perusteltu verotusta yksinkertaistavana. Lisäksi ehdotetaan tuloverolaissa tarkoitetun metsätalouden pienen hankinnan tai menojäätännöksen kertapoiston rajan nostamista 600 euroon.

Nämä muutokset poistosäännöksiin lisäävät verovelvollisten mahdollisuuksia jaksottaa käyttöomaisuuden hankintamenot tarkoituksenmukaisella tavalla ja ehkäisevät poistoerojen muodostumista kirjanpidon ja verotuksen poistamattomien hankintamenojen välille. Näin esitys vähentää verovelvollisten ja Verohallinnon hallinnollista taakkaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Valiokunta pitää muutostyökokonaisuutta kannatettavana.

Tämä lakitekkinen muutos kohdistuu tuloverolain 115 §:n viittaussäännöksen täsmennykseen, ja esityksessä maatilatalouden tuloverolain 8 §:ään lisätään uusi 8 momentti, jonka mukaan maatilatalouden tuloverotuksessa enintään 1 200 euron suuruinen menojäätän-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

nös saadaan poistaa kerralla. Tätä säännöstä ei tule soveltaa metsätalouden kertapoistoon. Tämän johdosta tuloverolain 115 §:n 2 momentin viittaussäännöksestä poistetaan viittaus esitettyyn uuteen 8 §:n 8 momenttiin. Metsätalouden kertapoiston raja esitetään puolestaan korotettavaksi 200 eurosta 600 euroon, joka vastaa tätä samaa linjaa kuin muiden poistosäännösten osalta. — Kiitoksia.

15.50 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan esityksen merkitys on siinä, että se hiukan yksinkertaistaa yritysten tuloverotusta. On sekä hallinnon että verovelvollisen kannalta järkevää, että pienen menon tai menojäännöksen kertapoistona vähentämisen rajaa korotetaan tai että ylipäänsä tuollainen raja asetetaan. Tässähän on kokonaan uusikin raja. On myös eleganttia, että tämä tehdään avoimesti lakia muuttamalla eikä asiaa jätetä verotuskäytännön varaan. Meillä on todennäköisesti tälläkin hetkellä näissä asioissa kirjavaa verotuskäytäntöä. Kysymyshän on kuitenkin joka tapauksessa vain vähennyskelpoisten menojen jaksottamisesta.

Tärkeää on huomata, että sellaisten koneiden, kaluston ja laitteiden, joiden todennäköinen taloudellinen käyttöaika on enintään kolme vuotta, hankintameno saadaan kertavähennysrajoista riippumatta edelleen vähentää kokonaan sinä vuonna, jona maksu on suoritettu.

15.51 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja ja jäsen esittelivät tämän hyvin kattavasti, niin että en lähde sitä toistamaan. Niin kuin täällä on todettu, niin valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muutettuna ja asiantuntijakuulemisissa esitystä on kannatettu hyvinkin laajasti.

Muutokset poistosäännöksiin lisäävät verovelvollisten mahdollisuuksia jaksottaa käyttöomaisuuden hankintamenot tarkoituksenmukaisella tavalla ja ehkäisevät poistoerojen muodostumista kirjanpidon ja verotuksen poistamattomien hankintamenojen välille. Täten esitys vähentää verovelvollisten ja Verohallinnon hallinnollista taakkaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Valiokunta pitää tätä muutosta kannatettavana.

Lakitekninen muutos kohdistuu tuloverolain 115 §:n viittaussäännöksen muutokseen, ja esityksessä maatilatalouden tuloverolain 8 §:ään lisätään 8 momentti. Sen mukaan maatilatalouden tuloverotuksessa enintään 1 200 euron suuruinen menojäännös saadaan poistaa kerralla. Tätä säännöstä ei tule kuitenkaan soveltaa metsätalouden kertapoistoon. Tämän johdosta tuloverolain 115 §:n 2 momentin viittaussäännöksestä poistetaan viittaus esitettyyn tuloverolain 8 §:n 8 momenttiin.

Metsätalouden kertapoiston alarajaa esitetään puolestaan korotettavaksi 200 eurosta 600 euroon, eli tämä mahdollistaa nyt sitten kertapoistot. Tuohon nyt voisi sanoa sen, että esimerkiksi moottorisahan kertapoisto on mahdollinen sitten kolmen vuoden sisällä. — Kiitoksia.

15.53 Markku Eestilä kok: Arvoisa puheenjohtaja! Oppositio ei varmaan aina ole eri mieltä hallituksen kanssa. Minusta tämä on erinomainen esitys, ja kuten edustaja Kiviranta sanoi, kun tämä on nimenomaan laissa, niin ei tule mitään tulkintaongelmia missään päin Suomea, kun se vedetään lakiin. Silloin kun näitä rajoja korotetaan ja tehdään tämä yksinkertaisemmaksi, niin minun mielestäni tällä linjalla pitäisi edetä ehkä enemmänkin, jotta näitä tulkintaristiriitoja ei tule. Oppositio tukee täysin rinnoin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 195/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021-2025

Hallituksen esitys HE 196/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 24/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Esittelypuheenvuoro, edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.54 **Johannes Koskinen sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä esityshän koskee uutta lakia tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvän tutkimusyhteistyön lisävähennyksestä verovuosina 21—25. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana.

Asiantuntijakuulemisissa esitystä kannatettiin laajasti. Osa asiantuntijoista on kuitenkin kiinnittänyt huomiota lisävähennyksen edellytyksenä olevan alihankintalaskun markkinaehtoisuuteen ja tästä aiheutuvaan tulkintaongelmaan. Lisäksi asiantuntijakuulemisissa on esitetty huoli siitä, että alihankintalaskun markkinaehtoisuuden vaatimus rajoittaa lain soveltamisalan käytännössä vain tilaustutkimukseen.

Tämän ensimmäisen huolen kohdalla valiokunta korostaa, että alihankintalaskulla tarkoitetaan verovelvollisen hyväksytylle tutkimus- tai tiedonlevittämisorganisaatiolle maksamaa alihankintalaskua siltä osin kuin alihankintalaskun erät liittyvät tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tällaisen alihankintalaskun hinnoittelun tulee valiokunnan mielestä olla sellaista, ettei laskun ali- tai ylihinnittelun perusteella muodostu valtiontukisääntelyn näkökulmasta välitöntä tai välillistä kiellettyä valtion tukea. Näin toimien tästä ei tule ongelmia myöskään EU-säännösten kannalta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lakia sovelletaan EU:n yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettuun tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Näin se lähtökohtaisesti kattaa perustutkimuksen, teollisen tutkimuksen, kokeellisen kehittämisen sekä toteutettavuustutkimuksen. Valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena rajata eri tutkimus- ja kehittämistoimintoja esimerkiksi sillä perusteella, onko kyse tilaustutkimuksesta tai tutkimusyhteistyöstä. Lisävähennykseen oikeuttaa laissa tarkoitettu tutkimus- ja kehittämistoiminta, kun muut lain edellytykset täyttyvät. Täten sääntely mahdollistaa laajasti eri tutkimusyhteistyöt tutkimusorganisaatioiden kanssa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on korostettu esityksen seurannan tärkeyttä, ja juuri näillä valiokunnan täsmennyksillä ja lisäyksillä perusteluissa halutaan varmistaa se, että toteutuu tuo käyttöala, johonka tätä esitystä on laadittu. Seurannassa on tärkeää, että

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

havainnoidaan myös, että se tarkoitus toteutuu käytännössäkin eikä tule hallinnon kautta esimerkiksi ylimääräisiä rajoituksia sen käyttöalaa.

Toivon, että tämäkin hyväksytään yksimielisesti eduskunnassa. — Kiitos.

15.57 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan bkt-osuus nykyisestä 2,7 prosentista 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Suomen suhteellinen asema osaamisyhteiskuntana on jonkin verran vuosien mittaan päässyt heikentymään, vaikkakin suomalaisen tutkimuksen taso on toki selvästi maailman keskitason yläpuolella. Se on kuitenkin jäljessä monista tärkeistä verrokkeista.

Tämän vuoden neljännessä lisätalousarviossa kohdennettiin merkittäviä lisäpanostuksia osaamiskeskittymien ja innovaatiokeskittymien tukemiseen. Erittäin myönteinen on myös nyt käsiteltävä tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys, joka tulee käyttöön verovuosina 2021—2025. Vähennys on hallinnollisesti yksinkertaisempi kuin aikaisempi vastaavaan tarkoitukseen säädetty vähennys. Vähennyksen voimassaoloaika on viisi vuotta, kun aikaisempi vähennys oli voimassa vain vuodet 2013 ja 2014 eli siis kaksi vuotta. Lisävähennys mahdollistaa laajasti yritysten tutkimusyhteistyön tutkimusorganisaatioiden kanssa. On tärkeää, että eri tutkimus- ja kehittämistoimintoja ei ole rajattu esimerkiksi sillä perusteella, onko kyse tilaustutkimuksesta vai tutkimusyhteistyöstä.

15.59 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Tutkimus- ja kehittämistoiminta on erittäin tärkeää, ja tällä lailla pyritään nyt entistä enemmän saamaan liikkeelle tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Nyt säädetään uusi laki tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvän tutkimustyön lisävähennyksestä verovuosina 21—25. Elinkeinotoimintaa tai maataloutta harjoittavat verovelvolliset, jotka tekevät tutkimustyötä tutkimusorganisaation kanssa, saavat tehdä verotuksessa lisävähennyksen. Lisävähennyksen määrä on 50 prosenttia yrityksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvien tutkimushankkeiden alihankintalaskuista. Verovähennyksen enimmäismäärä verovuonna olisi 500 000 euroa ja alaraja 5 000 euroa. Kyseessä siis olisi uusi verotuki, joka ei olisi EU-oikeuden näkökulmasta valtion tukea.

Valiokunnan puheenjohtaja kävi läpi tuon alihankintalaskun. Totean vielä tässä hyväksyttävät tutkimuskohteet: Valiokunta pitää tärkeänä, että lakia sovelletaan EU:n yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettuun tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Näin se lähtökohtaisesti kattaa perustutkimuksen, teollisuuden tutkimuksen, kokeellisen kehittämisen sekä toteuttavuustutkimuksen. Valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena rajata eri tutkimus- ja kehittämistoimintoja esimerkiksi sillä perusteella, onko kyse tilaustutkimuksesta vai tutkimusyhteistyöstä. Lisävähennykseen oikeuttaa laissa tarkoitettu tutkimus- ja kehittämistoiminta, kun muut lain edellytykset täyttyvät. Täten säännöstely mahdollistaa laajasti eri tutkimusyhteistyöt tutkintaorganisaatioiden kanssa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on korostettu esityksen seurannan tärkeyttä. — Kiitoksia.

16.01 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten edellä useasta puheenvuorosta kuulimme, tässä on kysymys uudenaikaisesta lisävähennyksestä, jolla pyritään lisäämään ja tukemaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, ja nyt se tehdään siis tutkimusyhteistyönä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Olemme paljon puhuneet siitä, että Suomessa tarvitaan t&k-toimintaan lisää panostuksia, ja itsekin uskon siihen, että kaikki sellaiset toimet, joilla tutkimus- ja kehitystoimintaa voidaan lisätä, ovat erittäin tervetulleita. Lisäksi tervahdin ilolla sitä, että myöskin etsimme uudenlaisia keinoja yleensäkin kaikkeen mutta erityisesti tähän panostamiseksi.

Uskon, että voimme myös olla yhtä mieltä siitä, että Suomi voi menestyä vain olemalla muita edellä, ja jotta voimme olla muita edellä, niin tarvitsemme juuri tutkimustyötä ja kehitystyötä niin julkisella puolella kuin yritystenkin puolella.

Jäin oikeastaan miettimään ainoastaan sitä, että tässä on kyseessä nyt määräaikainen lisävähennysmahdollisuus ja tärkeää on tietenkin seurata sitä, miten tämä lähtee sitten toimimaan, mutta erittäin tärkeää on myöskin kaikesta positiivisuudesta huolimatta pohtia sitä, vaikuttaako tämä jollain tavalla nyt yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimusten tekemiseen. Tiedämme, että siellä resurssit ovat rajalliset ja henkilökunnan käyttäminen on rajallista jo nykyisinkin, ja tietenkin tämä voi nyt sitten uhata perustutkimuksen ja opetuksen toteutusta. Toinen tärkeä asia on taloudellinen riippumattomuus, joka on yleensä akateemisessa tutkimuksessa uskottavuuden näkökulmasta tärkeää. Tuleeko tämä jollain tavalla uhkaamaan sitä — tätäkin on tärkeää sitten tässä samalla tarkastella.

Näin ollen katsonkin, että tämä on hyvä asia, positiivinen asia, innovatiivinen uusi asia, mutta pidetään katse siinä, että tällä voi olla myöskin sellaisia seurauksia, joita emme nyt osaa nähdä ja joita sitten emme pidä hyvinä. Siksi on tärkeää, että ennen kuin jatkosta päätetään, niin tehdään kunnon kattava arviointi siitä, mitä tällä on saavutettu ja mitä on kenties menetetty.

16.04 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että keinot tutkimus- ja innovaatio-työn edistämiseen etenevät. Hallitusohjelmassa tehtiin useita kirjauksia, joilla tilannetta halutaan vahvistaa ja Suomen menestystä tältä osin pitää yllä. Nostan muutamana näistä hallitusohjelmaan tehdyistä kirjauksista.

”Suomeen laaditaan pitkän aikavälin suunnitelma, jonka avulla tki-toimintaympäristö paranee, ja sitä kautta yksityisten ja julkisten investointien ja rahoituksen tasossa tavoitellaan 4 prosentin bruttokansantuoteosuutta.” No, tätä tällä esityksellä ei tietenkään yksinään saavuteta, mutta toivottavasti muistetaan tämä 4 prosenttiyksikön tavoite, kun tätä kestävä kasvun ohjelmaa ja sen sisältöjä pohditaan.

Toinen kohta oli tällainen: ”Selvitetään tutkimusrahoituksen ennakoitavuuteen, pitkäjänteisyyteen ja hyödynnettävyyteen liittyvät haasteet ja mahdollisuudet. Luodaan selvityksen pohjalta toimenpideohjelma tarkoituksenmukaisen tutkimusrahoituksen toteuttamista varten.”

Sitten kirjattiin vielä: ”Luodaan nykyisten toimintamallien pohjalta edellytyksiä eri puolilla Suomea toimiville korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten muodostamille osaamiskeskittymille.”

Ja vielä: ”Innovaatio- ja tutkimuspolitiikan hallinnonrajat ylittävää koordinaatiota ja johtamista vahvistetaan läpi valtionhallinnon, edistetään Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten sekä kotimaisten yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnan sijoitusmaana ja vahvistetaan suomalaisen tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin.”

Eli on kirjattu paljon hyviä tavoitteita, joita tässä nyt tämä esitys osaltaan edistää.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvän tutkimusyhteistyön lisävähennyksestä vuoteen 25 asti. Esityksen mukaan lisävähenn-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

nykseen olisivat oikeutettuja kaikki elinkeinotoimintaa tai maataloutta harjoittavat verovelvolliset, jotka tekevät tutkimusyhteistyötä määritelmän täyttävän tutkimusorganisaation kanssa. Lisävähennyksen määrä olisi 50 prosenttia yrityksen tutkimus- ja kehittämis-toimintaan liittyvien hankkeiden alihankintakuluista. Ja laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti ensi vuoden alusta.

Valiokunnassa tätä esitystä pidettiin tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, ja sitä myös kuultavat kannattivat. Valiokunnan puheenjohtaja Koskinen jo esittelikin alihankintalaskuun liittyvää tulkintaa, jota valiokunta ei päättänyt pitämään ongelmallisena, kun toimitaan EU-sääntelyn puitteissa.

Vielä nostan tämän tarpeen seurannasta, jonka täällä muutkin ovat maininneet. Toivotavasti tästä välineestä tulee apua tutkimusrahoitukseen, mutta [Puhemies koputtaa] yksinään tämä ei toki ole riittävä.

16.07 Joakim Strand r: Värderade talman! Ledamot Hopsu tog här väldigt bra upp utgångspunkterna i regeringsprogrammet.

Tässä tulivat hyvin nämä hallitusohjelman lähtökohdat. Kaikki ne toimet, joilla voidaan jollakin tavalla edistää tki-toimintaa tässä maassa, ovat tietenkin tervetulleita, ja tämä on yksi niistä.

Allting som gör att vi kan främja forsknings- och innovationsverksamhet i Finland är välkommet. Ett litet land har ingen annan möjlighet att klara sig på en global marknad — i synnerhet inte när man är beroende av export av högt förädlingsvärde — än att vara bättre och lite fiffigare än andra.

Elikkä pienellä maalla on kaikki mahdollisuudet globaalissa kilpailussa pärjätä, kunhan meillä on hieman paremmat ratkaisut ja tuotteet ja ennen kaikkea kokonaisjärjestelmä.

Edellisessä puheenvuorossani nostin esiin muun muassa sen, että jos miettii sitä valtavaa potentiaalia, mitä energia- ja ympäristöteknologiamarkkinoilla tulee olemaan tulevina vuosina ja vuosikymmeninä, niin erityisesti siinä Suomella on huikea mahdollisuus. Olemme jo vieneet Suomesta komponentteja joko energiantuotantoon, -jakeluun tai kulutuspuolelle kaikkiiin maailman maihin, mutta kun saadaan vielä yhteensovitettuja kokonaisratkaisuja päästöjen vähentämiseksi vietyä joka maailman kolkkaan, niin silloin tullaan varmasti pärjäämään — energia selkeä trendi, toinen tietenkin digitalisaatio ja kaikki, mikä siihen liittyy. Ja kun katsotaan näitä yrityksiä, jotka Suomessa itse vahvasti investoivat tutkimukseen ja kehitykseen ja innovaatioihin, niin on tietenkin tämä selkeä Nokian ympärillä oleva klusteri digin osalta, mutta sitten taas energia on ABB, Wärtsilä ja monta muuta, mutta myös pienemmissä yrityksissä, alihankintaketjuissa ja yhteistyössä korkeakoulujen kanssa on paljon tehtävää.

Itse olen hieman huolestunut Euroopan näkökulmasta. Siitä tänään viimeksi keskusteltiin tulevaisuusvaliokunnassa, muun muassa alustataloudesta, kun niistä yrityksistä maailmanlaajuisesti yli 60 prosenttia taitaa olla amerikkalaisia, hyvin yritysvaltioista, yli 30 prosenttia Kiinassa, hyvin valtiovaltioista, ja taas Euroopassa ja Afrikassa vain ihan muutama prosentti maailman yrityksistä alustatalouden näkökulmasta. Helposti meidät ostetaan pois, eli tästä meidän enemmän ihmislähtöisestä ja vahvaan tietosuojaan pohjautuvasta digikehityksestämme täytyisi vain pystyä tekemään myös vahvuus ja lisää bisnestä, jotta jat-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

kossa pärjätään. Mutta tämä on yksi pieni väline, ja tässä tuli nyt vähän laajempaaakin näkökulmaa, mutta tämä on tärkeä asia. — Tack.

16.10 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Hyvä, että edustaja Strand ottaa vähä laajempaa näkökulmaa, koska siihenhän nämä kaikki esitykset viime kädessä täytyy kytkeä, emmehän me voi tuijottaa vain jotakin hallituksen esitystä.

Itse mietin tätä puheenvuoroa ja sitä, miten tämän esitän — onkohan tämä jo etikettivirhe, kun näin paljon joutuu hallitusta kehumaan. Tämä esitys on erinomainen, siis yksinkertaisesti tämä on erinomainen, ja päinvastoin kuin edustaja Salonen, minä en itse kyllä näe mitään riskiä, että tässä voidaan mennä vikaan. Tässä on yksi pieni pointti, josta lopussa esitän kysymyksen.

Edustaja Kiviranta aivan oikein totesi, ja itsekin olen samaa mieltä, että kyllähän Suomi on aina pärjännyt ja sen pitää jatkossakin pärjätä. Se on tutkimus, kehitys ja innovaatiot, ja se on nyt repsahtanut sinne 2,7 prosenttiin. Siitä ei tietenkään voi ketään syyttää, me olemme joutuneet taloutta sopeuttamaan, ja tämä on just se ongelma, mikä tulee, kun ansaintalogiikka ei välttämättä Suomella ole ollut kunnossa. Kun näitä lukuja nopeasti laskee, niin jos me olemme suurin piirtein nyt 2,7 prosentissa — en tiedä, mitä bruttokansantuote tällä hetkellä on, arvioisin 240 miljardia — niin silloinhan, kun Kiviranta esitti, mikä on myös kokoomuksen näkemys, että me menemme sinne kohti neljää prosenttia 2030, se paketti on suurin piirtein kymmenen miljardia. Ja jos oikein lasken nopeasti, niin julkisen puolen osuus siitä olisi noin kolme ja puoli miljardia, ja silloin tämä raha ei millään suunnitelmalla tule mistään taivaasta vaan siihen pitää oikeasti tehdä oikeita ratkaisuja työelämän, yrittämisen ja viennin eteen.

Kuten jo täällä isossa talouspoliittisessa kuvassa aikaisemmin esitin, niin minulla on se pelko, että nyt kun nämä suojelutoimet ovat ylimitoitettuja — 30 prosenttia ja ankara suojelu 10 prosenttia maa- ja metsäalueista — niin Suomesta ja Suomen metsistä ollaan tekemässä Euroopan fossiilipäästöjen kaatopaikkaa. Tällä politiikalla me emme ikikuuna päivänä pääse 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta tuotekehitys- ja innovaatiomenoissa.

Se varsinainen kysymys: Kun tämä alihankintalasku pitää kohdentaa tutkimus- ja kehittämistoimintaan, niin oliko jaostossa puhetta, onko se vaara — kuitenkin yrityksessä on monenlaista toimintaa — että syntyy tulkintaongelmia, että ikään kuin laskut eivät kohdenukaan juuri tähän vaan sitä käytetään vähän taas eri asioihin? Oliko tämmöistä riskiä? Se on minun mielestäni ainut riski, mikä tähän hyvään hallituksen esitykseen sisältyy.

16.12 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Eestilälle, hyviä huomioita ja hyviä nostoja ja myöskin ihan älykäs kysymys liittyen näihin riskeihin, johon toivon totta kai, että edustaja Koskinen sitten vastaa, siihen, oliko ollut tästä keskustelua.

Itse näen tosiaan, niin kuin tässä on aikaisemmin tullut näissä keskusteluissa, että Suomi pärjää ainoastaan sillä, että se pystyy innovoimaan ja olemaan jatkuvasti askeleen edellä muita, sillä tämmöisiä luonnonresursseja meillä ei Suomessa hirveästi ole ja se ykkösluonnonresurssi kuitenkin on aina ollut suomalaisten älykkyys ja muuntautumiskyky. Tässä kohtaa kyllä tämä 4 prosentin tavoite bruttokansantuotteesta innovaatioihin ja tuotekehitykseen on sellainen, johon on pyrittävä tietoisesti, ja tämä esitys pyrkii tätä viemään puolestaan eteenpäin.

Itse näen tällä suurta merkitystä myöskin siinä kohdin, missä kansainväliset investoijat katsovat erilaisiin maihin. Tämä esityshän tuo ennakoitavuutta siihen investointiympäris-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

töön. Tavallaan Suomeen kannattaa tuoda rahaa, koska siellä on nyt tämmöinen työkalu, jolla pystytään näitä vähennyksiä tekemään. Siinä mielessä näen, että hallitus todella otti tässä kysymyksessä askeleen eteenpäin. Itse asiassa tämä on yksi niistä toimista, joiden minä näen olevan pitkällä tähtäimellä mutta myöskin lyhyellä tähtäimellä työllistämistoimia, koska tällä on selkeitä vaikutuksia siihen, että tännepäin kannattaa laittaa rahaa, ja nyt rahaa on myöskin sisäisesti allokoitavissa paremmin näihin erilaisiin hankkeisiin ja sitä myötä pystytään palkkaamaan lisäksi tekemään näitä juttuja. Siinä mielessä varmasti kaikin puolin yliopistosektorilla, yrityssectorilla ja julkisella sektorilla katsotaan, että tämä on tervetullut esitys, ja sitä täällä on myös selkeästi kannatettu yli oppositio—hallitus-rajojen, eli sillä on vahva kannatus — ja erittäin hyvää innovointia tähän innovointityökaluun.

16.15 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on useissa puheenvuoroissa — edustaja Eestilä mukaan luettuna, hän erityisesti — alleviivattu sitä, että tämä on kannatettava esitys kaikilla tavoilla ja ei ole mitään kritiikkiä tähän. Me kaikki, useimmat, olemme yhtymässä siihen, että tutkimus ja tuotekehittely ovat olennainen osa Suomen kilpailukykyä, ellei tänä päivänä jopa olennaisin osa, ja siihen pitää pystyä panostamaan, ja siinähan Suomi tämän oman vahvuutensa teollisena osajana, tuotannollisena osajana maailmalla pystyy näyttämään. Siinä suhteessa tämmöinen tutkimukseen ja tuotekehitykseen tehtävä verovähennyuskannustin on omalla tavallaan paikallaan.

Jos puhemies sallii, niin kun täällä on niin vahva tämä yksimielisyys, niin haluaisin muutaman, sanotaan, duubiotyyppisemmän huomion tähän laittaa, jotta me näemme, että tässä asiassa on myöskin puolensa.

Ihan ensimmäiseksi: Meillä ei ole ihan varmaa tutkittua tietoa siitä, että tämäntapainen tutkimukseen ja tuotekehittelyyn annettava verovähennysoikeus aidosti lisäisi dynaamisten vaikutustensa kautta tutkimusta ja tuotekehittelyä yrityksissä. Siitä ei ole varmuutta.

Toiseksi: Tämä selkeästi tulee kaventamaan veropohjaa omalla tavallaan, ja siinä mielessä se on tietysti ongelma, kun meidän tehtävämme on laventaa veropohjaa ylipäättään suomalaisessa yhteiskunnassa, jotta me pääsisimme irti siitä ongelmasta, mistä myöskin Eestilä on samaa mieltä, että me liikaa verotamme työn tekemistä tässä yhteiskunnassa. Täytyisi saada veropohjaa laajemmaksi, ja tässä kohdassa tulee tietty vähennys tähän lisää.

Tällä on myöskin sellainen vaikutus, jos katsomme yritysrakenteita, että tämäntyyppistä verovähennysoikeutta kykenevät hyödyntämään vain suurimmat yritykset Suomessa. Se ei selvästi pienempiin yrityksiin kuitenkaan liity niin vahvasti, mikä sekin täytyy vain huomioida — eikä se ole tässä tapauksessa nyt kielteinen tekijä, mutta se täytyy tässä huomioida.

Ehkä on huomioitava myöskin se, että kun tässä nimenomaan subventoidaan tällä verovähennysoikeudella tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa, jota yritykset voivat tilata esimerkiksi julkisilta laitoksilta ja yliopistoilta ja vastaavilta, niin on tietyn tyyppinen ongelma siinä, että akateemiset laitokset, jotka vapaan tutkimuksen piirissä aidosti toimivat, tulevat yhä enemmän riippuvaisiksi teollisuudesta, taloudesta, kaupallisesta tutkimustoiminnasta. Tällä on oma ongelmallisuutensa, jos laveammassa mielessä katsomme yliopistojen rahoitusta, tutkimustoiminnan suuntautumista Suomessa.

Nämä kaikki kannattaa panna tässä huomioitavaksi, ja siinä suhteessa on kyllä hyvä, että tämä verokannustin on nyt määräaikainen luonteeltaan ja myöskin mittakaavaltaan suhteellisen kohtuullinen. Tätä kannattaa vielä selvittää ja katsoa, kuinka ideaali tämä on.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Halusin nämä duubiot tähän asettaa, kun tämä yksimielisyys täällä tuntuu niin vaikuttavalta. On hyvä nähdä tässä nämä ongelmallisetkin puolet.

16.18 Joakim Strand r: Värderade talman! Ihan lyhyesti vain näihin duubioihin: Kyllä minä itse olen aika vakuuttunut siitä, että kyllä kaikella, mikä edistää tällaista julkisen ja yksityisen sektorin tki-kumppanuutta, on valtavasti positiivisia dynaamisia vaikutuksia lähes kaikissa tapauksissa.

Otan nyt yhden konkreettisen esimerkin. Me olemme aika paljon yhdessä yritysten ja korkeakoulujen kanssa tuolla Merenkurkun seudulla Pohjanmaalla tehneet erilaisia hankkeita, muun muassa tilanneet nyt uuden laivan yhdessä Uumajan kanssa. Se laiva on samalla tutkimusalausta. Siellä on korkeakoulut mukana, yritykset mukana, kotimaisuusaste yli 85 prosenttia. Se rakennetaan Raumalla, lähes tuhat henkilötyövuotta. Se on omalta osaltaan vaikuttanut Wärtsilän 200 miljoonan investointiin. Vaasan kahdeksan suurinta firmaa investoivat vähintään 1,2 miljardia Vaasan seudulle seuraavien 3–4 vuoden aikana. Paljon muita hankkeita on meneillään. Ei se johdu pelkästään siitä yhdestä tki-alustasta, mutta siinä ekosysteemissähän on paljon muuta.

Näillä isoilla yrityksillä on valtavan tärkeä rooli näissä tki-verkostoissa, koska se raha niitten kautta valuu nimenomaan pienille ja keskisuurille yrityksille, se valuu korkeakouluille, tutkimuslaitoksille. Se vahvistaa myös niitten korkeakoulujen osaamista ja profiilia heidän globaalissa skabassaan, ja siinä mielessä edustaja al-Tae nosti jo hienosti esiin tämän, että kaikilla näillä toimilla on myös vahva signaaliarvo muille investoijille, sekä uusille että myös näitten globaalien konsernien sisällä. Me olemme tosi riippuvaisia muutamista globaaleista konserneista Suomessa, ja ne käyvät sisäisesti veristä skabaa siitä, missä me teemme tki-toimintaa: onko se Suomessa, onko se Kiinassa, onko se Italiassa, onko se USA:ssa? Silloin tämäntyyppiset paikalliset kumppanuudet ja ekosysteemit ovat äärimmäisen tärkeitä heidän sisäisessä skabassaan, jota pörssiyhtiöt eivät tule tänne avoimesti ymmärrettävistä syistä avaamaan, mutta meidän täytyy ymmärtää, että kaikki se, mitä me teemme, mikä vahvistaa Suomea heidän konserninsa sisäisessä skabassa, on äärimmäisen tärkeää, ja tämä täytyy huomioida nyt kaikissa näissä panostuksissa ja ennen kaikkea myös näissä RRF-rahoissa.

16.20 Hussein al-Tae sd: Edustaja Strandin puheenvuoron jälkeen on helppo itsekin jatkaa näistä samoista ajatuksista.

Kyllähän minä näen tämän sarjana erilaisia toimia, joilla kannustamme. Minä ymmärrän sen, että yritysmaailmassa pisteytetään erilaisia maita investointiympäristöinä, ja tässä kohtaa minä lukisin, että Suomi sai yhden pisteen plussan puolelle tässä kohtaa, kun katsotaan tätä klusteria esimerkiksi Raumalla tai Vaasassa tai jossakin muualla: miten sinne kannattaa nyt näitä erilaisia hankintoja saada aikaiseksi, jotta ne investoinnit voidaan sinne päin ajaa.

No, toki tässä on pikkasen utopiaakin, ja se on fine, mutta kyllähän me nyt näemme ihan selkeästi, että tämä on askel oikeaan suuntaan. Näkisin tässä sarjassa askeleita, että hyvä seuraava askel olisi pohtia erilaisia veroneutraalisajatuksia ehkä Yhdysvaltojen tai jonkun muun maan kanssa, jossa on paljon investointirahaa: voidaanko esimerkiksi erilaisten yritysten päämajaa vaihtaa paikasta toiseen niin, että osa toiminnasta voitaisiin esimerkiksi pitää Suomessa. Ja kun tämä veroneutraalius tässä kysymyksessä otetaan esiin, niin voisin kuvitella — ja tästähän on laskelmia — että yhdysvaltalainen investoija ajattelee, että

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

jos se nyt investoi tähän suomalaiseen yritykseen ja luo sinne paljon kasvua — tässä on näitä erilaisia syitä, miksi sinne kannattaa tehdä — niin sen voi jossain vaiheessa myöskin siirtää tarvittaessa yhdysvaltalaiseen päämajaan. Tässä kohtaa on hyvin todennäköistä, että tätä siirtoa ei välttämättä tapahdu, vaan se innovointi sitten kuitenkin pitkälti myös jää Suomeen. Tästä on hyviä, hyviä laskelmia tehty, ja tälle ajatukselle on paljon kannatusta ja sitä täytyy pohtia, mutta tässä kohtaa näkisin, että jotta me voisimme päästä tähän 4 prosentin tavoitteeseen tuotekehitys- ja innovaatiokysymyksissä, niin meidän täytyy olla itse innovoivia tässä kysymyksessä ja löytää ne kaikki työkalut sen saavuttamiseksi. Raha tulee kyllä pääasiallisesti yrittäjäkentältä ja yrityskentältä, paljon enemmän kuin julkiselta puolelta pitkällä tähtäimellä, ja siihen on pyrittävä Suomessa mutta myöskin Euroopassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Koskinen.

16.22 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia vilkkaasta keskustelusta. Pari kommenttia tähän kilpailun vääristymismahdollisuuteen.

Suomessahan suuri osa näistä julkisesti rahoitetuista instituutioista on itsenäisiä, ne eivät ole sillä lailla valtion rahojen välittäjiä kuin monissa maissa. Esimerkiksi yliopistolaitos kokonaisuudessaan on irrotettu budjettitaloudesta ja yliopistot ovat tavallaan säätiömuodossa toimivia. Silloin niiden kautta tällainen valtiontuen piilevä osoittaminen esimerkiksi alihinnoitellulla tutkimustilausmyynnillä ei vaikuta kovin todennäköiseltä, koska meillä rakenteellisesti on jo ennalta estetty sen kaltaisia tilanteita.

Meillä ehkä se iso kysymys liittyy tuohon, mitä äskeisissä puheenvuoroissa jo jonkun verran kosketeltiin: miten nämä Suomessa tutkimukseen ja tuotekehitykseen satsatut eurot — siis suoraan vaikkapa yliopistojen kautta ja tilaus- ja tutkimusyhteistyön kautta ja verovähennysten kautta tälläkin korotuksella aikaansaatu lisätutkimus — jäävät hyödyttämään suomalaista taloutta, Suomen kasvua ja työllisyyttä täällä. Siinä on se iso riski, että nämä yritysaihiot, ideat ja patentit siirtyvät alihintaan maailmalle. Siellä on tuhansittain pääomasijoitusyhtiöitä, jotka metsästävät ideoita ja uusia innovaatioita ja mahdollisimman halvalla hinnalla vielä, ja ne sitten siirretään skaalattavaksi joko halvan työvoiman maihin tai isojen yritysten maihin — lähinnä Yhdysvallat on silloin se kohdema, jossa sitten tehdään jostakin hyvästä ideasta globaalin mittakaavan toteutus. Tässä meillä tarvitaan paljon enemmän aktiivisuutta, että Teollisuussijoitus ja valtionyhtiöt lähtevät skaalaamaan näitä pieniä yhtiöitä ja ideoita Suomessa, samoin tietysti yksityiset suomalaiset yritykset, siten, että ne jäävät hyödyttämään mahdollisimman laajalti suomalaista kansantaloutta. Tämän aktiivisuuden — innovaatioiden skaalautumisen, laajentamisen ja toteuttamisen työllistämisen pitämiseksi kotimaassa — pitää olla paljon voimakkaampaa, että me saamme takaisin moninkertaisena sen hyödyn, mitä tutkimukseen ja tuotekehitykseen sijoitetaan joko suorana tukena tai verovähennysten kautta.

16.25 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Innostuin tästä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Koskisen viimeisestä puheenvuorosta. Nimittäin on täyttä totta, mitä hän puhui siitä, kuinka, sanotaanko näin, helpolla päästämme meidän innovatiiviset yritykset myymään hyvät aihiot näille yrityksille, joilla on mahdollisuutta viedä ne maailmanmarkkinoille. Tämä on kuitenkin tiedostettu eduskunnassa jo pitkään, ja toisaalta yrittäjiltä, tai näiltä keksijöiltä, on tullut palautetta hyvin paljon vuosien aikana. Esimerkiksi Keksintö-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

säätiö aikanaan kyllä konkreettisesti paremmalla tavalla tuki näitä keksijöitä tuotteen aihion kehittämisessä siihen kuntoon, että siitä saatiin kaupallinen tuote. Se ei kuitenkaan heidän mielestään enää vastaa tänä päivänä sitä tarvetta, kun he hakevat valtion kautta tukea niihin innovaatioihin.

Toivoisin, että eduskunnassa tehtäisiin kunnon selvitys siitä, millä tavalla me voimme nämä innovaatiot saada kansantalouden hyödyksi. Minä en tiedä, kauanko tässä nyt pitää vettä vielä virrata Vantaanjoessa, kun esimerkiksi tässä Slushissa — joka on maailmankuulu startup-yritysten kohtaamispaikka ja niitten yritysten, jotka sieltä parhaat marjat poimivat — nähdään se, miksi me annamme meidän parhaiden innovaatioidemme valua täältä maasta niin helpolla pois.

Tämä asia olisi hyvin helposti ratkaistavissa siten, että valtion sijoitusyhtiö entistä aggressiivisemmin osallistuisi näihin kilpailuihin mukaan ja sijoittaisi varoja näihin innovaatioihin. [Johannes Koskinen: Ilmastorahasto tulee sille!] — Toivoisin, että esimerkiksi Ilmastorahaston pääomaa käytettäisiin näihin asioihin. — Itse muistan nyten jo ensimmäisen vaalikauden aikana, vuonna 2011 olleella kaudella, kun täällä ramppasi yksi sun toinen yrittäjä valittelemassa, ettei saanut valtion taholta mistään apua sijoituksiin, ja monet heistä myivät yrityksensä halvalla pois. Eräskin yritys myi sen hyvän keksintönsä tämän ilmaston puhdistuksen osalta kiinalaisille, ja ei tällainen yksittäinen yrittäjä, joka on vuosia yrittänyt saada sitä markkinoille, voi vastustaa kiusausta, kun siinä saa sen elämäntyönsä palkan kerralla käteen mutta menettää samalla valtavan hyvän tulevaisuuden suomalaisten työpaikkojen ja suomalaisten markkinoille pääsemisen hyväksi.

Erittäin hyvä huomio valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajalta, ja toivon, että tätä hallitus lähtisi työstämään tämän vaalikauden aikana jo enemmän. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 196/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle Ahvenanmaan mediamaksun vähennyskelpoisuutta verotuksessa sekä eräiden luonnonsuojelussa sekä vesien- ja merenhoidossa käytettävien tukitoimenpiteiden verovapautta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 197/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 25/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 25/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

16.29 Johannes Koskinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän on kaksi hyvin erilaista asiaa yhdistetty samaan hallituksen esitykseen.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Ensinnäkin ehdotetaan lisättäväksi tuloverolakiin, elinkeinotulon verottamisesta annetun lakiin sekä maatilatalouden tuloverolakiin säännökset Ahvenanmaan mediamaksun vähennyskelpoisuudesta tuloverotuksessa. Tämä esitys takaa valiokunnan mielestä oikealla tavalla yhdenvertaisen verokohtelun Ahvenanmaalla ja muussa valtakunnassa toimivien yhteisöjen välillä yleisradioveron ja siihen rinnastettavan mediamaksun vähennyskelpoisuuden osalta. — Tämä oli siis se ensimmäinen asia.

Toiseksi mainittuihin lakeihin ehdotetaan lisättäväksi säännökset luonnonsuojelulain sekä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisten eräiden luonnonsuojelussa sekä vesien- ja merenhoidossa käytettävien tukitoimenpiteiden verovapaudesta. Valtiovarainvaliokunta pitää tarpeellisena, että luonnonsuojelussa sekä vesien- ja merenhoidossa käytettävien uusien tukitoimenpiteiden verovapautta koskevat säännökset otetaan lakiin. Sääntely edistää näin tukien suojelutavoitteita ja poistaa verotuksen epävarmuutta.

Ehdotamme tämän laveaa hyväksymistä eduskunnassa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 197/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Pohjoismaiden neuvosto Suomen valtuuskunta toimintakertomus 2019

Kertomus K 3/2020 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2020 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Ulkoasiain valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Niikko.

Keskustelu

16.31 **Mika Niikko ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esiin muutaman keskeisen seikan ulkoasiainvaliokunnan käsiteltä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomusta vuodelta 2019.

Kyseessä on 50-luvulta lähtien toiminut Pohjoismaiden parlamenttien yhteistyöjärjestö. Neuvosto edistää muun muassa Pohjoismaiden sisäistä liikkumisvapautta ja yhteistyötä monella eri alalla.

Pohjoismaiden neuvoston toimintakenttä on hyvin laaja, ja Suomen valtuuskunnan toiminta on ollut jälleen aktiivista. Keskustelimme valiokunnassa siitä, että koko eduskuntaa pitäisi laajemminkin sitouttaa pohjoismaiseen yhteistyöhön. Nyt tämän tärkeän yhteistyön vaaliminen ja edistäminen jää helposti vain Pohjoismaiden neuvoston valtuuskuntaan kuuluvien harteille. Kannustankin kaikkia eduskuntakollegojani läheiseen yhteistyöhön pohjoismaisten sisarpuolueidensa ja -valiokuntiensa kanssa. Erityisesti näin korona-aikana, kun tavanomaisia vierailuja ei pystytä toteuttamaan, on etäkokouksien osallistumiskynnyks

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

hyvä pitää matalana. Ulkoasiainvaliokunta onkin aktiivisessa vuorovaikutuksessa etäyhteyksin muiden Pohjoismaiden ja Baltian maiden kollegojen kesken. Yhdessä toimien voimme vahvistaa alueemme turvallisuutta ja hyvinvointia ja lisätä painoarvoamme kansainvälisissä kysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Pidimme valiokunnassa hyvänä, että rajayhteistyöhön panostamista jatketaan. Rajaesteiden purkamisen ohella tärkeää on niiden ennaltaehkäisy uutta lainsäädäntöä luotaessa. Tämäkin edellyttää läheistä ja säännöllistä yhteistyötä pohjoismaisten kollegojen suuntaan.

Yksittäisenä esimerkkinä hyvin toimivasta ja tuloksellisesta pohjoismaisesta yhteistyöstä nousi ulkoasiainvaliokunnassa esiin myös ihmiskauppaa koskeva yhteistyö Pohjoismaiden poliisi- ja muiden viranomaisien välillä. Tällaista hyvää työtä toivomme edelleen edistettävän.

Lisäksi vuosikertomuksessa nousi esiin parlamentaarikkojen toive puolustuspolitiikan parlamentaarisen ulottuvuuden vahvistamisesta. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä kiinnostusta turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä kohtaan. Myös muun muassa Itämeri-yhteistyötä Baltian maiden kanssa pidetään tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden ja Venäjän välisen yhteistyön osalta ulkoasiainvaliokunnassa korostettiin parlamentaarisen vuoropuhelun tärkeyttä. On hyvä, että Pohjoismaiden neuvosto on jatkanut dialogia venäläisten parlamentaarikkojen kanssa. Muutoin kansanedustajien yhteydet Venäjään ovat nykyään ehkä turhankin ohuet.

Lopuksi haluan nostaa vielä esiin Pohjoismaiden neuvoston yhteistyön Valko-Venäjän kanssa. Kuten tämän syksyn tapahtumat ovat osoittaneet, Valko-Venäjä tarvitsee tukea demokratiakehityksessään, ja on hyvä, että Pohjoismaiden neuvoston piirissä tätä työtä tehdään.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan vielä sanoa, että kiitän Pohjoismaiden neuvoston jäseniä aktiivisesta Suomen asioiden edistämisestä työssään. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

16.35 Johan Kvarnström sd: Ärade talman! Den här verksamhetsberättelsen är bra, viktig och intressant, speciellt i skenet av det som har hänt efter året som den behandlar. Under verksamhetsåret 2019 antog de nordiska länderna målet att bli världens mest hållbara och integrerade region före 2030. Visionen hade tre prioriterade områden: ett grönt Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden. Mycket ambitiösa mål som jag delar varmt.

Vi har dock en bit kvar till att bli världens mest hållbara och integrerade region, vilket årets kris tydliggjort. Det nordiska samarbetet är för oss socialdemokrater viktigt och självklart. Det nordiska samarbetet har dock tagit sig en törn av coronapandemin, och det har tydligt klarnat att samarbetet måste utvecklas för att vara relevant också i kristider.

Samtidigt är jag glad över att mycket av Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets viktiga arbete har kunnat fortsätta. Möten har hållit på distans, arbetet har fortlöpt och på sessionsveckan som var helt digital deltog till och med FN:s generalsekreterare.

Det är också glädjande att våra finländska ministrar har haft ett fortsatt gott samarbete med nordiska kollegor trots krisen, och att man har samarbetat på många områden, det är viktigt och fint.

Den här krisen, som visserligen inte på något sätt är över, har visat behovet av ett ökat nordiskt samarbete och behovet av ett nordiskt samarbete som är relevant också i kristider.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Jag tror det finns en enorm styrka i att i framtiden samarbeta mer kring hanteringen av pandemier och andra allvarliga kriser. Vi behöver, som statsministern efterlyste, en mer gemensam strategi på EU-nivå, men därtill vill jag hävda ett ännu djupare och konkretare samarbete mellan de nordiska länderna, ett samarbete som fungerar också i kriser så att vi tillsammans kommer över dem bättre.

Arvoisa puhemies! Tämä toimintakertomus on tärkeä, hyvä ja mielenkiintoinen. Viime vuonna Pohjoismaat asettivat tavoitteekseen tehdä Pohjolasta maailman kestävimmän ja integroituneimman alueen kymmenessä vuodessa. Visiossa on kolme painopistealuetta: vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola. Tavoitteet ovat hyvin kunnianhimoisia, ja kannatan niitä lämpimästi.

Meillä on vielä paljon työtä tehtävänä tullaksemme maailman kestävimmäksi ja integroituneimmaksi alueeksi. Pohjoismainen yhteistyö on meille sosiaalidemokraateille tärkeää ja itsestään selvää. Pohjoismainen yhteistyö on kuitenkin kärsinyt koronapandemias- ta. Kriisi, joka tosin ei millään tavoin ole ohi, on osoittanut, että pohjoismaista yhteistyötä tarvitaan entistä enemmän ja myös kriisiaikoina. Uskon, että yhteistyössä on valtavasti voimaa pandemioiden ja muiden vakavien kriisien hoidossa. — Kiitos, tack.

16.38 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan kyseessä oleva kertomus Pohjoismaiden neuvoston toiminnasta on äärettömän tärkeä, ja tämä koronakriisi on myös minun mielestäni osoittanut sen, kuinka tärkeää pohjoismainen yhteistyö voi olla kaikilla tasoilla. Toivoisin itse, että seuraavana vuonna jollakin tavalla kykenisimme Pohjoismaiden neuvostossa tekemään tiiviimpää yhteistyötä ennen kaikkea sen suhteen, kuinka me torjumme koronavirusta Pohjoismaissa.

Koska tätä tiivistä yhteistyötä ei ole tehty, niin esimerkiksi kotimaakunnassani Lapissa on kyllä kärsitty aivan valtavasti, kun rajoja jouduttiin laittamaan kiinni. Me olemme tottuneet siihen, että me olemme yhtenäinen alue Tornionjokilaaksossa, me olemme pohjoisessa Norjan vastaisella rajalla yhtenäinen alue. Ne rajat eivät ole siellä olemassa. Jos ihminen ei ole elänyt siellä, niin hänen saattaa olla vaikea tätä ymmärtää. Nyt kriisi on kyllä osoittanut, kuinka kipeää se tekee, mikäli rajoja joudutaan sulkemaan. Meillä on perheyhteisöjä jouduttu erottamaan toisistaan. Meillä on rajakauppa tyrehtynyt osalla näistä alueista.

Itse katsoisin, että Pohjoismaiden tulisi kyetä yhdessä päättämään, millaisia toimia me teemme koronaviruksen torjumiseksi siten, että me kykenemme sen Euroopan ja koko maailman avoimimman rajan säilyttämään. Toivoisin todella, että kun käsittelemme seuraavan kerran vuosikertomusta, niin tämä asia olisi nostettu keskiöön — avoimet rajat, niitä me tarvitsemme Pohjoismaiden vastaisilla rajoilla, ja tämän eteen täytyy tehdä töitä ja kamppailla.

16.40 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niikko avasi oman esityksensä pohtimalla sitä, että Pohjoismaiden neuvoston vuosikertomuksen kaltaista keskustelua pitäisi käydä täällä eduskunnassa useamminkin. Hän on aivan oikeassa siinä, että nämä kansainväliset aiheet, Suomen ulkosuhteet, eivät ole tämän täysistuntoagendamme pääaiheita yleensä koskaan, ja me, jotka ulkoasiainvaliokunnassa istumme, tietysti koemme vähän ongelmalliseksi sen, että eduskunta laveammin ei tunnista oikeastaan sitä, missä Suomi istuu ja seisoo ja mitkä ovat ne vuorovaikutussuhteet suh-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

teessa ulkomaailmaan, koska niillä on suuri vaikutus myöskin Suomen omaan tilanteeseen ja kehitykseen.

Nyt meillä on tässä kaksi peräkkäistä asiakirjaa. Toinen on Pohjoismaiden neuvoston vuosikertomus, ja sitten seuraavaksi heti perässä seuraava aihe, jos luen oikein esityslistaa, on Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen vuosikertomus. Tämä on tietysti hyvä hetki nyt meidän vähän pohtia, mitä nämä järjestöt tarkoittavat Suomelle laveamassa mielessä ja miksi Suomi on niissä mukana.

Pohjoismaiden neuvostoon liittyminen Suomen osalta 1955 oli iso askel. Se oli yhtä iso askel kuin aikanaan YK:hon liittyminen täsmälleen samana vuonna, jolloin Suomi tavallaan otti paikkansa maailmanyhteisössä sodan jälkeisestä eristystilasta, mihin Suomi oli omalla tavallaan joutunut ja ajautunut. Me tulimme osaksi pohjoismaista yhteisöä, ja voisin sanoa, että tuo viiteryhmä, nämä viisi pohjoismaata, on muodostanut keskeisen yhteistyöfoorumin, ja mitä suurimmassa määrin kun kansainvälisesti asiaa mietitään ja katsotaan, niin Pohjoismaat ovat kovin, kovin monelle taholle se ideaaliyhteiskunta. Itsekin joudun arvioimaan, kun katson maailman mitassa, mikä on hyvinvointia. Täällä on rakennettu tasa-arvo, oikeusvaltiot, lukuisat muut yhteiskuntamuodot, mitä Suomikin on toteuttanut demokratiaansa myöten. Me saamme kiittää tästä pohjoismaista yhteistyötä. Yhteiset työmarkkinat, jotka tänne ovat syntyneet aikanaan, ovat olleet keskeinen tekijä sitomassa Suomea osaksi laajempaa yhteisöä. Tämä on merkittävä esimerkki siitä, miten tärkeätä kansainvälinen vuorovaikutus meille on.

Pitkään Pohjoismaiden neuvostossa ei käsitelty turvallisuuspoliittisia kysymyksiä lainkaan. Ne olivat ikään kuin tabu, niihin ei haluttu koskea. Siinä oli omat syynsä. Suomi oli yksi niistä maista, jotka eivät kovin voimakkaasti halunneet nostaa turvallisuuspoliittista keskustelua sinne. Mutta sitten kylmän sodan vastakkainasettelun purkautuessa myöskin Pohjoismaiden neuvosto kävi aidosti turvallisuuspoliittista keskustelua, ja hyvä niin.

Ehkä ainoa lisätekijä, jonka voisin vielä laittaa tähän keskustelun jatkoksi, on se, että Pohjoismaiden neuvosto siis koostuu näistä viidestä Pohjolan maasta ja sitten nämä itsehallinnolliset alueet ovat siinä mukana, Färsaaret ja Ahvenanmaa, Grönlanti mukaan luetuna. Olisiko mitään mahdollisuutta miettiä — sitä on jossain vaiheessa pyrittykin miettimään — kun Baltian maat ovat nyt sitten itsenäistyneet ja muodostaneet oman Baltic Assemblynsä, että tämä vuorovaikutus, joka Baltic Assemblyn ja Pohjoismaiden neuvoston välillä on, voisi tiivistyä jopa siihen suuntaan, että Baltian maat tulisivat mukaan tähän pohjoismaiseen [Puhemies koputtaa] perheeseen ja pienet Pohjois-Euroopan maat olisivat silloin yhteisessä vuorovaikutuksessa?

16.43 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Viime vuonna Pohjoismaiden hallitusten ministerineuvoston puheenjohtajana toimi Islanti, ja tällöin pääministerit sopivat pohjoismaisessa yhteistyössä keskittyttävän jatkossa entistä enemmän ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen kysymyksiin. Päätettiin hyväksyä uusi visio, jonka tavoitteena on tehdä Pohjolasta maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Tässä visiossa oli kolme painopistettä: vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola. Tämä tavoite on tärkeä ja kannatettava.

Kuitenkin, jotta tähän tavoitteeseen päästäisiin, ulkoasiainvaliokunta nostaa omassa mietinnössään esille, että nyt tulisi sitten tehdä konkreettisia toimia sen eteen, että alue saadaan maailman integroituneimmaksi. Se tarkoittaa sitä, että liikkuvuutta tulee parantaa ja rajaesteitä purkaa, kuten jo tässä edelläkin kuulumme, yhä entisestään. Valiokunta perään-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

kuuluttaa myöskin kaiken lainsäädännön harmonisointipyrkimystä uutta lainsäädäntöä valmisteltaessa erityisesti Ruotsin kanssa, ja tämä tietenkin edellyttää hyvinkin läheistä kontaktia, jokapäiväistä yhteistyötä virkamiesten mutta myöskin poliitikkojen kesken kaikkien Pohjoismaiden mutta etenkin naapurimaamme Ruotsin kanssa, jotta tähän pystyisimme ja tätä voisimme entisestään myöskin edistää.

Toinen tärkeä asia, jota valiokunta mietinnössään nostaa esille, on se, että Pohjoismaiden neuvosto jatkaa työtä Valko-Venäjän demokratiakehityksen tukemiseksi. Juuri kertomusvuonna järjestetyssä Valko-Venäjä-kokouksessa pääaiheena oli lehdistönvapauden huono tilanne maassa, ja Baltian maat osallistuvat tähän. No, tuosta ajasta tähän päivään on tullut vain lisää esteitä. Itse asiassa koko tämä Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2019 teema ”Pohjoismaiden arki — demokratiaa ja kansalaisten tukea” toteutuu kyllä vielä Pohjoismaissa, vaikkakin kavennetussa muodossa, mutta kokonaisuudessaan koko maailmassa demokratia on kärsinyt tästä koronaviruksesta, ja myös Pohjoismaissa on tehty — toki kyllä varmasti kansan tuella ja hyväksynnällä — demokratiaa rajoittavia toimenpiteitä, koska koronavirusta on pitänyt hoitaa.

Aivan lopuksi totean vielä, että syytä on kiinnittää huomiota myöskin lähestyvään Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuteen, vuoteen 2021, jolloin sitten Suomi [Puhemies koputtaa] lisää hyvää valmistelua ja resursointia sen osalta.

16.46 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Nostan esiin muutaman äärettömän tärkeän asian liittyen pohjoismaiseen yhteistyöhön. Toimintakertomushan kertoo siitä, että paljon hyvää tehdään, mutta sillä on aivan liian pieni vaikutus siihen suureen kuvioon, siihen pohjoismaiseen yhteistyöhön.

Pohjoismaisen yhteistyön arvostus ja tärkeys ovat kärsineet siinä, kun me olemme olleet niin tiiviisti mukana EU:ssa. Meidän pitäisi tässä tilanteessa erityisesti nyt, kun olemme keskellä kriisiä ja tulemme vielä olemaan pitkään, ymmärtää se, että kyllä se läheltä löytyy se kaikkein luontevin yhteistyö. Toivoisin sitten tietenkin sitä, että meillä kaikki Pohjoismaiden pääministerit nostaisivat ja heidän avullaan nostettaisiin pohjoismaisen yhteistyön profiilia ja sitä todellista vaikuttavuutta.

Korona on synnyttänyt nyt aika paljon ristiriitaisia tunnelmia ja ihan kunnon konfliktejakin erityisesti Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden välillä, ja siitä pitää päästä yli. Tämä tarkoittaa tietenkin sitä, että kukin maa, myöskin Ruotsi, katsoo peiliin ja toteaa nöyrästi, että nyt, kun he ovatkin muuttaneet koronastrategialinjaustaan, niin he voisivatkin hieman ehkä arvostaa ja osoittaa naapureille, että kyllä te nyt oikeasti valitsitte ehkä viisaammin kuin me.

Kun miettii sitten ratkaisuja jatkossa, niin meillä tulee ihan taatusti eteen vastaavia erilaisia kriisejä kuin tämä koronavirusi tällä hetkellä, ja siinä ratkaisu voisi olla se, että me, kaikki Pohjoismaat, tekisimme tällaiset suuret päätökset koskien tämän tyyppisiä kriisejä yhteisesti sovittujen asiantuntijakuulemisien, suurten tietomäärien pohjalta yhteisesti, niin että kaikilla olisi samat pohjatiedot, kun näitä merkittäviä päätöksiä tehdään.

Toinen: Taloudellisesti vahva Pohjola on varmasti meille kaikille tärkeä tavoite, ja se tarkoittaa sitä, että me otamme myöskin oppia toisista maista siinä, millä lailla missäkin on onnistuttu. Suomessa on onnistuttu tähän asti opetuksen laadussa huomattavasti paremmin kuin Ruotsissa, ja Ruotsissa on se myöskin ymmärretty. Nyt toivotaan tietenkin, että oppivelvollisuuden pidentäminen ei heikennä ja vie meitä Ruotsin tielle. Myöskin sote-uudistus, joka on tulossa: Ruotsissa ollaan todettu asiantuntijoiden äänellä, että siellä on teho-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

ton, kallis ja hidas ja myöskin epätasa-arvoa lisäävä sote-rakenne. Tämäkin on sellainen, joka kannattaisi huomioida.

Eli otetaan oppia toisistamme ja tehdään viisaita yhteisiä päätöksiä ja katsotaan laajalta osaamis- ja tietopohjalta, kun tehdään yhteisiä ratkaisuja. Lisää tällaista parempaa pohjoismaista yhteistyötä. — Kiitos.

16.49 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Edelliseen puheenvuoroon on helppo yhtyä: lisää parempaa yhteistyötä Pohjoismaiden välillä. Se on osoitettu juuri nyt kriisiaikoina. On erittäin valitettavaa ollut, kun Pohjoismaiden neuvosto ei ole pystynyt nyt kokoon-tumaan muuta kuin heikosti etäyhteyksillä.

Tässä meidän valiokunnan mietinnössä olemme korostaneet myös tätä Pohjoismaiden EU-yhteistyötä, eli meillä on nyt perustettu tämä EU-toimisto, mutta sen lisäksi valiokunnassa katsomme, että pitää ennen kaikkea parantaa valiokuntien, vastinvaliokuntien, yhteistyötä ja huolehtia siitä, että Pohjoismaat entistä aktiivisemmin yhdessä hakisivat ratkaisua eri kysymyksiin myös EU-tasolla. Mehän olemme aika lailla kuin niin sanottu mul-lilauma, kun kaikki Pohjoismaat siellä EU-tasolla vetävät eri suuntiin, sitten kun tulee joku kysymys, mutta olisi tärkeää tietysti yrittää koordinoita ja hakea jo ajoissa ratkaisuja.

Yhtymäkohtia, joista tässä on mainittu, on myös tämä Valko-Venäjän tilanne. Nyt tällä hetkellä Suomi kerää EU-maiden tukea vetoomukseen ihmisoikeuksien puolesta ja liittyen Valko-Venäjän tilanteeseen ja näihin mahdollisiin jääkiekon MM-kisoihin, ja sieltä kuullaan varmasti ensi viikolla, mutta jos ei nyt saada mitään aikaiseksi EU-tasolla, niin minun mielestäni seuraava lähtökohta on se, että Pohjoismaiden tasolla sitten lähestytään toisiamme ja huolehditaan siitä, että niitä kisoja ei Valko-Venäjällä järjestetä.

16.51 Joakim Strand r: Värderade talman! Hyviä puheenvuoroja on pidetty, ja mielestäni puheenjohtaja Niikko, joka äsken tuossa — poistui varmaan hetkeksi — piti myös hyvän ensimmäisen puheenvuoron, jossa kehotti koko eduskuntaa ottamaan paremmin kop-pia ja liittymään pohjoismaiseen yhteistyöhön, ihan henkilötasolla ja eduskunnan kautta.

Itse nostaisin yhden, toisen ulottuvuuden: On äärimmäisen tärkeää myös se paikallinen ja seudullinen yhteistyö, jota päivittäin tehdään eri alueilla. Edustaja Kärnä puhui hyvin siitä Lapin tilanteesta: siellä ei rajoja oikeastaan huomata lainkaan arjessa. Meillä on vähän sama homma: vaikka meillä on hieman vettä välissä pohjalaismaakuntien ja Västerbottenin välissä, niin sielläkin päivittäin on kanssakäymistä. Se kasvaa yhä enemmän myös yhtenäiseksi työssäkäyntialueeksi, ja me — pohjalaismaakunnat ja Västerbotten — olemme koonneet voimamme tällaisen sateenvarjon kuin Merenkurkun neuvoston alle. Siellä ovat keskuskaupungit ja muut mukana, ja siitä alueesta ja organisaatiosta tulee nyt ensimmäinen tällainen yhteispohjoismainen EAYY-alue elikkä tällainen eurooppalainen alueellinen yhteistyön yhtymä. Toivotaan, että sitä kautta pystytään entisestään vahvistamaan myös alueiden ääntä muun muassa Brysselissä. Meillä on jo paljon yhteistä — on yhteistä satamayhtiötä, laivayhtiötä ja muuta, mutta näen myös, että on yhteistyötä terveydenhoito-alalla ja opetuksen osalta, mutta paljon vielä voidaan myös strategista, esimerkiksi TKI-työtä, tehdä. Meillä on paljon siellä yhteistä, muun muassa energiateknologian ja akku-teollisuuden näkökulmasta cleantechia ja muuta.

Tietenkin nyt, kun tämä korona on ollut, ollaan oikeasti huomattu, mitä se tarkoittaa, kun rajat ovat kiinni myös Pohjoismaissa, joissa ollaan totuttu siihen avoimuuteen. Muistan, kun kysyin kollegaltani, ahvenanmaalaiselta Löfströmiltä, silloin keväällä, mitä olet tä-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

nään tehnyt, niin hän oli henkilökohtaisesti auttanut ahvenanmaalaismiestä saamaan erikoislääkkeitä Ruotsista. Itse olin sinä päivänä auttanut yhtä vaasalaista teknologiafirmaa saamaan tuulivoima-asentajaa Norjaan. Se oli aikamoista hands-on-duunia. Toivotaan, että jatkossa pystytään myös tällaisia rajoitustoimenpiteitä paremmin koordinoimaan ja turvaamaan tällaiset tärkeät toiminnot. Se ei ollut ollenkaan itsestäänselvää silloin keväällä.

Kort på svenska bara. Det var intressant att se hur beroende vi trots allt är av varandra och hur svårt det var när gränserna på riktigt var stängda. Därför vill jag tacka ordförande Niiko som höll ett bra anförande här i början och uppmuntrade oss alla att öka det nordiska samarbetet. — Kiitos.

16.53 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Mitä epävakampaa aikaa me elämme, sitä tärkeämpää on Pohjoismaiden ainutlaatuinen yhteistyö. Vuonna 2019 Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajajana toimi Ruotsi, joka pyrki kaudellaan kiinnittämään erityistä huomiota demokratian merkitykseen Pohjoismaiden hyvinvoinnille. Ruotsin puheenjohtajuusohjelma toi esiin myös sen, että tämän ainutlaatuisen yhteistyön perustana on laaja tuki kansalaisten keskuudessa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä, että viime vuosien tapaan laajan turvallisuus-käsitteen mukainen turvallisuuspolitiikka oli myös kyseisenä kertomusvuonna esillä Pohjoismaiden neuvoston toiminnassa. Tämä näkyi erityisesti neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategian valmistelussa ja hyväksymisessä. Tämä strategia hyväksyttiin Pohjoismaiden neuvoston täysistunnossa lokakuussa 2019, minkä jälkeen se annettiin pohjoismaisille hallituksille.

Suomi on edelleen maailman turvallisimpia maita. Arjen turvallisuus koskettaa meitä kaikkia, ja se liittyy myös koko Pohjolan turvallisuuteen. Yhteiskuntamme kokonaisturvallisuus koostuu monista tekijöistä. Se vaatii meiltä jatkuvaa varautumista ja yhteistä työtä, myös pohjoismaista yhteistyötä. Varaudumme häiriötilanteisiin ja poikkeaviin olosuhteisiin turvaamalla yhteiskuntamme elintärkeät ja välttämättömät toiminnot: johtamisen, kansainvälisen toiminnan, puolustuskyvyn, sisäisen turvallisuuden, talouden, infrastruktuurin, huoltovarmuuden, väestön toimintakyvyn ja palvelut sekä henkisen kriisinkestävyyden. Näin ihmiset, ympäristö ja omaisuudet voivat olla turvassa. Näin kansallisen turvallisuuden uhat voidaan tarpeen tullen torjua. Tämä kokonaisturvallisuuden takaaminen on pitkäjänteistä kaikkien toimijoiden yhteistyötä yhteiskunnan joka tasolla.

Arvoisa puhemies! Suomi ja Pohjoismaat eivät elä umpiossa tässä keskinäisriippuvuuden maailmassa. Meihin ei kohdistu tällä hetkellä sotilaallista uhkaa, mutta tilanne voi muuttua nopeasti. Suurvaltojen vastakkainasettelu on syventynyt. Kansainvälinen sopimusjärjestelmä on heikentynyt. Terrorismi, järjestäytynyt rikollisuus, sään ääri-ilmiöt ja pandemiat tuovat epävarmuutta. Meidän oman maamme puolustuskyky perustuu yleiseen asevelvollisuuteen, koulutettuun reserviin, osaavaan henkilöstöön, koko maan puolustamiseen ja korkeaan maanpuolustustahtoon. Isänmaamme puolustuksesta tulee huolehtia kaikissa olosuhteissa niin maalla, merellä, ilmassa kuin tietoverkoissa.

Tärkeä osa maamme ja Pohjoismaiden yhteistä kokonaisturvallisuutta on huoltovarmuus. Siihen liittyy ruuan ja polttoaineen omavaraisuus. Meidän tulee turvata kotimaisen lähiruuan tuottaminen. Emme saa olla liian riippuvaisia esimerkiksi tuontisähköstä.

Tämä korona-aika, niin kuin monessa puheenvuorossa on viitattu, on koetellut Pohjoismaidenkin yhteistyön toimivuutta. Etäkokoukset ovat toki tyhjää parempia, mutta kasvok-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

kain kohtaamista tarvitaan. Suomi on selvinnyt koronasta olosuhteisiin nähden hyvin, mutta naapureillamme menee tällä hetkellä huonommin. Kaikesta on syytä ottaa oppia tulevia kriisejä varten. Tarvitaan yhteistyötä, jota muun muassa edustaja Kärnä täällä peräänkuulutti.

Uusimpia haasteitamme on ryhmien ja yksittäisten ihmisten toteuttama informaatiovaihuttaminen. Se pyrkii vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen, ihmisten käyttäytymiseen ja päätöksentekijöihin. Tavoitteena on vammauttaa päätöksentekoa ja heikentää yhteiskuntaa. Se tapahtuu antamalla väärää tietoa, aiheuttamalla hämmennystä, jakamalla ihmisiä ryhmiin, kärjistämällä keskusteluilmapiiriä, vääristelemällä mittasuhteita ja herättämällä epäilyä viranomaisten toimintaa kohtaan. Hyvä yleissivistys antaa parhaan vastustuskyvyn informaatiovaihtamiselle. Siksi kannattaa käydä koulua, luottaa tutkittuun tietoon ja ottaa asioista selvää. Siksi kannattaa tehdä myös pohjoismaista yhteistyötä koulutuksen saralla. Kannatan lämpimästi edustaja Ovaskan esiin nostamaa vastinvaliokuntien syvempää yhteistyötä. Olen huolissani siitä, että visiostamme — Pohjolasta maailman kestävin ja integroitunein alue — puuttuu koulutus yhtenä painoalueena. Emme saa unohtaa koulutusta ja sen merkitystä yhteiselle tulevaisuudellemme.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia sisältää suosituksia ja toimenpide-ehdotuksia Pohjoismaiden yhteisen yhteiskuntaturvallisuuden parantamiseksi. Ne koskevat muun muassa yhteispohjoismaisen tilannekuvan kehittämistä sekä hybridi- ja kyberuhkien vastaisen työn parhaiden käytäntöjen vaihtamista Pohjoismaiden välillä, samoin poliisiyhteistyön vahvistamista. Nyt on hyvä hetki syventää yhteistyötä. Tehdään turvallinen ja kestävä ja integroitunut Pohjola yhdessä.

17.01 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Lähimmäisenrakkauden asiantuntijan, pastori Kinnusen jälkeen on vaikea ottaa puheenvuoro. Oli sen verran hyvä ja tyhjentävä puheenvuoro kaiken kaikkiaan, että kiitos vain kansanedustaja Kinnuselle.

Omassa puheenvuorossani haluaisin kiinnittää huomiota Hansel Oy:n toimintaan, julkisiin hankintoihin, joita Hansel toimittaa. Hanselin lakiin on tehty muutos, joka mahdollistaa sen, että Hansel voi tehdä hankintoja myöskin yhteistyössä, laajemmin Euroopassa, mutta ennen kaikkea Pohjoismaissa. Tässä kysymyksessä näen, että tätä kokonaisuutta ei ole vielä kunnolla huomattu Hanselissa eikä julkishankinnoissa ylipäänsäkään. Tiedän, että meillä on tapauksia, joissa on hankittu esimerkiksi kiviä Kiinasta jonkun tien päällystämiseen, ja tämä on todella surullista. Näin ei pitäisi toimia, koska kiven jälkijalostus sen jälkeen, kun se on kulkenut Kiinasta asti Suomeen, on kuitenkin aika vähäinen. Se jalostusarvo on hyvin pieni, ja tämäntyyppisiä hankkeita ei pitäisi nähdä täällä, missä me voimme itsekin aika pitkälti ja paljon lähempää tehdä paljon parempia hankintoja. Tämä on yksi.

Toinen puoli on julkisten hankintojen sosiaaliset ulottuvuudet. Hankintakriteereissä mikään laki ei estä sitä, että paikallisuus ja tietyn toiminnan profiilin identifioiminen mahdollistaisivat sen, että niitä voisi ostaa läheltä, hyvin läheltä sitä kuntaa, mikä tilauksen tekee, tai sitten läheltä valtiollisesti eli vaikkapa Ruotsista tai Norjasta tai jostakin vielä lähempää. Näissä kysymyksissä toivoisin, että me vihdoinkin voisimme paljon voimakkaammin panostaa nyt siihen, että kun tehdään julkisia hankintoja, niin tehtäisiin se pohjoismaisessa viitekehyksessä vielä tarkemmin.

Vielä tähän liittyen: Me teemme täällä Suomessa noin 35 miljardilla julkisia hankintoja ja Ruotsi tekee — en tiedä lukua, mutta olettaisin, että se on vielä suurempi, ja Norjalla to-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

dennäköisesti vielä suurempi. Tässä kohtaa näkisin, että olisi järkevää, että näitä kilpailutuksia voitaisiin tehdä myöskin yhteisesti niin, että kun näitä tilauksia tehdään, niin jos johonkin tienpätkään tarvitaan tiettyä materiaalia ja jos sattumoisin samaa materiaalia tarvitaankin Ruotsissa tai Tanskassa tai Islannissa tai Norjassa, niin pystyttäisiin tällainen suurempi hankinta tekemään, jolloin se hinta asettuu sellaiseen kohtaan, että suomalaiset yritykset, ruotsalaiset yritykset, pohjoismaiset yritykset ylipäänsä [Puhemies koputtaa] olisivat kilpailukykyisiä. Tämän tyyppistä ajattelua ja yhteistyötä haluaisin nähdä yrityssektorilla, erityisesti julkisissa hankinnoissa, tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Niikko.

17.04 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! On hieno kuulla siitä, että myös ulkoasiainvaliokunnan ulkopuolella on kiinnostusta siihen, että tällaista parlamentaarista yhteistyötä vahvistettaisiin Pohjoismaiden välillä, ja toivon mukaan se näkyisi myös muissa valiokunnissa. Toki on selvää, että me teemme hyvin paljon yhteistyötä monen valtion kanssa ennen kaikkea siten, että me tapaamme säännöllisesti. Yhtenä esimerkkinä nostan mielestäni erittäin hyvän tavan eduskunnassa pitää yhteyttä kollegoihimme. Näin on esimerkiksi saksankielisten valtioiden kanssa, joiden kanssa suomalaiset ovat jo vuosikymmeniä vuosittain tavanneet jalkapallon merkeissä. Saksa, Sveitsi ja Itävalta ovat maita, joiden seuraan moni muukin haluaisi, mutta suomalaisilla on ollut sinne vankat siteet jo pitkään. Tällainen yhteinen tapaaminen voidaan järjestää teeman kuin teeman nimissä, mutta pääasia on, että se olisi säännöllistä ja jatkuvaa.

Esimerkiksi kevättalvella, kun näimme koronan leviävän ympäri Eurooppaa, kuultiin jopa sellaisia uutisia, että joissain maissa blokattiin kasvomaskien tai sairaalatarvikkeiden kuljetus maasta toiseen vain sen takia, että siitä maasta ei saanut viedä tarvikkeita pois. Jos kyseisillä mailla olisi tällaiset suorat vuorovaikutussuhteet vastinvaliokuntiin ja kollegoihin, niin nämä asiat olisivat nopeasti ratkaistavissa ilman, että siitä tarvitsee käydä päivien tai viikkojen kestävästä keskustelusta median kautta. Uskon, että kaikista tällaisista suhteista on hyötyä.

Ennen kaikkea, kun Suomessa on kyse tällaisen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön tarpeen merkityksestä, olisi hyvä myös, että me eduskunnassa kävisimme enemmän yhteistä keskustelua myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta tässä salissa, ettei se rajoitu pelkästään ulkoasiainvaliokuntaan tai puolustusvaliokuntaan. Siinä mielessä varmasti voi olla, että on tarpeen esittää aloitteita, keskustelualoitteita ja sellaisen toiminnan käynnistämisaluitteita, että me voimme strategisesti keskustella näistä kysymyksistä yhdessä ja sen mukaisesti myös hakeutua tiiviimpään yhteistyöhön sellaisten valtioiden kanssa, jotka edesauttavat Suomen turvallisuus- ja puolustusympäristöä.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa ollaan oltu tekemisessä, kuten puheessani mainitsin, esimerkiksi koronan temalta säännöllisesti. Meillä on nyt tullut tavaksi ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan kanssa säännöllisesti tavata Pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken ja vaihtaa kokemuksia ja näkemyksiä myös koronan vaikutuksesta meidän kansaamme. Yhtenä esimerkkinä nostan sen, [Puhemies koputtaa] että hyvin paljon on tullut kiinnostusta Suomessa esimerkiksi Koronavilkun käyttöönottoon ja moni Pohjoismaa on parhaillaan samalla tiellä valmistelemaan [Puhemies: Nyt on aika täynnä!] omia aika vastaavanlaisia toimenpiteitä.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

17.07 **Anders Norrback r:** Ärade talman! Jag vill tacka alla som har talat här, också utskottets ordförande som både i sitt inledningsanförande och också nu lyfte upp väldigt många viktiga saker.

Det nordiska samarbetet har ju långa traditioner, och den fria rörligheten är det som är grunden till att samarbetet har utvecklats och gått framåt. Den inriktning som det nordiska samarbetet har nu tycker jag är bra och för framåt, men vi får ändå inte glömma bort det gamla grundläggande utbytet när det gäller de personliga relationerna, som det har kommit fram här, på parlamentarisk nivå, på regeringsnivå förstås, men också bland medborgarna generellt, och där har Pohjola-Norden och andra föreningar en viktig roll att spela.

Arvoisa puhemies! Niin kauan kuin olen seurannut pohjoismaista yhteistyötä, kyseessä ovat olleet rajaesteet, ja niitten kanssa on kyllä tehtävä vielä paljon työtä. Viimeksi viime viikolla sain puhelinsoiton yhdeltä pohjanmaalaiselta kaverilta, joka on käynyt palomiehen koulutuksen Ruotsissa, ja nyt hän ei saa vakinaista virkaa Suomessa. Tällaisia käytännön esteitä pitäisi koko ajan työstää ja päästä niissä eteenpäin. Kun nämä esteet on poistettu, sitten meidän yhteistyömme on todellista ja aitoa perimmiltään. — Paljon kiitoksia.

17.09 **Kimmo Kiljunen sd:** [Puhujan mikrofoni on suljettuna, puheen alku ei kuulu] ...näkemys, ja hän myöskin totesi suhteessa pohjoismaiseen yhteistyöhön mutta laajemmin, että tämän keskustelun tuloksena me osaamme hakeutua — käytän suoraa sitaattia — ”yhteistyöhön sellaisten valtioiden kanssa, jotka auttavat Suomen turvallisuusympäristöä”. Tuo lause muotoiltuna juuri noin on erittäin hyvin muotoiltu. Meidän kannattaa nimenomaan hakeutua yhteistyöhön ylipäätään kaikkien sellaisten valtioiden kanssa, jotka toimivat täällä lähialueella ja jotka vaikuttavat tämän turvallisuusympäristön muokkaukseen.

Tämä vanha Mauno Koiviston sanonta varmaan pätee tässä erinomaisen hyvin silloin, kun pohdimme näitä vastakkainasetteluja maailmassa, jossa meillä on tällä hetkellä ilmiöitä, joissa jännitteet ovat kasvaneet erityisesti suurvaltojen välillä, että parempi hakeutua tilanteeseen, jossa ystävät ovat lähellä, ja jos vihollisia tosiaan pitää olla, niin mahdollisimman kaukana mieluummin kuin niin, että viholliset ovat lähellä ja ystävät kaukana. Siinä suhteessa kaikki ne meidän naapurimaamme, jotka tässä tähän ympäristöön vaikuttavat, ovat juuri niitä, joiden kanssa meidän täytyy hakeutua yhteistyöhön, kannustaa juuri siihen, että tämä turvallisuusympäristö on vakaa ja hyvä, ja ymmärsin, että ulkoasianvaliokunnan puheenjohtaja Niikko juuri tätä tarkoitti.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 3/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

9. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019

Kertomus K 8/2020 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2020 vp

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 4/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Niikko.

Keskustelu

17.11 Mika Niikko ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj on järjestö, johon kuuluu 57 osallistujavaltiota. Suomen valtuuskuntaan kuuluu kuusi varsinaista ja kuusi varajäsentä. Puheenjohtajana toimii perussuomalaisten kansanedustaja Vilhelm Junnila.

Etyjin tavoitteena on edistää jäsenmaiden välistä vuoropuhelua ja ottaa kantaa alueen kiistoihin ja jäsenvelvoitteiden noudattamiseen. Etyj pyrkii lisäämään jäsenmaidensa turvallisuutta ja käsittelee aihetta laajasti eri näkökulmista. Keskeisimpiä ovat asevalvonta, demokratia, ihmisoikeudet sekä taloudellinen ja ympäristön turvallisuus.

Käsitellessään Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen vuoden 2019 toimintakertomusta mietinnön laatimista varten kiinnitti ulkoasiainvaliokunta huomiota siihen, että jännittyneet kansainvälispoliittinen tilanne heijastui kertomusvuonna myös yleiskokouksen toimintaan. Tätä kuvaa esimerkiksi se, että yleiskokouksen istunnon loppuasiakirjasta ei saatu kertomusvuonna yksimielisyyttä. Keskustelun keskiössä olivat konfliktit Ukrainassa ja Vuoristo-Karabahissa sekä Kaukasian kriisipesäkkeiden tilanne. Jännitteistä huolimatta yleiskokouksen toiminta oli aktiivista.

Valiokunta piti tärkeänä sekä yleiskokouksen tekemää vaalitarkkailutyötä että Suomen valtuuskunnan aktiivista osallistumista vaalitarkkailumissioihin, vaalitarkkailutyön kehittämiseen ja seurantaan. Ylipäätyään valiokunta huomioi käsittelyssään Suomen valtuuskunnan aktiivisen työn ja sen, että valtuuskunnan jäsenet ovat saaneet useita luottamustehtäviä liittyen muun muassa rauhanvälitykseen.

Arvoisa puhemies! Vaikka toimintakertomus koskeekin vuotta 2019, kiinnitti ulkoasiainvaliokunta kertomusta käsitellessään huomiota siihen, että covid-19-pandemia on estänyt yleiskokouksen virallisten kokousten järjestämisen maaliskuusta 2020 lähtien ja muutoinkin vaikeuttanut yleiskokouksen toimintaa. Valiokunta painottaa, että nykyisessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa Etyjin ja sen yleiskokouksen työlle on erityistä tarvetta. Valiokunta tukee Suomen delegaation työtä yleiskokouksen toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi. Esimerkiksi on merkityksellistä etsiä ratkaisuja sähköisen äänestämisen mahdollistamiseksi. On tärkeää, että yleiskokous pystyisi jatkamaan niin poliittista dialogia kuin esimerkiksi vaalitarkkailutehtäviä.

Arvoisa puheenemies! Tässä lyhyesti ulkoasiainvaliokunnan keskeiset huomiot kertomuksen johdosta. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

17.14 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kansainvälinen monenkeskinen yhteistyö, multilateralismi, on kokenut viimeisten vuosien aikana suurta vastustusta ympäri maailmaa. Globaalin yhteistyön takapakkia ei ole auttanut myöskään se, että Yhdysvallat on aiemman johtonsa toiveesta vetäytynyt ennen aktiivisen ulkopoliitiikan ja kansainvälisen yhteistyön kentältä. Tähän on toivottavasti esimerkiksi ilmastotyön osalta nyt odotettavissa

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

muutosta. Protektionismia ei siis ole harjoitettu pelkästään talouspolitiikassa, vaan se on viime aikoina näkynyt myös ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä, kriisinhallinnassa ja ihmisoikeustyön saralla.

Kun otamme huomioon kasvavan nationalismin, demokratian ja sananvapauden alamäen ja ääriliikkeiden nousun, on Euroopan ja sen lähialueiden kehityskulku erittäin huolestuttava. Kansallisvaltioiden sisäänpäin käpertymisen sijaan tarvitsemme päinvastoin lisää yhteistyötä ja kansainvälistä johtajuutta. Monenkeskinen yhteistyö on erityisen tärkeää nopeasti muuttuvassa maailmassa, jossa ilmiöt ja haasteet ovat kansallisvaltioiden rajat ylittäviä. Koronavirus on viimeistään osoittanut kansainvälisen yhteistyön ja koordinoinnin tärkeyden.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjillä on tärkeä rooli yhteistyön ja turvallisuuden edistämisessä. Vallitseva koronakriisi ja sen varjolla tehdyt ihmisoikeusloukkaukset ympäri maailmaa, Vuoristo-Karabahin sota, presidentti Lukašenkan itsevaltaiset toimet Valko-Venäjällä, Venäjän laittomat toimet Krimin liittämiseksi ja Itä-Ukrainassa yhä käynnissä oleva konflikti ovat juuri niitä esimerkkejä kansainvälistä huomiota vaativista tapahtumista, joissa Etyjin rooli voi muodostua keskeiseksi. Tarvitsemme vastuunkantoa ja johtajuutta ajassa, jolloin valtiot eivät näytä näkevän aina omien rajojensa ulkopuolelle.

Mitä olemme Suomen Etyj-valtuuskunnassa sitten tehneet viimeisen kuluneen vuoden aikana? Etyjin Suomen valtuuskunnan vuosi läsnä ollen jäi hieman keskeneräiseksi, kuten moni muukin toiminta koronaviruksen takia. Viime vuoden puolella ehdimme osallistua kolmeen parlamentaariseen yleiskokoukseen. Ensimmäinen pidettiin Luxemburgissa, toinen kokous järjestettiin Marokon Marrakechissa ja kolmas helmikuussa Itävallan Wienissä. Yleiskokouksissa keskustelu virisi muun muassa energiaturvallisuudesta, maahanmuutosta, muukalaisvihasta, ihmiskaupasta ja ilmastonmuutoksesta. Koronakriisin myötä Etyj on järjestänyt valtuuskunnille useita webinaareja ajankohtaisista aiheista, ja työ on jatkunut etäkokouksin ja erityistehtävissä.

Olen itse nostanut kokouksissa kansainvälisen yhteistyön merkitystä ihmisoikeuksien ja vähemmistöjen oikeuksien turvaamisessa. Olen halunnut korostaa myös uskontojen välisen vuoropuhelun roolia rauhantyössä. Maapallon väestöstä 80 prosenttia kuuluu johonkin uskonnolliseen yhteisöön, joten tarvitsemme eri uskontojen ymmärrystä ja dialogia. Esitin toiveen, että uskonnolliset johtajat ilmaisisivat omalla esimerkillään, että vihaan yllyttäminen on väärin ja että uskontojen väliseen vuoropuheluun tarvitaan kaikkia osapuolia. Syrjintää, suvaitsemattomuutta ja muukalaisvihaa ei voi torjua ymmärtämättä, mistä ne kumpuavat. Vihapuheen syyt löytyvät syrjäytymisestä, köyhyydestä, epätasa-arvosta, osattomuuden kokemuksista, peruskoulutuksen puutteesta, väkivallasta ja yhteiskunnan instituutioiden heikkoudesta. Lisäksi sosiaalinen media yhtäältä mahdollistaa vihan lietsonnan, mutta toisaalta se on antanut ihmisille myös mahdollisuuden seurata ei-toivottuja ilmiöitä ja räikeät ihmisoikeusloukkaukset ennen hyvin suljetuistakin valtioista ovat tulleet julki.

Etyj osallistuu myös aktiivisesti jäsenmaidensa vaalitarkkailuihin tavoitteenaan valvoa ja parantaa oikeusvaltiokehitystä. Olen osallistunut Etyjin tarkkailuoperaatioon Uzbekistanissa ja nyt korona-aikaan Georgiassa. Ulkoasiainvaliokunta nostaa mietinnössään sen tärkeyttä, että Suomi voi osallistumalla vaalitarkkailuihin tukea demokraattisten vaalien asianmukaista toteutumista ja osoittaa sen tärkeyden, että poikkeusoloista huolimatta vaalikausia ei lähdetä pitkittämään vaan vaalien järjestämiseen etsitään koronaturvallisia ratkaisuja. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti kuntavaalien osalta emme itsekään unohda tätä näkökulmaa.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

17.20 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on siis Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan vuosikertomus käsittelyssä, ja me hyvin tiedämme, että Etyj-järjestö ei ole mikä tahansa järjestö suomalaisesta perspektiivistä. Etyjiin yhdistyy usein käsite Helsingin henki. Etyj-järjestön edeltäjä tai varsinaisesti ydin on aikoinaan Etyk-konferenssissa, joka 1975 pidettiin Helsingissä ja joka silloin loi yhteistyöfoorumin kahtia jakaantuneen Euroopan eri osapuolten välille keskustella yhteisestä turvallisuudesta. Kylmän sodan jakolinjojen purkaututtua 90-luvun alkuun mennessä Etyk-konferenssit muuttuivat Etyj-järjestöksi, ja sille tuli peruskirja, joka olennaisesti loi tämän niin sanotun laajan turvallisuuden käsitteen, jossa on perussisältönä se, että turvallisuus on yhteistä, jakamatonta. Me emme rakenna turvallisuutta toisen naapurin kustannuksella, vastapuolen kustannuksella, vaan jokaisen turvattomuus on yhteistä.

Toinen keskeinen elementti on, että me puhuimme laajasta turvallisuudesta, emme ainoastaan sotilaallisista uhista, vaan laajemmin ymmärsimme myöskin muun tyyppiset uhkatekijät, ulkoiset uhkatekijät yhteiskunnassa. Tämä pandemiatilanne, joka meillä juuri nyt on, on hyvä esimerkki siitä.

Ja kolmantena — ja se oli se varsinainen innovaatio Etyjin merkeissä — oli se, että me emme puhu enää ainoastaan valtioiden turvallisuudesta vaan kansalaisten, ihmisten turvallisuudesta, eli ihmisoikeudet tulivat osaksi sitä turva-arkkitehtuuria, jota Eurooppaan oli luomassa, ja sitä kautta ymmärrämme tämän laaja turvallisuus -käsitteen syvyyden.

Arvoisa puhemies! Minulla on tässä parhaillaan päällä oranssinen paita, joka on merkkinä Istanbulin sopimuksesta, joka tähtää nimenomaan naisiin suuntautuvaa väkivaltaa vastaan. Tänä on päivä, jota ympäri maailman juhlistamme sillä oranssisella värillä, ja se kytkeytyy juuri Etyj-järjestöön ja tähän ihmisoikeuskuulmaan, mitä Etyj myöskin omalla tavallaan on ollut edistämässä. Tämä on tärkeä huomioida.

Tässä jo sekä ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja että edustaja Hopsu viittasivat omista puheenvuoroistaan niihin toimialueisiin, joilla Etyj on erityisesti toiminut. Se on pitkälle toiminut niin sanotun kovan turvallisuuden puolella, luonut siltaa ylitse vastakkainasettelujen. On hyvin olennaista, että Etyj-järjestössä on mukana sekä Atlantin tuolta puolen Yhdysvallat ja Kanada että tältä toiseltakin puolelta, voi sanoa, Venäjä nykyisin ja siihen läheisesti nivoutuneet maat, ja koko Euroopan unioni on siellä jäsenvaltioidensa pohjalta mukana, eli se on laaja yhteistyöfoorumi. Se on ollut keskeisessä tehtävässä asevalvonnan puolella. Keskimatkan ohjuksia koskevat sopimusjärjestelyt neuvoteltiin pitkälti Etyj-formulan puitteissa. Luottamusta lisäävät toimet ovat olleet se iso, iso ulottuvuus, jossa on pyritty puolin ja toisin seuraamaan varustelukehityksiä, tuettiin aseistariisuntatoimia silloin 90-luvulla, 2000-luvun alussa voimakkaasti. Ne olivat kaikki isoja askeleita.

On valitettavaa, että tänä päivänä Euroopassa tämä suurvaltojen jännitteinen tilanne, jossa on monia osatekijöitä, niin kuin jo alustavissa puheenvuoroissa tuotiin esille, on luonut tilanteen, että Etyjistä on tullut enemmänkin riitelyn foorumi kuin yhteistyön foorumi. Se näkyy tänä päivänä Etyjin tilanteessa hyvin vahvasti. Pysyvän neuvoston kokoukset ovat lähestulkoon keskinäistä syyttelyä tällä vastakkainasettelun akselilla, ja se ei ole kyllä nyt sen Helsingin hengen mukaista, mitä me olemme halunneet viedä eteenpäin, missä keskustelemalla, dialogin, yhteistyön kautta luotaisiin yhteistyöfoorumeja.

Etyjillä on ollut keskeinen rooli myöskin niin sanottujen jäätyneiden konfliktien seurannassa. Etyjin missiot tekevät työtä useissakin maissa mutta ennen kaikkea näissä jäätyneissä konflikteissa: Transnistrian tilanne Moldovassa, 5+2-formula, nimenomaan Etyjin formula; Georgiassa Etyjillä oli pitkään rooli — sitten, kun tämä kriisi puhkesi, Euroopan

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

unioni sai siinä roolia, YK myöskin enemmän kuin ehkä Etyj; ja hyvin keskeinen rooli Etyjillä on ollut nimenomaan Minskin prosessissa, joka liittyy Nagorno-Karabahin kriisiin, jossa Etyj on ollut se runko. Puheenjohtajavaltiot siellä sitten — Venäjä, Yhdysvallat ja Ranska — ovat tätä Minskin prosessia vieneet eteenpäin.

Me olemme juuri todistaneet tänä syksynä tämän traagisen tilanteen, jossa Armenia ja Azerbaidžan ajautuivat aseelliseen selkkaukseen, erittäin intensiivisiin sotatoimiin, tuon Nagorno-Karabahin kriisin osalta. Siinä on nyt löytynyt rauharatkaisu, väliaikainen rauhan ratkaisu, aseet ovat vaienneet. Venäjä on ottanut hyvin keskeisen roolin tässä tilanteessa. Siellä venäläiset rauhanturvaajat tulevat ikään kuin sitä aselepoa valvomaan. Olennaista on, että Nagorno-Karabahin kriisi ei ole vielä ohitse, koska tämä sopimusjärjestely, joka tähän tehtiin, ei ole vielä määrittämässä Nagorno-Karabahin statusta. Tässä joudutaan keskustelemaan, ja siinä suhteessa vielä varmasti Etyjillä ja Minskin prosessillakin on tilansa.

Minä näen, että aika on tässä nyt mennyt ohitse, eli palataan aiheeseen.

17.25 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Tämän edustaja Kimmo Kiljusen puheenvuoron jälkeen, joka sisälsi hyvin paljon asiantuntemusta, osaamista ja ymmärrystä, tyydyn itse alkuperäisen puheenvuoroni sijaan oikeastaan ainoastaan nostamaan esille ja kehumaan Suomea. Siis meillä on ollut antaa paljon asiantuntijuutta ja osaamista Etyjille, kuten esimerkiksi edustaja Kiljusen osalta. Vaalitarkkailun osalta Ilkka Kanerva on ollut paljon vuosien mittaan esillä, ja kuten todetaan myöskin tässä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä, niin Suomea nostetaan esille ansioituneena myöskin rauhanvälityksen saralla, ja esille nousevat Johannes Koskinen, Inka Hopsu ja Kimmo Kiljunen. Toivottavasti en nyt jättänyt ketään tässä sanomatta.

Erittäin hyviä puheenvuoroja on käytetty edellä, joissa näkyy syvä ymmärrys ja osaaminen Etyjin toiminnassa ja yleisestikin turvallisuuden ja rauhanvälityksen ymmärrys vaalitarkkailun saralta. Kiitän siis näitä edustajia heidän tekemästään työstä.

17.26 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Etyj on todella tärkeä foorumi, mutta niin kuin YK:ssakin useimmiten se itse keskustelupaikka saattaa olla riitainen, ennen kuin mennään konkretian tasolle. YK:ssa rokotukset, ruokaohjelma, erilainen ihmisoikeuksiin liittyvä työ ja samalla tavalla Etyjissä rauhanvälitys ja asetarkkailu — konkreettiset toimet ovat kentällä, aivan valtavan, valtavan tärkeitä ylläpitää. Tässä kohtaa minä näkisin, että vaikka joskus saatamme kritisoida Etyjiä — itsekin olen niissä kokouksissa joskus ollut asiantuntijana, ja riitaisalta se paikka näyttää — niin hyvin usein, kun mennään kentälle, nähdäänkin, että pystytään kuitenkin edistämään asioita. Kun olen toiminnassa ollut mukana, niin olen huomannut, että usein nimenomaan suomalaisia tällä rauhanvälityssaralla arvostetaan ja heihin luotetaan, ja siksi koen, että Etyj on, niin kuin tässä aikaisemmat puhujat ovat sanoneet, meille hyvin keskeinen foorumi ylläpitää ja tukea jatkossakin — myöskin sen vuoksi, että Yhdysvalloissa on vaihtumassa johto. Tulevan presidentti Bidenin aikana olisikin järkevää, että pystyttäisiin Etyjin foorumin kautta myöskin lisäämään ymmärrystä ja imperatiivia, sitä tärkeyttä, että erilaiset ohjukset, varsinkin joukkotuhousteiden kuljetukseen pystyvät ohjukset, pystyttäisiin joillain uusilla sopimuksilla ja sopimusten uusimisilla rajaamaan. Tässä on nyt neljä vuotta aikaa, parhaimmillaan kahdeksan vuotta aikaa Etyjin roolia tästä näkökulmasta vahvistaa ja sitä myöten Euroopan rauhaa ja maailmanrauhaa näissä kysymyksissä. Senkin vuoksi koen, että on tärkeää, että suomalais-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

nen valtuuskunta Etyjissä pitää Suomen kantoja esillä ja vahvistaa rauhanvälitystyötä ja rauhantyötä Etyj-foorumissa.

17.29 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Oli arvokasta kuunnella edustaja Salosen ja al-Taeen puheenvuoroja. Haluaisin sikäli täydentää sitä, että me näemme tämän kontekstin oikein. Edustaja Salonen kiitteli tässä — lähtikin näköjään pois — kansanedustajia, jotka ovat olleet merkittävässä rooleissa erilaisissa kansainvälisissäkin tilanteissa vaalitarkkailusta erilaisiin erityisedustajien tehtäviin, ja edustaja al-Tae viittasi tähän rauhanvälityksen puoleen. Haluaisin omasta kokemuksestani, tai en puhu omasta kokemuksestani vaan laajasti näkemyksestäni, mikä on tässä syntynyt, sanoa sen näin päin, että suomalaiset ovat valmiita auttamaan kansainvälisissä tilanteissa, jos apua, hyviä palveluksia tarvitaan, mutta se, että sinä olet suomalainen, ei paljon auta. Se auttaa paljon, että Suomi toimii aktiivisena jäsenenä jossakin kansainvälisessä kontekstissa, järjestössä, ja silloin siinä tilanteessa syntyy helposti se tilanne, että Suomen passi on arvokasta valuuttaa, koska silloin aktiivinen suomalainen toimija on helppo ottaa käyttöön erilaisissa vaikeissa neuvottelu-, konfliktitilanteissa, jolloin me saamme sitten isompaakin roolia, me aktiivisesti mukana toimivat henkilöt, kuin mihin ehkä muuten pystyisimmekään.

Aloitetaanko nyt vaikka Ilkka Kanervasta, sillä hän on tällä hetkellä Etyjin rauhanvälityksen erityisedustaja: myöskin vaalitarkkailutilanteissa meillä on useilla ollut tilaisuus johtaa näitä vaalitarkkailuoperaatioita. Itse olen Etyjissä aikoinaan toiminut Keski-Aasian erityisedustajana ja myöskin Moldovan erityisedustajana olen suoraan ollut tilanteissa, joissa on ollut hyvin väkivaltaisia asetelmia, jouduttu juuri tätä rauhanvälityskapasiteettia rakentamaan, ja on auttanut se, että on ollut tämä suomalainen status ja Etyj-organisaatio.

Meillä ei ole nyt esillä Euroopan neuvoston vuosikertomusta, mutta se tuli tässä aikaisemmin. Muun muassa tässä Valko-Venäjän tilanteessa meillä on tänä päivänä mahdollisuus avittaa juuri sen takia, että me toimimme kansainvälisessä järjestössä ja suomalaisina meillä on tämä hyvä lähestymistapa siinä, että mieluummin olemme lääkäreitä kuin tuomareita, ja autamme tätä prosessia nyt ratkaisussa. Tästä syntyy usein tämä kuvio. Sen takia on arvokasta, että me näin tunnistamme tämän tässä eduskunnankin tasolla, että kansanedustajatkin tekevät kansanedustajatyötä usein näissä kansainvälisissä järjestöissä tässä muodossa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 8/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

10. Lakialoite laiksi kansalaisaloitelain 5 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 3/2020 vp Kimmo Kiljunen sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Kiljunen Kimmo.

Keskustelu

17.32 Kimmo Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän nyt on tullut peräjälkeen puheenvuoroja. Minä luulen, että kollegat ovat jo vähän kyllästyneet, kun yksi ja sama edustaja monessa kohdassa on mukana, mutta nyt sattuma ohjasi tähän tilanteeseen.

Meillä on nyt esillä kansalaisaloite, joka koskee... Anteeksi, lakialoite, joka koskee kansalaisaloitetta — otetaan nyt tarkka muotoilu tähän. Kansalaisaloiteinstituutiohan tuli Suomessa käyttöön 2012 pitkien keskustelujen jälkeen, ja osittain otettiin mallia Euroopan unionista, jossa tämä kansalaisaloite tuli osaksi Lissabonin sopimusta. Voi suoraan sanoa sen näin, että kansalaisaloiteinstituutio tuli jäädäkseen. Se on selkeästi suoran demokratian ilmentymä meidän edustuksellisessa demokratiassamme. Tässä pystyvät kansalaiset aloitteellisesti toimimaan lakialoitteiden aikaansaamiseksi. Suomessa asetettiin rajaksi 50 000 allekirjoitusta, ja puolen vuoden aikana tulee koota tuo 50 000 allekirjoitusta.

Tämä instituutio on toiminut sikäli erinomaisesti, että meillä on jo pitkälti toistatuhatta, taisi olla tuo luku — juuri tarkistin — 1 143 kansalaisaloitetta, jotka tähän mennessä on tehty. Niistä 43:een on saatu 50 000 allekirjoitusta, ja ne ovat päätyneet tänne eduskuntaan, ja kaksi on johtanut myöskin lainsäädäntöön. Nämä luvut ovat isoja, erityisen iso on näiden kansalaisaloitteiden määrä.

Myöskin isoa on se, miten kansalaiset ovat ottaneet tämän aloitteen vastaan. Tiedän, kun toistatuhatta aloitetta on tässä vajaassa kymmenessä vuodessa tehty, että ihmiset ovat ponnistelleet voimakkaasti saadakseen äänensä kuuluviin tämän kansalaisaloitteen kautta, nostaakseen esiin jonkun yhteiskunnallisen ongelman, josta käytäisiin aito keskustelu. Siitä täytyy kiittää, että kansalaisyhteiskunta on vastannut tähän huutoon ja mahdollisuuteen, että me haluamme myöskin suoraan vaikuttaa lainsäädäntöön.

Nyt minulla on yksi ongelma, ja tämä lakialoite tähtää siihen: me emme ehkä ole kuitenkaan tämän kansalaisaloiteinstituution kautta kyenneet vastaamaan tähän tarpeeseen, mikä kansalaisilla on, ja kahdestakin kulmasta tässä on nyt ongelmia, ja sen takia halusin tätä lakiuudistusta tässä tehdä.

Minulla, arvoisa puhemies, on itse kokemusta tästä kansalaisaloitteesta. Olen käynnistänyt yhden kansalaisaloitteen, joka johti myöskin siihen — itse asiassa olen käynnistänyt kaksi, mutta toinen niistä johti siihen — että se tuli tänne eduskuntaan käsittelyyn. Valitettavasti se käsittely oli sitten vähän vaatimattomampi luonteeltaan, mikä myöskin kasvatti näkemään tämän instituution merkityksen. Mutta tiedän sen, mitä tarkoittaa koota se 50 000 nimeä. Se on valtava ponnistus — se on valtava ponnistus. Useimmiten kysymys on siitä, että sinun täytyy saada valtamedia tukemaan tavalla tai toisella, informoimaan, että tällainen juttu on menossa, jotta se asia tulee kuuluville. Siinä mielessä tässä on medialla suuri vallankäytön mahdollisuus. Mutta se on valtava ponnistus kansalaisille, kansalaisjärjestöille, jotka ovat näissä asioissa aktiivisia, ja sitä pitää kunnioittaa, että ihmiset yrittävät ja ponnistelevat näiden asioiden eteen.

Nyt tässä on ideana se, että arvostettaisiin tätä kansalaisaloiteinstituutiota niin pitkälle, että ei pelkästään edellytettäisi sitä 50 000:ta allekirjoitusta, jolloin se tulee lakialoitteena tänne eduskuntaan, vaan mahdollistettaisiin se sama tilanne kuin meillä kansanedustajilla on: me voimme tehdä lakialoitteen — jotka harvemmin kyllä johtavat mihinkään tulok-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

siin, puhemies sen hyvin tietää — mutta ehkä vielä tärkeämpää, me voimme tehdä kirjallisia kysymyksiä ministereille, ja me saamme virallisen vastauksen siihen, ja asia tulee sitä kautta esille. Me saamme huoleemme, kysymykseemme vastauksen, jota voidaan myöskin käyttää julkisesti. Miksi tätä kansalaisaloiteinstituutiota ei voitaisi kehittää siihen suuntaan, että jos allekirjoitusten määrä on yli 10 000 mutta jää alle 50 000:n, niin 10 000 allekirjoituksen kansalaisaloitteet rinnastettaisiin tähän kansanedustajan tekemään kysymykseen ministerille? Silloin asia saisi julkisuutta, siitä käytäisiin keskustelu, kansalaisaloitteen tekijöiden ponnistelu saisi ansaitsemansa huomion. Sanonpa, arvoisa puhemies: 10 000 nimen kerääminen on valtavan iso juttu. Se on jo iso juttu, ja siinä on 10 000 kansalaista silloin takana. Se on jo merkittävä asia, ja se ansaitsisi sen, että silloin ministeriö tavallaan siihen reagoisi ja tämä asia tulisi tässä huomioitua.

Toinen seikka, mikä on tässä ongelma, on se, että kun puolen vuoden aikana täytyy kerätä ne nimet, niin tämä aiheuttaa sen ongelman, että se vähän riippuu siitä, milloin se hanke on käynnistynyt. Loma-ajat, pyhäajat — siinä on kaikenlaisia muita tekijöitä, jotka vaikuttavat, ja tavallaan myöskin tämä mediajulkisuus, joka usein on määräävä, tulisi vähemmän tärkeäksi, jos tämä keruu-aika olisikin tasan vuosi. Silloin se olisi riippumaton siitä, että sen alun sijoittaisi johonkin tiettyyn kohtaan suhteessa lomakausiin ja niin edelleen.

Nämä ovat tämän lakialoitteen keskeiset sisällöt: 10 000 allekirjoitusta riittäisi siihen, että se käsiteltäisiin kuin ministerille tehtävä kirjallinen kysymys, ja sitten tämä ajatus, että tämä keruu-aika olisi yhden vuoden pituinen.

17.37 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteet ovat tuoneet eduskuntaan ajankohtaisia ja ihmisiä paljon puhututtavia ja koskettavia asioita, ja ne ovat ottaneet kyllä paikkansa ja tänne on saatu paljon keskustelua niistä. Vaikka useat niistä eivät johda suoraan lakimuutokseen, niin ne ovat keskustelun käynnistäjinä tärkeitä, ja ne voivat myöskin johtaa sitten joka tapauksessa jollakin aikavälillä lakimuutoksiin.

Tässä Kimmo Kiljusen lakialoitteessa esitetään, että 10 000 allekirjoittajaa kerännyt kansalaisaloite käynnistäisi tällaisen kirjallisen kysymyksen tyypillisen menettelyn, että saisi vastauksen ministeriltä. Ajatuksena tietenkin kaunis ja hyvä, mutta kun ajattelen tällä hetkellä kansanedustajien tekemiä kirjallisia kysymyksiä ja niihin saatuja vastauksia, niin ne menevät hyvin tiukille ja välillä joutuu kysymään niitten perään, missä ne viipyvät, kun se kolmen viikon aikaraja uhkaa mennä rikki ja välillä meneekin, ja vastaukset eivät kaikilta osin ole aina kovinkaan laadukkaita, riippuen toki ministeriöstä ja ministeristä. Eli siihen suhtaudun kyllä vähän epäillen. Tämä 10 000 allekirjoittajaa on aika pieni määrä, ja tänne on kuitenkin edustajat valittu kansan äänillä.

Mutta sen sijaan kannatan kyllä tätä keräysajan pidentämistä 12 kuukauteen, koska tämä 6 kuukautta on aika lyhyt aika varsinkin sellaisissa aloitteissa, jotka eivät tuolla sosiaalisessa mediassa ole saaneet paljon julkisuutta, mihin edustaja Kiljunenkin viittasi, tätä medianäkyvyyttä. Tämä vaatii paljon töitä. Siellä on monia hyviä aloitteita, jotka ovat sitten vain jääneet sinne, tai on tullut esimerkiksi kesäloma-aika, ja on tällaisia luonnollisia selityksiä sille, että sitä ei ole saatu sitten niin hyvin markkinoitua eteenpäin erilaisissa tilaisuuksissa.

No, sitten sen verran vielä näistä kansalaisaloitteista, että myös niitten käsittely on eduskunnassa usein hidasta ja se on turhauttanut myös näitä aloitteen tekijöitä, kun se on todella suuri ponnistus ja hienoa saada sitten eduskuntaan ja käsittelyyn se aloite mutta sitten se jotenkin tyssää siihen ja se käsittely on kovin hidasta. Yhtenä esimerkkinä nyt viime ajalta

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

on tämä Terapiatakuu-kansalaisaloite, joka on tullut eduskuntaan jo yli vuosi sitten ja on jämähtänyt tuonne sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jossa itsekkin olen varapuheenjohtajana. Olemme sitä yrittäneet saada siellä eteenpäin ja kaksi kertaa äänestäneetkin siitä, että sitä käsittelyä kiirehdyttäisiin, viime keväänä siitä, että käsittelyä jatkettaisiin siellä, ja nyt ihan muutama viikko sitten siitä, että sitä kiirehdyttäisiin, mutta hallituspuolueet ovat torpanneet sen etenemisen. Jotenkin meidän pitäisi nähdä nämä kansalaisaloitteet tämmöisinä ei-poliittisina aloitteina niin, että ne saisivat sen arvoisensa käsittelyn riippumatta siitä, mitä mieltä siitä ollaan poliittisesti tai sopii se nyt juuri sillä hetkellä oleviin laki-esityksiin.

Mutta nämä kansalaisaloitteet ovat tärkeässä asemassa, ja ainakin minusta on aina hyvä päästä niitä käsittelemään. Niistä tulee tosiaan niitä tärkeitä asioita, jotka ovat ihmisille arjessa merkityksellisiä, ja tätä kansalaisaloitteen kehittämistä on hyvä jatkaa.

Yksi asia vielä, mikä olisi järkevää tehdä: ne olisivat myöskin yli eduskuntakausiensa, koska ihmisethän eivät nyt suoranaisesti seuraa sitä, miten nämä eduskuntakaudet aina menevät, eli jos on aloitettu keräämään niitä nimiä, niin se nimien keruu voisi sitten myöskin jatkua ja aloitteen voisi palauttaa siinä vaiheessa, kun seuraava eduskunta sitten aloittaa työnsä.

17.42 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitejärjestelmässä on varmasti paljon kehittämisen varaa, ja tässä lakialoitteessa on mielestäni muutamia ihan hyviä ajatuksia sen järjestelmän kehittämiseksi.

Tätä keräysajan pidentämistä voi ainakin varauksetta kannattaa, koska puoli vuotta on lyhyt aika ja kansalaisaloitteen sisältämät teemat monesti tuntuvat ajankohtaistuvan jonkun uutisiin tulleen tapahtuman, julkisuuden tapahtuman johdosta, eli kansalaisaloite on edennyt hidasta vauhtia, kerännyt vähän allekirjoituksia, ja sitten se yhtäkkiä hyppääkin korkealle ja tulee eduskunnan käsittelyyn. Tätä aikaa olisi ehkä syytä pidentää, koska asiat voivat ajankohtaistua.

Tämä nimenomainen lakialoite siitä, että kansalaisaloitteesta tehtäisiin eräänlainen kirjallinen kysymys, on tietysti kannatettava siinä mielessä, että tällä tavalla kansalaiset voisivat nostaa asioita keskusteluun. Tosin, nousisiko se nyt erityisesti keskusteluun, jos ministeriö antaa siihen vastauksen? Toivon mukaan ministeriö antaisi ainakin näihin kysymyksiin parempia vastauksia kuin kansanedustajien kirjallisiin kysymyksiin, koska ne ovat yleensä aivan yhtä tyhjän kanssa.

Kansalaisaloite täällä eduskunnassa on nykyisin varsin raskas prosessi, eli sitä käsitellään yleisesti ottaen sellaisella painoarvolla, millä ei käsitellä välttämättä edes sadan kansanedustajan allekirjoittamia lakialoitteita, ja tästä raskaudesta johtuen niiden käsittely on myös varsin hidasta. Kansalaisaloitteen nimien kerääminen, 50 000 nimeä, onnistuu yleensä vain, jos kyseinen aihe on tunteita herättävä, suosittu, tai jos sen takana on erilaisia kansalaisjärjestöjä ja muita tahoja, jotka ajavat sillä omia poliittisia päämääriään. En tiedä, ehkä voisi olla hyvä ajatus, että tähän rinnalle tuotaisiin joku tällainen kevyempi menettely, jolloin myös pienempi kansalaisjoukko voisi tuoda marginaalisempaa mielenkiintoa herättäviä aiheita keskusteluun.

17.44 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kiittää edustaja Kiljusta lakialoitteesta ja kansalaisaloitteiden tärkeän merkityksen pitämisestä keskustelussa.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Kansalaisten osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon on yksi demokratian kulmakiviä. Sähköinen kansalaisaloitepalvelu parantaa ja lisää suomalaisten mahdollisuuksia poliittiseen osallistumiseen. Jo kahdeksan vuoden ajan voimassa ollut kansalaisaloitemenettely on lähtökohtaisesti ollut erinomainen lisä suoran demokratian välineenä. Aloittepalvelu antaa myös meille kansanedustajille mahdollisuuden kuunnella kansalaisten tahtoa entistä paremmin. Yhdessä olemme viisaampia — se on hyvä pitää mielessä.

Lakialoitteen muutosesityksiä kannattaa pohtia. Ymmärrän hyvin sen, kuinka paljon työtä ja aikaa vaatii 50 000 allekirjoituksen kerääminen. Aloitteen puolesta pitää tehdä jalkatyötä, kampanjoida sosiaalisessa mediassa ja pyrkiä saamaan medianäkyvyyttä. Tämä kaikki vaatii paljon resursseja ja osaamista, joita yksittäisillä ihmisillä tai pienten yhdistysten toimijoilla ei välttämättä ole. Vaikka olen sitä mieltä, että nykyinen allekirjoitusmäärä on perusteltu, jättää nykyinen lainsäädäntö monia erinomaisia aloitteita käsittelyn ulkopuolelle. Kuten lakialoitteessakin todetaan, tähän päivään mennessä on tehty hieman yli tuhat aloitetta, joista noin 40 on toimitettu eduskuntaan. Tämä tarkoittaa sitä, että suurin osa aloitteista ei saavuta koskaan tuota 50 000 allekirjoituksen määrää, vaan ne raukeavat. Tästä huolimatta useat hyvät aloitteet ovat voineet kerätä useita tuhansia allekirjoituksia.

Lakialoitteen esitys 10 000 allekirjoituksen saavuttaneiden aloitteiden käsittelystä kirjallisen kysymyksen tapaan on mielestäni kuitenkin osittain haastava, sillä kirjallisen kysymyksen funktio on saada asiasta lisätietoa, ei muuttaa lainsäädäntöä ja asetuksia, joten ehkä tähän tarvittaisiin joku erityyppinen menettely. Mutta olisi hyvä etsiä keinoja, joilla kansalaisten ääni tulee kuulluksi myös niissä tapauksissa, joissa kymmenettuhannet ihmiset ovat nähneet asian tärkeäksi, mutta 50 000 nimen raja ei ole mennyt rikki.

Tähän linkittyy myös lakialoitteen esitys allekirjoitusajan pidentämisestä 12 kuukauteen, joka vähentää esimerkiksi lomakausien tai vuodenaikojen vaikutusta allekirjoituksen keräämiseen. Tämän muutoksen näen minäkin helpompana, vaikka aivan yksiselitteistä taustaa sille, että juuri tämä aikaraja olisi torpanut riittävien nimien kertymisen, ei toki pystytäkään osoittamaan.

Arvoisa puhemies! Näiden esitysten lisäksi haluaisin nostaa keskusteluun epäkohdan siitä, että nykyisellä lainsäädännöllä kansalaisaloitteet raukeavat, mikäli niitä ei ehditä vaalikauden aikana käsitellä. Tähän olisi hyvä saada muutos niin, että kansalaisaloitteet olisivat tavalla tai toisella voimassa yli vaalikausien. Tärkeät ja puhuttavat yhteiskunnalliset ilmiöt ja asiat eivät noudata vaalikausien rajoja, vaan kansalaisaloitteita voi nousta eduskuntaan minä ajankohtana tahansa.

Kun puhumme suoran demokratian muodoista ja poliittisesta vaikuttamisesta, on tärkeää pohtia samalla myös nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Hallitusohjelmassa on jo tärkeä kirjaus siitä, että kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraja laskeetaan 15 vuoteen nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseksi. Vihreät ovat jo useiden vuosien ajan tukeneet nuorten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä, ja tämän lakialoitteen yhteydessä olisi hyvä keskustella myös tästä nuorten näkökulmasta. — Kiitos.

17.48 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteet ovat vähän sellainen kansan kuumemittari, joku asia, josta on paljon puhuttu tai joka tuntuu itselle tärkeältä tai vastaa omaa elämäntilannetta tai omia arvoja ja johon liittyen tuntuu, että se ei edisty perinteisellä edustuksellisella demokratialla, ja silloin kansalainen tai kansalaisjärjestöt lähtevät yhdessä toimimaan asiaa edistääkseen.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Tämä kansalaisaloitejärjestelmä on ollut tärkeä lisäosallistamismahdollisuus, joka on luotu vuodesta 2012 lähtien kansalaisille käyttöön edustuksellisen demokratian lisäksi. Minä uskon, että me elämme aikaa, jolloin meidän on todella tuotava erilaisia keinoja ihmisille ottaa osaa itseään koskettaviin asioihin. Siksi kiitänkin edustaja Kiljusta siitä, että olette tehnyt tämän lakialoitteen, jossa nostatte nyt esille niitä epäkohtia, joihin tämä järjestelmä on törmännyt ja jotka sitten varmasti ovat myös puhuttaneet niitä henkilöitä, jotka näitä kansalaisaloitteita ovat tehneet.

Olen huomannut itse, kun kansalaisaloitteita eduskunnassa on käsitelty, että tuntuu, että sellaiset kansalaisaloitteet voivat täällä edistyä, joissa on ollut taustalla lähes ammattimainen työ: on pystytty rakentamaan ensinnäkin se itse kansalaisaloite sellaiseen muotoon, että sillä olisi mahdollisuudet ja edellytykset täällä mennä eteenpäin, ja myöskin on pystytty keräämään nämä tarvittavat määrät. Se ei liene kansalaisaloitteen tarkoitus, että taustalla pitäisi olla ammattimaista toimintaa, jotta sitten esimerkiksi nämä vaaditut määrät tai aikarajat täyttyisivät. Siksi ajattelen, että nämä edustaja Kiljusen tekemät esitykset madaltavat nyt kynnystä kansalaisaloitteen tekemiselle mutta toisaalta pitävät kuitenkin sen kynnyksen sellaisena, että ihan mistä asiasta tahansa, päähänpistosta, kukaan ei varmasti lähde kansalaisaloitetta tekemään.

Edustaja Hopsu totesi myöskin yhden lisäepäkohdan, johon itse toivoisin myöskin muutosta, ja se on kansalaisaloitteiden raukeaminen vaalikauden päätyttyä. Nämä kansalaisaloitteethan eivät ole riippuvaisia siitä hallituksesta, joka istuu, joten tämä on asia, joka olisi kyllä hyvä myöskin saada korjattua.

Mutta hyvin mielenkiintoisia ajatuksia, ja toivottavasti tämä [Puhemies koputtaa] edustaja Kiljusen aloite saa hyvän ja perusteellisen käsittelyn.

17.52 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että käsittelemme suoraa demokratiaa tämän lakialoitteen puitteissa. Minusta on erittäin kannatettavaa, että 50 000 nimimäärän ja allekirjoituksen kerääminen pidennettäisiin siihen vuoteen. Samanaikaisesti koen, että ihmiset, jotka ovat tavalla tai toisella hieman marginaalisemmassa asemassa, että eivät pysty keräämään 50 000:ta nimeä, tämän lakialoitteen myötä kykenisivät jo 10 000 nimellä saamaan näkyvyyttä aikaiseksi aloitteelleen ja jonkinlaisen vastauksen, mikä on myös erittäin kannatettavaa suoran demokratian näkökulmasta. Ja sitten kolmanneksi on tämä epäkohta, joka on tässä mainittu, joka liittyy kansalaisaloitteisiin, joka siis on se, että kansalaisaloitteet raukeavat, kun toimikausi päättyy. Tässä kohtaa tähän on löydettävä korjaus, joka on, että ne eivät raukeaisi ja niitten aika olisi se vuosi joka tapauksessa, oli se hallituskausien välissä tai eduskunnan vaalikausien välissä.

Itseäni koskettaa aika monikin kansalaisaloite, ja ennen kuin minusta tuli kansanedustaja, niitä olen itsekkin pohtinut ja joitain niistä allekirjoittanut. Viime aikoina on esimerkiksi ollut kansalaisaloite, joka koskee Suomen vesivarantoja, otsikolla ”Vesi on meidän”. Ihmisenä, joka on syntynyt maassa, jossa öljy on kansallinen aarre, hyvin samoissa määrin, ellei jopa suuremmissa määrin, suomalainen vesi on vielä arvokkaampi kansallinen aarre. Ihminen ei voi olla ilman ilmaa tai vettä. Ihminen voi olla ilman öljyä. Se on nyt nähty, ja kasvavissa määrin energiamuotoja on monenlaisia. Ja tässä kohtaa koen vahvasti, että tällainen aloite, ”Vesi on meidän”, että julistettaisiin vesi suomalaiseksi kansalliseksi omaisuudeksi, jota ei voisi monikansallisille tai muille yhtiöille vesihuoltoverkostoineen myydä eteenpäin, on erittäin kannatettava asia, ja tämän aloitteen, joka on siis jo kerännyt yli 50 000 nimeä, en olisi halunnut raukeavan yhden vaalikauden aikana mistään muodollises-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

ta syystä, ja haluaisin ehdottomasti sen tulevan tänne käsittelyyn, jotta voisimme tästä meidän kansallisesta omaisuudestamme mutta ennen kaikkea myöskin turvallisuuspoliittisesta omaisuudesta keskustella tässä suuressa salissa.

17.54 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt meillä on käsittelyssä laki kansalaisaloitelain muuttamisesta. Pidän ihan järkevänä sitä, että helpotettaisiin vähän tätä systeemiä, että jos nyt pitää puoleen vuoteen saada ne nimet kerättyä, niin on ihan järkevää pidentää se sinne vuoteen. Se helpottaa vaikuttamista, ja vaikuttamisen tärkeyshän tässä korostuu, ja se on kansalaisille, kuntalaisille, ihmisille, kaikille, hirveän tärkeää, että pystyy vaikuttamaan ja että se todella on vaikuttamista eikä vain jää olettamisen tasolle, ja tämä just on hyvä keino.

No, jos miettii kansalaisten vaikuttamista, niin sitä kansalaisten vaikuttamista kyllä voisi olla enemmän muuallakin päin, myös ihan kunnissa. Aika vaikea on kuntalaisenkin lähteä vaikuttamaan. Ja toivoisi, että enemmän tehtäisiin kuntalaisaloitteitakin. Niitä aika vähän tehdään loppujen lopuksi. Jos valtuutetut tekevät aloitteita, niin ne saattavat vuoden pyöriä jossakin byrokratian loukoissa, ja sitten sieltä tulee, että ei tämä johda mihinkään. Toivoisi, että niitä vähän pienemmällä kynnyksellä tehtäisiin. Ja miksei vaikka tämmöisiä kyselytuntejakin: kunnissa voisi ihan hyvin olla kyselytunteja enemmänkin ihmisille, että ihmiset voisivat tämmöiseen osallistua.

Jotenkin toivoisin, että mentäisiin semmoisella pienellä byrokratialla, että ei ainakaan missään nimessä byrokratiaa pitäisi lisätä, vaan pienimmän minimibyrokratian kautta tätä vaikuttavuutta saataisiin eteenpäin. Se on tosiaan hirveän tärkeää ihmisille, että he pystyvät vaikuttamaan ja tulee tunne, että sinua kuunnellaan. Se on tärkeää.

17.56 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Kiljuselle, että olette tuonut lakialoitteen kautta tämän kansalaisaloitekokonaisuuden keskusteluun. Sen verran omana mielipiteenäni, että tämä kansalaisaloite on erinomainen työkalu, joka minun mielestäni pitää rinnastaa sadan tai yli sadan kansanedustajan tekemään lakialoitteeseen. Edustaja Hopsu taisi täällä ensimmäisenä tuoda sen esille, että nyt pitäisi muuttaa tätä kansalaisaloitteeseen liittyvää säädöstä niin, että nämä eivät todella raukea, ei kumpikaan, ei sadan tai yli sadan kansanedustajan allekirjoittama lakialoite eikä kansalaisaloite, koska minä rinnastan ne itse tärkeysjärjestyksessä samankaltaisiksi. Silloin hallitus ei pääse pakoon epämiellyttäviä asioita, joita se ei halua käsitellä, niin että se lykkää ja lykkää niitä.

Ja kun tässä nyt puheenvuoron sain, niin kerron esimerkin. Itse ensimmäisen kauden kansanedustajana tein lakialoitteen, joka oli huolella laadittu, ja näin jälkeensä voin sanoa, perusteilla, jotka tulevat myöhemmin puheenvuorossani esille, että se lakialoite oli šakkimatti eli se oli vedenpitävä. Se laki koski silloin sitä, kun valtio peri laittomasti tuontiautoista arvonnäköveroä eli elviä, ja se oli tehty niin, että sekä Euroopan unionin tuomioistuinin että korkein hallinto-oikeus tietyillä linjauksilla oli sen linjannut, että sitä palautuslakia olisi pitänyt jatkaa, palauttaa nämä rahat kansalaisille. Aika tämän lakialoitteen käsittelemiseksi loppui sillä istuntokaudella. Sen oli allekirjoittanut 150 kansanedustajaa, ja pientä katkeruutta tunnen vieläkin. Toisaalta katkeruutta lievittää se, että muutama vuosi kun meni, niin korkein oikeus totesi, että valtio on vahingonkorvausvelvollinen.

Mutta sen lakialoitteen yksi elementti oli ehkä juuri se, että mistä kansalainen voi tietää, että meillä on laki, joka ei käsittele kansalaisia oikein, ja mistä kansalainen voi tietää, että korkein hallinto-oikeus on tehnyt virheellisiä hallintopäätöksiä. Tämä on esimerkki siitä,

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

mihin minä perustan tämän, että sekä kansalaisaloite että sadan tai yli sadan kansanedustajan allekirjoittama lakialoite eivät katkeaisi, vaikka eduskuntavaalit tulevat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Meillä on noin 5 minuuttia aikaa tämän asian käsittelyyn tällä hetkellä, tai sitten se siirtyy tämän illan viimeiseksi tällä hetkellä. Noin kolme puheenvuoroa jäljellä.

17.58 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Minusta on ihan hyvä, että me kehitämme erilaisia instrumentteja, mutta jos tuolla kuulijat kuuntelevat — en tiedä — niin haluaisin kertoa valiokuntien työskentelystä. Tässä aloitteessa on hyviä elementtejä, esimerkiksi se, että muutettaisiin tämä nimien keruu 12 kuukauteen, ja sitten se, että tämä ei raukeaisi. Mutta kun täällä tuli esille jossakin puheenvuorossa, että toivotaan hyvää käsittelyä lakivaliokunnassa, niin haluan kuulijoille kertoa — me kaikki täällä salissa tiedämme kyllä sen — että jos ei saa sataa nimeä, niin kuin tässä ei ole, niin se jää sinne valiokuntaan odottamaan, ellei tule sitten samaa asiaa koskeva hallituksen esitys. Nyt, edustaja Kiljunen, tämä on oikeastaan vähän siitä kiinni, että hallituksen esitys tulisi, ja toki teidän kannattaa sitä kiirehtiä, koska silloin nämä teidän ideanne voisivat tulla käsittelyyn. Ja silloinkin, kun on sata nimeä, niin sitä ei aina sitten tiedä, miten valiokunta katsoo, odotetaanko jotakin esitystä, vai ei.

Toinen asia, se, että kansalaisaloitteet olisivat yli vaalikausien, olisi erittäin kannatettava, koska — tämäkin kuulijoille tiedoksi — kansalaisaloite ei ole siellä ihan ykköskiireellisissä, elikkä valiokunnan täytyy ensisijaisesti käsitellä hallituksen esitykset, ja jos valiokunta on niin sanotusti jo tukossa määräaikojen kanssa, niin alkaa olla vaikeuksia välillä käsitellä kansalaisaloitteita. Niitä sitten käsitellään aina, kun ehditään, ja myös senkin takia ne kestävät. Ja tietysti myös sen takia, ettei niissä ole — eikä voi olettaakaan, että olisi — semmoista laajaa valmistelua, laajaa kuulemiskierrosta. Tämäkin olisi hyvä tiedostaa, ja se puoltaisi erittäin paljon sitä, että se ei raukeaisi vaan että sitä voitaisiin sitten vaikka jatkaa seuraavalla vaalikaudella.

Täytyy sanoa, että olen tyytyväinen siihen, kun meillä oli tämä kansalaisaloite tyttöjen ja naisten silpomisesta, että sehän hyväksyttiin. Kun monesti sanotaan, että mitään ei hyväksytty täällä eduskunnassa, niin kyllä lakivaliokunta sen tyttöjen ja naisten osalta yksimielisesti hyväksyi ja tämä salikin hyväksyi, elikkä sieltä toivotaan nyt pikaisia lainsäädäntötoimenpiteitä. Kyllä näillä on merkitystä.

Mutta toivon tietysti, että, edustaja Kiljunen, saatte pääministeripuolueen jäsenenä sen hallituksen esityksen, niin ehkä sitten tämä teidän lakialoitteenne tästä asiasta etenee.

18.01 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Yritän olla lyhyt, että saataisiin tämä keskustelu päätökseen. Se on tavallaan omassa kulminaatiopisteessään juuri nyt.

Kiitokset näistä kommentteista. Selkeästi ymmärrettiin, että lainsäädäntö koskien kansalaisaloitteita tarvitsisi uudistusta. Me voimme käydä debattia siitä, minkä tyyppisiä ne uudistukset ovat, mutta selvästi uudistustarpeita täällä on. Ideoita oli monia, muun muassa se, että kansalaisaloitteet, jotka ovat tänne eduskuntaan tulleet, eivät raukeaisi vaalikausittain.

Edustaja Hopsu toi esille tämän ajatuksen, että 15 ikävuodesta alkaen voitaisiin olla allekirjoittajia. Oma aloitteeni lähtee tästä 10 000 allekirjoittaneesta, joka johtaisi tämmöiseen ikään kuin ministerille suunnattuun kysymykseen, mitä kansanedustajat harjoittavat. Täällä todettiin, että se johtaa inflaatioon ja liiallisiin aloitteisiin. Minä olen nopeasti tä-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

män laskenut: Noin kolme prosenttia tehdyistä kansalaisaloitteista johtaa siihen, että saadaan 50 000 allekirjoitusta — vain kolme prosenttia eli 43 kansalaisaloitetta 1143:sta. Noin kymmenen prosenttia kansalaisaloitteista kykenee keräämään sen 10 000 nimeä. Sen 10 000 nimen kerääminen on iso juttu, ja tässä puhuu kokemus. Eli siinäkin suhteessa se ei ole ihan kevyt juttu sekään, ei se suurta inflaatiota aiheuta, ja silloin olisi tärkeää, että se huomioitaisiin. Tämä on hyvä idea.

Luonnollisesti tärkeä idea on myöskin tämä, että me pystyisimme tätä aikaa pidentämään vuodeksi tässä kansalaisaloitteessa.

Minä toivoisin myöskin, että tämä tulisi hallituksen puolelta valiokuntaan niin, että voitaisiin avata tämä kansalaisaloitekeskustelu. Tiedän, että oikeusministeriö on tätä asiaa jo kartoittanutkin, mitä uudistamistarpeita tässä on.

18.03 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Haluan myöskin osaltani kiittää edustaja Kiljusta tästä mielestäni erinomaisesta aloitteesta. Tässä nimenomaan katsoisin, että kysymys on kansan kuulemisesta, ja aina kun tällainen tulee esiin, niin lämmittää sydäntä.

Olen itse ollut aikanaan, ennen tänne taloon tuloani, mukana parissa kansalaisaloitteessa, jotka tyssäivät sinne 20 000:n ja 30 000:n väliin eli jäivät käsittelemättä, ja tiedän sen valtavan ponnistuksen, mikä kansalaisilla on näitä tehdessään. Totta kai se on aina arvosettavaa, että silloin kun kansalaiset näkevät sen aiheelliseksi, he lähtevät keräämään tällaista. Se on hyvin hieno juttu. Tästä syystä olisikin erittäin hienoa, että se johtaisi johonkin tulokseen ja porukka saisi vastineen sille työlleen.

Ihan lyhyesti vielä, arvoisa puhemies, siitä hengestä, elikkä nyt kun kansalaisaloitteita kansa tekee, niin ne ovat usein hieman kansankielellä tehtyjä. Toivoisinkin, että tulevaisuudessa voitaisiin lähteä jollain tavalla säättämään lakeja tai tekemään joku sellainen uudistus, että kansalaisaloite ei välttämättä törmäisi pieneen muutoseikkaan, vaan se aloitteen henki voitaisiin tuoda eduskuntaan käsittelyyn, jopa niin, että se vuoropuhelu aloitteen tekijöiden kanssa hoidettaisiin siinä alkumetreillä, kun se tänne tulee, ja muutettaisiin se muutoseikka sieltä pois, kunhan henki säilyy. Tällainen voisi olla tulevaisuudessa erittäin hyvää politiikan tekoa. — Kiitos paljon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi lääkelain 57 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 10/2020 vp Mia Laiho kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.05 **Mia Laiho kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessani esitän, että lääkelain 57 b §:n 1 momenttia muutetaan siten, että jatkossa toimittaessaan lääkärin, hammaslääkärin tai muun lääkkeen määräämiseen oikeutetun terveydenhuollon ammattihenkilön lääkemääräykseen perustuvaa lääkevalmistetta apteekilla on oikeus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen määrittelemässä lääkevalmisteen saatavuushäiriötilanteessa vaihtaa lääkevalmisteen pakkauskokoa, kappalemääriä ja vahvuutta vastaavaan toiseen lääkevalmisteseen edellyttäen, että lääkärin määräämä lääkevalmisteen annostus ja hoidon kesto eivät muutu.

Tällä hetkellä pystytään vaihtamaan toiseen lääkevalmisteseen, jossa on samaa vaikuttavaa ainetta, jos se on edullisempi, ja näin apteekilla itse asiassa on velvollisuuskin tehdä, ehdottaa sitä asiakkaalle, ja jos asiakas ei sitä vastusta, niin toteuttaa se. Tässä olisi siis kyse siitä, että lääkkeen saatavuushäiriötilanteessa apteekilla olisi oikeus vaihtaa myös esimerkiksi lääkkeen vahvuutta tai pakkauskokoa, kuitenkin niin, että vaikuttavan aineen määrä ei saa muuttua siitä, mitä reseptissä lukee, siitä pitää informoida asiakkaalle, niin että hän sen ymmärtää, ja siitä pitää tehdä merkintä Kanta-järjestelmään, jotta se on siellä lääkemääräyksessä nähtävissä.

Lääkesaatavuushäiriöt ovat kasvaneet huolestuttavalla tavalla viime vuosina. Esimerkiksi vuonna 2019 on tullut 400 ilmoitusta lääkevalmisteen häiriötilanteista. Ne aiheuttavat paljon lisätyötä. Apteekit joutuvat soittamaan lääkäreiden perään, pyytämään uutta reseptiä. Se on asiakkaalle ikävä tilanne, kun ei saakaan lääkettä, ja usein sillä puhelinsoitolla ei välttämättä löydy lääkäriä, joka voisi sen muutoksen tehdä, apteekista lähdetään tyhjin käsin. Myöskin sitten terveydenhuollon yksikössä se aiheuttaa lisätöitä hoitajille, he joutuvat siellä ottamaan puhelun vastaan ja etsimään ne potilastiedot ja lääkärille sitten viemään tämän viestin. Usein lääkärillä on myöskin siinä asiakastilanne kesken, ja sitten tullaan keskeyttämään, että voisitko vaihtaa, tätä ei löydy apteekista. Se keskeyttää sen asiakaskontaktin, ja samalla lääkäri joutuu siinä hyvin nopeasti menemään tämän toisen henkilön sähköisiin asiakastietoihin ja tekemään aika suurenkin päätöksen äkkiä, nopeassa aikataulussa. Tämä parantaisi sitä tilannetta.

Apteekkariliiton tutkimuksessa 95 prosenttia apteekkareista koki, että lääkkeiden saatavuusongelmaa helpottaisi, mikäli apteekeilla olisi lääkevaihtoa laajemmat mahdollisuudet vaihtaa puuttuva lääke saatavilla olevaan, ja tätä samaa mieltä ovat olleet lääkärit ja hoitajat.

Eli toivoisin, että tämä kentällä hyvin kannatettava asia voisi edetä eduskunnassa. Allekirjoituksia tässä nyt on päälle 40. Halusin tämän jättää jo kuitenkin siinä vaiheessa, että saadaan tämä asia käsittelyyn eteenpäin, mutta uskon, että tälle on vielä laajempikin kannatus, vaikkei tämä nyt yli sataa nimeä täytäkään. Viimeistään nyt siinä vaiheessa, kun lääkeshoidon tiekarttaa ollaan uudistamassa tällä hallituskaudella, tämä voitaisiin ottaa esille ja korjata tämä epäkohta, joka samalla myöskin parantaisi terveydenhuollon resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä. Haluan vielä täsmentää, että tämä koskisi vain lääkkeiden saatavuushäiriöitä — ei olisi tarkoitus, että lähdetään ihmisten lääkkeitä muuttamaan laajemmalla määrällä — nimenomaan niitä saatavuushäiriötilanteita, jotka Fimea on nimennyt ja omilla sivuillaan tuonut esille.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

18.10 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Laihon aloite on mielestäni kannatettava, ja toivon, että hallitus myös tarttuisi tähän, koska on tärkeää pyrkiä jo ennalta reagoimaan näihin tilanteisiin.

Lääkkeiden saatavuushäiriöt ovat viime vuosina lisääntyneet. Tämä ei ole pelkästään suomalainen ilmiö, mutta tällä pienellä markkina-alueella Suomessa ne erityisesti tuntuvat. Tämähän johtuu siitä, että lääkkeiden raaka-aineiden tuotanto on keskittynyt muutamaani maihin ja jopa muutamiin tuotantolaitoksiin, ja tämä tekee toimitusketjuista haavoittuvia. Tämä edustaja Laihon tekemä aloite on mielestäni yksi keino vastata tähän tilanteeseen ja nimenomaan terveydenhuollon henkilökunnan ja tietenkin myös sen potilaan kannalta, eli tämä lakimuutos sujuvoittaisi vastaavan lääkkeen toimittamista potilaalle ja helpottaisi terveydenhuollon ja apteekin työkuormaa nimenomaan näissä häiriötilanteissa.

Meillä Suomessa on erittäin korkeasti koulutettu, ammattitaitoinen, asiantunteva apteekkihenkilökunta, joten uskon, että se pystyisi kyllä tämän hoitamaan ja antamaan asiakkaalle oikean ja ymmärrettävän informaation ja hoito-ohjeen näissä muutostilanteissa.

18.12 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite, tämä lääkelain muuttaminen, on kyllä oikeasti todella semmoinen järkialoite.

Ihan haluan kertoa omasta kokemuksestani. 25 vuotta olen apteekkityötä tehnyt, ja apteekkeissahan lääkkeitä toimittavat farmaseutit, he ovat käyneet yliopistokoulutuksen, tai sitten proviisorit, ja osa proviisoreista on apteekkareita. Eli kaikki ne, jotka toimittavat lääkkeitä, ovat käyneet yliopistokoulutuksen. Kun apteekkiin tulee asiakas, jolla on 5 milligramman resepti jollekin lääkkeelle, niin sitten jos on semmoinen tilanne, että se on tuosta loppu se 5 milligramman lääke, sitä ei ole — sitä samaa lääkettä kyllä hyllystä löytyisi 10-milligrammaista ja 2,5-milligrammaista — niin kuinka ollakaan, apteekissa sitä ei voida vaihtaa tuosta vaan, vaan apteekissa pitää alkaa tavoittaa lääkäriä.

No, apteekki alkaa soittaa lääkärille, käskee asiakasta odottamaan tai käskee asioille. Soitetaan lääkäri, yritetään tavoittaa lääkäriä. Voi olla, että hoitaja ensin saadaan kiinni. Lääkäri voi olla vaikka leikkausta tekemässä. No, sitten toisen kerran soitetaan tai jätetään soittopyyntö. Siinä menee kauan, kun edestakaisin sitä puhelinrumbaa käydään, kun se ei ole mikään pikku juttu. Ja sitten kun lääkäri saadaan viimein kiinni, niin joskus ovat kyllä lääkäritkin ihmetelleet, että oletko ihan tosissasi, että ei voi vaihtaa tuosta noin vaan sitä lääkettä, ja kyllä se näin on, ja vähän niin kuin nolottaa, jos samalle lääkärille joudutaan viidennen kerran samasta asiasta soittamaan. Ihan typerällehän se oikeasti kuulostaa, että Suomessa ei voida näin tehdä.

On tietysti selvä asia, että jos on erilainen lääkemuoto, niin ei tietenkään silloin voida vaihtaa. Eihän siinä ole mitään mieltä. Mutta tämmöinen yksinkertainen asia: jos on 10 milligramman tabletti, 5 milligramman ja 2,5 milligramman tabletti, niin kyllä minun mielestäni yliopistokoulutuksella pystyy semmoisen laskemaan, mikä on se sama annos, minkä on lääkäri määrännyt. Sairaalan apteekissahan näin on voitu aina tehdä, ja se on ihan järkevää.

Tämän voi vähän samalla tavalla miettiä — ei nyt ihan voi verrata täysin — että jos nyt esimerkiksi vaikka laitatte puolison ostamaan suklaalevyä, niin jos siellä ei ole sitä 200 gramman suklaalevyä ja siellä on 100 gramman suklaalevy, niin oletteko te tyytyväinen, jos puoliso tulee kaupasta ilman minkäänlaista suklaalevyä, kun siellä ei ollut sitä 200 gramman suklaalevyä, vai oletteko tyytyväinen, jos tuopi kaksi niistä 100 gramman suklaalevyä?

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Näin se vaan on, että kyllä se nyt on ihan järkevää, että pitää pystyä muuttamaan sitä. Kun vahvuus ei muutu ja tarkoitus säilyy samana ja vahvuus säilyy käytännössä samana, niin olisi erittäin järkevää, että tämä lakialoite otettaisiin käyttöön ja hyväksyttäisiin. Kyllä apteekeissa sitä on kaivattu pitkään, ja siihen törmätään joka ikisessä apteekissa hyvin useasti, ja varsinkin nykypäivänä, kun lääkkeistä on tosi paljon pulaa. Aivan älytöntä on rasittaa terveydenhuoltoa ja varsinkin lääkäreitä, jotka muutenkin ovat kiireisiä, tämmöisellä kuitenkin pienellä asialla. Uskoisin, että tämä olisi järkevä muutos, ja toivon, että tämä todella otetaan käsittelyyn ihan tosissaan.

18.15 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kiitos, edustajat Reijonen ja Räsänen, hyvistä puheenvuoroista tähän lakialoitteeseen liittyen. Haluaisin tästä edustaja Räsäsen esille nostamasta asiasta, maailmanlaajuisesta lääkkeiden saatavuushäiriöstä, tuoda esille, että tosiaan tämä lakialoite on yksi tapa, millä pieneltä osalta voidaan parantaa lääkkeiden saatavuustilanteessa asiakkaalle tulevaa haittaa ja samoin tietenkin lisätyötä apteekille ja terveydenhuollon henkilöstölle, eli tämä ei tietenkään korjaa lääkkeiden saatavuutta, ja siihen pitää monella eri taholla pureutua ja yrittää saada sitä parannettua. Se on tietenkin se juuriongelma, mikä meillä on valitettavasti tällä hetkellä, ja sille on tehtävä jotain. Se liittyy myöskin näihin kriisitilanteisiin mitä merkittävimmällä tavalla. Meidän pitää pystyä turvaamaan riittävä lääkehuolto myöskin kriisiaikana, jos tilanne olisi sellainen, että lääkkeistä tulisi pulaa. Mutta tämä on yksi konkreettinen tapa saada asiaa käytännön kannalta paremmaksi sekä asiakkaan että henkilökunnan suuntaan.

Voin hyvin yhtyä tähän edustaja Reijosen esiin nostamaan apteekkien ammattitaitoisesta ja osaavasta henkilöstöstä. He jos ketkä ovat nimenomaan lääkealan ammattilaisia, saaneet siihen korkeatasoisen koulutuksen, ja voidaan varmasti luottaa siihen, että osaaminen on siellä kohdallansa ja he osaavat myöskin asiakkaita informoida riittävällä tavalla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 12/2020 vp Ritva Elomaa ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.17 Ritva Elomaa ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omaishoitajat ovat puhuttaneet täällä suuressa salissa paljon vuosien saatossa. Eipä tule itselle sellaista puheen-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

vuoroa heti mieleen, jossa joku kansanedustaja olisi suoranaisesti vastustanut omaishoitajien ja hoidettavien tilanteen parantamista — päinvastoin. Tuntuu, että omaishoito saa osakseen vahvaa kannatusta yli puoluerajojen vuodesta toiseen. On kuitenkin ristiriitaista, kun peilataan kauniita puheenvuoroja tosielämän tasolla tapahtuneisiin parannuksiin omaishoitajien tilanteessa: teot eivät valitettavasti vastaa sanoja. Omaishoitajien työn tärkeyttä ei ole vaikea perustella, ja omaishoidosta koituvat vuotuiset säästöt julkiselle sektorille ovat valtaoisat.

Omaishoitajat laittavat itsensä likoon huolehtiakseen perheenjäsenestään tai muusta läheisestään, joka ei sairauden, vammaisuuden tai muun erityisen hoivan tarpeen seurauksena kykene selviytymään arjestaan omatoimisesti. Omaishoitotilanteita Suomessa on arviolta noin 350 000, joista 60 000 on hyvin sitovia ja vaativia. Tarve omaishoidolle on erittäin suuri, ja omaishoito on usein hoidettavien kannalta ylivoimaisesti paras ratkaisu.

Omaishoito on kunnille myös todella edullinen hoivamuoto. THL:n laskelmien mukaan omaishoidon kustannukset ovat ainoastaan noin viidenneksen ikääntyneen henkilön tehostetun palveluasumisen vuosittaisista kustannuksista. Ajatelkaa, mikä säästö, ja sen jälkeen miettikää tätä säästettyä summaa suhteessa omaishoidon tuen suuruuteen.

Arvoisa puhemies! Ehdotan tässä lakialoitteessa omaishoitajan vapaiden aikaisen sijaishoidon maksuttomuutta. Kunnan kanssa omaishoitosopimuksen tehneellä omaishoitajalla on oikeus vähintään kahden vuorokauden vapaaseen kalenterikuukautta kohti tai sitovammassa tapauksessa kolmeen vapaavuorokauteen. Näiden vapaiden aikana hoidettavalle on järjestettävä sijaishoito, joka toteutetaan esimerkiksi palvelusetelillä, jolloin voidaan hankkia kotihoitoa tai palveluasumista vapaan ajaksi. Omaishoitajan vapaan aikaisista palveluista perittävä asiakasmaksu on tällä hetkellä enintään 11 euroa 40 senttiä vapaavuorokaudelta tai palvelusetelitä hyödynnettäessä enimmäisvastuu on niin ikään 11 euroa 40 senttiä.

Monien omaishoitajien taloudellinen tilanne on tiukka, ja sijaishoidosta perittävän maksun poistaminen toisi tähän hieman helpotusta. Omaishoitajat tekevät tärkeää työtään lähimmäistensä hyväksi ja samanaikaisesti mahdollistavat kunnille merkittävät säästöt hoivapalvelujen järjestämisen osalta. Mielestäni omavastuun periminen näiltä vähintäänkin ansaituilta lomapäiviltä ei ole kohtuullista. Vapaiden aikaisen sijaishoidon maksuttomuus olisi myös arvostuksen osoitus omaishoitajien tekemää äärimmäisen tärkeää työtä kohtaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

18.21 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Elomaan tekemä laki-aloite on mielestäni erittäin ajankohtainen ja kannatettava.

Tällä hetkellä monen omaishoitajan jaksaminen on aika lailla äärirajoilla. Vapaita ei ole useinkaan pystytty edes pitämään, päivätoiminta on ollut tauolla. Omaishoitajille ovat tärkeitä intervallit lomien tai vapaapäivien aikana, ja valitettavasti nyt korona-aikana näitä, sekä päivätoimintaa että intervalleja, on usein peruttu ja omaishoitajien kuormitus on lisääntynyt.

Ja todellakin, aivan niin kuin edustaja Elomaa totesi, omaishoitohan on yhteiskunnalle joka tapauksessa edullista verrattuna vaikkapa palveluasumiseen. Ikääntyneiden palveluasuminen maksaa kunnalle noin 42 000 euroa vuodessa, kun omaishoitaja maksaa noin

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

9 000 euroa vuodessa, ja tähän kustannukseen on laskettu sekä palkkio että kolme vapaata vuorokautta kuukaudessa.

Myös omaishoitajien taloudellinen tilanne on syytä ottaa vakavasti. Se on viesti siitä omaishoitotyön arvostuksesta, mutta monet omaishoitajat myös elävät hyvin niukalla toimeentulolla. Monet heistä ovat itsekin eläkeläisiä ja ikääntyneitä. Kannatan kyllä tätä ehdotusta. Sen lisäksi eduskuntaryhmämme ehdottaa juuri tänään julkaistussa vaihtoehtobudjetissaan, että omaishoidon tuki vapautettaisiin verosta eli se olisi jatkossa verovapaata.

Mielestäni nämä olisivat tärkeitä viestejä siitä, että omaishoitajia ja heidän tekemäänsä työtä arvostetaan myös käytännössä ja teoissa eikä pelkästään juhlapuheissa.

18.23 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Elomaan lakialoite on oikein kannatettava liittyen tähän omaishoidon vapaiden aikaisen sijaishoidon maksuttomuuteen. Omaishoitajat tekevät erittäin tärkeää työtä, ja heidän antamansa työpanos on kustannuksellisesti yhteiskunnalle erittäin merkittävä, koska jos hoidettava olisi esimerkiksi ympäri-vuorokautisessa hoivassa, niin ne kustannukset olisivat moninkertaiset.

Se, että omaishoitajat pitäisivät niitä vapaapäiviä, on ensiarvoisen tärkeää, jotta he jaksavat tehdä sitä työtä. Siinäkin on monesti haasteita, ettei kunnissa ole myöskään riittävästi sellaisia paikkoja, mihin oman omaisensa haluaisi laittaa. Sen takia kannustan lämpimästi eri kuntia käyttämään palveluseteliä siinä mielessä, että on enemmän vaihtoehtoja juuri sille omalle omaiselle siinä, mikä olisi sopivin paikka, ettei ole vain esimerkiksi yksi terveyskeskuksen vuodeosasto, jolla niitä vapaapäiviä voi saada. Ja tämä omavastuuosuuden korvaus todella kuulostaa pieneltä, eli tässä olisi tietenkin nyt ihan mielenkiintoista tietää, mikä tämän lisäyksen kustannukset olisivat vuositasolla.

Meillähän on nyt juuri valiokunnassa käsittelyssä asiakasmaksulaki. Tämä lakialoite tulee sinänsä ihan viime hetkillä. Jos tämä on huomenna valiokunnassa, niin perussuomalaisethan voisivat tätä asiaa nostaa siellä. Kun sitä asiakasmaksulain mietintöä on tarkoitus huomenna valiokunnassa käsitellä, niin millä tavalla tätä voisi sinne saada sisälle tai ainakin jollakin tavalla sitten tuoda sitä? Mutta ajatuksena tämä on hyvin kannatettava. Harmi, kun näiden lakialoitteiden käsittely on nyt viivästynyt niin paljon. Kun tämäkin olisi tullut aikaisemmin, niin oltaisiin ehditty valiokunnassa myöskin tätä asiaa pohtimaan, ottaa se tässä yhteydessä käsittelyyn myöskin siellä ja selvittää esimerkiksi nämä kustannusasiat siihen mennessä, kun sitten saadaan se mietintö valmiiksi.

18.26 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Omaishoitajat tekevät yhteiskunnallisesti äärimmäisen tärkeää työtä. He mahdollistavat läheistensä asumisen kotona pidempään, mikä yhtäältä parantaa hoidettavan elämänlaatua ja toisaalta säästää merkittävästi yhteiskunnan kustannuksia. Ilman omaishoitajien työpanosta hoidettavista moni ei pystyisi asumaan kotonaan vaan joutuisi tehostetun palveluasumisen piiriin.

Ostopalveluna järjestetty tehostettu palveluasuminen maksoi toissa vuonna keskimäärin 124 euroa ja vanhainkotihoito 172 euroa vuorokaudessa. Kuukausikustannukset ovat siis tuhansia euroja, yli 3 000:sta liki 6 000 euroon kuussa. Omaishoitajien tekemä työ on vaihtoehtokustannus huomioiden erittäin edullista.

Tässä lakialoitteessa edustaja Elomaa ehdottaa, että omaishoitajien vapaapäivien aikaisesta sijaishoidosta ei perittäisi asiakasmaksuja. Tällä hetkellä asiakasmaksu on rajattu 11

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

euroon ja 40 senttiin vuorokaudelta. Omaishoitajan jaksamisen kannalta on äärimmäisen tärkeää, että he pystyvät pitämään vapaapäivänsä, eikä lakisääteisiä vapaapäiviä ole edes hoidon vaativuudesta riippuen kuin kahdesta kolmeen kuukaudessa. Panostamalla muutamana kymppinä kuukaudessa omaishoitajien jaksamiseen yhteiskunta säästää tuhansia euroja, jos omaishoidettava voi jatkaa asumista kotonaan eikä joudu tehostettuun palveluasumiseen tai vanhainkotiin.

Arvoisa puhemies! Loppuun tahdon sanoa vielä, että omaishoito on kunnille kaikkein edullisin ja hoidettaville inhimillisin hoitomuoto, jolle pitäisi antaa sille kuuluva arvo. Lisäksi koronavuosi on lisännyt kuormitusta entisestään, kun omaishoitajat eivät ole saaneet pitää vapaapäiviään intervallipaikkojen mentyä kiinni. Moni on varmasti todella uupunut.

Kannatan lämpimästi edustaja Elomaan aloitteen hyväksymistä. — Kiitos.

18.28 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä kannatettava lakialoite herättää taas keran sellaisen kysymyksen, eikö nyt asia ole jo tällä tavalla tällä hetkellä, ja jos se ei ole tällä hetkellä niin, niin miksei se ole. Tässähän puhuttaisiin kuitenkin varsin pienistä kustannuksista, joilla saataisiin suuri positiivinen vaikutus omaishoitajien ja heidän hoidettaviensa elämään.

Eihän kukaan ryhdy omaishoitajaksi rahan takia tai huvikseen vaan koska on omainen, jota tarvitsee hoitaa. Tukia ei myönnetä ilman perustetta, ja tuki, kun se myönnetään, on varsin pieni, eikä se ole edes verovapaa. Kuten todettu, omaishoitaja säästää yhteiskunnan varoja tekemällä arvokkaalla työllä, ja jatkossa, kun väestö ikääntyy, kaikki tällaiset järjestelyt, joilla ihmiset hoitavat läheistensä terveyttä mahdollisimman pitkään ja säilyvät itse siinä samalla toimintakykyisinä, täytyy laittaa kuntoon hyvissä ajoin. Siksi tämä aloite on kannatettava.

18.29 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on omaishoitajaviikko, mutta omaishoitajille on aina omaishoitajaviikko, on aina omaishoitajapäivä, jokainen tunti on oikein omaishoitajan tunti, he tekevät sitä työtä ihan jatkuvasti, joka sekunti. Edustaja Elomaa toi tässä esille hyvän aloitteen, joka on ehdottoman kannatettava: helpotusta vähän näihin omaishoitajien ja omaishoidettavien maksuihin.

Mikä tässä omaishoidossa sitten mättää? No, tässä mättää oikeastaan aika moni asia. Ja ihmettelen kyllä, että jokaisten vaalien alla aina luvataan vaikka mitä, kuita taivaalta luvataan, että tämä asia tulee kuntoon, ja sitten kuitenkin, kun vaalit ovat olleet, niin mitä tapahtuu? Ei oikeastaan tapahdu mitään, jonnekin tuuleen nämä lupaukset haihtuvat.

Ehdottomasti tähän pitäisi puuttua. Täällä on monta asiaa, esimerkiksi ne kriteerit, mitenkä omaishoidon tukea määritellään. Kriteerit vaihtelevat eri kunnissa, se ei ole tasapuolista ollenkaan, ja eri kunnissa muutenkin vaihtelevat sitten nämä lomapäiväjutut, ne vaihtelevat, ne eivät aina oikein toimi.

Lääkehuoltokin on aika mielenkiintoinen: Jos on kotisairaanhoidon asiakas ja katsotaan, että hänelle on hyötyä esimerkiksi lääkejakelusta, niin monessa kunnassa se jakelu voidaan tavallaan kustantaa asiakkaalle. No, kuinka on sitten omaishoidettavien laita? No, todellakaan se ei ole automaatio. Ilman muuta pitäisi tämä lääkejakelukin huolehtia, että tämä tulisi omaishoidettaville vaikka maksutta, että yhteiskunta sen kustantaisi.

On todella paljon asioita, mihinkä pitäisi puuttua, ja toivon, että näihin puututaan, ja toivon, että aloite etenee. Olen nähnyt tässä, kun olen seurannut tätä omaishoitajien palautetta

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

ja muuta, että kyllä minun mielestäni Suomessa tarvitaan ehdottomasti omaishoidonvaltuutettu, samalla tavalla niin kuin lapsiasiainvaltuutettu esimerkiksi. Omaishoito on semmoinen, että se on tulevaisuuden juttu ja se on nyt tärkeä juttu, ja semmoisen omaishoidonvaltuutetun me tarvitsemme.

18.31 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Minä kannatan lämpimästi tätä edustaja Elomaan tekemää lakialoitetta. Olen muun muassa yksi allekirjoittaneista.

Minä ajattelin kirjoittaa pidemmänkin jutun, mutta tässä ovat nyt asiat tulleet aika selviksi jo aikaisemmissa puheenvuoroissa, joten totean vain, että omaishoitajat tekevät vastuullista työtä säästäten samalla yhteiskunnalle miljoonia euroja. Suuri osa omaishoitajista myös elää ihan köyhyysrajoilla, joten aloite on hyvinkin ajankohtainen. — Kiitos.

18.31 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty painavia puheenvuoroja omaishoitajista ja heidän roolistaan ja tehtävistään suomalaisessa yhteiskunnassa. Kiitos myöskin edustaja Elomaan lakialoitteesta tässä asiassa. Minäkin olen henkisesti vahvasti tukemassa tuota ajattelutapaa. Omaishoitajien korvaus on kovin, kovin pieni suhteessa siihen valtavaan työpanokseen, ja jos voidaan jollain tavalla tulla vastaan siinä, että omaishoitajat saisivat näitä vapaapäiviä ja haluaisivat ja kykenisivät niitä pitämään, niin sitä pitäisi tukea, ja tämä on pieni muoto, mikä tämä sijaisuuden maksuttomuuden turvaaminen tässä voisi olla. Yhteiskunta ei siihen kaadu, mutta se olisi hieno ele kunnilta ja yhteiskunnalta tässä suhteessa.

Täällä on paljon pohdittu sitä, että omaishoitajien tekemä työ on arvokasta. Se on arvokasta, kun ihmiset tekevät sen sydäimestään, ja vielä tulee se tilanne vastaan niin päin, että siinä usein ei ole vaihtoehtoa. Ihminen haluaa tehdä ja tekee sen rakkaudesta, tekee sen kutsuksesta, ja sen vuoksi sitä työtä ei kompensoida kunnolla, koska ihminen tekisi sen joka tapauksessa. Mutta on tehty laskelmia. Omaishoitajaliitto on tehnyt laskelman, tätä on arvioitu, kuinka paljon se maksaisi, jos nykyisin omaishoitosopimuksella tehtävä omaishoitajien työ tehtäisiinkin julkisena palveluna ilman omaishoitajapanosta. Summa on niinkin huikea kuin 3,4 miljardia euroa. Tämä on se summa, minkä yhteiskunta säästää siinä, kun kunnilla on viime kädessä velvoite hoitaa ikäihmiset, ne ihmiset, jotka nyt yleensä ovat omaishoidon piirissä, hoitaa heidät muuten omalla tavallaan: 3,4 miljardin säästö.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä nostaa esille vielä sen seikan, mikä tukisi tätä maksuttomuusajatusta näiden vapaiden käytössä, että merkittävä osa omaishoitajista on itse iäkkäitä ihmisiä, iäkkäitä, pienituloisia ihmisiä. 60 prosenttia kaikista omaishoitajista on eläkkeensaajia. Usein, arvoisa puhemies, me puhumme passiiviväestöstä, kun me puhumme ikääntyneistä ihmisistä. Me näemme, että he tekevät valtavasti vapaaehtoistyötä, ja myöskin esimerkiksi omaishoito on juuri tyypillinen esimerkki siitä, että iäkäs ihminen antaa omaa työpanostaan käytännössä mitätöntä korvausta vastaan ja säästää yhteiskunnan resursseja. Tässä suhteessa täytyisi tämä kokonaiskuva nähdä, ja yhdyn voimakkaasti tähän edustaja Elomaan tekemään aloitteeseen siltä osin, että tässä olisi tutkimisen paikka. Toivottavasti tätä uudistusta voitaisiin viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä edustaja Elomaa.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

18.34 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Ensin kiitos kaikille lakialoitteen allekirjoittaneille ja täällä salissa aloitetta tukeneille edustajille. Erittäin tärkeitä puheenvuoroja. Olemme kaikki varmaan samaa mieltä, että tämän asian eteen pitäisi tehdä nyt jo jotain.

Omaishoidon verottomuudesta on tehty lakialoitteita monta kertaa. Itsekin olen tehnyt muistaakseni viime kaudella, ja muutkin ovat tehneet. Muun muassa Reijoselta on tulossa myös lakialoite tähän liittyen, ja monet perussuomalaiset ovat tehneet. Mutta toistaiseksi tämä ei ole sitten edennyt. Palkkio omaishoidosta on todella pieni, ja niin kuin on todettu monesti, omaishoitoa tehdään rakkaudesta ja välittämisestä sitä rakasta ihmistä kohtaan.

Valitettavasti myös kunnissa omaishoito on hoidettu niin, että on hyvin kirjavaa se käytäntö: jossain vähän paremmin, jossain vähän huonommin, se on hyvin vaihtelevaa. Vaikka näitten vapaapäivien pito mahdollistetaan kuukausittain, niin osa omaishoitajista ei kuitenkaan pidä näitä vapaita, ja syitä on monia. He ovat usein huolissaan siitä, miten se heidän omaishoidettavansa voi henkisesti, kun joutuu sieltä kotoa vähäksi aikaa pois: viihtyykö, ja onko hoito sellaista, mitä he haluavat omaishoidettavan kokevan? On semmoisia kysymysmerkkejä, että he ovat huolissaan, kun he ovat tottuneet, että se oma läheinen on aina siinä lähellä. Niinpä tällaista palautetta on tullut, että voisiko ajatella, että he, jotka eivät halua kuitenkaan pitää näitä vapaapäiviä, vaikka ne olisivat todella tarpeellisia, saisivat ne jotenkin siivouspalveluna ja henkilöstä, joka tulisi sitten käymään, omaishoitaja ja -hoidettava saisivat keskustelukumppaninkin hetkeksi. Usein se on myös tavallaan sitä yksinäisyyttä, mitä podetaan siellä. Tämmöistä ulkoista tuulahdustakin, että tulisi joku ulkopuolinen henkilö käymään, on toivottu, kun minä tuolla kentällä olen näistä asioista jutellut heidän kanssaan.

Toivottavasti tämä lakialoite nyt sitten etenee, ja niin kuin edustaja Laihokin sanoi, olisi ollut hienoa, että se olisi ehtinyt vielä käsittelyyn tuonne valiokuntaan. — Kiitos.

18.37 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Omaishoito säästää todella paljon rahaa. Tässä juuri äsken puhuttiin, että summa on yli 3 miljardia, mikä se on vuosittain. Mutta tämän lisäksi pitää ottaa vielä huomioon sitten se, että jouduttaisiin rakentamaan uusia rakennuksia, uusia hoitolaitoksia, missä niitä ihmisiä hoidettaisiin, jouduttaisiin kouluttamaan ihmisiä, hoitajia enemmän, ja kaikki ne vielä tekevät lisäkustannuksia, elikkä ne säästöt ovat todella valtavat, mitä tämä omaishoito meillä Suomessa saa aikaiseksi. Ja jos olisi semmoinen tilanne, että meillä yhtäkkiä ei olisikaan kaikkia omaishoitajia enää, niin kyllä Suomi olisi tosi pahassa liemessä.

Toivon lisäksi, että aloitteeni omaishoidon tuen verottomuudesta etenee. Se on tulossa käsittelyyn myös.

18.37 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Vielä minä haluan nimetä, kun kiitän näitä meidän edustajia, jotka käyttivät puheenvuoron, elikkä edustajat Räsänen, Laiho, Lundén, Mäkelä, Reijonen, Mäkyne ja Kiljunen, kiitos hienoista puheenvuoroista täällä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13. Lakialoite laiksi isyyslain 44 §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 13/2020 vp Jukka Kopra kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.38 **Jukka Kopra kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä käsillä oleva lakialoite koskee isyyslain 44 §:n kumoamista. Viime viikolla vietimme sekä miesten että lasten oikeuksien päivää, ja nyt meillä on sopivasti tämä sekä lasten että myös isien oikeuksia edistävä aloite käsiteltävänä.

Ongelma on, että nykyisen isyyslain 44 § estää lapsen edun toteutumisen tapauksissa, joissa isyyden korjaamisen voitaisiin katsoa olevan lapsen edun mukaista. Nykyinen laki sallii tilanteen, jossa isäksi voidaan vahvistaa vasten tahtoaan henkilö, joka voi kiistatta osoittaa, ettei ole lapsen isä. Määräajan umpeuduttua tätä oikeuden päätöstä ei voi tosiasiallisesti millään tavoin enää isäksi vahvistetun toimesta muuttaa, vaikka, kuten totesin, esimerkiksi geeniteknologialla voidaan osoittaa kiistatta, että isäksi vahvistettu ei ole lapsen oikea isä.

Tällä lakialoitteella tavoitellaan kahta parannusta: ensinnäkin virheellisten isyyssuhteiden korjaamista ja toisekseen perhe-elämän suojaamista. Ei-biologinen isyys voi paljastua milloin vain, ja siksi isyyden kumoamisen kahden vuoden määräaika on poistettava. Virheellisestä isyydestä aiheutuu juridisten velvoitteiden lisäksi asianosaisille merkittävää henkistä kärsimystä.

Lapsen oikeuksien sopimuksessa linjataan, että julkisten tai yksityisten sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksien komitea on jo ennen nykyisen isyyslain voimaantuloa antanut Suomelle huomautuksen siitä, ettei lainsäädännössä viitata kattavasti lapsen etuun. Nyt meillä on mahdollisuus korjata tämä tilanne.

Isyyslaki toteaa lapsen edun toteutuvan parhaiten silloin, kun lapsen oikeudellisena isänä on biologinen isä. Myös isyyden kumoaminen voi lapsen edun näkökulmasta olla myönteistä, koska virheellisen isyyden kumoamisen myötä avautuu mahdollisuus vahvistaa lapsen isäksi tämän biologinen isä. Nykyisen isyyslain 44 § käytännössä estää isyyden korjaamisen sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt kaksi vuotta. Tämä epäkohta siis pitää nyt korjata. Se on niin isien kuin lasten etu.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan, mikäli isyys määrätään väärälle henkilölle vastoin hänen tahtoaan, koituu hänelle asiasta sekä suurta henkistä että taloudellista vahinkoa, mikä lisäksi rikkoo hänen perusoikeuksiaan. Isäksi määrätty henkilö on elatusvelvollinen lapsesta, joka ei ole hänen, ja lapsella on perintöoikeus häneen siten kuin siitä perintökaaressa määrätään.

Arvoisa puhemies! Isyyslain 44 § tulee kumota siten, että muutos mahdollistaa myös vuosina 2016—2020 vahvistettujen virheellisten isyyksien korjaamisen, siis nykyisen lain

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

voimaantulon jälkeen tapahtuneiden isyyksien korjaamisen. Pykälä ei täytä lainsäätäjän esivalmistelussa asetettuja tavoitteita vaan päinvastoin on lapsen edun ja lapsen oikeuksien vastainen. Yleisen oikeuskäsityksen mukaankin lapsen etu siis täyttyy parhaiten silloin, kun juridisena isänä on oikea biologinen isä. Keinotekoinen aikaraja ei ole tarpeellinen lapsen aidon edun mukaisen tapauskohtaisen harkinnan tekemiseen, koska käräjäoikeuden on käsiteltävä ja käsiteltävä sille toimitettu kanne isyyden korjaamisesta ajankohdasta huolimatta.

Voimassa olevan isyyslain valmisteluaineistossa on sanottu lain tarkoituksen olevan virheellisten isyyksien korjaaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, eivätkä esityöt puhu sen puolesta, että virheellinen isyys tulisi pysyttää väärällä henkilöllä määräjän täyttyä. Jos virheellinen isyys siis jää voimaan, lapsi täysi-ikäiseksi tultuaan joutuu itse selvittämään syntyperänsä. En usko, että tämä on kenenkään mielestä tavoiteltava tilanne. Keinotekoinen aikaraja on ristiriidassa lastensuojelulain keskeisten periaatteiden kanssa. Isyyslain 44 § toimii tällä hetkellä siis vastoin lainsäätäjän tarkoitusta, kun käräjäoikeudet jättävät kanteet käsittelemättä ja vahvistavat juridiset isyydet, joihin ei liity biologista eikä sosiaalista isyyttä.

Arvoisa puhemies! Hyväksymällä tämän lakialoitteen eduskunta osoittaisi, että lasten etu on arvioitava näissä tapauksissa nykyistä paremmin ja että virheelliset isyydet tulee voida korjata. Tämän voimassa olevan pykälän ja sen tiukan tulkinnan johdosta maassamme on tälläkin hetkellä tapauksia, jotka aiheuttavat osallisille kärsimystä. Aikarajan poistaminen vahvistaa kaikkien osapuolien oikeuksia. Toivon, että eduskunta käyttää valtaansa ja sitä viisautta, joka täällä vallitsee, ja yhtyy lakialoitteen esitykseen isyyslain 44 §:n kumoamisesta.

18.43 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Vuonna 2016 voimaan astunut isyyslaki mahdollistaa isyyden tunnustamisen neuvolassa jo ennen lapsen syntymää, kun vanhemmat asuvat avoliitossa. Samalla vanhemmat voivat tehdä sopimuksen yhteishuollosta.

Tänä päivänä yli 50 prosenttia esikoisista syntyy avoliittoon. Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen asemaa korjattiin merkittävästi isyyslain uudistuksella. Samassa yhteydessä poistettiin äidin mahdollisuus estää isyyden selvittäminen. Lastenvalvojan mahdollisuuksia isyyden selvittämisessä laajennettiin koskemaan myös yli 15-vuotiaita, mutta 15 vuotta täyttäneelle lapselle jätettiin oikeus kieltäytyä siitä. Lapsella on halutessaan oikeus tietää biologiset vanhempansa.

Hallitusohjelmassa on sovittu, että äitiys- ja isyyslait yhdistetään vanhemmuuslaiksi. Samassa yhteydessä olisi hyvä tarkistella isyyslaissa mainittuja isyyden vahvistamisen ja kumoamisen määräaikoja sekä sitä, voisiko isyyden tunnustaa etukäteen neuvolassa myös vanhempien avoliitossa ollessa. Näin samalla vahvistuisi isän rooli jo neuvola-ajasta lähtien. Lapsiperheille on oltava matalan kynnyksen palveluita joka kunnassa. Lastenvalvojalle ja perheneuvojalle on päästävä neuvoja ja tukea hakemaan ennen kuin tilanteet kriisiytyvät.

Arvoisa puhemies! Yhä useampi lapsi asuu tänä päivänä monimuotoisessa perheessä, ja lainsäädäntöä on uudistettava vastaamaan nykyaikaista perhekäsitystä. Sosiaalisen vanhemman asema Suomessa on edelleen monin paikoin lainsuojaton, ja kuten viime perjantaina kuulumme eduskuntatalon portailla, myös huostaanotetun lapsen ja hänen lähipiirinsä asema on suojaton lapsen huollon siirtyessä sosiaalitoimelle siitä huolimatta, että lähipiirin kartoitus on kirjattuna lastensuojelulakiin. Lapsen läheiset kiintymyssuhteet on tun-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

nistettava lainsäädännössä nykyistä paremmin. Nämä lapselle merkitykselliset lähisuhteet ovat merkittäviä suojatekijöitä perhetilanteiden muutoksissa ja elämän vastoinkäymisissä koko loppuelämän ajan.

Arvoisa puhemies! Vuoroasuminen saatiin vihdoinkin virallisesti lakiin melko tarkkaan vuosi sitten, ja se paransi kahdessa kodissa asuvien lasten oikeusturvaa merkittävästi. Paljon jäi vielä korjattavaa sosiaaliturvauudistukseen, jonka yhtenä tavoitteena on parantaa vuorovanhempien asemaa asumistuen ja muun sosiaaliturvan piirissä.

Vanhemmuus on vanhemmuutta siviilisäädystä ja etuliitteestä riippumatta. Sukupuolen tai siviilisäädyn ei pitäisi määrittää sitä. Vanhemmuuslain on jatkossa turvattava yhdenvertainen vanhemmuus kaikille lapsille ja lapsen tosiasiallisille vanhemmille.

18.46 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite on tärkeä, ja toivon, että tätä ongelmaa ryhdyttäisiin kiireellisesti korjaamaan. Isyyslain kumoamisperusteiden mukaan miehen isyys on kumottava, jos oikeusgeneettisen isyystutkimuksen avulla tai muutoin on selvitetty, ettei miehen ja lapsen välillä ole isyyslain tarkoittamaa suhdetta. Muiden asianosaisten kuin lapsen on nostettava isyyden kumoamiskanne kahden vuoden kuluessa lapsen syntymästä. Käytännön elämässä kahden vuoden jäykkä määräaika aiheuttaa vakavia ongelmia asianosaisten elämässä. Kanne saatetaan jättää vain joitakin viikkoja myöhässä isyystutkimuksen tulosten jälkeen, ja on kohtuutonta edellyttää, että traumaattisessa tilanteessa asianosainen olisi välittömästi kykenevä aloittamaan oikeusprosessia ja irrottautumaan oletetusta lapsestaan, johon hänellä on jo ehtinyt mahdollisesti muodostua vahva tunneside.

Tein vuonna 2017 kirjallisen kysymyksen isyyden kumoamista koskevien määräaikojen aiheuttamista ongelmista, ja tämä ongelma on edelleen meillä käsissä. Kahden vuoden määräaika ei nykyisessäkään laissa ole lähtökohtaisesti täysin ehdoton, sillä kanne voidaan tutkia isyyslain nojalla, vaikka se olisi pantu vireille tämän määräajan päättymisen jälkeen, jos kantajalla on ollut laillinen este tai hän näyttää muun erittäin painavan syyn, jonka vuoksi kannetta ei ole aiemmin nostettu. Kanne on kuitenkin jätettävä tutkimatta, jos sitä ei ole nostettu viipymättä sen jälkeen, kun syy kanteen nostamatta jättämiselle on poistunut. Vuonna 2017 silloinen oikeus- ja työministeri Jari Lindström vastasi esittämäni kirjalliseen kysymykseen, että koska isyyslaki oli tuolloin ollut voimassa vasta vähän yli vuoden, ei hallitus silloin pitänyt tarpeellisenä isyyslain arvioimista. No, nyt tästä lain voimaan astumisesta on kulunut jo useampi vuosi ja kokemuksia on kertynyt. Mielestäni tätä lakia tulisi nyt todellakin tarkastella pikaisesti.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että tapaukset, joissa kanne on katsottu voitavan nostaa kanneajan umpeutumisesta huolimatta, ovat koskeneet tilanteita, joissa mies on saanut aiheen epäillä isyyttään vasta sen jälkeen, kun tuo kanneaika on kulunut. Varsinaisen kanneajan umpeuduttua on oikeuskäytännön mukaan toimittava nopeasti sen jälkeen, kun on aihe epäillä isyyttä. Isyyden kumoamista koskevan lain tavoitteena on sekä virheellisten isyysuhteiden korjaaminen että perhe-elämän suojaaminen. Lapsen edun kannalta on tärkeää korjata virheellinen isyysuhde mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mutta toisaalta lapsen etua ei edistä myöskään tilanne, jossa hänen oikeaa isäänsä ei ole selvitetty, eikä oikeusgeneettisillä tutkimuksilla virheelliseksi todettu isyys käytännössä enää tuota lapselle sitä todellista suhdetta isään.

Nykylainsäädännön aikana vaatimus kanteen nostamisesta viipymättä on aiheuttanut kiipeitä lopputuloksia, joita ei voida pitää lapsen eikä isyyden kumoamista hakeneen miehen

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

edun mukaisina eikä kohtuullisina. Näissä tilanteissa kanne on hylätty, koska tuo määräaika on ylittynyt liikaa, ja nämä ratkaisut ovat olleet hyvin kategorisia.

Ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa turvattu yksityiselämän suojaan kuuluva oikeus saada tietää biologiset vanhempansa ja saada oikeudellinen suhde heihin vahvistetuksi kuuluu henkilön identiteetin tärkeisiin ja pysyviin perusteisiin. Myös lapsen oikeuksien yleissopimuksen 7 artiklan mukaan lapsella on oikeus tuntea omat vanhempansa. Tarve saada vanhemmuus todennettua ja vahvistettua ei lakkaa ajan kulumisen tai ikääntymisen kään myötä.

Sekä isyyden vahvistamiseen että elatusapujen määräämiseen liittyvästä kiistasta on olemassa julkisuudessa monissa medioissa käsitelty tapaus, jossa oikeuden ratkaisuihin isyyden kumoamista koskevasta määräajasta ei poikettu, ja pidän hyvin arvokkaana, että tämä henkilö on tuonut tämän kipeän tilanteen omalla esimerkillään esiin. Isyyden kumoamista koskeva kahden vuoden määräaika aiheuttaa käytännön elämässä kohtuuttomia tilanteita, ja laki todellakin vaatii muutosta. Näillä virheellisillä isyyspäätöksillä on niin lapsen kuin miehen kannalta pitkäaikaisia seurauksia, minkä vuoksi on tärkeää saada korjauksia isyyteen myös takautuvasti.

Arvoisa puhemies! Olen ollut useita kertoja tästä ongelmasta yhteydessä myös nykyiseen oikeusministeriin Anna-Maja Henrikssoniin, joka on luvannut, että tätä asiaa sitten käsitellään ja tutkitaan tuon vanhemmuuslain yhteydessä, mutta vanhemmuuslaki on kuitenkin iso paketti ja sisältää myös hyvin ristiriitaisia näkemyksiä, esimerkiksi luopumisen näistä äitiyden ja isyyden käsitteistä lainsäädännössä, joka ei varmasti ole mikään läpihuutoasia täällä eduskunnassakaan, ja senkin vuoksi toivon, että tämä esitys käsiteltäisiin erillisenä ja että tämä kipeä ongelma-kohta korjattaisiin riippumatta tuosta vanhemmuuslakipaketin käsittelystä.

18.53 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Jos jotain asiaa maailmassa ja elämässä en voi sietää, niin se on epäoikeudenmukaisuus. Tässä lakialoitteessa pureudutaan nimenomaan epäoikeudenmukaisuuteen. Laki ja oikeus ovat suomalaisen yhteiskunnan syvässä ytimessä, ja käytännössä kaikki toiminta perustuu juuri oikeudenmukaisuuteen ja laillisuuteen. Meidän on pystyttävä luottamaan siihen, että yhteiskunta täällä säätää sellaisia lakeja, joita me voimme noudattaa ja jotka istuvat kansalaisten oikeustajuun. Isyyslain kohdalla näin ei ole.

Neljän lapsen isänä voin todistaa, että lasten syntyminen ja lasten saaminen on upeinta mahdollista elämässä, sitä ei voi liikaa korostaa, mutta toisinaan tuo upeus voi saada kestämättömän ja ylitsepääsemättömän ja korjaamattomankin särön.

Kuvitellaanpas tilanne: Eletään parisuhteessa, avioliitossakin. Kaiken pitäisi olla hyvin, siitä kelpo osoituksena on lapsen syntymäkin. Sitten käykin ilmi, että puolisoilla on ollut salasuhteita. Tällaisen asian paljastuminen on käytännössä aina valtava, järjestyttävä kriisi. Kärsimys on aikamoista. Mutta se ei riitä. Käy ilmi, että lapsi on toisen alulle saattama. Usein tällaisissa tilanteissa käy myös niin, että äiti on tämän tosiasian ja tosiseikan jo tiennyt. Kuvitelkaa sitä tunnetta.

Voiko sen perusteellisemmin enää mattoa jalkojen alta vetää? Kyllä voi. Se tapahtuu siinä vaiheessa, kun isyyttä yritetään kiistää. Se on täysin luonnollista ja ymmärrettävää, ei-hän isyys ole sellaisessa tilanteessa biologisestikaan totta. Jos kiistäminen ei tapahdu kahden vuoden sisällä syntymästä, ei isyyttä kumota ilman erityisen painavaa syytä. Tietääk-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

seni näitä erityisen painavia syitä ei tähän mennessä ole juurikaan löytynyt yhdestäkään tapauksesta, ja näitä tapauksia kuitenkin on.

Moninkertaisesti petetty isä on joutunut vielä lopuksi yhteiskunnankin pettämäksi ja joutuu maksamaan elatusmaksuja niin kauan, kunnes lapsi tulee täysi-ikäiseksi. Mitäs tapahtuu sille henkilölle, joka on oikeasti lapsen biologinen isä? No, ei mitään. Hän ei joudu kantamaan minkäänlaista vastuuta, ei maksamaan senttiäkään, aivan kuin mitään ei olisi koskaan tapahtunutkaan. Toisin sanoen me yhteiskuntana kiistämme oikean, lakiperusteisesti kiistattoman totuuden. Miten se voi olla edes mahdollista?

Missä kohtaa tässä asustaa oikeudenmukaisuus? Ei missään. On selvä asia, että meidän on pidettävä aina ensisijaisesti huolta lasten edusta. Tällainen menettely ei voi olla kuitenkaan lapsen edun mukaista. Se itse asiassa heittää melkoisen varjon lapsen elämän ylle, minkä ansiosta myöhemmässä vaiheessa tuon lapsen elämässä riittää runsain mitoin purkamista. Se voi tapahtua vuosikymmentenkin jälkeen, kaukana aikuisiässä. Millaisiin tosiasioiden tuon lapsen elämä on perustunut? Valheisiin, joita yhteiskuntakin on ollut pitämässä yllä.

Lainsäädäntöprosessi ei ole erehtymätön, se on todettu moneen kertaan. Lainsäädäntöön livahtaa tuon tuostakin kummallisuuksia, jotka saattavat jopa romuttaa lain alkuperäisen ajatuksen ja sen hengen. Niin on tapahtunut esimerkiksi nykyisessä lastensuojelulaissa, jonka muutokset ovat ajaneet lapset jopa vaaralliseen tilaan, vaikka ajatus on ollut lähtökohtaisesti täysin päinvastainen.

Nyt ollaan jälleen lapsen etuihin liittyvän lain ja sen ongelmien kanssa painiskelemassa. Kahden vuoden määräaika isyyden kiistämisessä on selvä virhe, ja se on korjattava. Totuuden paljastuminen tällaisissa asioissa voi tapahtua milloin tahansa. En alkuunkaan ymmärrä, mistä tällainen kahden vuoden määräaika voi olla peräisin, millaisen ajattelun logiikkaan se voi perustua. Tuntuu käsittämättömältä, että sellainen on mennyt lainsäädäntökoniston läpi aina lakitekstiin saakka.

Arvoisa puhemies! Meillä kansan valitsemilla lainsäätäjillä on oikeus ja ennen kaikkea velvollisuus korjata lainsäädännössä olevia virheitä, ja tässä kohtaa meidän on niin myös tehtävä. Sen on jo meidän oikeusvaltion uskottavuuden ja luotettavuuden vuoksi tapahduttava, ja siksi kannatan väkevästi tätä edustaja Koprin tekemää ansiokasta lakialoitetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että tämän asian käsittelyyn tässä vaiheessa on aikaa 7 minuuttia.

18.58 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Koprin tekemässä lakialoitteesta ehdotetaan isyyslain 44 §:n kumoamista. Voimassa olevan lain mukaan kanne isyyden kumoamiseksi on nostettava kahden vuoden määräajassa lapsen syntymästä, kun kanteen nostajana on äiti, mies, joka katsoo olevansa äidin avioliiton aikana syntyneen lapsen isä, tai mies, jonka isyys on todettu avioliiton perusteella, ja tämän jälkeen isyyttä on käytännössä mahdoton enää muuttaa, sen kahden vuoden jälkeen käytännössä mahdotonta. Tällainen lakimuutos on tehty silloin vuonna 2016, ja se on syytä korjata. Kiitokset edustaja Koprille tämän asian esille nostamisesta. Tällä lakialoitteella on tavoitteena virheellisten isyysuhteiden korjaaminen ja perhe-elämän suojaaminen.

Haluan nostaa tässä esille kaksi asiaa. Meillä on kyseessä lapsen oikeus tietää biologinen syntyperänsä, ja sitten on isän oikeus tietää siitä, että hänellä on biologinen lapsi, ja

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

myöskin sen isän, joka ei ole biologinen, oikeus tietää se, että hän ei ole biologinen isä. Tässä on monta oikeutta, jotka kohtaavat ja jotka ovat merkityksellisiä näille kaikille tahoille. Niihin liittyy sekä tunnepuolen asioita, merkitystä, että myöskin juridista merkitystä ihan liittyen elatusmaksuihin ja myöskin perintöoikeuksiin.

Haluan tässä vielä nostaa esille sen, että välttämättä se ei tarkoita, että biologinen isä on se isä, jonka kanssa lapsi asuu, jos on elänyt toisen miehen kanssa perheessä. Tätä ei pidä nähdä myöskään sellaisena uhkana, että uhataan lapsen tilannetta, vaan nimenomaan oikeutena tietää syntyperä ja sitten oikeutena tietää omasta lapsestaan ja toisaalta tietää myös, jos lapsi ei ole oma. Sen takia tämä määräaika ei oikein tällaisissa asioissa toimi, koska ei se oikeus sieltä mihinkään häviä. Toivottavasti tämä asia saadaan korjattua pikaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Eestilä, voiko saada teille maskin päähän? Kiitos.

19.01 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Lakialoite laiksi isyyslain 44 §:n kumoamisesta on lämpimästi kannatettava aloite. Olemme syvien kysymysten äärellä, jotka ovat hyvin inhimillisiä.

Julkisuudessa on hiljattain käsitelty tapausta, jossa lapsen isä velvoitettiin maksamaan elatusta lapselle, jonka biologinen isä hän ei ole. Lapsi syntyi miehen ja naisen avioliitossa, mutta parin vuoden kuluttua aviomies sai tietää, että hän ei ollutkaan lapsen biologinen isä. Mies haki oikeudelta isyyden kumoamista, mutta koska määräaika kumoamispäätöksen hakemiseksi oli jo umpeutunut, hänen vaatimuksensa hylättiin. Miehen tekemän valituksen johdosta niin käräjäoikeus kuin myöhemmin hovioikeus totesivat isyyslakiin vedoten miehen velvolliseksi maksamaan elatusapua lapselle.

Arvoisa puhemies! Sopii kysyä, toteutuiko tässä tapauksessa tai muissa vastaavissa oikeus tai edes kohtuus. Ei kai isyyden kumoaminen voi olla pelkästä määräajasta kiinni. Vanha tuomarinohjekin toteaa: mikä ei ole oikeus ja kohtuus, ei voi olla laki. Se on hyvä ohjenuora meille lainsäätäjille tänäkin päivänä.

Tällä hetkellä määräajan jälkeen jätetty kanne isyyden kumoamiseksi voidaan ottaa käsitteeseen vain laillisen esteen tai erittäin painavan syyn perusteella. Nykyisen oikeuskäytännön mukaan painavaksi syyksi ei kuitenkaan riitä edes se, että henkilö osoittautuu 99,9 prosentin varmuudella ei-biologiseksi isäksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Lakialoitteen tavoitteena on poistaa määräajat isyyden kumoamiseen tähtäävien kanteiden nostamiselta. Kuten totesin, ei-biologinen isyys voi paljastua lapsen ollessa minkä ikäinen tahansa. Määräajan asettaminen isyyden kumoamiselle on siis keinotekoinen ja perusteeton rajoite, jolla pahimmillaan aiheutetaan vakavaa henkistä kärsimystä eri osapuolille. Edustaja Kopran lakialoite auttaa korjaamaan virheellisiä isyysuhteita mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla se suojaa perhe-elämää ja ehkäisee inhimillistä kärsimystä. Kuten perustuslaissa todetaan, julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Siitä tässä on kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että etukäteen varattu aika on käytetty ja keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.13.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 13 käsittelyä.

21.13 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite laiksi isyyslain 44 §:n kumoamisesta on mielestäni kannatettava ja korjaa selvää epäkohtaa aiemmin jo useammin kerroin esitetyn perustein.

Täällä vedottiin tuomarinohjeeseen, että mikä ei ole oikeus ja kohtuus, ei voi olla lakikaan. Näin on, ja en tiedä, kenen mielestä voi olla oikeus tai kohtuus se, että isyys vahvistetaan sellaiselle henkilölle, joka oikeasti ei ole lapsen isä, ja sitä ei voida myöhemmin muuttaa, jos osoittautuu, että ei näin olekaan. Kyllähän lainsäädännöllä pitäisi olla pyrkimys sen oikeuden ja kohtuuden ohella myös totuuteen. Emmehän me muutenkaan säädä sellaisia lakeja, millä säädetään todeksi joku asia, jonka varmuudella tiedämme valheeksi. Eihän lainsäädäntö niin toimi. Sehän johtaisi oikeuslaitoksen uskottavuuden menemiseen. Ja kyllä tässä tällaisessa hieman uskottavuus menee, jos vahvistetaan isäksi sellainen, joka ei ole isä. Se ei ole kenenkään etu: se ei ole oikean isän etu, se ei ole väärän isän etu eikä lapsenkaan etu. Se on pahimmassa tapauksessa useiden ihmisten elinikäinen tragedia, ja tähän pitäisi puuttua eduskunnan lainsäädäntövallalla, jos kerran oikeuslaitos tätä asiaa ei tunnu ymmärtävän.

Täytyy ihmetellä sitä, miksi me yleensä olemme tilanteessa, että taas tarvitaan tällainen aloite. Miksi oikeuslaitos tulkitsee tätä maalaisjärjellä ajateltuna aika selvää pykälää noin kummallisella tavalla? Siellä pykälässähän lukee, että se kahden vuoden määräaika voidaan ohittaa siinä tapauksessa, että on painavat perusteet. Eikö painava peruste ole se, että selviää, että isyys onkin mennyt toisin kuin on kuviteltu aikaisemmin? Mikä johtaa siihen, että oikeus tekee tällaisia tosielämälle vieraita tulkintoja? Tässä ei ainakaan minun ymmärryksen mukaan ole vika laissa vaan oikeuslaitoksen toiminnassa. Niin kuin monta kertaa aiemminkin on nähty, oikeus tulkitsee lakia vasten lainsäätäjän tahtoa ja yleistä oikeustajua.

21.15 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Mäkeläkin omassa puheenvuorossaan viittasi tuomarinohjeisiin, täytyy itsekkin ne vielä toistaa: ”Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei saata olla lakikaan; sen kohtuuden tähden, joka laissa on, se hyväksytään.” Tosiaan tässä ovat kyseessä Olaus Petrin tuomarinohjeet, jotka on julkaistu ensimmäisen kerran 1600-luvulla. Itsekin toivon, että niitä sovellettaisiin nykypäivänä hivenen enemmän.

En kuitenkaan käy arvostelemaan oikeuslaitosta. Katson, että meillä on lainsäätäjänä velvollisuus tehdä sellaista lainsäädäntöä, jota ei voida tulkita näitten tuomarinohjeitten vastaisesti. Edustaja Kopran lakialoite tämän isyyslain 44 §:n poistamisesta sopii kyllä näihin ohjeisiin erinomaisen hyvin, ja kannatan aloitetta aivan täysillä.

Isyyslaissa ei ole nykyisellään huomioitu oikeutta ja kohtuutta isyyden korjaamista koskeavissa pykälissä. Tämä aikamäärä, joka on asetettu, on oikeuskäytännön takia käytän-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

nössä ehdoton, vaikka laissa ja sen perusteluissa itse asiassa lukee toisin. Tämä kyllä aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita, niin kuin olemme voineet jokainen julkisuudesta havaita.

Lapsen etua ei nykyisellään arvioida lainkaan, jos kannetta isyyden korjaamiseksi ei käsitellä. Tämä on paitsi kohtuutonta, myös lasten oikeuksien sopimuksen vastaista. Lapselle siis tehdään tietoisesti väärä identiteetti ja itse asiassa epärehellinen lapsuus. Tämä on paitsi kohtuutonta myös erittäin julmaa lasta kohtaan. Kun juridiseksi isäksi tuomitaan mies, joka ei ole biologinen eikä myöskään sosiaalinen isä, rikotaan hänen yksityiselämänsä suojaa. Tämä on näkemykseni mukaan kyllä myös perusoikeuksien vastaista. Kun isyyttä ei korjata, lapsi itse asiassa velvoitetaan selvittämään itse isänsä 15 vuotta täytettyään. Ei tämäkään kovin kohtuulliselta kuulosta. Itse asiassa se kuulostaa erittäin julmalta.

Isyyslaki on säädetty ensisijaisesti lapsen oikeuksien suojelemiseksi. Isyyden korjaamista koskeva 44 § toimii pahimmillaan koko tätä periaatetta vastaan — ja täysin turhaan. Esimerkiksi Norjassa aikarajaa isyyden korjaamiselle ei ole, ja katson kyllä, että norjalainen yhteiskunta on kestänyt sen varsin hyvin. Tämä mainittu pykälä ei siis tuo lakiin mitään sellaista lisäarvoa, mitä käräjäoikeus ei voisi arvioida joutuessaan käsittelemään kanteen isyyden kumoamiseksi. Kun kanne joudutaan käsittelemään, joudutaan aina samalla arvioimaan lapsen etu. Tämä olisi kaikkien edun mukaista ja täyttäisi siinä sivussa ne ihmisoikeusvelvoitteet, joihin Suomi on sitoutunut. Katson, että tälle aikarajalle ei itse asiassa ole olemassa mitään perusteluja.

Vaikka tämä edustaja Kopran erinomainen aloite liittyy isyyslakiin, joka tulee tietysti poistumaan nyt vanhemmuuslain myötä, jonka hallitus on päättänyt säätää, on sen käsittely näkemykseni mukaan hyvin perusteltua. Katson kyllä, että valiokunnan kannattaisi tämä aloite paketoita viimeistään siinä vaiheessa, kun vanhemmuuslaki sinne saapuu, ja käydä se siinä samassa yhteydessä läpi. Kyseessä on nimittäin yksittäinen turha ja tarpeeton pykälä, joka aiheuttaa inhimillistä kärsimystä tänäkin päivänä.

Arvoisa puhemies! Katson toki, että vanhemmuuslain odottaminen olisi tässä tilanteessa viivyttelyä, ja tietysti toivoisin, että valiokunta tämän asian aikaisemmin käsittelee, mutta lienee realismia, että se käsitellään siinä vaiheessa, kun vanhemmuuslaki valiokuntaan saapuu. Mutta tämänkin sanottuani totean — ja haluan kiittää edustaja Kopraa aloitteen tekemisestä — että minä kannatan tätä ja toivon, että se saa kannatusta yli puoluerajojen.

21.20 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Sanon suoraan ja vastaan edustaja Kärnäle: Kyllä tämä lakialoite saa kannatusta toivottavasti kaikilta puolueilta. Ainakin itse ja edustamani puolue haluaisimme kyllä käydä tästä vakavan keskustelun ja haluaisimme yrittää nyt pilkkoa tämän asian tulevasta vanhemmuuslaista, sillä tämä on paljon yksinkertaisempi asia hoitaa ja se pitäisi hoitaa pikimmiten pois päiväjärjestyksestä.

Arvoisa puhemies! Suomi on oikeusvaltio, jossa lailla suojataan ihmisten perusoikeuksia, ihmisoikeuksia ja lasten oikeuksia. Lait saattavat kuitenkin myös asettaa rajoitteita oikeuden toteutumiselle silloin, kun ne on laadittu moniselitteisesti tai kun pykälä voidaan käyttää eri tavalla kuin lainsäätäjät ne on tarkoittanut. Näin on mielestäni valitettavasti käynyt isyyslain kohdalla. Tunnen tapauksen, josta isyyslain väärää soveltamista koskeva julkisuus on lähtöisin, eivätkä sen tapahtumat sovi kuvaani oikeusvaltiosta. Jo itsessään ikävässä tapahtumasarjassa lain muutoseikoilla on estetty isyyden korjaaminen ja oikeuden tapahtuminen. Oikeuden päätöksellä loukataan lapsen oikeutta isäänsä ja oikeutta tuntea oma alkuperänsä, ja aiheutetaan usealle asiaan liittyvälle inhimillistä kärsimystä. Kaikkien

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

perusoikeuksien tulisi olla julkisen vallan suojaamia, näin sanoo perustuslaki, 22 §, erityisesti lapsen oikeuksiin.

Perusoikeuksien loukkaaminen kuuluu valtion oikeuksiin, mutta oikeusvaltiossa se pitää pystyä perustelemaan, ja syynä pitää olla jonkin muun oikeushyvän suojeleminen. Koen, että isyyslain kohdalla näin ei ole. Isyyden säilyttäminen väärällä henkilöllä, joka isyyttä yrittää korjata, vahingoittaa sekä häntä että lasta, jonka suojelemisen pitäisi olla oikeuden ensisijainen tehtävä. Lasten oikeuksien sopimus velvoittaa oikeudet ja viranomaiset arvioimaan lapsen etua ensisijaisena, kun kyseessä on häntä koskeva asia. Isyyslain kohdalla tämä ei valitettavasti toteudu. Keinotekoinen aikaraja estää kanteen käsittelemisen ja niin ollen lapsen edun arvioimisen. Perustetta aikarajan säilyttämiselle ei ole. Norjassa, niin kuin tässä on aikaisemmin kerrottu, isyyden korjaamiselle ei ole aikarajaa. Omassa lainsäädännössämme aikarajalla ei saavuteta mitään, mitä käräjäoikeus ei itsessään voisi arvioida. Suomea on itse asiassa huomautettu isyyteen liittyvästä lainsäädännöstä ja lasten oikeuksista jo riittävän monta kertaa aiemmin.

Edustaja Kopran aloite pyrkii poistamaan laista yhden tarpeettoman ja lainsäätäjien tahtoa vastaan toimivan pykälän. Pykälän poistaminen tekisi laista paitsi toimivamman, myös inhimillisemmän. Kanteet olisi pakko arvioida tapauskohtaisesti, jolloin lasten oikeuksien sopimuksen velvoittama lapsen edun arvioiminenkin toteutuisi paremmin.

Lakialoite on kannatettava, ja toivonkin sen käsittelyä, niin kuin aikaisemmin sanoin, erillisenä valmistelussa olevasta vanhemmuuslaista. Eduskunnassa on ensimmäisen kerran nostettu esiin isyyslain kanneaikojen kohtuuttomuus jo vuonna 2017. Toivon, että vuonna 2020 asia etenisi ripeän valiokuntakierroksen jälkeen hyväksyttäväksi.

21.24 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Isäksi tuleminen on ihmeellinen hetki, jossa tapahtuu jotain aivan käsittämättömän suurta. Monille meistä se merkitsee niin paljon, että alamme määritellä elämäämme aikana ennen sitä ja aikana sen jälkeen. Siksi olen täysin vakuuttunut, että lapsen saaminen ja isäksi tuleminen on hienointa, mitä perheen perustamisesta haaveilevan miehen elämässä voi tapahtua.

Valitettavasti aivan kaikissa tarinoissa ei ole kuitenkaan onnellista loppua. Vuosi sitten tammikuussa saimme suruksemme lukea mediasta hyvin poikkeuksellisesta tapauksesta, joka järkytti syvästi kansalaisten oikeudenmukaisuuden tuntoa. Uutisten perusteella Etelä-Karjalan käräjäoikeudessa käsiteltiin tuolloin tapahtumaa, jossa useita vuosia lasta yrittänyt pariskunta oli vihdoinkin saanut toiveilleen täyttymyksen, mutta myöhemmin oli raadollisella tavalla selvinnyt, ettei aviomies ollutkaan lapsen biologinen isä. Kyseisessä tapauksessa aikaa oli ehtinyt kulua juuri sen verran, ettei tämän salakavalan juonen uhriksi joutunut mies pystynyt enää tekemään asiasta isyyden kumoavaa kannetta. Mittaamattoman inhimillisen kärsimyksen lisäksi uhrin maksettavaksi ovat koituneet lapsen elatuksesta koituvat kustannukset täysi-ikäisyyteen saakka, sillä mies on vielä tänäkin päivänä lain silmissä virallisesti lapsen isä.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että poliitikkojen säätämät lait on arvosteltava ensisijaisesti lopputulosten kautta eikä hyvien aikomusten perusteella. Ymmärrän hyvin, että nykyisen isyyslain säätämisen aikaan on haluttu ajatella siten, että mahdolliset isyyksien korjaamiset tehtäisiin jo varhaisessa vaiheessa tai yhteisymmärryksessä lapsen biologisen isän kanssa. Tämän laajasti julkisuutta saaneen tapauksen perusteella voidaan kuitenkin jo nähdä, ettei nykyinen isyyslaki ole lopputulosten näkökulmasta kelvollinen puolustamaan

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

lapsen kokonaisetua ja isyydestä haaveilevia yksilöitä erehdyttävältä tai jopa vilpilliseltä toiminnalta.

Olen kiitollinen siitä, että kansanedustaja Jukka Kopra on ryhtynyt määrätietoisesti puolustamaan lakialoitteellaan heitä, joita nykyinen lainsäädäntö kiistattomasti kohtelee kaltoin. Pidän selvänä, että lainsäädännön tehtävänä on paitsi suojata lapsia itsessään myös taata aivan kaikille niin hyvän ja tasapainoisen perhe-elämän lähtökohdat kuin mahdollista. Sen vuoksi haluan osoittaa jo tässä vaiheessa lainvalmistelua tukeni tälle aloitteelle, joka pyrkii pikaisesti korjaamaan nykytilanteen mahdollistaman syvän ja raskaan epäoikeudenmukaisuuden.

21.27 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä lakialoite laiksi isyyslain 44 §:n pykälän kumoamisesta, ja edustaja Kopra on tehnyt hyvän lakialoitteen. Lakialoitteen karkea sisältö on se, että tällä hetkellä isyyslaissa on semmoinen kahden vuoden määräaika, jona aikana pitää hakea, tavallansa tehdä kanne isyyden kieltämisestä, voisiko sen näin sanoa. Elikkä lapsen syntymästä kahteen vuoteen mennessä on tehtävä kanne, jos on joko tunnustautunut isäksi tai avioliiton kautta automaattisesti rekisteröitynyt isäksi jollekin lapselle.

Tällainen julkisuudessa paljon esillä ollut tilanne on ollut kaikkien luettavissa lehdestä, ja kyseessä oli semmoinen tapaus, jossa avioliiton sisällä on syntynyt lapsi ja lähellä tämän kahden vuoden määräaika asia on tullut ilmi tälle isälle, joka sitten ei ollutkaan biologinen isä. Kannetta ei ole tehty kahden vuoden kuluessa syntymästä, vaan se on siitä hieman myöhästynyt, ja tämä on Suomen oikeuden mukaan sitten, voisiko sanoa, tuomittu lapsen isäksi.

Tämä ei ole kohtuullista eikä oikeudenmukaista. Tuomarinohjeet 450 vuoden takaa sanovat, että mikä ei ole oikeus eikä kohtuus, ei voi olla lakikaan, ja juuri meidän, jotka on tänne lakia valittu säätämään, pitää muuttaa tämä kohta sillä tavoin, että tämäkin lapsi saa itselleen oman juridisen isän, joka on hänen biologinen isänsä. Tämä on aika poikkeuksellinen tapaus. Tässä on mielestäni mediatietojen mukaan viitteitä siitä, että myös biologinen isä tiedetään, mutta äiti on tässä tapauksessa heittäytynyt hieman hankalaksi ja oikeus on täten joutunut toteamaan tämän avioliiton aikaisen miehen lapsen isäksi meidän säätämiemme lakien nojalla.

Tätä lakia on nyt muutettava. Kannatan edustaja Kopran tekemää esitystä ja haluaisin, että tämä lakimuutos tehdään siten, että tämä laajalti julkisuudessa käsitelty tapaus on myös oikaistavissa sillä tavalla, että tämä tapaus on myös uuden lain piirissä ja voidaan käsitellä lapsen edun nimissä siten, että hän saa biologisen isänsä juridiseksi isäkseen ja tämä ”väärä isä” pääsee irti tästä elatusvelvollisuudesta. Tämä ei ole kenellekään heistä oikein. Kiitoksia edustaja Kopralle esityksestä.

21.32 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Pykälässä määrätään, että kanne on pantava vireille kahden vuoden kuluessa lapsen syntymästä tai isyyden vahvistamisesta. Muussa tapauksessa sitä ei oteta käsiteltäväksi. Tuollainen on enemmän kuin epäoikeudenmukaista.

Määräaikoihin olisi muutenkin syytä kiinnittää huomiota. Miettikää: valtakunnansyyttäjä voi poliittisesti nostaa mielivaltaisia syytteitä mielipiteiden ja tiedon levittämisestä ja jopa vuosia sitten tapahtuneesta Raamatun kohtien siteeraamisesta. Valitettavasti tässä yhteiskunnassa on moni asia todella pahasti rikki.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Arvoisa puhemies! Lakialoite haluaa kumota isyyslain koko 44 §:n. Aloite on hyvä, ja kannatan sitä lämpimästi. — Kiitos.

21.33 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Täällä on kuultu paljon puheenvuoroja isyyslain uudistamisesta, mutta silti tuntuu, että melko hitaita ovat herrojen kiireet täällä. Nyt olisi tällä talolla todellakin mahdollisuus osoittaa ketteryyttä ja halukkuutta korjata sitä suurta epäoikeudenmukaisuutta, mistä kaikki olemme saaneet medioista lukea.

Täällä useammassa hallituspuolueen puheenvuorossa on annettu pieniä etsikkolupauksia siitä, että isyyslain epäkohta muutettaisiin osana vanhemmuudesta tehtävän lain uudistusta, ja tämän tosiasiaa vie uhrin nykyistä tuskaa yhä kauemmas tulevaisuuteen. Kun täällä salissa aikaisemmin kuulimme kokeneen valtiopäivänaisen, edustaja Räsänen puheenvuoron, jossa hän oli hyvin skeptinen siitä, että tämä vanhemmuudesta lähtevä laki olisi kovinkaan nopeasti valmistumassa, niin haluan osoittaa pettymykseni siitä, että täällä ei ole halukkuutta nopealla aikataululla viedä tätä asiaa eteenpäin, niin että saataisiin näin ollen uhrille selkeä viesti, että täällä me kansanedustajat haluamme ketterästi korjata selkeästi epäonnistunutta lainsäädäntöä.

21.35 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää kollegoita hyvästä ja rakentavasta keskustelusta, ja erityisen ilahduttavaa on ollut havaita, että keskusteluun on osallistuttu tulkintani mukaan kaikista eduskuntaryhmistä ja keskustelun sävy on ollut aloitteelle hyvin suotuisa.

Edustaja Heikkinen viittasi tässä joihinkin puheenvuoroihin, joissa puhuttiin, että pitäisi odottaa tätä vanhemmuuslain käsittelyä. Yhdyn edustaja Heikkisen ja monen muun esittämään näkemykseen siitä, että ei tulisi odottaa vanhemmuuslain käsittelyä vaan päinvastoin edetä tämän lakipykälän osalta mahdollisimman nopeasti, ja toivon, että lakivaliokunta tämän toiveen täältä salista kuulee. Edelleen olisi suotavaa, että kun tämä pykäläkumous tehdään, niin se koskisi sitten kaikkia tapauksia, joihin sitä on sovellettu sen jälkeen, kun nykyinen isyyslaki on tullut voimaan, eli vuodesta 2016 lähtien.

Noin yhteenvetona haluaisin vielä todeta sen, että minun sydäntäni suorastaan lämmitää se inhimillisuus ja ymmärrys tätä asiaa kohtaan, mikä täällä salissa on vallinnut, ja selvästikin se viisaus, jota kollegoilla tätä asiaa kohtaan on. Toivon, että valiokunta nyt herkillä korvalla kuulee nämä sanat täältä salista ja huomioi ne työssään ja tulee myöskin omassa työssään myönteiseen johtopäätökseen siten, että lakialoitteen tavoitteet toteutuvat.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

14. Lakialoite laiksi konkurssilain 1 luvun 6 §:n ja 3 luvun 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2020 vp Ruut Sjöblom kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.04 Ruut Sjöblom kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteeni tarkoituksena on muuttaa konkurssilakia niin, että velallinen vapautuu vastaamasta niistä konkurssisaatavista, joille ei konkurssissa kerry täyttä suoritusta. Eli käytännössä konkurssin kokenut yrittäjä voisi kaiken menetettyään yrittää jonain päivänä vielä uudelleen sen sijaan, että hän olisi rangaistuksenomaisessa velkaloukussa, velkavankeudessa vuosikymmeniä. Yrittäjä voisi saada uuden mahdollisuuden.

Tätä voidaan kutsua myös henkilökohtaiseksi konkurssiksi, ja tämä olisi menettely, jossa yksittäinen henkilö voisi tehdä veloista vapauttavan konkurssin yrityksen lailla. Maailmalla on käytössä erilaisia variaatioita tästä, eli konkurssilaki on täysin mahdollista uudistaa niin, että vastuullinen ja rehellinen yrittäjä vapautetaan velkavankeudesta ja näin hän pysyy tasavertaisesti mukana yhteiskunnassa.

Suomessa on äärimmäisen ankara ja toivottomuutta herättävä konkurssilaki. Tällaisella ehdottamallani konkurssilainsäädännön uudistuksella ehkäistäisiin pitkäaikaiseen velkavankeuteen joutuminen ja tuettaisiin uudelleenyrittämistä. Lisäksi ehdotan tässä lakialoitteessani, että viivästyskoron kertyminen konkurssiveloille keskeytetään. Näin vältetään konkurssiprosessin tahallista pitkittämistä ja rangaistuksenomaista luonnetta. Lainsäädännöllä tulee nykyistä paremmin huolehtia, että konkurssi ei johda kohtuuttomaan velkaloukuun, ja toisaalta lainsäädännöllä tulee tukea ja kannustaa konkurssin kokeneita yrittäjiä yrittämään uudelleen.

Yrittäjyys on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kivijalka, ja sen merkitys kasvaa entisestään. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat maassamme merkittäviä työllistäjiä, ja pk-sektorille syntyy eniten uusia työpaikkoja. Meidän on huolehdittava, että yrittäjyyden edellytykset ovat kunnossa. Ahkerat yrittäjämme tarvitsevat ja ansaitsevat kannustavan, kohtuullisen ja oikeudenmukaisen toimintaympäristön. Suomessa on valitettavasti tehtävänä vielä paljon töitä tämän eteen.

Lakialoitteeni mukaisella konkurssilainsäädännön uudistuksella ehkäistään työttömyyttä ja toisaalta lisätään työllisyyttä. Tämän lakialoitteen tarkoitus on edistää konkurssista selviytymistä ja kannustaa uuteen alkuun sekä sitä kautta lisätä työpaikkojen syntymistä. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat suurin työllistäjä, ja erityisesti pk-sektorille syntyy eniten uusia työpaikkoja. Siksi yrittäjyys on ensiarvoisen tärkeää. Tutkimukset kuitenkin ovat osoittaneet, että halukkuus lähteä yrittäjäksi on alhainen, ja suurimmaksi yksittäiseksi syyksi on mainittu liian suuret taloudelliset riskit. Jos yritys ei osoittaudu kannattavaksi, voi konkurssista seurata vuosikymmenten velkaloukku. Pitkäaikainen velkavankeus estää omaan taloudelliseen tilanteeseen vaikuttamisen, ja tämä uhkaa ihmisen autonomiaa ja on yrittäjäriskin ottamisesta kohtuuton rangaistus. Yksinyrittäjien määrä on kasvanut viime vuosien aikana. Lisäksi alle kymmenen hengen yrityksiä on Suomessa 93 prosenttia koko yrityskannasta. Ne ovat erittäin riskialttiita vaikeuksille, kun talouden ja markkinoiden ailahteluja tulee. Riskinotto on luontainen osa yrittäjyyttä, ja riskit myös realisoituvat usein, sillä jopa puolet yrityksistä lopettaa toimintansa viiden vuoden sisällä perustamisesta. Konkurssit ovat talouden toiminnassa yleisiä. Virhearvioinnit ja epäonnistuminen ovat inhimillisiä. Tuskin kukaan meistä on elämässään epäonnistumiselta välttynyt.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Arvoisa puhemies! Konkurssi tulisi nähdä normaalina menettelynä lopettaa tappiollinen yritystoiminta, antaa tilaa uudelle ja toisaalta myös mahdollistaa taloudellinen ja yhteiskunnallinen rakennemuutos. Joskus konkurssin merkit ovat jo ilmassa, mutta koska seuraukset ovat niin ankarat, yrittäjät saattavat yrittää sinnitellä viimeiseen asti ja pitkittää prosessia tarpeettoman kauan. Ongelma ei ole yrittäjässä vaan lainsäädännössä, joka on liian ankara. Kun konkurssin hakemista pitkitetään ja yritetään löytää vielä se viimeinen toivo, ettei menetetä kaikkea, yleensä ongelmat kasaantuvat ja vaikeuttavat myös veloista selviytymistä. Konkurssilainsäädäntö nykymuodossaan ei siis tue yrittäjyyttä eikä työllistymistä, vaan rankaisee kohtuuttomasti riskin ottamisesta.

Sen lisäksi, että yrittäjäksi ryhtyvä riskeeraa aina taloudellisen tilanteensa, vaikutukset ulottuvat myös paljon pidemmälle. Konkurssi ja pitkäaikainen velkaloukku vaikuttavat yrittäjän elämän lisäksi koko hänen perheensä hyvinvointiin ja taloudelliseen tilanteeseen, lasten elämään ja ehkä jopa sukulaisten elämään. Taloudelliset ongelmat vaikeuttavat perheiden arkea ja aiheuttavat erilaisia sosiaalisia ongelmia. On osoitettu esimerkiksi, että lama-ajan lapset kärsivät muita enemmän erilaisista psyykkisistä ongelmista. Laman seuraukset näkyvät yhteiskunnassamme vielä vuosikymmenten jälkeen.

Tällä hetkellä tarve tälle lakimuutokselle on erityisen suuri, koska maamme uhkaa koronan aiheuttama taloudellinen katastrofi. Asiantuntija-arvioiden mukaan tämä epidemia voi pahimmillaan aiheuttaa massiivisen konkurssiaallon, ajaa tuhansia yrityksiä epätoivoon ja Suomen talouden syvälle lamaan. Lähes koko vuoden ajan käynnissä ollut globaali koronaviruspandemia on pitänyt talouttamme jatkuvassa kuristusotteessa. Näyttää valitettavasti siltä, että epidemian leviäminen kiihtyy maassamme entisestään ja talvesta tulee vaikea. Loppua ei ole vielä näkyvissä. Vakavarainenkin yritys voi mennä konkurssiin markkinoihin vaikuttavien odottamattomien tekijöiden vuoksi.

Arvoisa puhemies! Konkurssin sosiaalisia vaikutuksia ei saa vähätellä. Konkurssi ajaa ihmisen kriisiin. Joskus konkurssista seuraa työttömyysjakso, ja tutkimukset ovat osoittaneet, että pitkään jatkuneella työttömyydellä on negatiivisia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Lisäksi konkurssiin liittyvää häpeäilemää ja stigmaa on aktiivisesti pyrittävä purkamaan. Epäonnistuminen ei ole häpeä. Muualla maailmassa konkurssin läpikäyneitä pidetään osaavina, kokeneina ja paljon hiljaista tietoa omaavina. He ovat oppineet virhearvioinneista ja vastoinkäymisistä. Kansainväliset tutkimukset osoittavat myös, että konkurssin kokeneet menestyvät ja työllistyvät paremmin saatuaan uuden mahdollisuuden. Heillä on kokemusta ja ymmärrystä kriisien kohtaamisesta ja hoitamisesta sekä syvällistä ymmärrystä yritysmaailmasta ja liike-elämästä. Meidän ei tule hukata tätä potentiaalia täällä Suomessa pitämällä näitä ihmisiä vuosikausia velkaloukussa.

90-luvun lama-aika aiheutti valtavan määrän konkurssseja ja massatyöttömyyttä. Yrittäjät jäivät maksamaan konkurssivelkojaan vuosikymmenten ajaksi. Konkurssialto aiheutti vakavia, pitkäaikaisia, erittäin negatiivisia seurauksia ja epäinhimillistä kärsimystä. Arvioiden mukaan jopa 100 000 ihmistä jäi pysyvästi työelämän ulkopuolelle. Moni konkurssin tehnyt yrittäjä ei noussut koskaan jaloilleen. Me emme saa antaa tämän enää toistua.

Epidemian pitkittymisen myötä konkurssialto on edelleen todellinen uhka. Konkurssilain väliaikaiset muutokset, yritystuet ja muut toimet ovat tähän asti hillinneet konkurssien määrää, mutta seinä tulee välttämättä jossain vaiheessa vastaan, mikäli kysyntä ei palaudu entiselleen. Tämä ehdottamani konkurssilainsäädännön uudistus on tarpeellinen vakaan talouden aikana, mutta erityisen tärkeä kriisiaikana. Meidän täytyy mahdollistaa uusi alkua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

19.13 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Talouskriisi on ajanut lukuisat yrittäjät ahdinkoon. Monelle 90-luvun laman kokeneelle yrittäjälle sekä meille laman lapsille tämä aika on palauttanut mieleen vuosikymmenten takaisia muistoja. Laman seurauksena monet menettivät yrityksensä mukana elantonsa, omaisuutensa, jotkut perheensä ja elämänsä. Niin on käynyt ja niin uhkaa käydä nytkin lukemattomille suomalaisille sankariyrittäjille. Käsittelyssä olevan edustaja Sjöblomin lakialoitteen tarkoituksena on muuttaa konkurssilakia siten, että henkilökohtainen konkurssi mahdollistetaan.

Yrittäjyydessä on kyse luovuudesta, ahkeruudesta, rohkeudesta ja riskinotosta. Ilman yrittämiseen kuuluvaa riskinottoa yhteiskuntamme ei voi menestyä. Jotta halukkaita riskin kantajia ja hyvinvointimme luojia löytyisi vastaisuudessakin, tulee olla paitsi oikeus pitää menestyksen hedelmistä nykyistä suurempi osuus itsellään, myös oikeus epäonnistua. Tässä taitaa olla yksi sosiaalivaltiomme suurimpia heikkouksia. Suomessa ei riittävässä määrin hyväksytty yksilöiden taloudellista menestystä, mutta ei hyväksytty myöskään epäonnistumista. Riskinotosta rangaistaan, ei anneta uutta mahdollisuutta. Uusi mahdollisuus — sen tarvitsemme. Kuten lakialoitteessa todetaan, kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että konkurssin kokeneet menestyvät ja työllistävät paremmin saatuaan uuden mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! Yrittäjän ei pitäisi joutua vuosikausien velkavankeuteen varsinkaan, jos riski realisoituu yrittäjästä riippumattomasta syystä. Näin kuitenkin kävi 90-luvun lammassa, ja niin käy yhä. Vaikka yrittäjä olisi hoitanut asiansa huolella, varautunutkin, vaka-varainen ja elinkelpoinen yritys voi mennä konkurssiin markkinoilla tapahtuvien muutosten tai, kuten nyt, täysin ennakoimattoman yhteiskunnan kriisitilan vuoksi. Vaikka yrittäjällä ei olisi talouskriisin syntymiseen osaa eikä arpaa, hän joutuu kantamaan sen seuraukset.

Suomessa on, kuten todettu, kansainvälisesti verraten erittäin ankara konkurssilainsäädäntö. Konkurssilaki mahdollistaa luonnollisen henkilön konkurssin, jossa velallinen kuitenkin vastaa konkurssissa suorittamatta jääneistä veloista myöhemmin saamallaan tuloilla ja omaisuudella. Näiden konkurssin oikeusvaikutusten vuoksi konkurssin tehnyt pk-yrittäjä ei saa uutta alkua kuin vasta pitkän ja kipeän velkajärjestelyn kautta.

Vuonna 1993 säädetty laki yksityishenkilön velkajärjestelystä mahdollistaa sen, että maksukyvyttömän yksityishenkilön taloudellisen tilanteen korjaamiseksi tuomioistuimien voi määrätä hänen velkojaan koskevista järjestelyistä ja vahvistaa hänelle maksukykyä vastaavan maksuohjelman. Velkajärjestelyssä siis maksetaan osa veloista maksusuunnitelman mukaisesti takaisin. Asiantuntijat ovat kuitenkin moittineet velkajärjestelylakia tilkkutäviksi ja vaikeaselkoiseksi. Yksityishenkilön velkajärjestely onkin riittämätön ja monimutkainen ja asettaa yrittäjät myös käytännössä eriarvoiseen asemaan yhtiömuodon perusteella.

Arvoisa puhemies! Lukuisat suomalaiset pk-yrittäjät ovat ottaneet merkittävän henkilökohtaisen riskin luodessaan suomalaista hyvinvointia. Tällaiseen riskinottoon pitää kannustaa ja myös epäonnistuminen pitää hyväksyä. Suomella ei ole varaa tukahduttaa vaurautta ympärilleen luova yrittämisen voima velkakuorman alle, jos vastuullisen yrittäjän riski realisoituu. Uuden alun antaminen tukisi yrittäjyyttä ja siten työllisyyttä. Henkilökohtainen konkurssi on syytä mahdollistaa, kuten lukuisissa maissa on tehty.

19.17 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Henkilökohtainen konkurssi on maailmalta benchmarkattu, ja sietäisi oppia, missä maissa sitä on toteutettu hyvin ja voiko sieltä ja näistä opeista Suomeen tuoda jotain vastaavaa. Siksi koen, että edustaja Sjöblomin esitys tässä kohtaa on hyvä, koska se ainakin tuottaa tämän keskustelun, voisimmeko me mahdollisesti auttaa yrittäjiä vielä enemmän ja ensisijaisesti ihmisinä, jotka saattavat joutua tässä kohtaa jopa erittäin vaikeaan velkavankeuteen.

Tässä kyllä näen samanaikaisesti, että yrittäjä- ja yritysmyönteinen hallitushan on pyrkinyt aktiivisesti työntämään konkurssiin liittyviä toimia mahdollisimman pitkälle tämän koronan aikana, niin että mahdollisimman moni yritys pystyisi sinnittelemään esimerkiksi näitten miljardiyritystukien kautta tämän koronan aikana ja että yritys pystyisi pystyssä ja työntekijät siellä töissä. Jossain vaiheessa, niin kuin edustaja Vestman ja aikaisempikin keskustelija sanoi, seinä tulee vastaan, jolloin yritykset joutuvat konkurssiin ja velkasaneeraus, ja senkin vuoksi on järkevää miettiä tämmöisiä toisia vaihtoehtoja tässä kohtaa.

On aivan selvää, että kun yrittäjä itse ei ole vastuussa siitä, että maailmantalouteen iskee systeeminen kriisi niin kuin koronaepidemia, niin häntä ei voida kohdella täysin samalla tavalla kuin yrittäjää, joka on tehnyt konkurssin siksi, että hän on esimerkiksi laiminlyönyt joitain velvoitteitaan. Tässä on kaksi aivan eri tilannetta, ja tässä kohtaa koen, että lainsäädäntö kohtelee näitä ihmisiä aika samalla tavalla, ja tämän täytyy nyt muuttua. Se, että ihminen ja yrittäjä, joka tekee konkurssin mutta ei ole millään tavalla syypää siihen, joutuu pitkäaikaiseen velkavankeuteen ja sitä kautta sosiaalisiin ja henkisiin ongelmiin, on todella raskas rangaistus.

Tässä ajassa koen, että hallituksen ja meidän valtiovallan on mahdollistettava ja helpotettava yritysten perustamista, madallettava riskiä niin alas kuin vain pystymme. Koen, että olisi järkevää nyt tässä ajassa kertoa ihmisille, että olemme heidän tukena, että jos he ovat liian pitkäaikaisesti lomautettuja ja heillä on joku yritysidea, me haluamme heitä tukea siinä. Tässä kohtaa sekä valtiovallalla ylipäänsä mutta erityisesti myös kunnilla on vastuuta, ja tätä on nytten pohdittava laajemmin.

Hyvä, kannatettava, ajatuksia herättävä lakialoite edustaja Sjöblomilta. — Kiitos.

19.20 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä lakialoite laiksi konkurssilain muuttamisesta, joka veisi konkurssilainsäädäntöämme mielestäni lähemmäs henkilökohtaisen konkurssin sallimista.

Lapsuudessani oma isäni oli töissä yrityksessä, joka teki konkurssin. Se on varmasti kaikille tässä salissa tuttu, Vesi-Seppo oli tämä konkurssin tehnyt yritys, ja sitä konkurssia puidaan vieläkin. Se konkurssi romutti yhden todella ison yrityksen. Jos se olisi saanut jatkaa, Suomi olisi varmaan erilainen tai ainakin kotimaakuntani ja kotipaikkakuntani olisi erilainen. Tässä on minun ensimmäinen muistoni konkurssista.

Sitten tuli 90-luvun lama. Silloin useat yrittäjät tekivät konkurssseja. Niistä on tullut heille käsittämättömän pitkiä, voisi sanoa, liian pitkiä velkoja maksettavaksi. He ovat eläneet semmoisessa velkavankeudessa. Nyt meillä on käsillä korona, ja tämän koronan jälkimainingeissa meillä tulee tuhansia ja tuhansia konkurssseja. Se on mielestäni aivan meidän kaikkien nähtävissä. Lisäksi tämä lakialoite on erittäin kannatettava ja ajankohtainen sen takia, miten meidän hallitus toimii tällä hetkellä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ajaa kymmeniä turveyrittäjiä ja tarhausalan yrittäjiä konkurssiin näillä toimillaan, mitä se on tehnyt. Sen takia tämä laki on erittäin ajankohtainen. Hallituksen toimilla on tällä hetkellä suuri vaikutus semmoisiin yrittäjiin, jotka ovat teh-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

neet sukupolvenvaihdon esimerkiksi turvetuotannon alalla. Se, että lähestymme henkilökohtaista konkurssia, on hyvä asia, ja tämä pitää ajaa mielestäni nopeasti lävitse niin, että nämä yrittäjät saavat uuden mahdollisuuden pyrkiä edelleen työllistämään ihmisiä niin kuin he ovat tähänkin asti tehneet. Näitä työpaikkoja ei olisi ilman näitä yrittäjiä, ja heistä hyvin monella on vankka kokemus jo aikaisemmin, ja tämä antaisi heille uuden mahdollisuuden toimia yrittäjänä. Tietenkään tässä ei tule armahtaa sellaisia yrittäjiä, jotka ovat jollakin kieroilulla tehneet konkurssin ja haluavat vain putsata omaa pöytänsä. Tässä se rajan vetäminen saattaa olla vaikeaa.

Edustaja Vestman puhui näistä asioista täällä erittäin hyvin, ja hän puhui myöskin velkasaneeruksesta. Eduskunta-avustajani, jolta myös pientä vinkkiä tähän aiheeseen sain, on toiminut siviiliammattissaan velkasaneerausyrittäjänä, ja hän on vaimonsa kanssa tehnyt 30 vuotta yrityssaneerauksia ja yksityishenkilöiden velkajärjestelyjä. Minulla on tähän itsellenikin tulossa muutama lakialoite. Nyt korona-aikana avustajani seuraa päivittäin tilannetta, ja häneltä juuri saamani tiedon mukaan tänään 25. marraskuuta ei Asiakastiedon valtakunnallisilla listoilla ole ainuttakaan merkintää uusista yrityssaneeraustapahtumista. Arvoisa puhemies, ei siis uusia hakemuksia käräjäoikeuksille eikä mitään muutakaan. Tämä ei missään tapauksessa tarkoita sitä, että valtakunnassa olisi kaikki hyvin. Tämä kertoo pikemminkin siitä, että on tyyntä myrskyn edellä.

Joudummekin yhdessä toteamaan, että sen jälkeen kun vapautetaan nämä hallituksen antamat konkurssien edistämiskiellot, tämä tilanne saattaa olla hyvin kaoottinen ja näitä syntyy paljon. Oikeusministeri on käskyttänyt, että turhia konkursseja tässä tilanteessa ei saa tulla, ja olen ymmärtänyt, että tuo käskytyks päättyy tämän hetken tiedon mukaan parin kuukauden päästä. Edessä on vääjäämättä konkurssisuma. Sen vuoksi tämä ehdotettu lakiuudistus on saatava pikaisesti voimaan. Kannatan sitä ehdottomasti ja annan sille tukeni. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että on kolme puheen-
vuoroa jäljellä tällä hetkellä ja 9 minuuttia aikaa jäljellä tästä sessiosta.

19.26 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Ruut Sjöblomin aloite ehdottaa, että muutetaan konkurssilakia niin, että mahdollistetaan henkilökohtainen konkurssi. Näin ehkäistään pitkäaikaiseen velkaloukkuun joutumista ja tuetaan uudelleenyrittämistä.

Pienet ja keskisuuret yritykset ovat merkittävä työllistäjä: nämä yrittäjät työllistävät itsensä, mutta heillä on usein myös työntekijöitä, ja niitä on merkittävän paljon. Jos me vähennämme pelkoa lähteä yrittäjäksi, niin me saamme myöskin työllisyyttä nostettua. Yksinyrittäjien määrä on kasvanut viime vuosina, ja Suomessa noin 93 prosenttia on alle kymmenen hengen yrityksiä. Tämä on todella iso sektori, ja usein siinä onkin tämä raja, että sitten kun menee yli kymmenen, niin nouseekin se kynnys palkata enemmän.

Konkurssilainsäädäntö nykymuodossaan ei tue kuitenkaan yrittäjyyttä eikä työllistymistä, vaan rankaisee riskin ottamisesta, eli yrittäjä aina myöskin riskeeraa oman taloudellisen tilanteensa. Mahdollinen konkurssi ja pitkäaikainen velkaloukku eivät houkuttele yrittämään, mutta meidän pitäisi varsinkin tässä tilanteessa saada ilmapiiriä yrittäjämyönteiseksi ja sellaiseksi, että ihmiset uskaltaisivat lähteä yrittämään ja luomaan Suomeen myös työpaikkoja.

Kuten tässä on ollut jo aikaisemmin esillä, 90-luvun lama on jättänyt jälkensä, ja nyt meillä on koronakriisi, joka tulee jättämään jälkensä, mutta meillä on mahdollisuus vaikut-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

taa siihen, minkälaisen jäljen se tänne jättää. Niin kuin tuossa edustaja Mäenpään puheen-
vuorossa oli esillä, konkursseja ei tällä hetkellä ole, kun ne on kielletty, mutta valitettavasti
niitä tullaan näkemään, ja olen samaa mieltä siitä, että tämä laki pitäisi saada nopeasti
eteenpäin, jotta me voimme pelastaa yrittäjiä näiltä velkaloukuilta ja he vielä uskaltavat
jatkossakin yrittää. Tämä ei ole heidän epäonnistumisensa missään määrin tai huonoa yri-
tystoimintaa, vaan tämä aika on heitä kohdellut kaltoin, ja on epäilemättä, että siitä heitä ran-
gaistaan. Mutta jatkossakin tarvitaan siihen parempia kannustimia ja suojaa myös yrittä-
jien turvaksi.

19.29 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Voi kun tällainen lainsäädäntö olisi ol-
lut voimassa 90-luvulla. Olen erittäin kiitollinen tämän lakialoitteen tekijälle. Tämä jos jo-
kin on sitä kehitystä, mitä tässä maassa tarvitaan.

Yrittäjyys ei saa olla riski, joka iskee esimerkiksi yrittäjää, joka itsestään riippumatto-
mista syistä joutuu ahdinkoon, vaan yrittäjyyden pitäisi olla Suomessa mahdollisuus, mah-
dollisuus siihen, että pitää huolta tästä yhteiskunnasta veroilla, tekemällään työllä, yrittäjä
elättää perheensä, mahdollisesti työllistää — sen tulisi aina olla mahdollisuus.

Tulin tänne hetkeksi puhumaan ihan sen takia, että minä tiedän, miltä tuntuu, kun maa-
ilma kaatuu alta. Noin 30 vuotta sitten minä koin itse sen, mitä on olla yrittäjä, ja me muis-
tamme silloin 90-luvun laman ajan — koin sen kantapäin ja raskaimman kautta. Itse sel-
visin siitä, mutta moni ystäväni ei, muutama sen aikaisista yrittäjätovereistani on tuolla ylä-
kerrassa. Voi kun tämänkaltaisen lainsäädäntö olisi ollut voimassa, olisimme välttyneet
monelta murhenäytelmältä.

Arvoisa puhemies! Meillä on Suomessa useita henkilöitä, jotka vielä sieltä 90-luvun la-
man ajalta tälläkin hetkellä roikkuvat löysässä hirressä ja jotka eivät ole vieläkään selviy-
tyneet niistä velkataakoista, siitä, että siihen aikaan myytiin muodostuneet velat raa’asti
roskapankeille, jotka sen jälkeen sitten koroillaan, sanoisin, muodollisesti murhasivat
nämä perheet ja heidän elämänsä.

Haluan todellakin vilpittömästi toivoa, että tämä lakialoite etenee ja tämännäköistä lain-
säädäntöä tulisi Suomeen enemmän. Olen kiitollinen. — Kiitos.

19.32 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Konkurssilain uudistuksesta on kysymys,
henkilökohtaisen konkurssin mahdollisuudesta, ja heti aluksi nyt sanon, että kannatan läm-
pimästi tätä edustaja Ruut Sjöblomin aloitetta.

Meillä täällä Suomessa pidetään konkurssin tehnyttä miltei automaattisesti todellisena
epäonnistujana. Tällainen ajattelutapa ei johda mihinkään hyvään, ajatellaan sitten yhteis-
kuntaa tai itse yrittäjää. Tämä korona-aika tulee olemaan ja on karvasta taistelua olemas-
saolosta monen yrityksen kohdalla. Jos ihminen epäonnistuu, ketä se hyödyttää, jos min-
käänlaista ulospääsyä ei ole? Ei ketään.

Monen edustajan taholta on nostettu, viimeksi edustaja Peltokankaan, 90-luvun laman
uhreja, heidän tilannettaan tänä päivänä. On aivan käsittämätöntä, että tälle asialle ei ole
vieläkään mitään tehty. Vielä on näitä laman uhreja, jotka kärvistelevät omassa elämäs-
sänsä ja kantavat sitä raskasta taakkaa. Toivoisin, että myös oikeusministeri Henriksson ot-
taisi nyt tästä kapulan ja veisi tämän tilanteen nyt siihen, että 90-luvun laman kärsineet vih-
doin saisivat anteeksi. Se on jo ihan tarpeeksi, että on kymmeniä vuosia ollut löysässä hir-
ressä.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Olen myös hyvin läheltä seurannut ja jo tämänikäisenä kokenut näitä 90-luvun laman ja monen yrityksen tilanteita, joissa yrittäjä joutuu järkyttävään ahdinkoon ja joiden myötä työntekijät joutuvat työttömiksi. Yrittäjä ei ole vihollinen. Yrittäjä on mahdollisuus, joka luo työpaikkoja Suomeen, ja niitä tarvitaan nyt kipeästi.

Kiitos vielä edustaja Sjöblomille aloitteesta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

15. Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 16/2020 vp Ritva Elomaa ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.35 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuoden puolella Suomen eläinsuojelua koskeva lainsäädäntö saa vihdoinkin ja viimein pitkään kaivatun päivityksen. Toivottavasti uusi eläinten hyvinvointilaki tulee olemaan kattava ja oikeasti turvaamaan käytännön tasollakin eläinten oikeuksia. Yksi tärkeä osa-alue on eläinten huonosta kohtelusta seuraavat sanktiot. Olen sitä mieltä, että rangaistusten tuntuville tiukennuksille on huutava tarve. Tällä hetkellä eläimille voi suurin piirtein tehdä mitä vain ja sakolla selviää. Myös kiinnijäämisen riski on olematon, eli valvontakin kaipa kipeästi lisäresursseja.

Ehdotan tässä lakialoitteessa rikoslakia muutettavaksi siten, että lakiin lisättäisiin rikossäännös eläintenpitokiellon rikkomisesta. Rangaistusasteikko määräaikaisen tai pysyvän eläintenpitokiellon rikkomisesta olisi sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta. Rikoslakia muutettaisiin niin, että eläintenpitokieltoa voitaisiin valvoa nykyistä tehokkaammin. Koska nyt rikkomuksista seuraa vain sakkorangaistus, viranomaisilla ei ole oikeuksia suorittaa kunnon tarkastuskäyntejä, vaikka väärinkäytöksistä olisi kuinka vahva epäily. Vahva yksityisyydensuoja aiheuttaa tässä suhteessa haasteita eläinten oikeuksien valvontaan. Uudistuksella edistettäisiin myös rikosvastuuseen saattamista eläinsuojelurikkomuksista ja eläinkuljetusrikkomuksista. Käytännössä viranomaisten kynnys puuttua eläimiä koskeviin väärinkäytöksiin madaltuisi rangaistusten kiristämisen myötä. Nykyisissä säännöksissä ei riittävässä määrin tule huomioon ottaa sitä tosiasiaa, että viranomaiset eivät pysty valvomaan tarpeeksi eläintenpitokieltojen toteutumista. Valvonta on todella tärkeä palanen eläinsuojelun toimivuuden kannalta.

Vuonna 2011 voimaan tulleen lakimuutoksen yhteydessä eläintenpitokieltoa koskevaa sääntelyä tiukennettiin ja myös eläintenpitokieltorekisteri otettiin käyttöön. Eläintenpitokiellon noudattamisen valvontaa on nimenomaan tarkoitettu tehostettavan rekisterin avulla, ja valvonta on olennaista myös rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden kannalta.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

ta. Kovemmat sanktiot osaltaan myös ennaltaehkäisevät eläinsuojelurikkomuksia. On mielestäni myös aivan käsittämätöntä, että vaikka eläinten kaltoinkohtelun rangaistuksia on myös aiemmin kovennettu, oikeuden rangaistuspäätöksissä on edustettu vahvasti taulukon niin sanottua kevyempää päätä. Tähän täytyy tulla muutos, sillä eläinten puolustuskyytömyys tekee näistä rikoksista ja rikkomuksista erityisen härskejä.

Arvoisa puhemies! Eläintenpitokiello ei napsahda ihan mistään pikkujutusta, vaan kyse on oikeasti törkeistä eläimiin kohdistuvista rikkomuksista tai laiminlyönneistä, jotka ovat voineet jatkua jo vuosia. Valitettavan usein tuomitut kuitenkin kaikesta huolimatta pitävät eläimiä rangaistuksenkin jälkeen entiseen malliin. Tätä sekopäistä touhua on nyt pakko ryhtyä rajoittamaan sekä valvomaan paremmin, ja siinä tämä lakialoite olisi askel oikeaan suuntaan. Ja vielä, vaikka sanktioita tiukennettiin yleisesti, jostain syystä oikeustuomiot eivät käytä tuomioissaan kovempia päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Se, että nyt puhutaan eläintensuojelusta ja eläinten hyvinvoinnista, ei missään nimessä tarkoita sitä, että vanhustenhuoltoa tai lastensuojelua tai pieniä yrityksiä laiminlyötäisiin. Ne eivät ole toistensa vastakohtia vaan täydentävät toisiaan. Vähän väliä puhutaan eri asioista täällä eduskunnassa. Eläimistä ei kovin paljon puhuta. Ensi keväänä tulee eläinsuojelulakiuudistus, ja silloin varmaan puhutaan. Mutta tämä lakialoite on askel siihen suuntaan, johon esimerkiksi Suomessa ihmiset ovat jo pitkälti menneet, että eläimiä pitäisi kohdella paremmin. — Kiitos.

19.40 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Elomalle tästä rikoslain 17 luvun muuttamista koskevasta lakialoitteesta. Se tulee tarpeeseen. Siinä lakiin lisättäisiin rikossäännös eläintenpitokiellon rikkomisesta. Rangaistusasteikko määräaikaisen tai pysyvän eläintenpitokiellon rikkomisesta olisi sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta.

Olemme saamassa eläinten hyvinvointilain viimein eduskuntaan, toivottavasti kevään aikana, ja siinä tulee varmasti parannuksia eläinten hyvinvointiasiaan, mutta on tärkeätä, että myös rikoslakia korjataan, koska tähän liittyy nimenomaan tämä valvonta ja se, että pystytään tekemään valvontakäyntejä ja tarkistamaan, noudatetaanko näitä määräyksiä. Tällä hetkellä valvontakäynneillä kädet ovat sidotut, kun ei pystytä menemään sinne kotiin tarkistamaan eläinten hyvinvointitilannetta, kun rangaistus on liian lievä. Näitä eläintensuojelurikoksia on myöskin, niin kuin edustaja Elomaa toi esille, tulkittu usein lievällä tavalla, vaikka teko olisi erittäin törkeä.

Kävin tutustumassa jonkin aikaa sitten Helsingin eläinpoliisin toimintaan, ja siellä tuotiin tämä sama ongelma esille, joten tämä lakialoite tulee erittäin tarpeeseen, ja sillä pystyttäisiin nimenomaan poliisin, eläinpoliisinkin, tilannetta parantamaan, ja tietenkin valvontaeläinlääkärin, useinhan he yhdessä tekevät näitä käyntejä sellaisiin paikkoihin, missä on odotettavissa joitain ongelmia tai epäillään vakavaa eläinsuojelurikkomusta. Haluankin tässä yhteydessä tuoda esille myös, että eläinpoliisitoiminnan laajentaminen koko Suomeen parantaisi myöskin eläinten hyvinvointia. Siinä olisi tämmöinen selkeä ennaltaehkäisevä vaikutus niin kuin tällä lakialoitteellakin ja sillä, että siihen suhtaudutaan vakavuudella. Meillä on valitettavasti myöskin virkakunnassa ihmisiä, jotka eivät välttämättä suhtaudu eläinsuojelurikkomuksiin vakavalla tavalla. Ja vähän harmikseni huomaan, että täällä ei taida vihreiden edustajia olla ketään salissa, ja toivoisin, että tämä koskettaisi kaikkia kansanedustajia.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

19.43 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitän heti aluksi Elomaata tästäkin loistavasta lakialoitteesta.

Eläintenpitokieltoon liitettyllä rangaistusuhalla voi olla ennaltaehkäisevää vaikutusta eläintenpitokiellon rikkomiseen. Rangaistusuhan säätämällä on myös ennaltaehkäisevää vaikutusta eläinsuojelurikosten tekemiseen. Nykyinen keinovalikoima ei ole riittävän tehokas eläintensuojelulain toteutumisen kannalta. Eläimillä ei ole tällä hetkellä oikeastaan yhtään oikeusturvaa, ja tähän halutaan muutos.

Tällä hetkellä eläintenpitokiellon rikkomista pidetään eläinsuojelulain nojalla eläinsuojelurikkomuksena, josta voidaan tuomita sakkoja. Se, että eläintenpitokiellon rikkomisesta ei säädetä rikoslain tasolla ja että teosta seuraava maksimirangaistus on vain sakkoa, kertoo siitä, että yhteiskunta ei vielä suhtaudu eläintensuojeluun riittävällä vakavuudella.

Eläintenpitokielto on tarkoitettu ennaltaehkäiseväksi toimenpiteeksi, jotta sama henkilö ei toistuvasti aiheuttaisi eläimille vakavaa pahoinvointia. Käytännössä jopa törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitut henkilöt voivat kuitenkin kenenkään estämättä jatkaa eläintenpitoa, sillä kiellon noudattamista ei valvota käytännössä lainkaan. Keskeinen syy tähän löytyy rikoslaista, jota pitäisi nyt muuttaa.

Arvoisa herra puhemies! Poliisin mukaan eläintenpitokieltoa valvotaan käytännössä vain silloin, kun viranomaisella on muuta asiaa henkilön kotiin ja käynnillä herää epäily eläinten huonosta kohtelusta. Kieltoa voidaan teoriassa valvoa myös poliisille tulleiden ilmoitusten perusteella. Kotirauhan suojan vuoksi viranomaisilla ei kuitenkaan ole oikeutta mennä henkilön kotiin pelkän eläintenpitokiellon rikkomisepäilyn perusteella, sillä se ei ole riittävä peruste tarkastuksen suorittamiseksi. Tällä hetkellä viranomaiset eivät käytännössä juurikaan pysty valvomaan eläintenpitokiellon noudattamista. Jos teon maksimirangaistus nostettaisiin kuudeksi kuukaudeksi vankeutta, saisi poliisi valtuuden suorittaa kotietsinnän epäillessään eläintenpitokiellon rikkomista.

Haluan lisäksi mainita, että maa- ja metsätalousministeriö kysyi kansalaisilta näkemyksiä eläintensuojelulain uudistamistarpeista, kun lakia alettiin uudistaa. Kun vastaajilta kysyttiin avoimilla kysymyksillä uudistustoiveita, noin neljäsosa vastaajista vaati nykyistä kovempia tuomioita eläinsuojelurikoksista. Moni vaati myös pysyviä eläintenpitokieltoja. Kyselyssä kävi ilmi myös, että eläinsuojeluvalvonnan riittävyys on yksi kansalaisten suurimmista huolenaiheista eläintensuojelussa. — Kiitos.

19.45 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Nyt on lakialoite eläinsuojelurikkomuksista. Valitettavasti en ole tähän kerinnyt tutustua, mutta sen verran haluan kuitenkin ottaa kantaa tähän asiaan, että jollakin tavalla olisi hirmu tärkeätä, että näihin saataisiin yhteiset säännöt ja yhteiset käytänteet ympäri Suomen. Sattumoisin juuri tänä aamuna katsoin yhden Maaseutumedian filmin, jossa näin ulkopuolisesti sanottuna aivan käsittämättömältä tuntui, että on iso karja hävitetty, vaikka kaikki näyttäisi olevan kunnossa. Näillehän me emme voi mitään, mutta olisipa näihin edes yhtenäiset käytännöt ympäri Suomen, säännöt ja lait ja pykälät, niin ettei tulisi tällaisia tulkinnanvaraisuuksia. Sen takia on varmaa hyvä, että Elomaan esitys jollakin lailla toisi semmoista säntillisyyttä ja jonkinlaisen asteikon tähän asiaan.

19.46 Mikko Kärnä kesk: Herra puhemies! Kiitän edustaja Elomaata tästä erinomaisesta aloitteesta, ja itse asiassa sääli, kun meillä on tämä korona-aika päällä — luulen kyllä, että

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

mikäli tässä olisi vielä panostettu nimien keräämiseen, niin tässä olisi varmasti saatu se sata nimeä helposti kerättyä.

On aivan totta, että on vakava ongelma se, että kun eläintenpitokiellon rikkomisesta voi saada ainoastaan sakkorangaistuksen, niin viranomaiset eivät kykene valvomaan tätä tilannetta tällä hetkellä. Itse kyllä katson, että mikäli yhteiskunta on määrännyt ja tuominut henkilön tällaiseen rangaistukseen, että hän ei saa eläimiä pitää, niin totta kai sitä kieltoa tulee kyetä valvomaan, ja mikäli kieltoa rikotaan, niin siitä täytyy myös seurata riittävä sanktio. Pidän tätä aloitetta erittäin perusteltuna ja järkevänä.

Edustaja Mäenpäälle haluan huomauttaa, kun nostitte esille tämän Maaseutumedian jutun, että itse olen siinä uskossa, että meillä Suomessa on maailman parhaat eläinlääkärit, ja mikäli jollekin henkilölle, karjatilalliselle, määrätään eläintenpitokieltoa, karja viedään, niin kyseessä on tilanne, jossa on ollut toistuvia rikkomuksia todella pitkän aikajakson aikana. Pidän kyllä täysin perusteltuna, että tällaisia päätöksiä joudutaan Suomessa perustelemaan ihan oikeutta myöten. Eli toivon, edustaja Mäenpää, että tämän Maaseutumedian osalta, joka ei muuten ole Julkisen sanan neuvoston jäsen, katsoisitte vähän laajemmin tätä kokonaisuutta ettekä uskoisi tällaista karpomaista uutisointia, jossa kerrotaan vain yksi näkökulma siitä, miten tällaiseen tilanteeseen on päädytty.

Edustaja Elomalle vielä kiitokset, ja toivon, että aloite saa asianmukaisen käsittelyn siten aikanaan.

19.48 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia Elomalle tästä hyvästä lakialoitteesta. Vaikka tässä nyt ei sitä sataa nimeä ole, niin ehkä meidän pitää sitten yhdessä varmistaa valiokunnassa, että tämä todellakin lähtee sieltä myös niin, että meillä on vahvat lausumat siitä, ponsi, että tämä pitää, tai sitten olisi mahdollista, että me voisimme pyytää lakivaliokunnalta lausumaa tähän. Se on meidän tehtävämme pyrkiä viemään tätä enemmän maaliin, vaikka tässä ei sataa nimeä olekaan.

On todella pöyristyttävää, että eläintenpitokieltoa voidaan rikkoa ilman, että siitä mitään erityisiä sanktioita on. Koska näihin moniin liittyy eläimen rääkkäämistä, pahoinpitelyä, jolloin näitä pitokieltoja annetaan, eikä senkään jälkeen ole mitään muuta kuin että tulee rapsut siitä, niin tässä on semmoinen kynnys jo ylitetty, että jos ihminen on todellakin syyllistynyt eläinten huonoon kohteluun, niin siinä pitää kyllä olla enemmän sanktioita, niin että sellainen todellakin tulee. Tätä tapahtuu niin sanotusti kotieläinten eli koirien kasvatuksessa, kissojen pidossa, mutta valitettavasti myös isommankin karjan osalta.

Haluan kuitenkin korostaa sitä, että osaltaan pitää nähdä se toinen puoli tässä asiassa: viljelijöitten jaksaminen maaseutuelinkeinojen harjoittajina. Silloin, kun se väsy tulee, toivottomuus siitä, kun tulot ovat niin paljon pienentyneet, että jaksaminen kerta kaikkiaan loppuu, tulee toivottomuus ja ihmisten jaksaminen katkeaa, niin siinä vaiheessa tapahtuu valitettavasti sitä. Kun ei ihminen voi hyvin, niin se tarkoittaa normaalioloissa, että ei voi eläinkään hyvin, joten sitten pitää myös aina nähdä, mistä se kokonaisuudessa johtuu, kun näitä tuomioita annetaan.

Toivon kyllä tälle menestystä, ja tämä edustaja Laihon esille nostama eläinpoliisiasia on yksi sellainen asia, mitä pitää todellakin pyrkiä enemmän edistämään. Huolehditään, että asiat nyt tässä eläinten hyvinvointilainsäädännössä etenevät siihen suuntaan, että myös tähän asiaan valiokunta pystyisi keskittymään ja vaikuttamaan siihen suuntaan, että kun kysymyksessä on eläinten hyvinvointilaki, niin meidän pitää turvata sitä kaikin keinoin, ja Elomaan lakiesitys on yksi osa sitä.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä aloitteen tekijä, edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

19.51 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitän edustajia Laiho, Lundén, Mäenpää, Kärnä ja Myllykoski erittäin ansiokkaista kommentteista ja tämän lakialoitteen kannatuksesta.

Tässähän on kysymys tosiaan siitä, että kun ihminen on saanut sen eläintenpitokiellon, niin siihen ovat johtaneet sellaiset syyt, että eläintä tai eläimiä on jo pidetty niin huonosti — ne ovat jopa kuolleet tai nälässä, janossa, sairastuneina, ei ole hoidettu, ne ovat olleet niin törkeästi pidettyjä — että on eläintenpitokielto sitten tullut. Ja jos tosiaan poliisiviranomainen haluaisi mennä tarkastamaan, onko sitä noudatettu, kun usein tulee niitä vinkkauksia, että on uudet eläimet hommattu silti, niin ei viranomainen niin vaan pääsekään sinne, koska siellä on sanktiona vain se sakko. Tästä on kysymys.

Edustaja Laiho nosti tämän eläinpoliisiasian esille, ja Helsingissä on tullut loistavia tuloksia siitä, kuinka hyödyllinen se on, ja se pitäisi saada koko maahan. Silloin poliisille jäisi aikaa muitten rikosten tutkimiseen, kun siellä olisi ihan spesifi tyyppi, joka on näihin eläinasioihin perehtynyt.

Tosiaan Suomessa yleensä tuottajat kohtelevat eläimiä todella hyvin, Suomessa hienosti hoidetaan kuitenkin karjat ja tuotantoeläimet, mutta joskus tulee näitä tilanteita, että on tehty suuria rikkomuksia ja rikoksia sen suhteen, että eläimiä on kaltoin kohdeltu pitkään, kauan, ja silloin se eläintenpitokielto rapsahtaa. Suomessa on myös tällä hetkellä noin 800 000 koiraa ihmisillä. Korona-aika on tiukkaa aikaa. On todella tärkeää, että yleensä eläinten hyvinvointiin kiinnitetään nyt myös huomiota, ja niin kuin minä olen aikaisemminkin sanonut, se ei ole mitenkään pois ihmisiltä ja ihmisten hyvinvoinnista. On tärkeä kohdella eläimiä hyvin, ja siitä hyötyvät kaikki.

Ja kiitos vielä kerran, oli todella hyviä puheenvuoroja. Sitten tästä vielä, että minulla oli todella tämä lakialoite melkein puoli vuotta, ja sitten jo keskuskansliasta soitettiin, että tulepas nyt jo hakemaan, että tämä on nyt niin kauan ollut täällä jo. Minä laitoin siitä kyllä tiedotteita, mutta se on mennyt jotenkin ohi. Kun on ollut tämä korona-aika ja edustajilla on paljon hommia, niin eivät ole varmaan huomanneet sitä sähköpostia sitten. Mutta toivotaan, että tämä aloite etenee. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi rikoslain 12 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 19/2020 vp Mikko Kärnä kesk

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Keskustelu

19.55 **Mikko Kärnä kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Helsingin Sanomat julkaisi 29.9.2019 printtilehdessään Kiinan kansantasavallan maksaman mainoksen. Tässä mainoksessa Kiinan valtio levitti selkeästi todennettavaa disinformaatiota Hongkongin tilanteesta ja väkivaltaisuuksista. Mainoksessa väitettiin, että Hongkongissa tilanne pyritään ratkaisemaan väkivallattomasti, vaikka samaisena päivänä poliisi käytti kumi- luoteja, kyynelkaasua ja vesitykkeitä mielenosoittajia vastaan. Erityisen korniksi tilanteen tekee se, että samalla Hongkongin Kiinan kansantasavallan ohjauksessa olevat poliisivoimat pahoinpitelivät myös median edustajia tuolla alueella.

Helsingin Sanomien vastaava päätoimittaja Kaius Niemi puolusti mainoksen julkaisua vetoamalla tarkemmin määrittelemättömään ”mainonnan sananvapauteen” sekä kauppa- kamarin ja Mainonnan eettisen neuvoston ohjeisiin, joilla ei ole mitään tekemistä kauppal- lisen median oman harkintakyvyn, liiketoimintapäätösten, sananvapauden tai vieraan val- tion poliittisen propagandan kanssa. Tämä Helsingin Sanomien linjaus on mielestäni huol- lestuttava, sillä täällä Suomessa on puhuttu vuosikaudet Venäjän mahdollisesta informaatio- ja hybridivaikuttamisesta. On erittäin hämmäntävää, että tämä ensimmäinen Suomen joukkotiedotusvälineissä tapahtuva hybridioperaatio toteutettiin Kiinan toimesta ja vielä- pä maamme suurimmassa päivälehdessä. Mikäli Helsingin Sanomien kynnys lähteä mu- kaan tällaiseen operaatioon on näinkin matala, millainen tuo kynnys sitten voi olla muissa joukkotiedotusvälineissä? Pahimmillaan se voi olla hyvinkin matala.

Arvoisa puhemies! Suomessa on pikkuhiljaa havahduttu ja varauduttu erilaiseen infor- maatio- ja hybridivaikuttamiseen. Tämän osoittaa sosiaalisen median reaktio Helsingin Sa- nomien julkaisuun. Mielestäni on kuitenkin selvää, että tämän tapauksen myötä meillä on tarvetta lainsäädännölle, joka kriminalisoi tällaisen toiminnan joukkotiedotusvälineiksi luokiteltavilta medioilta. Mielestäni Suomella ei ole varaa olla maa, jossa mikä tahansa vieras valta voi saada oman poliittisen propagandaviestinsä joukkotiedotusvälineitten jau- hettavaksi. On kyse kansallisesta turvallisuudesta ja kansalaisten luottamuksesta joukko- tiedotusvälineiden puolueettomuuteen.

Arvoisa herra puhemies! Tämän perusteella olen lakialoitteessani esittänyt, että rikos- lain 12 lukua muutetaan siten, että maanpetosrikosten alle lisätään pykälä Harhaanjohta- van tiedon levittäminen vieraan valtion toimeksiannosta. Tällaisesta rikoksesta voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Myös yritys määriteltäisiin rangaistavaksi.

Tämän lakialoitteen esittelyn jälkeen haluan nyt vielä sanoa kollegoille, jotka salissa ovat: Haluan kiittää edustaja Laihoa tästä esimerkistä, jonka te annoitte. Te olette puhunut täällä pöntössä maski päällä, ja myös itse aion puhua täältä pöntöstä tulevaisuudessa maski päällä. Katson niin, että kaikista tärkein asia millä tahansa työpaikalla on työturvallisuus. Meillä on vastuu itsestämme, meillä on vastuu kollegoiden terveydestä, ja me voimme sitä vahvistaa maskia käyttämällä, ja mikäli joku edustaja muka ei kykene maskia tai visiiriä käyttämään, niin kannattaisi mielestäni pysyä poissa salista. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

17. Lakialoite laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 37/2020 vp Mia Laiho kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia aikaa. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.59 Mia Laiho kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa esitän, että ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 18 §:n 2 momentti muutetaan siten, että jatkossa iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnetyt muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään yhden kuukauden kuluttua päätöksenteosta nykyisen kolmen kuukauden sijaan.

Meillä on tällä hetkellä vanhuspalveluissa yhteensä yli 90 000 asiakasta, ja heistä 57 prosenttia on kotihoidon asiakkaina ja 43 prosenttia ympärivuorokautisessa hoidossa. Ympärivuorokautisen hoivan osalta lokakuussa säädettiin hoitajamitoituslaki, joka tulee parantamaan ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta, mutta samaan aikaan kotihoidon tilanne on erittäin huolestuttava. Nyt kun henkilöstöä yritetään saada sinne ympärivuorokautiseen hoivaan, niin siinä on vaarana, että kotihoidosta hoitajia lähtee. Valitettavasti tässä ovat olleet nähtävissä jo tämän sinänsä hyvänä tavoitteena olleen hoitajamitoituslain nurjat puolet, eli kun ympärivuorokautista hoivaa varustetaan nyt kunnissa, niin näyttää sille, että kunnat vähentävät ympärivuorokautisen hoivan asukaspaikkoja ja suunnittelevat palveluita, joilla kiertää hoitajamitoitusta. Hoitajapula voi ajaa kuntia suosimaan välimuotoisia asumispalveluita, joissa ei tarvita hoitohenkilökuntaa samassa määrin kuin tehostetussa palveluasumisessa, jota valvotaan.

Tämänhetkisessä laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sanotaan: ”Iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnetyt muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksen teosta.” Tämä kolmen kuukauden odotusaika on osoittautunut käytännössä liian pitkäksi. Kun iäkkäästä todetaan, että hän ei enää selviä kotona sen useammankaan kotihoidon käynnin tuella, niin tilanne on siinä vaiheessa jo niin vaikea, että hoivapaikan pitäisi järjestyä nopeammin, ja kun on selvitetty, kuinka nopeasti niitä hoivapaikkoja saadaan, niin THL:n vuonna 2018 tekemän kuntakyselyn tietojen mukaan hoivapaikkaa saattoi joutua jonottamaan pidempään kuin kolme kuukautta 37 prosenttia vanhuksista.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivat ammattilaiset tietävät hyvin, että tilanne kotihoidossa on erittäin vaikea. Siellä on monisairaita vanhuksia, jotka vaativat paljon myös lääketieteellistä ja sairaanhoidollista osaamista ja vaativat nimenomaan sinne kotihoitoon osaavaa henkilökuntaa. Siellä ei voi mitä tahansa kouluttamatonta henkilöstöä olla, ja sen takia on tarpeen saada sinne riittävästi ammattilaisia. Sen takia myös toivon, että hallitus

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

toisi mahdollisimman pian eduskuntaan vanhuspalvelulain, jossa voitaisiin katsoa koko vanhushoidon muut palvelut tämän ympärivuorokautisen hoivan lisäksi. Eli nyt sieltä on korjattu tämä ympärivuorokautisen hoivan tilanne, mutta ei ole puututtu muihin merkittäviin kohtiin, mitkä vaatisivat puuttumista, eli kotihoidon tilanteeseen ja omaishoitajien tilanteeseen. Omaishoitajat tänään ovat olleet paljon jo esillä. Eli kun tätä odotusaikaa kolmesta kuukaudesta yhteen kuukauteen kiristettäisiin, niin me voisimme myöskin luottaa siihen — tai asiakkaat ja omaiset voisivat luottaa siihen — että sitten kun se aika on, että tarvitsee sen ympärivuorokautisen hoivan paikan, sen saa, eikä joudu kohtuuttoman kauan odottamaan.

Vielä näistä hoivapaikoista: Jos tätä hoivatakuuta kiristetään, niin olisi myös tärkeää saada valtakunnalliset yhtenäiset kriteerit hoivaan pääsemiseksi niin, että vanhukset ympäri Suomea olisivat tasavertaisessa, yhdenvertaisessa asemassa sen suhteen, millä kriteereillä ympärivuorokautisen hoivan paikkoja jaetaan. Erityisen tärkeätähan se on myöskin siinä tilanteessa, jos sote-uudistus tulee, että meidän vanhukset saavat laadukasta ja hyvää hoitoa ympäri Suomen ja voidaan sitä myös seurata niin kotihoidossa kuin ympärivuorokautisessa hoivassa riittäväällä valvonnalla.

20.05 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Suomessa on ikääntyvä kansa, ja tämän hallituskauden aikana on saatava useampia hyvinvointiin liittyviä lakiuudistuksia aikaiseksi. Niistä suurin on sote, mutta on myöskin tämä vanhuspalvelulaki, joka pitää nyt tässä toteuttaa. Uskon, että tämä edustaja Laihon ansiokas lakialoite nimenomaan pyrkii pitkälti saamaan sitä keskustelua aikaiseksi, että huomattaisiin, että tässä noin 37 prosenttia ihmisistä todella kärsii näistä eräänlaisista laiminlyönneistä.

Kun vanhuspalvelulakia sitten edistetään, niin on myöskin ymmärrettävä, että sosiaaliin hyvinvointiin, henkiseen hyvinvointiin liittyy myöskin ymmärrys siitä, että nämä ihmiset eivät ole, vaikka kuinka fyysisesti itsenäisiä ovatkin, kykeneviä hoitamaan enää pankkiasioitaan ja laskuasioitaan ja paperiasioitaan kotosalla, ja näihin sosiaalipalveluihin täytyykin kiteyttää myöskin ajatus siitä, että digitaalista loikkaa ei tapahtuisi niin, että yhä useampi suomalainen jäisi kyydistä. Tässä kohtaa peräänkuuluttaisin tämän edustaja Laihon tekemän aloitteen lisäksi sitä, että vanhuspalvelulakiin kirjattaisiin selkeästi myöskin se, että digitaalisia palveluita mahdollistettaisiin näille iäkkäille ihmisille tasavertaisesti ja yhdenvertaisesti kaikkiin muihin suomalaisiin nähden.

20.06 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Uskon, että tavoite on hallituksella ja edustaja Laihollakin tässä siinä mielessä yhteinen, että ikäihmisiä pitää tukea, oli sitten kyse ympärivuorokautisesta hoidon tarpeesta, kotihoidosta tai omaishoitajuudesta tai yleisesti iäkkäämmän väestön terveydestä ja hyvinvoinnista. Me teimme mittavan panostuksen siihen, että pystymme nostamaan vanhuspalvelulaissa tätä minimimitoitusta, joka ympärivuorokautisessa hoivassa on ollut. Muutama vuosi sitten olimme jatkuvasti niiden ikään kuin kauhutarinoiden edessä, missä huomattavasti liian alhaisella henkilöstöllä, välillä jopa niin, että vuorojen vaihtumisen välissä henkilöstöä ei ollut lainkaan, vanhukset jäivät yksin, toimittiin osassa näitä meidän ympärivuorokautisia yksiköitämme, ja tämä haluttiin korjata aivan ensimmäiseksi, ja siihen tehtiin iso, mittava panostus niin taloudellisesti kuin myöskin lainsäädännöllisesti, kun haluttiin se vielä saada sinne vanhuspalvelulakiin.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

No, mitä tulee kotihoitoon, on aivan totta, että ei voida ajatella, että kaikki ongelmat on ratkaistu tällä yhdellä asialla — ei missään nimessä ole. Kotihoidon osalta palveluiden saatavuus on varmasti yksi sellainen, mitä on syytä parantaa, ja se, että apua saadaan mahdollisimman nopeasti. Meillä myöskin vaihtelee palveluiden taso riippuen siitä, missäpäin Suomea ihminen asuu, ja sitä vartenhan olemme tekemässä sote-uudistusta, jolla tavoittelemme nyt sitten tasa-arvoisempia palveluita. Se ei kuitenkaan saa tarkoittaa sitä, että ikään kuin sitten kurjuutta jaetaan, vaan kyllä meillä siinä pitää pystyä myöskin samanaikaisesti nostamaan tasoa niin, että ikääntynyt väestö tarvittavat palvelunsa saa.

Kaikkein tärkein huomio tulisi kuitenkin kiinnittää kuntoutukseen. Meillä pystyisi moni vanhus elämään laadullisesti huomattavasti parempaa elämää kotona mutta myöskin kykenisi itse enemmän tekemään asioita, kun pystyisimme heitä kuntouttamaan esimerkiksi leikkausten jälkeen tai jonkun sairauden ilmaannuttua, ja valitettavasti tuntuu, että siihen meillä nykyisellään resurssit eivät ole riittävät, joten kuntoutuspalveluita ehdottomasti pitää saada lisää, jotta sillä voidaan myöskin parantaa sitä vanhusten kotona asumista ja turvallisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä aloitteen tekijä, edustaja Laiho.

20.09 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset, edustajat al-Tae ja Salonen, hyvistä puheenvuoroista ja lakialoitteen kannattamisesta. Haluan tässä vielä edustaja Salosen nostamaan kuntoutusasiaan ottaa kantaa. Se on todella tärkeä asia, ja siihen pitää myös — sanoisin melkein erityisesti — siellä kotihoidossa kiinnittää huomiota, koska se, minkälainen toimintakyky niillä vanhuksilla on, vaikuttaa merkittäväällä tavalla siihen, että jos tulee joku sairaus, vaikka ihan flunssa, selviävätkö he siellä kotona vai ovatko he sitten samantien päivystyksessä ja minkälainen se toipilasaika sitten sairaudesta on. Tämä on erittäin tärkeä asia, mikä jää usein liian vähälle huomiolle.

Kun ajatellaan, millä tavalla voidaan parantaa vanhusten tilannetta kokonaisuudessaan, niin lähtisin ajattelemaan sitä asiaa vanhusten oikeuksien kannalta. Lähtisimme miettimään, mitä oikeuksia vanhuksella on siihen hyvään hoivaan. Sitä kautta varmasti lödetäisiin myös sinne kotihoitoon ratkaisu, millä tavalla me voimme kotihoitoa parantaa.

Kiitoksia kaikille keskusteluun osallistuneille.

20.11 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Vielä toki totean, että juuri näin, ja aika pitkä matka ollaan tultu. Minäkin muistan omasta ajastani vanhustenhuollossa, kun siellä tein töitä, että vanhusten oikeudet olivat ikään kuin toivelistalla — että jospa nämä toteutuisivat ilman minkäänlaista lainsäädäntöä — aivan toisenlaisesti kuin vaikka lasten ja vammaisten kohdalla tuolloin oli. Ja se oli jo iso askel, että me saimme aikaan lainsäädännön, joka turvaa vanhuksille tietyt asiat, mutta edelleen on tärkeää käydä siitä keskustelua siitä, mitkä ovat heidän oikeutensa. Ja kun ajattelen, että moni on tehnyt pitkän työuran, ikään kuin antanut kaikkensa ensin tietenkin yhteiskunnalle, mutta myöskin perheelle, lapsille, niin meidän tulisi yhdessä huolehtia siitä, että ne oikeudet ovat olemassa ilman, että niitä erikseen tarvitsee pyytää.

Totean vielä lopuksi, että tämä maa kaipaa enemmän yhteisöllistä asumista ikäihmisten osalta. Se ratkaisisi myöskin toisen ongelman. Jos kuntoutus on yksi, yhteisöllinen asuminen varmasti olisi myöskin kuntouttavaa monelle. Yksinäisyys on myöskin yksi ongelma,

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

josta moni ikäihminen kärsii. Yhteisöllisen asumisen kautta me voisimme ratkaista myöskin nykyistä paremmin tätä yksinäisyyttä ja lisätä siten myöskin henkistä hyvinvointia, joten se olisi, voisiko sanoa, tällöinen win-win-tilanne: sekä fyysinen kunto varmasti paransi yhteisöasumisessa mutta myöskin henkinen hyvinvointi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

18. Lakialoite laiksi metsästyslain 5 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 38/2020 vp Kristiina Salonen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

20.13 Kristiina Salonen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteeni tarkoitus on muuttaa metsästyslakia niin, että merimetso siirrettäisiin metsästyslain 5 §:n lajiluetteloon. Tämä tarkoittaa, että merimetso poistuisi luonnonsuojelulain piiristä. Koska merimetso kuuluu EU:n lintudirektiivin 1 artiklan tarkoittamiin luonnonvaraisiin lintuihin ja sitä koskevat lintudirektiivin säädökset, on merimetso lisäksi rauhoitettava ja poikkeukset suojelusta säädettävä asetusmuutoksella.

Arvoisa puhemies! Tein toimenpidealoitteen merimetson ja valkoposkikihnan luokittelemisesta riistalinnuiksi jo vuonna 2015. En ole ennen sitä enkä sen jälkeen saanut kansanedustajana mistään asiasta niin paljon palautetta kuin tuolloin sain. Olen paljon puhunut muun muassa vanhusten asioista tai lasten asioista — en mistään niin paljon palautetta. Palautteet olivat myöskin laidasta laitaan, jopa hyvin uhkaavista viesteistä aina sitten kiitoksiin ja kehumisiin asti. Toimenpidealoitteeni kuitenkin raukesi tuolloin vaalikauden päättyä.

Sitten keskustelu on molempien lintujen osalta vain kiihtynyt. Olen seurannut sitä mielenkiinnolla. Ratkaisuesityksiäkin on vuosien aikana esitetty ja etsitty monia. Viimeisimpänä eduskunta on saanut käsiteltäväkseen kansalaisaloitteen valkoposkikihanhien metsästyksen sallimisesta. Nyt siis käsittelyssä on vastaava ratkaisu merimetson luokittelemisesta riistalinnuiksi.

Merimetsot jakavat ihmisten mielipiteitä ja herättävät meissä jopa voimakkaita tunteita. Lajien suojelua puoltavat leimataan helposti arkitodellisuudesta irti oleviksi fanaatikoiksi ja lintujen haitoista kärsivät ihmiset taas sivistymättömiksi luonnon tuhoajiksi. Totuus on varmasti jotain aivan muuta. Kiihas vastakkainasettelu aiheesta estää meitä löytämästä ratkaisuja, joita kuitenkin kipeästi tarvitsemme. Lakialoitteeni on yksi yritys ratkaista asia.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Arvoisa puhemies! Merimetso on pesinyt Suomessa 1990-luvulta lähtien. Merimetsojen aiheuttamat haitat ovat lisääntyneet kantojen voimakkaan kasvun myötä. Vuonna 2019 pesiviä merimetsopareja laskettiin Suomessa olevan yhteensä 25 700. Merimetso-ongelma on merkittävä esimerkiksi Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa. Kuntatasolla kasvu on ollut voimakkainta Raumalla, missä kanta lähes kolminkertaistui vuonna 2019 ja jatkoi seuraavana vuonna kasvuaan: kesällä 2020 Raumalla havaittiin 3 600 pesää, kun kesällä 2019 vastaava luku oli 2 080 pesää ja kesällä 2018 pesiä oli 795.

Merimetsotilanteen ongelmallisuudesta on puhuttu jo kauan, mutta valtakunnalliset toimet merimetsojen aiheuttamien haittojen torjumiseksi vielä puuttuvat. Ylisuuret merimetsopopulaatiot aiheuttavat tällä hetkellä merkittävää haittaa rannikkoalueiden kalastuselinkeinolle. Lintujen ulosteet vaurioittavat myös saaristoluontoa tappamalla puita ja muita kasveja lintujen pesimäluodoilla. Nämä pystyyn kuolleet haamuluodot aiheuttavat myös hajuhaittoja. Virkistysalueet ja vapaa-ajan asutuksen ympäristöt muuttuvat merimetsojen pesinnän myötä karnealla tavalla.

Nykyisin ely-keskukselta voi saada poikkeuslupajärjestelmän kautta luvan merimetsojen karkottamiseksi. Lupia on kuitenkin myönnetty harvakseltaan. Oikeuskäytännössä on lisäksi katsottu, että poikkeuslupaedellytyksiä tulee tulkita suppeasti ja yleisluonteisia selvityksiä lintujen aiheuttamista vahingoista ei voida pitää riittävinä. Koska alueen ihmisten kokemaa todellisuutta on hyvin toisenlainen ja kannan kasvu on merkittävää, nykykäytännön mukainen luonnonsuojelulain poikkeuslupin tapahtuva vakavien vahinkojen torjunta ei ole riittävää. Poikkeuslupajärjestelmä ei toimi tällä hetkellä toivotusti, sillä Suomessa lupia myönnetään tiukemmin ehdoin kuin EU edellyttää. Viranomaisten tulkinnat eroavat merkittävästi esimerkiksi Tanskan ja Ruotsin viranomaisten tulkinnoista merimetsojen poikkeuslupien kohdalla.

Arvoisa puhemies! Merimetsoista aiheutuvien haittojen vähentäminen vaatii laaja-alaista yhteistyötä elinkeinonharjoittajien ja viranomaisten välillä. Siirto metsästettäväksi riistalajiksi olisi yksi osa tätä keinovalikoimaa. Merimetsan nykykanta kestäisi metsästyksen. Pelkkä häirintä aiheuttaa vain sen, että koloniat siirtyvät toiseen paikkaan. Metsästys tulisi-kin voida sallia pesimäajan ulkopuolella niin, että sillä olisi todellista vaikutusta kannan kokoon. Riistametsästys on vastuullinen tapa hallita kannan kokoa, ja siten voidaan yhteensovittaa merimetsot ja ihmiset yhteiseen elinpiiriin. — Kiitos.

20.18 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Merimetsokanta on kasvanut kohtuuttoman suureksi. Lintukolonnat vaurioittavat ulosteineen herkkää saaristoluontoa tappamalla puita ja muita kasveja sekä aiheuttamalla merkittäviä hajuhaittoja. Tosiasiassa elinvoimaisten lintulajien suojelussa ei ole järkeä. Elinkeinot, omaisuus ja virkistyskäyttö ovat saaristossa ja rannikolla uhattuina. Siinä missä toinen tunnettu suojelun piirissä oleva haittalaji, valkoposkihanhi, on laajasti kaupunkien ja viljelysten tuholainen, on merimetso korostetusti haitta juuri rannikoilla ja saaristossa. Saaristoa ei kuitenkaan saa jättää hautautumaan merimetsan jätöksien alle. Nyt käsitellyssä olevassa lakialoitteessa esitetään merimetsan lisäämistä metsästyslakiin pois luonnonsuojelulain piiristä.

Kuten edellä kuullussa esittelypuheenvuorossa tuotiin esille, lintudirektiivi edellyttää siis suojelua, mutta tämä suojelun vähimmäistaso olisi mahdollista toteuttaa aloitteessa esitetyllä tavalla, erillisellä metsästysasetuksen mukaisella suojelulla. Käytännön kokemus vastavasta EU:n sallimasta suojametsästäyksestä tunnetaan valkoposkihanhiin osalta

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

ainakin Ruotsista ja Viirasta. Me kokoomuksessa olemme esittäneet juuri vastaavaa mallia todellisuudessa elinvoimaisen valkoposkikhanen kannanhallintaa varten.

Arvoisa puhemies! Merimetsokanta on todella kasvanut voimakkaasti 1990-luvulta lähtien. Merimetsa on Suomen saaristoalueella paikallisesti hyvin elinvoimainen laji. Nykyinen Suomen pesimäkanta on yli 25 000 paria. On väitetty, että merimetsokanta kasvaa, kunnes se tavoittaa kantokyvyn määrittelemän tasapainotilan. Pesimäkannan voimakas kasvu antaa kuitenkin viitteitä siitä, että kanta tulee kasvamaan muun saaristoluonnon ja sen käytön sekä elinkeinojen näkökulmasta aivan kestäättömän suureksi. Mielenkiintoista on, että luonto toki näyttää korjaavan itsekin ongelmaansa. On viitteitä siitä, että vahvistunut merikotka auttaa harventamaan merimetsoyhdyskuntia saaristossa. Erityisesti Saaristomerellä, Selkämerellä ja läntisellä Suomenlahdella on havaittu merikotkan vaikutusta merimetsoyhdyskuntiin.

Arvoisa puhemies! Merimetsot eivät pesi yksittäisparein siellä täällä saaristossa, vaan todella yleensä satojen ja jopa tuhansien parien yhdyskunnissa. Nämä lintukolonnat aiheuttavat massiivista paikallista tuhoa paitsi arvokkaalle luonnolle myös lähialueiden omaisuudelle. Kiinteistönlvälltjät ovat arvioineet, että kiinteistöjen arvot ovat pudonneet ja niiden myynti voi olla lähes mahdotonta Suomen suurimman merimetsoyhdyskunnan lähivesillä. Elinvoimaisten lintujen suojelun vuoksi ei tule nakertaa perusoikeuksiin kuuluvaa omaisuudensuojaa. Merimetsokolonnat arvioiden mukaan pahentavat vesien rehevöitymistä paikallisesti, lisäksi paikallisesti tärkeät kalojen kutualueet ovat vaarassa. Elinvoimaisen lajin suojelussa ei toden totta ole järkeä. Kannatan edustaja Salosen tekemää lakialoitetta merimetsan lisäämiseksi metsästyslakiin.

Puhemies! Nämä Hitchcockin linnut, merimetsot ja valkoposkikhanhet, saavat aiheuttaa tuhoja niin kauan, kunnes löytyy se hallitus ja se ministeri, joka päättäväisesti siirtää nämä lajit, nämä elinvoimaiset lait, riistalajeiksi ja sallii suojametsästyksen, kuten muutamissa EU-maissa on näiden lintudirektiivin suojaamien elinvoimaisten lajien osalta tehty. Nyt näyttää valitettavasti siltä, että tämän järjen käytön esteenä on keskustan ja ministeri Leppänen oma ministeriö, josta ei näytä löytyvän tahtotilaa sille, että nämä lajit saataisiin riistalajeiksi metsästyslainsäädännön piiriin.

20.23 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Merimetsot aiheuttavat suoraa rahallista vahinkoa maa-alueiden omistajille, kun ne esimerkiksi valtaavat rannikkokaupunkialueilla saaren, ja nykyllainsäädännön mukaan ei asialle voi tehdä mitään. Merimetsojen uloste on niin myrkyllistä, että se pilaa maaperän siten, että kaikki kasvusto kuolee puita myöden. Uloste myös leviää sateiden ja merivirtauksien mukana lähialueiden rantoihin, joiden veden laatu täten myös vaarantuu.

Kalastuselinkeino kärsii valtavasti merimetsoista. Olen keskustellut kalastajien kanssa, ja heidän sanomansa on ollut, että merimetsot ovat yksi pääsyy kalastuksen heikentyvään kannattavuuteen, eli liian suuri merimetsokanta on merkittävä syy kaupallisen kalastustoiminnan lopettamiseen. Voidaan sanoa, että merimetsot kilpailevat suoraan kalastuselinkeinojen kanssa mutta eivät maksa elinkeinostaan veroja niin kuin kalastajat vaan kuorivat niin sanotusti kerman päältä.

Joutuuko ihminen väistymään merimetsoyhdyskuntien tieltä? Suomen ympäristökeskuksen vuosittaisessa merimetsokannan laskennassa on selvinnyt, että Rauman saariston merimetsokanta oli yhdessä vuodessa kolminkertaistunut. Sen saman se on kyllä tehnyt ihan koko rannikkoseudulla. On selvää, että nyt pitää mennä eteenpäin ja tehdä ratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Suomessa harvennetaan joka syksy hirvikantaa ihmisten vuoksi, nyt on aika harventaa myös haitallista merimetsokantaa. Nyt on aika reagoida, ettei täällä Suomessa ole tulevaisuudessa miljoonia merimetsoja. Sehän tarkoittaisi sitä, että rannikkoseutujen asukkaiden elämä muuttuisi suvereenisti yhä hankalammaksi.

Suomen Ammattikalastajaliitto on todennut tämän kuun tiedotteessaan, että jos yhteiskunta haluaa ylläpitää vahingollisen suurta, kaupalliselle kalastukselle mittavia vahinkoja aiheuttavaa merimetsokantaa, on vahingot korvattava kalastusyrittäjille. Olen samaa mieltä. Suomen Ammattikalastajaliitto on ollut myös jo pitkään huolissaan ammattikalastajien määrän vähenemisestä, ja uusien kalastajien tulo alalle on mitätöntä, lähes mitätöntä. Jos mitään ei tehdä, niin tilanne tulee näkymään niin kalastajien kuin kaupan tiskille tulevien kalojen määrässä tulevina vuosina ja kotimaisen kalan tarjonta kuluttajille vaarantuu, ellei sitten lopu.

Arvoisa puhemies! Seison tämän lakialoitteen takana, koska se edesauttaa kalastajien toimeentuloa myös kotiseutuni Vaasan saaristoalueella. Merimetsot aiheuttavat suuret taloudelliset vahingot saarien omistajille ja kalastajille. Jos lakialoite ei mene läpi, niin se tietää yhä enemmän vaikeuksia Rannikko-Suomen kalastajien elinkeinolle, ja siten yksi ammattikunta tulee tiensä päähän. Kun saalis tulee ulkomailta, niin sen hiilijalanjälki ei vastaa hallituksen ajatusta ilmaston parantumisesta. — Kiitos.

20.27 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Salosen tekemä lakialoite metsästyslain muuttamisesta niin, että merimetsot siirrettäisiin metsästyslain lajiluetteloon, on erittäin kannatettava. Tästä asiasta on myös itselleni tullut paljon palautetta, ja on kysytty, mitä ihmettä tälle asialle voi tehdä, kun nämä merimetsot tuhoavat luontoa ja vievät kalastuselinkeinoja. Meillä on ollut se valkoposkikihankansalaisaloite, ja tästä merimetsosiasistakin on yritetty tehdä kansalaisaloitetta, mutta tämän ongelma on se, että se näkyy voimakkaimmin kesäaikaan, ja sitten ei ehditä saada täyteen niitä kansalaisaloitteen vaatimia nimimääriä, ja sitten se raukeaa. Erittäin hyvä, että tästä on nyt lakialoite tehty, ja toivottavasti tätä kautta sitä saadaan vietyä eteenpäin.

Merimetson pesät ovat jatkuvasti lisääntyneet, ja niitä on laskettu olevan noin 26 000. Monille kalastajille merimetsojen tuomat elinkeinohaitat ovat olleet viimeinen naula arkkuun, ja moni on lopettanut työnsä. Merimetsojen parvet ovat harventaneet kalakantoja huomattavasti, mikä on hankaloittanut kalastajien elannon saamista. Ja niin kuin täällä edustaja Mäkyinen toi esille, niin kyllähän tämä näkyy myöskin kaupan kalatiskillä, tai voi näkyä, ja meidän kuitenkin olisi hyvä sitä kotimaista kalaa syödä ja kalaruokia ylipäättänsä enemmän, ja se myöskin vähentäisi meidän vesistömme rehevöitymistä.

Yksi merimetsot syö kalaa puoli kiloa päivässä, ja niiden parveen saattaa kuulua jopa 1 000 lintua, eli se tekee jo 500 kiloa kalaa päivässä. Tämä määrä on valtava, sillä merimetsot oleskelevat rannikolla parista kuukaudesta jopa viiteen kuukauteen. Saaristoissa luonto myös kärsii lintujen valtavasta ulostemäärästä. Jokainen saaristossa veneillyt tai risteilyllä ollut on varmasti nähnyt niitä vaaleanharmaita, pystyyn kuolleita pieniä saaria ja luotoja, jotka merimetsot ovat tuhonneet. Se ei ole enää normaalia luontoa. Sitä ei voi enää perustella sillä, että tämä on normaalia luonnon kiertokulkua. Sitä se ei enää ole, se on epänormaalia. Yksi laji on päässyt siellä liiaksi valtaan.

Sekä valkoposkikihanhien että merimetsojen määrää on perusteltua rajoittaa. Molemmat näistä lajeista ovat EU:n lintudirektiivillä suojeltuja lajeja, mutta haittojen takia Suomi pystyy kyllä niitä rajoittamaan, ja EU:n taakse tässä asiassa ei voi piiloutua. Esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Virossa ja Ruotsissa valkoposkihanhi metsästys on sallittu pelloilta satovahinkojen ehkäisemiseksi, ja heillä on myös sallittu luvanvaraista, rajoitettua metsästystä. Samoin voitaisiin toimia Suomessa, ja kätevintä se olisi laittamalla nämä molemmat lajit metsästyslain alle. Jokaisella maalla on oikeus tehdä poikkeuslupia ja alueellisesti myös myöntää enemmän häätölupia, ja se on aivan turhaa selittelyä joltain, ettei näin voi tehdä. Peltojen satoa, puistoja, saaristojemme moninaista luontoa ja kalavesiä ei turvata jälkikäteisillä toiminnoilla, jos tuho on jo käynyt.

Toivottavasti saadaan nämä molemmat meillä tuholinnuiksi jo luokiteltua, koska niiden lajimäärä on runsastunut niin paljon, että saadaan niitä rajoitettua ja tämän lakialoitteen ja muiden vireillä olleiden aloitteiden voimalla asiaa edistettyä. On tärkeää pitää saaristo siistinä myös näistä jätöksistä ja rauhoittaa pelot toisaalta myös sadonkorjuulle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Totean, että nyt on kuusi puheen-
vuoroa jäljellä ja 10 minuuttia aikaa tämän asian käsittelyyn tällä erää.

20.32 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustaja Saloselle erittäin tärkeän asian esille nostamisesta. Katson samoin kuin te, että merimetso on jo nykyisellään sellainen haittaeläin, että jotakin tarvitsee tehdä. Valitettavasti on kuitenkin niin, että tämä riistalajiksi siirtäminen ei ratkaise sitä itse ongelmaa, joka tulee EU:sta ja lintudirektiivistä.

Kuten jokainen salissa oleva edustaja voi lukea — ja kehotan erityisesti edustaja Vestmania lukemaan — niin siellä riistaeläinten listalla on susi ja ahma. Tästäkin huolimatta me käymme jatkuvasti tätä susikeskustelua, pohjoisessa käymme keskustelua ahmoista. EU on valitettavasti se ongelma, mutta eivät tietenkään tässä voi tumput pudota, vaan täytyy jotakin kansallisesti tehdä, kuten itse asiassa on tehty.

On hyvin sääli, että edustaja Laiho nyt poistui. Hän moitti, että meidän täytyisi myös valkoposkihanhi siirtää riistalajiksi, käynnistää suojametsästys, kuten Virossa ja Ruotsissa on tehty. No, näin Suomi juuri teki. Meillä on myönnetty enemmän lupia valkoposkihanhi tappamiseen ja poistamiseen kuin Ruotsissa ja Virossa. Toivoisin jollakin tavalla sellaista suhteellisuutta ja realismia enkä populismia tähän keskusteluun. [Heikki Vestman: Kuinka monta lintua on kaadettu niillä luvilla?] — Edustaja Vestmanille kyetään vastaamaan sen jälkeen, kunhan luvat on käytetty, kuinka monta niitä on. Minulla ei tarkkaa tietoa siitä ole. Te voitte varmaan tehdä kirjallisen kysymyksen aiheesta, mikäli haluatte, ja saatte varmasti ministeriöltä sitten tähän vastauksen.

Merimetso on kiistatta ongelma, ja jotain täytyy tehdä. Se on monellakin tasolla ongelma — kalastajille, saariston siisteydelle, yleiselle viihtyvyydelle — mutta muitakin lajeja on: susi, ahma, joutsen, valkoposkihanhi. Jopa talitintit, jotka tuolla Lapissa hyökkäävät tällä hetkellä, ovat oppineet sellaisen käyttäytymisen, että ne menevät navettoihin ja nokkivat siellä lehmien vetimet ja aiheuttavat satojentuhansien menetyksiä viljelijöille. Jotenkinhan meidän täytyy kyetä täällä puuttumaan tällaisten haittaeläinten toimintaan, ja no, ehkä hivenen leikkimielisesti voisin kysyä, tarvitsemmeko me tähän maahan tällaisen jonkun rauhoitettujen haittaeläinten viraston, joka ryhtyy aktiivisesti hakemaan lupia näitten eläinten poistoon ja tämän jälkeen viranomaisitoimin myös niitä poistamaan, koska tällä hetkellä tämä poikkeuslupien hakeminen jää yksittäisten yrittäjien, metsästyseurojen ja asukkaitten vastuulle. Pitäisikö valtion jollakin tavalla toimia tässä esimerkkinä ja olla mukana siinä petojen poistossa? Näinhän tehdään esimerkiksi Norjassa. Norjassa valtio

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

sääntele ahmakantaa, ja siellä ovat valtion palkkaamat ammattimetsästäjät helikopterilla ilmassa, jotka sitten poistavat sen ahmakannan siihen tasoon, mikä on päätetty. Tämän tyyppiseen suojametsästyskäytäntöön mielestäni myös Suomen tulee pyrkiä.

Arvoisa puhemies! Tämän ongelman ratkaiseminen vaatii ennen kaikkea tiukkaa EU-politiikkaa. Vaikka olen tiukasti unionin puolustaja, niin katson kyllä, että tällaisten asioiden, kun puhutaan kansallisesta metsästyspolitiikasta, suojelluista lajeista, täytyy olla meidän kansallisessa päätäntävallassamme. Tiedän kyllä, että tämän eteen myös hallitus tekee kovaa työtä EU-pöydissä, ja toivon todella, että näitten haittaeläinlajien osalta me kykenemme sitä luontodirektiiviä muuttamaan siten, että päästään tiukasti kansalliseen sääntelyyn. — Kiitos.

20.36 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Lakialoite on mielestäni kannatettava jo useaan kertaan esitetyn perustein. Joskus näitä keskusteluja kuunnellessa tulee ihmeteltyä, missä tässä maassa tehdään päätökset, kun eduskunnassa niitä päätöksiä ei näytetä pystyvän tekemään.

Tämä näytelmä on nähty aika monta kertaa aikaisemminkin: Eduskunnassa on lähete-keskustelussa lakialoite myöhään illalla. Siitä keskustelevat sen allekirjoittaneet edustajat. Kukaan ei ole siitä eri mieltä, ei siitä julkisuudessaakaan oikein kukaan ole eri mieltä, mutta siltikään kyseinen asia ei etene mihinkään. Se on mielenkiintoinen ilmiö, mistä tämä johtuu. Näissä riista-asioissa, vahinkoeläinten hävitysasioissa, se johtuu käsittääkseni siitä, että suomalaiset itse ovat tehneet suojelun purkamisesta liian vaikeaa. Sen, että Suomessa on perusteettomasti eräiden lajien suojelun purkaminen liian vaikeaa, myöntävät jopa vihreät yksityisesti — eivät he tietenkään sitä julkisesti tule myöntämään missään olosuhteissa. En usko, että tässä on myöskään EU perimmäinen ongelma, vaan kyse on suomalaisesta hallintoalamaisuudesta, sellaisesta kansallisesta ajattelun mallista, että me emme pysty näitä asioita päättämään, kun joku päättää ne meidän puolestamme. Muut maat näköjään kuitenkin pystyvät päättämään ne omasta puolestaan, ja Suomessakin Ahvenanmaa pystyy kyllä päättämään merimetsojen ampumisesta.

Muistan vielä, kun olin edellisellä kaudella liikennevaliokunnan matkalla Ahvenanmaalla ja siellä tarjottiin mitä ilmeisimmin laillisesti ammutun merimetson lihaa pienenä makupalana aterian yhteydessä. Ei se kylläkään hyvää ollut, se maistui aivan kalalta. Siitä tulee mieleeni huolestuttava ajatus siitä, pitääkö sanonta ”ihminen on, mitä hän syö” paremmin paikkansa kuin toivommekaan.

20.37 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ilolla tervehdin maakuntani kansanedustaja Salosen tekemää esitystä. Jotain on tehtävä, vaikka se nyt monesti jää, niin kuin edustaja Mäkelä sanoi, puhumisen asteelle täällä salissa.

Itse näen tämän ongelman kahden eri ministeriön välisenä miekkailuna. Tämä kärjistyy siihen, että tällä hetkellä on lainvalmistelussa jo lausuntokierrokselta palannut rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen. Tältä listalta on merimetsä pois. [Kristiina Salonen: Juuri näin!] Käsittämätöntä, ja tiedämme, että kyllä molemmista ministeriöistä on oltu valmistelemassa tätä lakia. Käännetään selkä sille tosiasialle, että raumalainen kalastaja pystyy osoittamaan omien tilastojensa mukaan, että 70 prosenttia on ahvenkanta pienentynyt. Ammattikalastajat ovat sen asian tuoneet, eli tällä lausuntokierroksella ovat Pohjanmaan liitto, ammattikalastajat, Kalatalouden Keskusliitto ja Suomen Kalankasvattajaliitto ottaneet selkeästi kantaa, että tässä on erityinen ongelma. Meidän pitää nyt

ihan oikeasti ruveta ravistelemaan näitä virkamiehiä ja lupaviranomaisia. [Mauri Peltokangas: Juuri näin!] Ei tässä ole niin kuin mitään tolkkua, että joku voi katsoa sitä haittaa, mikä tästä tulee ammattikalastukselle. Toteutuvatko perustuslain yhdenvertaisuus, elinkeinonharjoittamisvapaus, omaisuudensuoja siinä vaiheessa, kun ammattikalastaja on eri asemassa kuin vaikkapa porotalous? Kalankasvattajille vahinkoja ja haittoja korvataan rahallisesti, mutta ammattikalastaja saa kärsiä sen vahingon ja sitten siinä määrin myös kuluttaja, kun ei sitä kotimaista kalaa tule pöytään.

Jotakin on tehtävä, ja jos ei muuta, niin kirjallista kysymystä nyt kuitenkin, ja sen lisäksi liitän tämän kirjallisen kysymyksen myös siihen kanteluun, minkä olemme edustaja Eestilän kanssa tehneet oikeuskanslerille, että lupaviranomaiset ja lainsäädäntö tässäkin tapauksessa jo valmisteluvaiheessa katsovat, että luonnonsuojelulaki on ylempänä kuin meidän perustuslakimme, eli tekevät perustuslaista erityislainsäädännön alaisen, ja se ei voi olla totta oikeusvaltiossa. [Mauri Peltokangas: Loistava puhe! — Oikealta: Hyvä puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — 3 minuuttia aikaa ja kolme puheenvuoroa.

20.40 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Tervehdin lämmöllä tätä aloitetta, ja tässä kun tutustuin vähän numeroihin, niin pisti silmään eritoten Rauman alueen — otan nyt esimerkkinä — paikallinen ongelma. 2018 siellä todettiin karvan alle 800 pesivää pariskuntaa, kaksi vuotta sen jälkeen, tänä vuonna, yli 3 600. Eliikä tämä kasvu on räjähdysmäistä, ja tässä nähdään se, mihin tämmöisellä luonnonsuojelulla nyt sitten päästään. On alueellisesti valtavia ongelmia, ja tässä on ollut erittäin hyviä puheenvuoroja nimenomaan kalastajien ja sieltä puolelta myöskin yrittäjien puolesta.

Pidemmittä puheita todellakin tervehdin lämmöllä ja kiitän lakialoitteen tekijää erittäin voimakkaasti. — Kiitos.

20.41 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos käytetyistä puheenvuoroista ja lakialoitteen saamasta tuesta. Valitettavasti lakialoite ei kerännyt paljoakaan allekirjoituksia, mutta toivottavasti maa- ja metsätalousvaliokunta voisi yhdistää lakialoitteen johonkin tulevaan hallituksen esitykseen. Tätä toivon, että asiaa lähdettäisiin jollakin tavalla ratkaisemaan. Kuten edustaja Kärnä sanoi, niin tämä ei ole ainut tapa eikä ehkä ratkaisisi koko ongelmaa — nykyisellään monen muunkaan eläimen osalta ongelma ei ole ratkennut — mutta jotain on tehtävä. Sen uskon, että kaikista puheenvuoroista yhteisenä tahtotilana voimme tässä todeta hallitukselle, että jotain on todella tehtävä.

Olemme edustaja Myllykosken kanssa paljon pohtineet sitä, mitkä ovat nämä eri vaihtoehdot, jotka sitten voisivat tämän ongelman ratkaista. Edustaja Myllykoski on ansiokkaasti nostanut esille sitä, että tämä ei ratkaisisi esimerkiksi sitä ongelmaa, että korvaukset elinkeinonharjoittajalle eivät toteudu, ja nosti hyvin myös esille tämän, että nyt tehdystä hallituksen esityksestä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta toden totta puuttuu esimerkiksi merimetso. Sille me voimme jotain tehdä, ja se pitää sinne saada.

Kiitos oikein paljon kaikista käytetyistä puheenvuoroista. Kun laitamme yhteiset voimamme ja kaiken tietomme ja osaamisemme samaan koriin, niin ehkä voimme löytää ratkaisuja tämänkin ongelman korjaamiseksi.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

20.43 **Anders Norrback r:** Ärade talman! Jag ska inte förlänga det längre, utan jag konstaterar att vi är ganska eniga om problemet — där vi kanske har lite olika synpunkter på hur det ska lösas.

Arvoisa puhemies! Tässä on kuitenkin kyse aika laajasta ongelmasta. Tässä on viitattu suosiin, on viitattu valkoposkihanhiin ja niin poispäin. Kun suojelemme uhanalaisia eläimiä, lintuja ja niin poispäin, niin ne ovat tosiaan uhanalaisia. Mutta meillä ei ole mitään toimivaa järjestelmää sille, milloin saavutetaan se kanta, kun se tasapaino meidän luonnossa horjuu toiseen suuntaan. Tähän pitäisi panostaa minun mielestäni tulevaisuudessa paljon enemmän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 20.44.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.36.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 18 käsittelyä. Keskustelu jatkuu.

21.36 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Taisin olla ainut, joka siinä lopussa jäi ilman puheenvuoroa. Toki sen kovin myöhään varasin.

Merimetsot lyhyesti sanottuna sotkevat saaristoamme, sotkevat mökkipihoja. Tämän voi kiteyttää sanoihin ”lyijyä tai muovihauleja”. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

19. Lakialoite laiksi kansanäänestyksen järjestämisestä Suomen eroamisesta Euroopan unionin jäsenyydestä

Lakialoite LA 39/2020 vp Ano Turtiainen at ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

20.44 **Ano Turtiainen at** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on järjestetty vain kaksi valtiollista kansanäänestystä. Ensimmäinen koski kieltolain kumoamista vuonna 1931, toinen oli laki neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi vuonna 1994.

Tänään on käsittelyssä lakialoitteeni kansanäänestyksen järjestämisestä Suomen eroamiseksi Euroopan unionin jäsenyydestä. Heti alkuun on tehtävä selväksi, että eroaminen on toki mahdollista. Siihen tarvitaan vain eduskunnan päätös, josta eroprosessi alkaa. Vaikka Suomen perustuslakiin on jyrätty, että Suomi on Euroopan unionin jäsen, se ei estä kansanäänestyksen järjestämistä ja lopulta mahdollista eroamista. On hyvä todeta, että perustuslakivaliokunta mietinnössään vuonna 2010 huomautti: "Unionin jäsenyyden mainitsemisella perustuslain 1 §:ssä ei ole vaikutusta siihen menettelyyn, joka tulisi noudatettavaksi, jos Suomi päättäisi erota Euroopan unionista." Seuraavalla vaalikaudella perustuslakivaliokunta vahvisti asian seuraavasti: "Kuten valiokunta aiemmassa mietinnössään korosti, kyse on kuitenkin luonteeltaan toteavasta eikä millään tavoin oikeustilaa muuttavasta säännöksestä." Mahdollisuus Suomen eroamiseen Euroopan unionista on siis hyvin selkeästi todettu perustuslakivaliokunnassa.

Arvoisa puhemies! Perustuslakimme sallii kansanäänestyksen vain neuvoa-antavana. Itse olen valmis sitoutumaan kansanäänestyksen tulokseen, vaikka äänestystulos olisi vastoin omaa kantaani. Tärkeissä ja nimenomaan maan linjaa koskevissa asioissa itsenäisen kansan pitää saada itse suoraan kertoa kantansa.

Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun pääasiallisena tarkoituksena ei ole sytyttää väitelyä unionin jäsenyyden hyödyistä ja haitoista, vaan asian ytimenä on kansanäänestyksien mielekkyys eli kansalaismielipiteen kuuntelemisen merkitys päätöksenteossa. Euroopan unioni ei ole sitä, mistä 1990-luvulla äänestettiin. Aikoinaan äänestettiin vain unioniin liittymisestä, ei eurovaluutasta. Euroon siirtyminen ja sen jälkeiset eurokriisit kaikkine tukipaketteineen ovat olleet kylmää kyytiä pienelle Suomelle, joka on aina pyrkinyt olemaan kaikessa unionin mallioppilas. Päivänpolttava kysymys on nykyinen elpymispaketti, joka on räikeästi EU:n omien sääntöjen vastainen — pitihän jokaisen valtion vastata vain omista veloistaan. Voiko härskimmin enää perussopimuksia ohittaa?

Suurin uhka on se, että liittovaltiokehitys tuhoaa kansallisvaltiot, ja erityisesti sen tähden suomalaisten on saatava ottaa kantaa itsenäisyytensä säilymiseen ja omaan tulevaisuuteensa. Budjettivallan osittainenkin luovuttaminen Brysseliin johtaa mieron tielle, eli pian ollaan kerjuulla ilman kotia. On sietämätöntä, että suuri osa lainsäädännöstämme joudutaan jo nyt synkronisoimaan Brysselin direktiivien mukaisesti. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että EU:sta ja myös eurosta olisi erottava mahdollisimman pian, ja nimenomaan ensimmäisten eikä viimeisten joukossa. Tärkeintä ei kuitenkaan ole se, mitä mieltä minä olen. Tärkeintä on se, mitä mieltä Suomen kansa on.

Ensi lauantaina Eduskuntatalon edustalla järjestetään fixit-mielenilmaus Suomen irtautumiseksi Euroopan unionista. Se on jatkoa jo syyskuussa kansalaisten järjestämälle vastaavalle mielenilmaukselle, joka toimi lähtölaukauksena prosessille, jonka tarkoitus on johtaa Suomi eroamaan Euroopan unionista. Oikeusvaltiossa tällaiset prosessit hoidetaan demokratiaa kunnioittamalla eli äänestämällä. Kansanäänestyksellä tälle prosessille saadaan piste. Jos kansanäänestyksessä enemmistö antaa äänensä EU:n puolesta, sitten ele-

tään sen mukaan ja aletaan yhtenä rintamana kehittämään EU:ta ja vaaditaan sieltä rahoillemme enemmän vastinetta.

Arvoisa puhemies! Valta kuuluu kansalle, ja Suomessa se kuuluu Suomen kansalle. Muuttuvassa maailmassa demokratia ei ole koskaan valmis, joten siinä on aina kehittämisen varaa, eikä tämä ole uutta Suomenkaan päättäjille. Oikeusministeriössä on jo 20 vuotta sitten ollut suunnitelmia demokratian kehittämisestä, mutta juuri mikään ei ole edistynyt.

Arvoisa kollega, nyt on näytön paikka. Oletko juuri sinä demokratian kehittäjä vai jarumies? Ei ole merkitystä sillä, mikä on oma kantasi unionin jäsenyyteen, vaan tärkeä kysymys on se, haluatko kuunnella kansalaisten mielipidettä ja haluatko antaa heille mahdollisuuden sen ilmaisuun näin tärkeässä asiassa. Lopettakaamme nämä poliittiset missikilpailut ja alkakaamme asia kerrallaan laittaa Suomea kuntoon ja nimenomaan kansalaisten tahdon mukaan. Annetaan tässä tärkeässä asiassa kansalaisille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja järjestetään kansanäänestys vuoden 2021 kuntavaalien yhteydessä. Äänestäjien vastattavaksi esitettäisiin yksinkertainen kysymys: tuleeko Suomen erota Euroopan unionin jäsenyydestä? Äänestäjän tulisi vastata kysymykseen joko ”kyllä” tai ”ei”.

Arvoisa puhemies! Vuonna 1987 on säädetty laki menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä. Sen 2 §:ssä sanotaan, että kansanäänestyksen toimittamisesta vaalien yhteydessä on päätettävä niin hyvissä ajoin, että vaaleja koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä voidaan ottaa huomioon kansanäänestyksen toimittaminen. Sen vuoksi tässä asiassa eduskunnan olisi toimittava nyt ripeästi. — Kiitos.

20.52 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on mielestäni positiivinen keskustelunavaus. Sen vuoksi itsekkin olen sen allekirjoittanut. Mietin, haluaisinko itse äänestää EU-jäsenyydestä, ja tulin siihen tulokseen, että olisihan se mielenkiintoista äänestää EU-jäsenyydestä, kun en aikanaan siitä saanut äänestää. Silloin vuonna 94 olin 17-vuotias. Sanoin, ettei Suomen pitäisi missään olosuhteissa mennä Euroopan unioniin, koska siinä menee itsenäisyys, vaan Suomen pitäisi liittyä Natoon niin kauan kuin Suomi vielä voi Venäjän ollessa tilapäisessä heikkouden tilassa, ja kun kerran olin oikeassa, niin ei sitä mielipidettä ole myöhemmin tarvinnut muuttaa.

Kuitenkin täytyy todeta, että edustaja Turtiainen oli aivan oikeassa avauspuheenvuorossaan, että ei EU myöskään ole se sama EU, mistä silloin äänestettiin. Se oli silloin kauppalitto enimmiltä osiltaan, ja nyt tällä hetkellä se on syvenevä liittovaltio, velkaunioni, tulonsiirtounioni, ja emme me suomalaiset ole äänestäneet siitä EU:sta, mistä silloin äänestettiin. Se ei ole nyt se EU, mikä on tällä hetkellä.

Tietenkin voi pohtia, olisiko tällaisella kansanäänestyksellä nyt sitten toivottu vaikutus, jos sellainen pidettäisiin. Ainakin kaikkien mielipidetiedustelujen mukaan — jotka tietysti voivat olla jollain tavalla väärässä, mutta tuskin kertaluokkaa väärässä — tuloksena olisi se, että EU:sta ei erottaisi. Se olisi suomalaisten mielestä liian iso pala kerralla haukattavaksi. Ainakaan itse en omaa mielipidettäni Euroopan unionista sen perusteella muuttaisi, olisi äänestyksen tulos mikä tahansa.

Sitten on se, että jos Suomi lähtisi eroamaan Euroopan unionista, niin mikä olisi sen prosessin seuraus pienelle maalle, joka on vielä aikanaan mennyt hölmöyksissään liittymään euroon mukaan. Suomenhan olisi kannattanut jäädä eurosta pois, mutta sitä päätöstä Suomi ei ole tehnyt, ja sen päätöksen seuraukset me kannamme. Me olemme mukana eurossa, halusimme tai emme. Britannia, joka on suuri ydinasevalta, ei ollut mukana eurossa, erosi EU:sta, ja se on ollut vuosikausia koko maan politiikan kaikkein suurin asia agendalla. Oli-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

siko tällainen prosessi Suomen edun mukainen, se on hyvä kysymys, eroaminen vai edun puolustaminen Euroopan unionin sisällä.

Esimerkiksi tämä niin sanottu koronaelvytyspaketti ja siihen liittyvä rahoituskehys ovat kaikki yksimielisyyspäätöksiä. Suomen ei olisi ollut mikään pakko lähteä mukaan näihin asioihin. Suomi olisi voinut vaatia brexitin vaikutuksen leikkaamista Euroopan unionin budjetista. Suomi on omilla päätöksillään näissä mukana, ei olisi ollut pakko. Ei pidä syyttää EU:ta siitä, minkä voimme itse tehdä kansallisin päätösin.

Mielestäni joka tapauksessa eroaminen EU:sta täytyy pitää optiona. EU ei ole mikään lopullinen ratkaisu. Tämä on ollut vuosia johdonmukaisesti perussuomalaistenkin linja, että nyt olemme jäseniä, halusimme tai emme, ja se asia ei hetkessä muuksi muutu, ja sen jäsenyyden aikana täytyy puolustaa omaa etuamme parhaalla mahdollisella tavalla, johdonmukaisesti, nimenomaan kansallinen etu edellä, ei mikään liittovaltioprojekti edellä, ei mitään Euroopan yhtenäisyyttä ajatellen, vaan sitä, miten Suomi ja suomalaiset saisivat parhaan ulos sieltä, ehkä sitten joskus myöhemmin [Puhemies koputtaa] kenties siitä eroten.

20.55 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Onko Suomi enää itsenäinen EU:n vuoksi? Jos vastaus tällä hetkellä olisikin vielä kyllä mutta tiedossa olisi päätyminen EU-liittovaltion rattaaksi, olisiko silloin kysyttävä suomalaisilta, haluammeko olla mukana junassa, jonka pääteasemalla meitä odottaa hyvin toisenlainen Suomi kuin minkä puolesta moni mies oli valmis antamaan henkensä rintamalla, jotta tulevat sukupolvet saisivat elää vapaassa maassa?

Näitä kysymyksiä ei kuulemma saisi esittää ääneen, sillä puhe itsenäisyyden merkityksestä olisikin alistumista Venäjälle ja hyvinvointivaltion puolustaminen ja sen rakentamisen pitäminen omissa käsissä olisi puolestaan jonkin läntisen arvoyhteisön hylkäämistä. Mielestäni meillä ei kuitenkaan pienenä kansakuntana ole varaa vaieta kohtalonkysymyksistä eikä ajelehtia ajopuuna, sillä muutoin olemme muiden heiteltävinä. Meidän on tehtävä tulevaisuuttamme koskevat ratkaisut omista lähtökohdistamme ja pohdittava, miten meillä on tulevaisuudessakin maailman paras hyvinvointivaltio. Se ei ole mahdollista osavaltiona Moskovan tai Brysselin alaisuudessa.

Suomi on maa, jossa maksetaan veroja, jotta meillä kaikilla olisi turvaverkot, jos elämä lähtee heittelemään. Niissä on vielä paljon tehtävää, mutta jos jatkamme maksumiehinä muiden EU-maiden elämiselle, tuhlailulle, korruptiolle ja tehottomuudelle, meiltä itseltämme romahtaa taloutemme pohja. Pahimmillaan tämä kierre johtaa siihen, että me olemme jopa ruokkimassa muiden maiden vastuutonta tapaa pitää itsestään huolta, sillä he tietävät, että joku toinen kyllä laitetaan maksamaan heidän toimettomuutensa.

Arvoisa puhemies! Vielä ongelmallisempaa on se, että EU:sta on tullut röyhkeä ”tehdään mitä huvittaa” -tyyppinen klubi, jossa mukanaolo voi tarkoittaa mitä tahansa, sillä omia sääntöjä ei enää noudateta, ja se luo epävarmuutta. EU:sta ei koskaan pitänyt tulla mitään velkaunionia, jossa hulivilit pääsisivät kuin koira veräjästä, kun toiset laitettaisiin maksamaan heidän hurvittelunsa vaikka velalla. Mutta niin on käynyt, kuten osoittaa surullisenkuuluista poikkeussopimus, jota pääministeri Marin oli mukana neuvottelemassa. Kaiken päälle joudumme vielä antamaan yhteiseen avustuspottiin tuplasti sen, mitä saamme takaisin. Ei tämä ole enää reilua, eikä se ole ollut sitä vähään aikaan.

Kuten Espanjassa käydyt Katalonian itsenäisyysvaalit osoittavat, EU-liittovaltiosta ei ole tulossa edes oikeusvaltiota, jossa demokratia ja ihmisten perusoikeudet olisi turvattu.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Me olemme menettämässä itsenäisyytemme EU-supervaltille, joka hyväksyy kaikessa hiljaisuudessaan, että vaaleissa saa hakata äänestäjiä henkiahverin ja valittuja poliitikkoja suljetaan vankilaan, kuten Katalonia osoitti. Kun vallanhimoiset ja rahanahneet eurooppalaiset poliitikot saavat rakentaa itselleen paremman kuppaukoneiston, syntyy tällaista jälkeä.

Minä haluan elää Suomessa, en EU-liittovaltiossa, johon meitä yritetään hivutustaktiikalla viedä, kun ei ole rohkeutta kysyä asiasta suoraan kansalta asian oikealla nimellä.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa lakialoitteessa on kyse siitä, että Suomessa järjestettäisiin kansanäänestys Suomen eroamisesta Euroopan unionin jäsenyydestä. Nyt kysyttäisiin kansalta avoimesti: halutaanko tällä tiellä jatkaa? Minun ikäisteni vanhemmat eivät koskaan saaneet päättää siitä, haluavatko liittyä nykyisen kaltaiseen EU:hun, ja meidän sukupolvemme ei puolestaan ole saanut äänestää minkäänlaiseen unioniin kuulumisesta.

Olen lakialoitteessa myös allekirjoittajana mukana, sillä uskon, että ennemmin tai myöhemmin me joudumme valitsemaan lopullisesti, tuleeko meistä EU:n osavaltio, ja se tulee olemaan kylmä suihku niskaan, kun todellisuus valkenee. Se tulee valkenemaan siinä kohtaa, kun on enää vaikeaa päästä irti supervallasta, johon on tullut kytketyksi niin monella tapaa. Tehdään tämä päätös mieluummin aikaisemmin ja annetaan kansan kertoa näkemysensä. Se kuuluu demokratiaan.

Me voimme olla kuulumatta EU:hun, kuten Sveitsi, Norja tai nyt eronnut Britannia. Silloin saamme päättää, otammeko velkaa toisten puolesta, annammeko siirtolaisten marssia maahan tai sallimmeko sen, että meiltä viedään rahaa toisten maiden tuhlattavaksi. Jos me haluamme säilyttää länsimaisiin arvoihin perustuvan hyvinvointivaltion, joka sitoutuu oikeusvaltioperiaatteen, fixit on Suomelle pitkällä aikavälillä kaikista paras ratkaisu. — Kiitos.

21.00 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Suomi liittyi Euroopan unioniin kansanäänestyksellä, joka järjestettiin 1994. Eurovaluutasta, joka meille on ollut turmiollinen, ei järjestetty lainkaan kansanäänestystä. Olin itse nuorena poikana, viidentoista vanhana, ulkomailla töissä ja seurasin siellä, kun suomalainen metalliteollisuus kukoisti ja tuonne Neuvostoliittoonkin tuotiin kaikenlaista teräsrakennetta ja muuta. Sitä vietiin myös muihin Euroopan maihin. Nyt, kun me olemme yhteisvaluutassa, meidän metalliteollisuudestamme osa on valitettavasti siirtynyt saman euroalueen halvempien kustannusten maihin.

Meillä on käsittelyssä lakialoite kansanäänestyksen järjestämisestä Suomen eroamisesta Euroopan unionin jäsenyydestä, ja kiitän edustaja Turtiaista. Hän laittaa siinä pikkasen soraa sosialismin rattaisiin, nimittäin eurososialismin rattaisiin. Ihmettelen, että kukaan kokoomuksesta ei ole täällä paikalla.

Euroopan unioni on kiitettävästi tuonut meille ongelmia. Se tyrkyttää meille lyijydirektiiviä, se päättää meidän susistamme, mitä me saamme niille tehdä. Ei Suomi ole enää itsenäinen valtio, jos me emme saa itse päättää siitä, millä me metsästämme täällä susia. Sieltä halutaan rajoittaa lyijyn käyttöä ja susien kaatoa.

Arvoisa puhemies! Tämä elvytysrahasto- tai elpymispakettivedätys on kyllä ihan viimeisin, mitä tämän ihanan EU:n puitteissa on tarkoitus ajaa läpi. Siis me annamme sinne näin paljon rahaa [Puhuja näyttää kymmentä sormea] ja me saamme sieltä takaisin näin paljon rahaa. [Puhuja näyttää viittä sormea] Tämä on verrannollinen: me työnnämme sinne kaksinkertaisesti rahaa, mitä me saamme sieltä. Tässä ei ole mitään tolkkua. Tämä ra-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

han lippaaminen perustuu bruttokansantuotteella määriteltyyn summaan, joka meidän maassamme on rakennettu jo aikaisemmin velkarahalla. Elikkä velkarahalla on nostettu bruttokansantuote ylös, ja nyt sitten me pääsemme tukemaan semmoisia maita, jotka ovat eläneet niin kuin pellossa siellä, jopa semmoisia maita, joissa perheillä on käytössään enemmän varoja kuin meillä, valtiolla on enemmän varoja kuin meillä, mutta jotka ovat lepsuilleet, jättäneet hoitamatta verotuksensa. Tästä elpymispaketista on hyvin lyhyt matka pankki- ja velkaunioniin. Tämä on ihan käsittämätöntä, että me toimimme vastoin Euroopan unionin omia sääntöjä. Tämä hirvittää minua ja tämä hirvittää monia muita.

Mihin tämä on johtanut, tämä ihana Euroopan unioni? Osa meidän teollisuudestamme on siirtynyt halvemman elintason maihin ja osa, tai huomattava osa, meidän valtiomme omaisuuttakin on myyty ulos aina sähköverkkoja myöten, ja viimeisimpänä sinne yritetään siirtää Vapon lämmitys- tai energiaverkkoja. Olen huolestunut tästä ja haluaisin, että asiasta järjestettäisiin äänestys. Ainut ongelma tässä tietenkin on se, että jos media rakentaa samanlaisen savuverhon kuin silloin vuonna 94, niin saattaa olla, että tulos on kannaltani epämieluisa. Se on suoraan sanoen riski tässä. Ihmisille ei aukea tämä asia, jos aina vaan kerrotaan kaikenlaisia ihanuuksia, kuinka hyvä meidän on olla Euroopan unionissa.

No, sitten jos tämä nyt jatkuu liittovaltiokehitykseen, niin voi vain miettiä, mitä tapahtuu meidän omalle puolustuksellemme, saammeko me pitää sen täällä, vai käykö niin, että osa meidän vaunuistamme tai HX-hankkeella hankituista hävittäjistä siirretään sitten tuonne johonkin Etelä-Euroopan maihin. Nämä ovat semmoisia asioita, joita kannattaa miettiä.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä Ano Turtiaisen tekemää aloitetta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt on 3 minuuttia aikaa tätä keskustelua tällä erää.

21.07 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on himmeli, jota on tarkasteltava kriittisesti. Kiitän edustaja Turtiaista siitä, että hän on nyt nostonut kissan pöydälle ja tuonut keskusteluun tällaisen asian, josta yleensä kun alkaa puhumaan, niin puolet kansasta kavahtaa ja puolet kansasta taputtaa käsiään. Mikä oli ensimmäinen, mitä suomalaiset saivat Euroopan unionilta? Euroopan unioni jakoi tämän kansan kahtia. Pie-nellä enemmistöllä Suomen kansa äänesti meidät Euroopan unionin ikeeseen. Tänä päivänä on syytä nostaa keskusteluun se, mitä me hyödynnämme Euroopan unionista ja mitkä ovat haitat.

Sinä aikana, kun Suomi on kuulunut Euroopan unioniin, ei olla keskusteltu kriittisesti — siis tässä salissa — tästä asiasta. Asiantuntijat, taloustieteilijät, erilaiset viisaat ihmiset puhuvat Euroopan unionin haitoista tälle kansalle, tämän maan taloudelle, tämän maan kulttuurikehitykselle, kaikelle sille, mutta tässä salissa ei ole suostuttu koskaan tänä aikana keskustelemaan kriittisesti, kiihkotta, faktoista. Mielestäni on erittäin hienoa, että edustaja Turtiainen toi tämän asian nyt kylmän viileästi meidän eteemme, ja minä joudun nyt kyllä toteamaan, että koska tässä salissa istuu kuusi kansanedustajaa minun lisäksi, niin ei tämä Suomen tulevaisuus liikaa tätä salia kiinnosta. Onkohan niin, että hallituspuolueiden edustajia — kiitos teille kahdelle, jotka olette paikalla, mutta muita — ei kiinnosta patkääkään se, mihin suuntaan tätä maata ollaan ajamassa. Kiinnostaako se, että Suomea ollaan viemässä liittovaltioon? Suomen itsenäisyyttä, niitä viimeisiä rippeitä suvereniteetistämme, ollaan tuhoamassa. Porukka katselee hiljaa. Terveisiä sinne työhuoneisiin.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Tämä kansa ansaitsee nyt kriittisen keskustelun siitä, mikä on Suomen tulevaisuus, mihin suuntaan tätä maata on ajettava. Niin kuin edustaja Turtiainen aloituspuheessaan sanoi, jos kansa sanoo ”kyllä”, niin pulinat pois ja menemme yhteisin tuumin eteenpäin, jos kansa sanoisi ”ei”, se olisi kansan tahto. Tässä salissa ei istu ainuttakaan kansanedustajaa ilman kansan mielipidettä. Tästä syystä tämän salin olisi mielestäni lähdettävä etenemään siihen suuntaan, mihin tämä aloitekin on meitä viemässä, eli järjestämään tulevaisuudessa kansanäänestys Suomen kuulumisesta Euroopan unioniin.

Kannatan lämpimästi Ano Turtiaisen aloitetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Edustaja Hopsu — poissa. Nyt on yksi puheenvuoro vielä. Jos se pysyy siinä, niin pidetään.

21.11 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan vain kiittää tästä keskustelusta ja toisaalta tästä lakialoitteesta. On hienoa, että edustaja Turtiainen on myös tällaisen aloitteen tehnyt ja antanut äänen myös sille joukolle, joka tätä asiaa ajaa ja sen tärkeäksi kokee. Näin silloin sen joukon tuossa mielenosoittamassa Eduskuntatalon ulkopuolella, ja heitä on, ja heillekin yhtä lailla tarvitaan täälläkin areena, jossa tästä voidaan kiihkottomasti keskustella.

Katselin, miten vuoden 1931 kieltolakikansanäänestys päättyi. Yli 70 prosenttia kansasta oli sitä mieltä, että kieltolaki pitää kumota, ja se meni läpi. En tiedä, ihan niin korkea kannatus ei EU:lla viimeisissä mittauksissa ole, mutta hyvin korkea se on kansalaisten parissa, ja tietysti se on hieno asia.

Vähän samaa kummeksun — hienoa, että Heikkinen nyt tänne tuli — että olisi ollut hienoa nähdä myös muitakin puolueita osallistumassa tähän keskusteluun siltä osin, miltä se tulevaisuus näyttää. On ollut myös hyvä brexit-keskustelun yhteydessä nähdä se, mitä EU-ero mahdollisesti maksaa, mutta myöskin on arvioitu sitten eri tutkimuslaitosten kautta, mitä hyötyä siitä on ollut myös Suomelle, eli on hyvä olla tämmöistä kiihkeitä keskustelua.

Näyttää myös siltä, että ehkä toisaalta tämä sali ja läsnäolo täällä osoittavat sen, että nyt ei ole aika tällaiselle äänestykselle, enkä itse koe sitä järkevänä tässä vaiheessa. Enemmänkin EU:sta pitää miettiä, millä me puolustamme sitä etua, mitä me sieltä haluamme. Ja tämän salin tärkein tehtävä on puolustaa suomalaisten ääntä ja etua siellä Brysselin päässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 21.13.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.37.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan tässä täysistunnossa aiemmin keskeytetyn asiakohdan 19 käsittelyä.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

21.37 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! En keksi ainuttakaan syytä, miksi kansanäänestystä ei pitäisi järjestää tästä tärkeästä asiasta. Meidät kansanedustajat, ihan jokainen meistä, on valittu tänne eduskuntaan säätämään lakeja vain ja ainoastaan kansalaisten eli äänestäjien hyväksi. Äänestäjien oma tahto tässä tärkeässä asiassa toteutuu ainoastaan kansanäänestyksen kautta. Meidän kansanedustajien tehtäväksi jää nyt vain tehdä päätös sen järjestämisestä.

Kiitän kaikkia keskusteluun osallistuneita. — Kiitos.

21.38 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Piti aivan pinkaista tänne saliin, kun täällä edustaja Mäenpää todisti, että kokoomuslaiset eivät olisi täällä keskustelemassa EU:sta, niin että minäpä tulin keskustelemaan tänne EU:sta nyt teidän kanssanne.

Ensinnäkin ymmärrän ne taustasyitä, minkä takia tätä kansanäänestystä toivotaan. On totta, että EU ei ole kaikissa asioissa onnistunut. Tulen Oulusta, maakunnasta, jossa esimerkiksi kevytautolainsäädäntö tai lyijyhaulirajoitukset osoittavat EU:lta sellaista harkitsemattomuutta, mitä kansan syvien rivien keskuudessa ei voida hyväksyä, ja tällaisissa asioissa EU on minusta epäonnistunut astuessaan suomalaisen päätäntävällän jaloille. Se on totta, että EU:n pitäisi olla isoissa asioissa iso ja pienissä asioissa pieni ja monessakin asiassa, niissä kansallisissa päätöksissä, mitä täällä Suomessa on jo ennen tehty, EU:ssa pitäisi laajamittaisemmin ottaa oppia meiltä eikä ajaa meitä samaan muottiin eurooppalaisten valtioitten kanssa. Näillä ajatuksilla halusin osallistua tähän keskusteluun.

Sen vielä sanon, että EU:ssa asiat tapahtuvat yleensä aika tavalla hiipien hyvien asioiden osalta. Ikävät asiat ja huonot asiat tapahtuvat yleensä kertaheitolla ja yhdessä yössä, mutta hyvät asiat tapahtuvat hiipimällä. Jos otetaan esimerkiksi datasiirtomaksut, kuinka EU on saanut niitä rajattua, kun me matkustelemme, tai aikaisemmin kun matkusteltiin, nykyään ei enää matkustella — ei tarvinnut enää huolehtia esimerkiksi puhelinlaskuista aivan samalla tavalla. Elikkä joitain ihan hyviäkin torjuntavoittoja EU on saanut aikaiseksi.

21.40 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Aikaisemmin tässä keskustelussa keskustan edustaja Jouni Ovaska puhui siitä, että on ihan hienoa, että edustaja Turtiainen on tehnyt tällaisen aloitteen, mutta lopulta hän sitten kuitenkin tuli siihen johtopäätökseen, että ei ole oikea hetki nytten järjestää kansanäänestystä.

Itse vain jäin pohtimaan sitä, että oikeastaan EU-keskustelun osalta tämä kuvio toistuu vuodesta toiseen — nyt voidaan puhua oikeastaan jo, että vuosikymmenestä toiseen. Silloin, kun Suomi oli liittymässä euroon, niin sitä ennen myöskin nähtiin niin, että tästä nyt ei ole tarvetta sen suuremmin keskustella kansalaisten parissa ja lopuksi äänestää rujauttaa, vaan mentiin suoraan sisään. Ei ole tarvetta keskustelulle, ei ole tarvetta kansanäänestykselle, ei ole tarvetta kysyä kansalta nyt. Mutta se saa minut kysymään: Milloin sitten se hetki koittaa? Milloin me kysymme? Tässä on kuitenkin pari vuosikymmentä oltu jo EU:ssa, ja voi sanoa näin, että EU on muuttunut hyvin toisenlaiseksi unioniksi kuin mitä se oli silloin aikaisemmin, kun siihen liitettiin.

Itsellä käy vain mielessä se, että aina, kun on sellainen asia, minkä takana ei olla — eli esimerkiksi nyt tässä tiedetään selkeästi keskustan nykyinen kanta, että EU:n puolella ollaan vahvasti, ja sitten on lakialoite, joka ajaisi sitä, että tulisi kansanäänestys sen puolesta, että voitaisiin päättää, haluaako kansa olla EU:ssa — niin voin kuvitella, että todennäköisesti se syy on sitten todellisuudessa siellä se, että tämä ei vain sovi siihen omaan agendaan, ja siksi sanotaan, että nyt ei ole oikea aika, koska se ei koskaan muka ole.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Tällaista samanlaista puhetta olin huomaavinani silloin, kun täällä eduskunnassa käytiin tätä silpomiskeskustelua siitä, saako poikia silpoa vai ei. Siinä kohtaa sitten todettiin, että no, nyt ei ole oikea aika. Nyt puhutaan toisesta asiasta, puhutaan tyttöjen silpomisesta. Nyt ei voi poikia tähän liittää. Toinen hyvä esimerkki on teemallisesti tämä pakkoruotsi, mistä yleensä tämä sama puheenparsi alkaa, että nyt ei ole oikea hetki.

Toivoisin, että myöskin niistä asioista, joista ollaan eri mieltä, uskallettaisiin käydä keskustelua ja parhaassa tapauksessa myöskin uskallettaisiin kysyä kansalta, mitä mieltä kansa asioista on.

Sitten vielä, edustaja Heikkinen, puhuitte siitä, että hyvät asiat EU:ssa tapahtuvat hiipimällä — varmasti näinkin on, mutta myöskin pahoja asioita tapahtuu hiipimällä. Juurikin tämä liittovaltiokehitys pitkässä juoksussa on tapahtunut aika hiipimällä, ja siksi ehkä siihen on konkreettisesti vaikea tulla väliin. Tämä lakialoite myöskin ehkä osaltaan on parantanut sitä tilannetta, että huomattaisiin selkeästi ja päästäisiin iso keskustelu käymään ja lopulta äänestämään asiasta tämän kaiken hiipimisen jälkeen. — Kiitos.

21.43 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Heikkistä, koska minä ihmettelin, mikä se asia on, jonka olen unohtanut, mutta te toitte sen esiin, se oli se kevytautolaki. [Naurua] Tästä kiitos. On täysin käsittämätöntä, että Suomessa eduskunta on säätänyt kevytautolain. Asia on selvä, kaikki menee ok. Herranjumala, mitä tapahtuu? Ranskalaiset ja italialaiset mopoautonvalmistajat Euroopan unionin kautta jyräävät eduskunnan säätämän ja voimaan saattaman lain. Tämä on aivan käsittämätöntä. Ei tämä ole mitään itsenäisyyttä. Emme mekään voi pienenä maana päättää Italian asioista tai Ranskan asioista, mutta Ranska ja Italia voivat päättää Suomen eduskunnan säätämän lain kumoamisesta. Tämähän on ihan käsittämätön juttu. Sen verran halusin tästä sanoa.

Ja vielä, kun edustaja Tynkkynen nosti esiin tämän hiipimällä tapahtuvan liittovaltiokehityksen. Tämä on velkaunionin, tulonsiirtounionin rakentamista. Kohta varmaan saamme lukea jostain pankki- ja velkaunionista ja seistä sitten kädet pystyssä asian kanssa ja ihmetellä, miten tässä nyt näin kävi. Sitten voimme miettiä, tuliko se niin kuin heti vai hiipimällä esiin. — Kiitoksia.

21.45 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä keskustellaan kansanäänestyksen tekemisestä EU-jäsenyydestä, ja sikäli kyllä ihmettelen tätä ajankohtaa, että jos uutisia on lukenut, niin on saattanut huomata, että viime vuonna mitattiin Evan järjestämässä arvo- ja asennetutkimuksessa kaikkien aikojen ennätyshuippu suomalaisten suhtautumisessa EU:hun myönteisesti, eliikka viime vuonna Suomen kansan enemmistö suhtautui myönteisesti Euroopan unioniin. Mikä on syy siihen, että ajankohta on juuri nyt, koska tähän tulisitte häviämään sen äänestyksen? Minä en oikein ymmärrä tätä teidän strategiaanne ja sitä, mitä te tavoittelette sillä, koska näissä arvo- ja asennetutkimuksissa osoitetaan, että ainoastaan viidennes siitä Suomen kansasta, josta mielellään toki puhutte, suhtautuu äärimmäisellä kriittisyydellä Euroopan unioniin. Miksi juuri nyt tämä ajankohta olisi järkevä?

Ja jos katsotaan sitä Suomen kansaa, josta tässä nyt puhutaan, niin nuoremmat ikäluokat, yhä nuoremmat ikäluokat suhtautuvat aikaisempaa huomattavasti myönteisemmin Euroopan unioniin. Jos katsotaan alle 25-vuotiaitten vastauksia näissä kyseisissä arvo- ja asennetutkimuksissa, niin nuoret suhtautuvat poikkeuksellisen myönteisesti Euroopan unioniin, eliikka Suomessa ovat kasvamassa todella EU-myönteiset sukupolvet. Tähän kuulisin kyllä mielelläni vastauksen.

21.47 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heikkinen, kysyitte tässä äsken, miksi juuri nyt pitäisi äänestää tämä kansanäänestys EU:sta eroamiseksi. No, voin vastata vain omalta osaltani, mutta yritän parhaani mukaan valottaa sitä näkökulmaa, miksi se olisi tärkeätä.

Nyt on ollut näitä asenne- ja arvotutkimuksia, näitä on ollut hirveän erilaisia eri suuntiin. Pääsääntöisesti kuitenkin voi sanoa niin, että siellä on ollut EU-kannattajilla selkeästi enemmistö. Me olemme nähneet tämän EU-propagandan, joka on jatkunut nyt jo hetken aikaa, vuodesta toiseen. Kun itse käytän aika paljon Facebookia, niin voin sanoa, että aika useana viikkona on tullut vastaan Euroopan unionin, Euroopan parlamentin ja kaikkien erilaisten instituutioiden osalta erilaisia päivityksiä, jotka ovat tulleet vastaan sponsorointina, jossa EU on itse promonnut itseään. Sen lisäksi olen huomannut sen, kun olen oppikirjasisältöjä katsonut, millä tavalla esimerkiksi Euroopan unionista puhutaan jatkuvasti. Ei sinänsä ole mikään hirveän ihmeellinen asia enkä ihmettele, kun vaikka nuorten parissa, jotka lukevat näitä asioita mutta jotka eivät ole eläneet sitä aikaa, mikä oli ennen EU:ta, ei ole koskaan ollut mitään vertailukohtaa, että sitten vain mennään sen pohjalta, mitä oppikirjoissa sanotaan ja mitä sosiaalisessa mediassa buustataan ja mitä Yle Kioskit ja muut vastaavat jatkuvasti esimerkiksi valtamedioitten puolelta buustavat. Myöskin voi sanoa, että mediakenttä aika pitkälti on ollut tässä takana yksi pääpiru, jopa ihan siitä lähtien, kun liityttiin Euroopan unioniin. Varmaan jokainen meistä on nähnyt sen Helsingin Sanomien etusivun, jossa lukee, että ”tänään äänestetään ’kyllä’”. Siis media EU-äänestyksessä sanoo, että ”tänään äänestetään ’kyllä’”. Tällä, että tällainen propaganda on saanut jatkua vuosia, on varmasti aika iso vaikutuksensa.

Mutta siitä huolimatta, miksi juuri nyt? Silloin kun on aika toimia, niin silloin pitää toimia. Tällä hetkellä juurikin tästä hivuttamisesta puhuttiin, ja meillä on tällainen koronaelvytyspaketti, jolla ei ole niinkään liian paljon tekemistä koronan kanssa vaan monien muitten rakenteellisten asioiden kanssa. Kun sitä ollaan tuomassa läpi erilaisissa eurooppalaisissa parlamenteissa ja sitä kautta alkaa syntymään tällainen velkaunioni, että alettaisiin vastaamaan toisten veloista, niin se yksiselitteisesti on vastaan sitä EU:n perusideaa, mikä meillä on ollut, ja rikkoo meidän yhteisiä sopimuksia räikeästi. Tätä kautta avataan portti aivan uudelleen Euroopan unionille, ja näin ollen tässä on erityisesti semmoinen kohta, miksi tätä asiaa kannattaisi kysyä kansalta.

Sitten tämän kysymyksen voi kääntää niinkin päin, miksi tämän kansanäänestyksen puolella ei sitten voida olla. Jos kerta tavallaan kokoomuskin on hyvin federalistinen, EU-myönteinen puolue, niin jos te koette, että te olisitte voittamassa tässä äänestyksessä selkeästi, niin miksi se olisi ongelma, niin kuin edustaja Turtiainen omassa puheenvuorossaan sanoi, että sitoudutaan sitten siihen tulokseen, mikä onkaan? Eikö tämä olisi teille nimenomaan voittava strategia, jos te tukisitte tätä edustaja Turtiaisen lakialoitetta? Tätä voi kysyä myöskin tällä tavalla.

Mutta loppupuleissa politiikassa on kyse siitä, että toimitaan sillä tavalla kuin pitää, toimitaan niitten arvojen pohjalta, ja nyt kun EU on siinä tilanteessa, että sitä ollaan muuttamassa radikaalilla tavalla ja rikkomassa perussopimuksia, niin silloin täytyy toimia. Siihen kansanäänestykseen kuitenkin olisi aikaa, ja siinä lähtisivät käyntiin erilaiset keskustelut, missä pystyttäisiin valottamaan EU:n hyötypuolia ja EU:n haittapuolia, ja kansalaiset saisivat sitten itse tehdä sitä punnintaa.

Mutta se siitä vastauksesta, kun kysyitte, omalta osaltani.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

No sitten, arvoisa herra puhemies, tässä aikaisemmin pidin puheenvuoron, jossa puhuin siitä, kuinka olisi tärkeää saada tämä EU-kansanäänestys järjestettyä. Sen jälkeen salin ulkopuolella sosiaalisessa mediassa eräs edustaja, joka on myöskin ollut täällä Eduskuntatalossa läsnä ja tuli sen jälkeen vielä puhumaankin, mutta eri aiheesta — tämän edustajan, joka tämän tviitin laittoi, nimi on Mikko Kärnä — totesi tällä tavalla: ”Nyt siviilipalvelusmies Sebastian Tynkkynen puhuu ihailevasti itsenäisyydestä ja esivanhempiemme uhrista sen eteen. EU:sta pitäisi siksi päästä irti. Saatan olla vanhakantainen, mutta tällaiset puheet siviilipalvelusmieheltä eivät ole oikein uskottavia. Anteeksi vain.” Näin kirjoittaa tosiaan keskustan kansanedustaja Mikko Kärnä.

Olen todella pahoillani siitä, että vuodesta toiseen jatkuu tämä keskustelu, että siviilipalvelusmiehiä tällä tavalla mollataan, heitä aletaan määrittämään tietynlaiseen nurkkaan siinä, kuinka uskottavia he ovat puhumaan mistäkin asiasta milloinkin. Omasta näkökulmastani tällainen puhe ei ole edustajalta soveliasta, ja tahdon sanoa jokaiselle siviilipalvelusmiehelle, että EU-politiikkaan ja Suomen itsenäisyyteen voi ottaa kantaa aivan samalla tavalla kuin sellainen henkilö, joka on käynyt armeijan, ja se aseensa kantaminen ei tarkoita sitä, pystyykö näihin asioihin ottamaan kantaa. Armeijan voi suorittaa myöskin aseettomana, ja silloinkaan sitä asetta ei käytetä. Toisaalta myöskin naisilla on tänä päivänä mahdollisuus tehdä se valinta, että he lähtevät kantamaan sitä asetta. Myöskin nainen pystyy suorittamaan armeijan, ja siitä huolimatta, jos nainen tätä päätöstä ei tee, se ei tarkoita sitä, että nainen ei voisi olla isänmaallinen tai hän ei voisi ottaa kantaa keskusteluun siitä, pitäisikö Suomessa järjestää EU-kansanäänestys tai mikä tahansa politiikan teema se ikinä olisi. Mutta toivoisin, että nämä keskustelut voitaisiin käydä suoraan täällä salissa, ja ensinnäkin lopetettaisiin tämä siviilipalveluksesta syyllistäminen. Meillä on hienoja ihmisiä, menestyneitä ihmisiä tässäkin yhteiskunnassa, ja se ei katso sitä, [Puhemies koputtaa] onko suorittanut siviilipalveluksen vai armeijan. — Kiitoksia.

21.53 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Loistavia puheenvuoroja edustaja Tynkkyseltä ja edustaja Mäenpäältä, kiitos niistä.

Edustaja Heikkiselle: Kumoaisin tuon, etteikö olisi oikea aika. Vetoan tuohon kansalaisaloitteeseen, mikä liittyi tähän EU-elpymispakettiin: Sehän keräsi ääniä muutamassa päivässä 50 000. Se kertoo kyllä aika paljon siitä, että on enemmänkin kuin oikea aika tässä asiassa.

Hyvää keskustelua, kiitos siitä oikein paljon.

21.54 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Tynkkynen kertoi, että nyt nimenomaan olisi oikea aika aloittaa kansanäänestys Suomen EU-erosta, koska kyselytutkimukset osoittavat, että Suomen kansa kannattaa Suomen Euroopan unionin jäsenyyttä. No, näin se tietysti on, mutta emmehän me voi sulkea silmiämme ympäröivältä yhteiskunnalta siltä osin, että meillä on käsillä globaali terveydellinen kriisi, meillä on globaali taloudellinen kriisi käsillä. Haluaisimmeko me vielä tänne kansallisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen kriisin, vielä tämän kaiken joukkoon? Minä en ainakaan sitä toivoisi, ja sen takia on järkevää nyt hoitaa kriisi kerrallaan.

Mitä tulee tähän EU:n niin sanottuun elvytystukipakettiin, niin siihen olen suhtautunut alusta saakka suurella kriittisyydellä, ja se on sinänsä asia erikseen. En ole samaa mieltä teidän kanssanne siitä, että pitäisi erota EU:sta, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että EU:n omia perussopimuksia pitää kunnioittaa, ja se on aihe, jota tulen kyllä puolustamaan. Ha-

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

luan, että Suomi on osa EU:ta, mutta pitää olla voimassa ne säännöt, minkälaiseen Euroopan unioniin alun perin liityimme. Ei voi olla niin, että EU:n perussopimuksia niin sanotusti, hienosti poliitikkojen kielellä, uudelleentulkitaan yhden yön yli ja sen jälkeen viitataan kintaalla niille periaatteille ja tulkintatavoille, jotka aikaisemmin ovat kannatelleet EU:n toimintaa.

Täällä edustaja Mäenpää nosti esiin Italian: Suomen ei pidä tukea tällaisia maita kuin Italia. Siitä me olemme myös aivan samaa mieltä. Minä olen sitä mieltä, että suomalaisten veronmaksajien rahaa ei pitäisi kantaa Italiaan, mutta jos sinne jotakin pitää viedä, niin suomalaista verotusosaamista sinne kyllä voidaan viedä, koska veronmaksuhaluja ei Italiassa näytä aivan samalla tavalla olevan. Ylipäänsä Italian tilanne on ollut nähtävissä jo ainakin, sanotaan, vuodesta 2018, ehkä jo sitä ennenkin. Sieltä saakka olemme tiedäneet, että Italiassa on kehittymässä Euroopan taloudellinen myrsky, ja sehän on johtunut ihan siitä syystä, että siellä on laiminlyöty EU:n itsensä laatimia lähestymiskriteereitä, siellä on jätetty kaikki rakenteelliset uudistukset tekemättä, on ollut rakenteellista pysyvää korrumpiota ja rakenteellisia alijäämiä eli juuri niitä asioita, joita EU haluaisi ratkaista. Elikkä ongelma [Puhemies koputtaa] ei ole se, että meillä olisi liikaa EU:ta, vaan se, että meillä on liian vähän EU:ta siellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että tässä on pari minuuttia aikaa siihen, kun tämän päivän istunto päättyy, ja täällä on kaksi puheenvuoroa. Tämän asian käsittely siirtyy sitten pitemmälle, jos nämä puheenvuorot lähtevät ylittämään ajan, elikkä sitten mennään johonkin toiseen päivään. Toivon nyt, että kun myönnän näitä puheenvuoroja, niin pitäydytään nyt tässä aikarajassa, joka meillä on olemassa.

21.57 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heikkinen aikaisemmin puhui siitä, että ei tällaista kansanäänestystä EU-jäsenyydestä nyt kannattaisi järjestää. No, palataan siihen samaan retoriikkaan, josta edustaja Ovaska myöskin puhui, mutta tällä kertaa perusteluna on se, että ongelma on se, että nyt meillä on koronakriisi, mutta sitten jos me alamme miettimään EU:ta itsessään ja sitä, miten EU toimii todella väärällä tavalla, se synnyttää itsessään jatkuvasti uusia kriisejä. Ainahan meillä on joku kriisi päällä, jonka verukkeella ei voitaisi sitten tehdä tällaisia ratkaisuja, että kuunneltaisiin kansalaisten näkemystä siihen, haluammeko me olla menossa hivitustaktiikalla tähän liittovaltioon. Tämä sama argumentti olisi käynyt esimerkiksi vaikka eurokriisin aikana, mikä meillä oli, mikä jatkui pitkän aikaa. Tämä sama argumentti olisi voinut käydä oikeastaan siinä kohtaa, kun oli tämä Ukrainan tilanne ja Venäjä näytti muskeleita. Emmehän me siinä tilanteessa haluaisi tehdä tällaista ratkaisua, kun Venäjä nyt tällä tavalla muskeloi. Samalla tavalla olisi oikeastaan voitu käyttää argumentteja silloin, kun oli vuosi 2015 ja puolestaan oli siirtolaiskriisi: nyt ei ole oikea aika, koska Eurooppa on kriisissä, iso kansainvaellus on meneillään, Suomi on kriisissä, yli 30 000 turvapaikanhakijaa tuli Suomeen, nyt ei ole oikea hetki. Ja nyt sitten puolestaan on taas tämä koronakriisi.

Eli kyllä se vain niin on, että varmasti aina ne, tavallaan, tekosyyt löytyvät sille, miksi ei voida tällaisia isoja ratkaisuja tehdä. Koskaan ei ole hyvä hetki, mutta paljon huonompi ratkaisu varmasti on se, että ikään kuin selkeästi päättämättä ajaututaan ajopuuna liittovaltioon, jolloin koskaan emme olisi tulleet tehneeksi sellaista selkeätä ratkaisua, että me ihan oikeasti omista lähtökohdistamme haluamme olla osa EU:ta, joka on liittovaltio tämmöisenä ikään kuin osavaltiotyyppisenä, että päätöksenteko sitten järjestellään uudella tavalla.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Se on kaikista huonoin ratkaisu, että me koskaan emme ole tehneet sellaista selkeää päätöstä, käyneet kunnon keskustelua, kysyneet kansan mielipidettä, vaan olemme vain ajautuneet siihen. Mieluummin jossain vaiheessa tehdään, ja nyt kun EU on luonteeltaan muuttumassa niin voimakkaasti, olisi erittäin oleellinen hetki sellainen tehdä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt totean, edustaja Turtiainen, että en millään tavalla rajoita puheenvuoroa, mutta se voi tapahtua vasta myöhemmin, jos se on pitkä puheenvuoro. [Ano Turtiainen: Lyhyt!] — Olkaa hyvä.

22.00 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Heikkiselle vastaisin, että ei ole väliä, mitä mieltä me molemmat olemme siitä, haluammeko kuulua EU:hun vai emme, vaan annetaan kansan äänestää, ja sitten, oli tulos mikä tahansa, yhdessä yhtenä rintamana toteutamme ja teemme sitä linjaa, minkä kansa tahtoo. — Kiitos, ei muuta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

20. Hallituksen vuosikertomus 2019

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2019 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 1/2020 vp

Kertomus K 17/2020 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 6/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 172/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

22. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 26.11.2020 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.01.

Pöytäkirja PTK 151/2020 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen